MARIN SORESCU

LA LILIECI
(IV-VI)

**

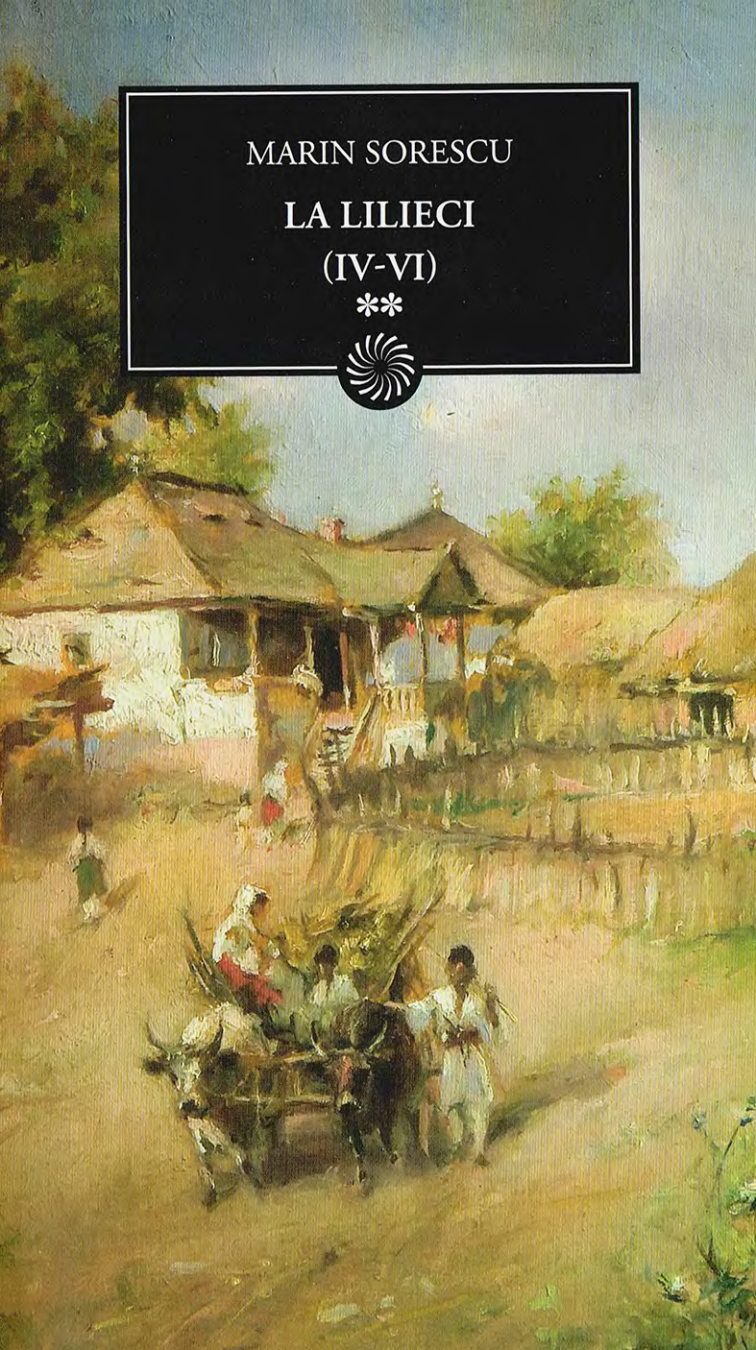

Avem de-a face în *La Lilieci*, cum foarte expresiv ne spune o formulă dintr-un poem, cu „un teatru mare cât satul". Este, într-un sens mai larg, o poezie a „rolurilor", în care autorul-povestitor preia măşti, întrupează personaje din universul ţărănesc şi, mai ales, „fotografiază" date şi situaţii ale realului, în substanţa lor brută, păstrând doar gradul de „transfigurare" inerent, reţinut aproape exclusiv în măsura în care faptul de viaţă şi de limbaj preia structuri arhetipale, fiind gata modelat de un mod specific de a vedea lumea, prelucrat de tradiţia seculară, adică are o deja marcată dimensiune simbolic-ritualică, transmisă prin ani până în momentul refacerii ei în evocare. Faptul de viaţă pare, astfel, a se prezenta singur, avându-l ca unic mediator, bun conducător de energie verbală, pe autorul care preia rostitul şi făcutul ca pe tot atâtea „felii de viaţă".

ION POP

JURNALUL NATIONAL

EDITURA ART

Află mai mult pe:
www.jurnalul.ro

ISBN 978-973-124-493-8

BIBLIOTECA
PENTRU
TOȚI

Campania de Promovare a Culturii
este susținută și realizată în cooperare cu
Ministerul Culturii și Patrimoniului Național.

MARIN SORESCU

LA LILIECI
(IV-VI)

**

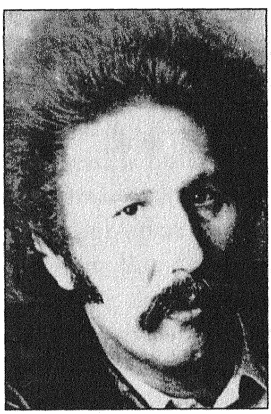

EDITURA
ART

MARIN SORESCU

LA LILIECI
(IV-VI)

**

JURNALUL NAȚIONAL
București, 2010

Referințe critice de Sorina Sorescu
Copyright © 2010 Editura ART, pentru prezenta ediție

JURNALUL NAȚIONAL

Director general Marius Tucă
Director executiv Sorin Stoian
Director marketing Adriana Ioniță

Piața Presei libere nr. 1,
Corp D, etaj VIII, București, Sector 1,
tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

EDITURA ART

GRUPUL EDITORIAL ART
Comenzi – Cartea prin poștă
C.P. 78, O.P. 32, cod 014810, sector 1, București
tel.: (021) 224.01.30, 0744.300.870, 0721.213.576;
fax: (021) 224.32.87
Ne puteți vizita pe: www.editura-art.ro

Redactor: Mihaela Dobrescu
Tehnoredactor: Vasile Ardeleanu
Producție: Walter Weidle

Date despre colecția BIBLIOTECA PENTRU TOȚI:
www.jurnalul.ro; www.bibliotecapentrutoti.ro
Coordonator proiect: Ana-Maria Vulpescu
Design supracopertă:
GRIFFON & SWANS
creative services
www.griffon.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
SORESCU, MARIN
La Lilieci / Marin Sorescu ; ed. stabilită și îngrijită de Sorina Sorescu; pref. de Ion Pop; tab. cronologic de Mihaela Constantinescu-Podocea; referințe critice de Sorina Sorescu. – București : Art, 2010
2 vol.
ISBN 978-973-124-499-0
Vol. 2. - ISBN 978-973-124-493-8
I. Sorescu, Sorina (ed. șt.)
II. Pop, Ion (pref.)
II. Constantinescu-Podocea, Mihaela (tab. cronologic)

821.135.1-1

LA LILIECI
(IV-VI)

**

CARTEA A PATRA
(1988)

BURUIENI DE NEBUNIE

I

Dă-mi un pieptăn

S-a pomenit Ioana lui Prăzaru cu ea, noaptea la uşă.
Iarna, pe zăpadă. Războiul, război. Intraseră nemţii
Colea şi lumea cam fugise.
– Cine e?
– Io sunt.
Dă-mi un pieptăn să mă pieptăn.
– Lisandro, ce faci cu pieptănul?
Acum în toiul nopţii?
– Păi, să mă pieptăn, că vin ăia de la deal să ne-mpuşte.
Ioana a văzut-o că e cam aşa, săraca. A plecat.
S-au luat oamenii după ea
Şi ea sărea prin garduri
Şi oamenilor le era frică să nu sară în fântână.
Aa! Şi-a prins-o Roşca după vreo trei zile.
Şi-a legat-o, că ea făcea rău. Ei! Se repezea pe copii,
Fărâma, spărgea... Şi-au legat-o pe Lisandra c-un lanţ
Peste mijloc. Au dat o gaură în uşă, au petrecut lanţul
Şi-au priponit-o de stâlpul prispei.
Şi, biata de ea, sta aşa
Legată şi vedea nemţii venind.
Odată tresărea şi-ncepea
Să se zvârcolească.
– Aoleu! Uite-i cum vin! Acuşi ne omoară!
Uite-i, vin cu puştile,
Au! Au!

– Stai, fă, că nu-i nimic! Un amărât de război mondial! zicea fie-sa.
– Ne-mpuşcă, ne-mpuşcă pe toți... Auu!

Nemții au venit şi-au trecut –
Şi ea a rămas cu priponul
De mijloc, acolo în casă.
A şezut cam vreo două luni.
Făcea: „Aoleu! Aoleu! Ne-mpuşcă!
Stai, nu trage!"

O soră a ei şi nişte femei bătrâne, de ştiau în buruieni
I-au fiert buruieni de nebunie şi i-au dat cu lingura.
Le-au căutat pe la Boghea.
Au făcut o fiertură bună –
Mai ştia lumea pe-atunci leacuri din buruieni.
Şi-a mai revenit ea.
Au dezlegat-o cu grijă şi-au fost cu
Ochii pe ea.

A venit soru-sa, de-a stat acolo şi cu fata ei
A mare, Lia. Asta era de vreo 17 ani.
I-a cam trecut. A rămas ea aşa speriată.

II

Floarea Păunii

Şi sora ei, Floarea a lui Florea Păunii, avea doi boi mari,
Unul Rujan, altul Suran...
Parcă Suran.
Era o femeie bună de vite, le îngrijea bine,
Toată ziua vedea de ele.
Ea numai de ei se-ngrijea
Şi boii numai pe ea o vedeau în curte,

Că bărbatu-su era în război.
Copii n-avea...
– Hai, mumă, hai!
Hai, la iarbă! Boii îi învățaseră vorba,
Veneau de departe la ea.
Bărbatul ei, Florea, s-a nimerit de-a
Murit atunci în război, în 1916, primăvara.
Şi toamna se-mbolnăveşte şi ea de tifos şi moare.
Zicea lumea: „Moare Floarea, moare Floarea!
A înmormântat-o un cumnat.
Când îi făcea tronul,
Boii zbierau acolo pe tronul ei,
Şi ce să vezi?
Când au plecat de-au pus-o-n car,
Boii ăştia au început să zbiere
Şi să sară pe loitre în sus.
Zbierau deasupra tronului, suflau peste moartă.
Lumea s-a ținut cu parii la ei, să nu iasă din curte.

Şi-au scos carul şi-au plecat cu moarta.
Şi, când era pe-aci pe la duji, pe drum,
Boii au sărit peste ulucă,
Şi-au început iar să zbiere şi-au
Venit în fugă după car.
Zbierau după car, parcă se jeleau
„Cum ne lăsaşi, fă̆ă̆? Cum ne lăsaşi?"

Am văzut asta cu ochii mei, spunea mama.
Nici n-am mai pomenit aşa vite, care să țină la om.
Zbierau pe car în sus!
Răgeau în toate felurile!
Jeleau moarta, ce mai!
Plânsul oamenilor era nimic,
Parcă era ceva de formă.
Ei plângeau de-a adevăratelea moarta.
Nu s-ar fi mai despărțit de ea.

Că ea umbla cu ei, avea grijă,
Îi păştea bine, pe mejdini, pe unde era iarba grasă.
S-a ţinut lumea, i-a întors şi i-a legat în curte.
Şi-au îngropat-o pe-aia.
Pe urmă, la o săptămână, i-au vândut,
Au chemat geambaşii,
Că nu puteau să-i ţină,
Că se topeau de jale în curte.
Săreau, fugeau.

III

Lume amărâtă

Şi-aşa a murit sora Lisandrei, a de trebuia să aibă grijă
De nebună.
Şi nebuna a mai trăit mult, că aşa sunt ăştia. Din buruienile alea îşi
Mai revenise. Muncea pe bani.
Şi n-avea plug, să are şi ea, şi venea
La plug la tata, la vale, la Racu.
Ei!, punea şi ea porumbi
Încurca brazdele, punea de mai multe ori într-un loc.
Lumea îi credea.
Nu-şi mai aducea aminte de când avusese brâu de lanţ.
Nici nu se mai speria de nemţi.
A trăit până i-a văzut aliaţi.

Lume amărâtă.
Îi murise copilul atunci,
Nu ştiu de ce, de vreo zece ani,
Îl găsise mort. Omu' pe front...
Fugea lumea la Olt. Valea îngroşată de lume.
Lumea fugea şi ea cu copiii ăilalţi acasă.
A plâns până şi-a ieşit din minţi.
Şi-a plâns minţile, creierii.

Da' uite că buruienile alea aveau leac pe atunci.
A, zicea câte una. Să se ducă la cutare, că ştie
Buruieni de nebunie. Te fac din neom om.
Le fierbi şi le bei.
Şi doctorii-ăi de mai ştiu,
Le beau de fac burtă...

Parcă o văd, oftează mama.
O femeie groasă, mustăcioasă, oacheşă.
Cum s-o fi zbătut ea
În lanţ! Sărea prin casă, tropăia, venea în pat şi se culca.
Fugea prin mărăcini, prin garduri, noaptea, prin bălţi,
Nu mai ţinea seama.
Se-nţepa în cuie, dar nu simţea. Mergea drept
O mai apuca aşa când şi când, da' nu cine ştie ce!
Vorbea aiurea, se certa cu ea
Nu-i mai zicea fetii ei că-i taie gâtul cu barda
Dacă nu cosea bine,
Cum îi zicea înainte de-a-nnebuni.

Şi aşa a trecut şi războiul ăla
Prin comuna Bulzeşti.
Vai de ăi de pe front, vai de ăi de-acasă.
Ăi de pe front mureau îngroşaţi, ăi de-acasă
Intrase tifosul în ei.

PROBA FUMULUI

I

Ioanca, nevasta lui Marin al Florii, rămăsese văduvă.
Şi mereu i se fura câte ceva.
Şi-l dovedea imediat pe hoţ, că avea metoda ei.
Bărbatul era frate cu tatăl lui Miai.
El era sărac şi ea bogată, dar urâtă grabnic.
Grabnic de urâtă! Şi el era frumos.
Când venea Marin al Florii pe jos, desculţ de la Craiova,
Cu opincile pe umăr, că aşa se-nvăţase de mic,
Şi-ncepea să cânte la coasta Racului,
Ioanca era cu lamba aprinsă la poartă,
Să-i deschidă lui a poartă.
Să vadă să intre mai repede. Oo, ce bine cânta ăla!
Când începea el să cânte, zguduia dealul.
Da' murise. Acum murise, cum spusei.
Şi Ioanca era prada hoţilor.
Ba i se fura câte ceva, ba i se spărgeau mejdinele,
Ea avea moşie,
Avea pământ mult...
Şi ce făcea?
Aprindea focul în faţa porţii.
Strângea surcele, boji, lemne şi făcea focul
La poartă. Şi chema lumea.
– Să vedeţi şi dumneavoastră încotro o ia fumul.
Şi fumul trebuia să meargă drept
În sus – şi se ducea spre coşul vecinului. Zicea:
– Vezi? Ioite, cum arată hoţul.
Fumul meu se duce şi intră pe coşul lui. El e!

(Şi-ncepea să blesteme.)
El era Dinică.
Dinică era neînsurat şi, ei!
Se ţineau de lucruri de-astea.
Caii îi plăceau lui. El era tartorele cailor furaţi
Din şapte sate.
Noaptea veneau hoţi de-ai lui, tovarăşii
Din Boghia, din Vulpeni, din Murgaşi, din Gaia,
Balota, de peste tot...
Şi nechezau caii în vâlcea, rânchezau.
Şi ei îi schimbau, să se-ncurce, pe ăi din Bulzeşti cu ăi
Aduşi din alte sate...
Şi caii fornăiau, nechezau, cum spusei.
Şi ea se ducea la tatăl lui Dinică, la Stan Geică:
– Dumneata ştii ce face Dinică al dumitale?
Iete, numa cai vin aci! şi se-ncurcă...
– Taci din gură, fă! Nu ştii ce vorbeşti.
Ce-ai cu copilul meu?...
Ăia sunt copii, se joacă.

II

Şi asta era joaca lui Dinică, hoţia de cai.
Da' ce cai frumoşi vedeai atunci prin Bulzeşti!
Şi sta lumea crucită la poartă, văzând cum
Fumul Ioancăi se ducea şi intra pe coşul lui Dinică.
Naiba ştie cum o cotea, se răsucea, se-nvârtea,
Că o lua pe coşul ăluia în jos...
– Îl dovedişi, gagă Ioancă, îl dovedişi!
– Fumul nu minte niciodată, asta o ştiu de la muma
Şi ea aşa prindea toţi hoţii...
Dar ce-i păsa lui Dinică de fumul Ioancăi?
Mai văzuşi!
El încăleca pe caii lui, pe toţi deodată parcă,
Sărea de pe unul pe altul şi parcă se vedea pe cer
Cum îşi face biciuşcă din fumurile caselor din şapte sate.

JOIȚA LUI ȚÂRDEL

– Fato! Fato! O fi lumea săracă, da' ca păcătoasele
Astea nu mai e nimenea! Sunt afară din lume.
Fusei pe la ele... Ce văzui!
(Baba se ducea rar pe la cineva, că nu suferea să vadă
Murdărie, se ferea de microbi, de pisici – să nu-i taie calea,
Ori să se-ntâlnească, aoleu, cu popa.)
Mă duc la ele, strig...
– Stai, Mărie, stai, că-ți dau drumul.
Şi când colo, una se ținea la vaci,
Să nu dea buzna afară
Din casă, şi alta să-mi deschidă uşa.
Erau două, Joița şi cu
Noru-sa.
– Ce-aveți aci?
– Vacile! Că ninge rău şi e ger şi ni se stârpesc vacile.
Joița era văduvă, şi bătrână, şi fără pământ.
Avea şi ea două văcuțe şi n-aveau unde să le bage,
Că n-aveau leau.
Nu mă mai duc pe-acolo, zicea baba, care s-a spălat
O săptămână după vizita asta...
Balegi, pişat de vacă, m-au pângărit.
Ce mai,
Da' tot s-a mai dus o dată, nu ştiu de ce...
Iar a venit speriată.
– Fato, nimerii la masă. Şi mâncau şi ele în pat,
Cu masa în pat. (Pat de-ăsta de blane.)
Şi ce mâncau? Aveau într-un cenac puțină zeamă.
Ziceau că e de murături. Şi-ntinseră cu turtă în zeama
Aia, până mâncară turta. Se sculară şi gata.
Nu mai aveau nimic, nimic. Nici o ceapă, un praz.

Astea erau Joița și cu noru-sa, Mitra Murgășeanu.
Băiatul plecase la București, să facă bani.
Și până să vină el de la București cu banii
Ele, săracile, mâncau răbdări prăjite.
Ce să fie! Că nimeni nu venea bogat de la negustorie.
Negustoria lor era un fel de-a fugi de-acasă.
Vedeau lumea, se speteau muncind și cu asta se alegeau,
Ziceau c-au fost negustori
Și-au văzut tot felul de cocoane
Mirosind frumos.

Mitra a murit întâi.
Le-a murit o oaie de dalac.
Și Mitra s-a dus și-a pus mâna pe-acolo.
Ori or fi ținut și oile tot în casă?!
A luat dalacul și ea tocmai trebuia să nască,
Era într-a noua.
Așa se bătea copilul în ea.
Ea trăgea să moară
Și copilul sărea-n sus, în burta ei, pân-a muri ea.
Nu moare, până nu moare muma.

DURA ŞI BOLDESCU

Ce să alegi din Dura!
Mare, mare şi beţâie.
Bea şi da cu peşchirul în sus, chiuia:
Uiu-iu. Uiu-iu!
Pentru ea parcă era mereu nuntă.
Şi se mai nimerea atunci în sat şi Boldescu.
El era bucureştean. Venea cu cămaşa cusută
Cu galben şi cu cojoc roşu.
Şi se-ntâlneau acolo la cârciumă.
Se-mbăta şi el şi se lua la ceartă cu Dura.
Ştefănescu, cârciumarul, îi dădea afară
Să se-ncaiere cât vor,
Să nu-i răstoarne lui clondirele.
– Fire-a dracu!
– Fire-al dracu şi tu cu căciula ta! Şi se repezea aia
Cât era de mare, îi lua căciula din cap şi da cu ea
În praf.
– Mă drăcui tu pe mine, beşniţă?
Şi Boldescu da să se apropie
Şi-l prijonea aia în nişte pălmoaie cât cârpătorul.

Boldescu era negustor la Bucureşti, la săpunărie
Şi venea gătit cu ţoale bune şi i le tăvălea Dura
Prin praf, prin balegi, că era voinică şi-l răzbea.
De! om sănătos, crescută în aer curat,
Nu-n boarea aia de la Bucureşti, puţind a săpun
Şi-a tăbăcărie.
Şi-şi luase şi el o fată de la cineva, o-nfiase,
Una pistruiată, bună fată, Tudoriţa.

Şi-a crescut-o,
Îi aducea numai ţoale de la Bucureşti, bune.
I-a luat salbă... Aa! Avea până aici, numai galbeni
Pe piept.
S-a măritat cu unul al lui Fulger,
Fratele Linii lui Purcărea.
Şi ăsta a murit în războiul dintâi.
Şi-a rămas şi ea văduvă aici, cu Ciocova
(Ioana lui Nistor, şi ea tot văduvă).
Şi Tudorița la urmă l-a găsit pe Tudor Al Gănească,
S-au luat şi-au plecat la Bucureşti.
Au vândut aici pământul, casa. Pământul e ăla de la
Mătăsoaia, unde avea Ninoiu grădină.
Boldescu, când a-mbătrânit, a ieşit din săpun...
– Negustoria asta nu ţine – şi-a rămas milog.
A venit la casa lui (casa de-a fost mai târziu a Mandei,
De-a cumpărat-o ea cu Dobrescu). Şi-o ducea rău.
Singur, izânit, de cămaşă cu galben nici pomeneală acum.
Îl apuca foamea. Lua o oală şi se pomenea Moşu cu el
La poartă.
– Mă, Gheorghe, fata asta a dumitale, de-ai măritat-o
Acolo la vale, e cam bolnavă. Trecui pe-acolo
Şi zise c-ar mânca murături. Şi venii eu să iau.
Lui Moşu-i da-n gând, zâmbea. Vino, mă-ncoace.
Hai să-ţi dau.
Îi mai pune-n traistă şi ce mai avea pe-acolo.

Păcătosul – ar fi mâncat şi nu ştia cum să ceară.
Ar fi mâncat şi el, cu turtă.
Trecea la urmă de formă şi pe la mine, la vale
„Uite trecui pe la Logofătul la deal şi-mi dete murături
Ia şi tu vreo două".
– Lasă, nea Ioane, că mie nu-mi trebuie.
Oala murdară, cu şiruri de murdărie uscată.
Păsat, negreală. Şi Fănică îmi zicea câteodată:
Măă, ăsta ne făcu de râs prin Bulzeşti.

Cu oala aia, spuse la toată lumea că l-ai trimis
După murături. Venea nărodul cu oala bând din ea
Şi zicea că vine să ţi-o aducă ţie.

Era un unchiaş, cam ca Miai.
Ţiu minte, abia mă măritasem, era aşa după nuntă.
Şi el ne aducea murături de la taică-meu, ca să-i dăm ţuică.
– Vere, am visat pe nea Ion, cerea un pahar de ţuică.
Socru-meu, Ion Bălan Sorescu, murise.
– Bine, nea Ioane,
Hai să-ţi dau eu, zicea Fănică.
Şi asta cu Boldescu. Rău ajunsese.

Dura era de la deal, din Modârlani.
Avea un băiat, Păun îl chema, avea pământ
Şi l-a arvunit la unul de ţinea ţuică şi-i da să bea.
Avea ăsta o fată urâtă, cu capul mare, buhăită
Şi l-a-nsurat cu ea.

BOTA

La prânz, toți hămesiți de foame,
(Se sculau, săracii, pe-ntuneric, le răsărea soarele la loc)
Se așezau, frânți, în jurul ștergarelor cu de-ale
Gurii. Străchini cu fasole, fasolea e sfântă, vara,
Salată de castraveți, ceapă, ce se găsea, vreo iahnie,
Ce avea și muierea a de punea masa, ce adusese, săraca, în
Baniță, cu capul. Nici nu-și făceau bine cruce,
Că și-ncepeau să-mbuce.
Mitroacă parcă-și aducea aminte de ceva
Și-ncepea să-njure. Așa, un fel de „Tatăl nostru":
„Eu îl dau ciorilor, și să-i sară ochii, și să-l ia moartea
Pe-al de-o bea apă-n timpul mesii..."
Vedea bota lângă ei. „Muiere, ia bota de-aici!
Dă-o mai încolo, că acum încep ăștia să gâlgâie".
– Ba vezi-ți de treabă, Anico, lasă bota acolo,
Sărea vreo muiere: „Ce, asculți la zăltat"
– Al dracul ăl de-o bea!
– Ba pe tine să te ia ăl din baltă!

Mitroacă avea el damblaua asta, să nu vadă oamenii bând
Apă în timpul mesei. Nu știu de ce, ori îi spusese vreun doctor
Pe front că nu e bine...
– Nu, că beau ei și-mi fac și mie poftă și nu mai pot să mănânc,
Că mă umflu cu apă. Dă, fă, bota mai încolo!
„Stai mereu, țață Anică, dă că mie mi-e sete!"
Cerea Trină.
Atunci, eu mă duc și mănânc mai încolo. Îi punea femeia masa
În altă parte și tot, așa, la soare,
Că uitai să spui

Locul lui era la soare,
Acolo unde nu ajungea umbra părului, ori
A ulmului. Degerase într-o iarnă, când se dusese
Cu lemne la Craiova, în corvoadă. Plecase cam nepregătit,
Mai să moară înghețat, dacă
Nu-l găsea unul cu sania. Și de-atunci
Se jurase că, dacă scapă, nu mai șade
Vara la umbră și nu scoate
Căciula din cap.
Și așa petrecea el vara, cu țurcana-n cap,
Pe vipia aia de foc, la secerat,
Și mânca în soare, de
Curgea năduşala pe el.
Îi curgea năduşala de pe frunte,
În strachină, săracul,
Canon! Și nu bea strop neam.
După ce termina și-și făcea cruce – da pe gât și el un ulcior
Întreg. „Așa, pe săturate".

Ăilalți, trași la umbră, mâncau, glumeau, beau când
Aveau chef, din bota mare de lemn de dud,
Apă clocită, ca vai
De ea, că se-ncălzea repede, dar tot era apă!
Și râdeau!
„Uitați-vă la el cum stă cu noatina-n cap,
Și-i curge năduşala-n lingură...
El zice că nu s-atinge de apă, da' tot bea, că se satură întâi
De năduşală, și-asta e și mai periculoasă pentru stomac,
Fie-ar doftorul al ninciu, ăl de l-a-nvățat pe nărod!"

Da' ce spaimă de moarte o fi tras el, de se jurase să
Nu mai stea la umbră... și-și ținea vorba.

FĂNĂCHIOAIA

Mă-ntâlnesc cu ea, c-o velință în brațe,
Pe Ungureanca.
– Unde fuseși, gagă Riță?
– Fusei la ăl bătrân cu de mâncare.
Ăl bătrân (bărbatu-său) murise de mult.
– Și mâncă?
– Nu prea mâncă, fă, că zice că e cam bolnav.
Era o vipie de căldură
Și ea cu o postavă goală
Și-o velință, n-o lăsa din brațe.

– Ce-am pățit azi-noapte!
A împins de ușă,
Să se răstoarne ușa peste mine, nu alta!
– Cine, gagă Riță?
– El.
– Care el?
– El. Am răzmat cârpătorul, postava, degeaba,
Că-mpingea să mă răzbească.
Dimineața s-a dus și m-a lăsat.
Am dormit și eu o țâră.

Avea pelagră.
Se îmbolnăvise de trai rău, prin 1935.

PORECLA

Bunicul, Ion Bălan Sorescu, a murit în 1919.
Bălan era o poreclă.
Era un om scundac, ca Nicolae, dar era roşu
În obraz, pielea roză, aşa, cu părul alb, alb,
La 59 de ani.
S-a dus în parchet să ia lemne, cu nişte oameni.
Şi a venit durându-l piciorul.
„Piciorul!" „Piciorul!"
S-a văitat două zile şi-a murit.
I se umflase piciorul ăla rău de tot – nu era doctor în sat,
Nu era nimeni.
Era după nemţi, după ocupaţie. Unde să mergi, să te cauţi?
Dar şi acum, când e să mori, tot mori,
Cu doctorul lângă tine.

Când să-şi dea sufletul, n-au putut să-l încalţe
Şi pe el cu ghete, că era piciorul umflat.
Şi-avea o piele de oaie în pod.
Au râcâit-o şi i-au făcut opinci.
Şi aşa l-au trimis pe lumea ailaltă.

Mama, vorbea mai târziu cu soacră-sa,
Cu Baba, cum ziceam noi
(Bunica dinspre tată era Baba, a dinspre mamă era Maica),
Şi aceasta şi-aducea aminte de necazul ei...

– Ei, fato, fato! El, muritor, şi vitele,
În bătătură! Doi boi, doi junei şi zăpada la brâu.
Şi gaz nu era neam, stam în întuneric,

Îmi fătase o oaie doi miei, zbiera oaia şi mă duceam
De-i luam. După ce l-am îngropat pe el, pune-te
Pe-un plâns, noaptea pe-ntuneric...

Şi trebuia să am grijă de toate.
– Nu-ți era frică de hoți,
Să te omoare cineva prin curte?
– Păi, dacă, eu vream! Să mă mănânce vreun lup,
Să mă omoare cineva, să scap.
– Sau să se fi făcut el... că vine...
Moroi... Doamne fereşte!
– Dacă! Mă uitam să vie, şi nu venea.
Ce mi-ar fi făcut?
Era al meu... Plângeam zi şi noapte.
Băiatu-n război, nu ştiam de e mort ori viu,
Eu şi cu ăle fete... Rița şi cu Manda.

Mama nu l-a cunoscut pe socru-su, că murise în iarna asta,
Şi ea s-a măritat în iarna ailaltă.
Atunci s-a mutat de la deal, din Bulzeşti, tocmai
La Gura Racului...
– M-am dus la nuntă la Vitilina, în 1919.
Şi-i era crucea în prispă. Zice: „Crucea lui Ion Bălan".
„A murit".
Nu-mi da prin gând că în casa aia
Aici, la Soreşti,
O să mă mut eu.

HAI LA MOARĂ

Ioniță Simion, văr cu Moşu.
(Ăla de dormea în ciomag)
– Cumnato, mergi la moară?
Trebuiau să meargă departe, în Frățila.
Şi plecau de seara.
Şi cumnată-sa, Ioana (muma mamei) se suia învăluită
În car.
Nişte noroaie mari.
Muierea se suia în car, că zicea că nu poate.
Şi el zicea că merge pe lângă boi, să-i mâie.
Şi din când în când se opreau boii. „Ce-o fi?"
„Când mă uitam, el prin şanț".
– Ce faci, cumnate?
– Aoleu! Uite, fa, adormisem
Şi detei în şanț.
Se scula, mai mâna boii, mai mergea o țâră,
Mai vorbea cu ei.
Nici nu ştii ce dornice de vorbă sunt vitele!
Când văd că le bagi în seamă, se îndeamnă la drum,
Merg cu drag. Trasul carului încărcat cu saci e o jucărie,
Şi când nu-l mai auzeam, ştiam ce e cu el. Era adormit.
Rămânea aşa ca un stâlp, drept
Şi dormea în picioare.

Boii, înțelegători. Dacă nu-l mai simțeau mergând
Pe lângă ei şi taroşind
Se odihneau şi ei. Dormeau şi ei.
Iar îl strigam.
– Unde eşti, mă? Unde eşti?

– Aoleu! Uite, sunt tocmai colea, mă doborî somnul.
Aşa m-am dus cu el până la moară –
Parcă murea şi-nvia. Nu mai merg cu el.
De-abia am ajuns la ziuă, se făcuse gloată.
Eu nu mă puteam da jos, că era nămol...
Moara noastră era atunci în Racu, a lui Nete.
Făcută de tata lui Petrică şi de Ştefănescu,
Doi asociaţi.
Mama acolo a pomenit-o.
Mergea cu lemne. Făcea focul la vapor.
Ardeau ăia la stânjeni de lemne!
A mâncat moara toată pădurea lui Nete.
(Pe Racu, pe Sălişte, pe Mătăsoaia, pe Ursoaia)
Au tăiat-o şi-au băgat-o toată în vapor
Care-nvârtea cureaua, ştii, de-nvârtea roata.
Petrică, mai târziu, o făcuse cu benzină,
Cu păcură, ce-o fi fost.
S-a desfăcut de Ştefănescu (Tata lui Lache Ştefănescu)
Şi-a rămas numai el.
Ştefănescu era un om bogat, avea cârciumă
Şi el ipoteca moşiile nărojilor.
Ăia beţi, beau şi ziceau;
– Scrie acolo la mine!
Şi le lua câte 2-3 stânjeni de pământ.

Cum s-a descurcat Petrică singur, am mai spus.
Avea nevastă-sa Vitilina, fata lui Şonea, galbeni.
Şi la urmă fie-sa a luat un mecanic de la
Motoci, pe Hodeanu.
El a mutat-o la deal, pe moşia Vitilinei.
Era pusă rău, în Racu.
Venea apa din toată pădurea Murgaşului.
Şi trăgea făina apă, cum ar veni.

JURATUL

Mitroacă... ăla de s-a supărat pe umbră...
Acum să vedeți cum...
În timpul nemților, în 1916,
S-a tăiat pădurea din Gruița.
Era mare, copaci de-ăia groși.
Au făcut steri și cărau la Craiova.
Și-au scos oamenii la corvoadă.
Toți oamenii care aveau boi și car
Trebuiau să se ducă de două ori pe săptămână
Cu sania cu lemne la Craiova.
Și Mitroacă, tot venind pe drumuri,
(Nu tăiau ei, le tăiau murgășenii)
I-au degerat picioarele.
Și el s-a drăcuit că nu mai intră la umbră vara.
„Fir-ar al răului cine-o mai intra la umbră!"
Ei, atâta-i era de frig, săracul!
Era tatăl Mariei lui Rinu
Spunea și Maria: „Mă, oameni buni,
Tata s-a jurat că nu mai intră la umbră
Și n-a intrat vara asta neam".

Sta singur, așternea un șervet
Și mânca în vipia de soare
Ăilalți mâncau, râdeau la umbră
Și el în flacără, ca o sabie de aranghel
Scoasă din teacă,
Să lovească frigul din toate iernile.

Atunci lumea ținea cu sfințenie un jurământ.
Dacă a zis că s-a drăcuit, ori ce-o fi zis,

Aşa era. Nu-şi călca pe vorbă.
Oamenii erau mai dintr-o bucată,
Lumea nu era aşa de pestriciă ca azi.

BOII DE ALTĂDAT

Ei, boi mari, ca zimbrii.
Galben ăla era aşa cu păr lung, tocmai ca zimbru.
E, mulţi boi am avut,
Dar ca Galben şi ca Boian –
Ăia să-i fi avut, să-i fi fotografiat!
Se treiera cu vaporul
Şi când mutau aria, au tras numai ei vaporul
De la Maria lui Niţă la vale
Până la deal, la Ghiţă Dobre.
La deal, un kilometru.
Ca să mergi cu vaporul ăla,
Doi boi, prin pământul moale!
Se uita lumea şi se închina.
Oamenii erau hoţi.
Ziceau: „Nu mai veni dumneata,
Dă-ne ăi boi".
Le dai boii şi arau câte-un pogon pe coastă.
Tăiaseră în pădurea Murgaşului, făcuseră metri.
Şi dau un metru de lemne.
Şi vin şi la mine – unii.
„Hai, dă şi dumneata boii, că o luăm înainte."
Şi când mă duc eu după ei, încărcaseră
În coasta Prodiştei, şi pământul, moale, ud.
Şi la mine puseseră mult, mai puseseră
Şi de la ei.
Butucii, retezături cât d'ici colo.
Când să pornesc, bietul Galben se uzmeşte... greu
Şi ud, intraseră roatele în jos...
Se mai încordează boul şi îngenunche.

Lumea l-a hăit şi când s-a sculat şi s-a încordat
A trecut prin jug, l-a făcut praf.
Am lăsat carul acolo în Prodişte
Şi am venit tocmai la Ioniţă al lui Mărinţă,
Să iau alt jug.
Mă duc cu jugul în spinare doi-trei kilometri.

Ce ştiu femeile de azi?
Jugul fărâmat l-am aruncat în car.
Ăl nou era prea strâmt pentru boii mei.
L-a mai lărgit bietul Ioniţă.
Când au ieşit în drum, suflau săracii,
Să iasă inima din ei.
E, la urmă au mers întins.
La Motoci, am oprit, am dejugat, la Vijulie.
Şi boii s-au culcat. Curgea apa după ei.
Şi vine un om, se uită în car:
„De ce puseşi atâta?"
„Păi, nu pusei eu."
Şi a luat el nişte paie şi i-a frecat.

Ei, de-aia n-oi mai vedea bine acum, oftează mama,
C-am plâns de toate astea.

Pe Galben l-am luat de la Prejoi,
De la unul Budulan.
El l-a vândut sâmbăta asta.
Şi eu vândusem boii mai 'nainte.
Şi mă duc la Dumitru Seder:
– Mă, aş lua nişte boi.
– Au, păi sâmbătă i-a vândut Budulan
Geambaşului Râciu.
Şi peste o săptămână vine la mine:

– Hai la târg, că vinde Râciu boul.
L-a luat cu 15 000 şi l-a dat cu 25 000

Şi eu pe al meu, pe Vână, luasem 14 000.
L-am vândut că nu mergea în brazdă.
Cosea în brazdă. Aşa mergea, cotit,
Şi juca brazda. Trebuia să zici:
– Hăis! Hăis! Hăis! Hăis!
Vai de mine! Voi, mici, plecaţi la şcoală.
Eu – singură. Erau zile întregi
Când n-aveam timp să mănânc.
Luam aşa câte o coajă.
Uite, acum n-am putere să ridic o scoarţă
Şi atunci veneam cu jugul în spinare
Doi kilometri.
E, mă, Mărine, eu am fost necăjită.
Închipuieşte-ţi că e greu cu un copil
Da' cu şase! Nu puteam să fac toate treburile
Da' grija le-o duceam.
Venise una să ia pe Ionică de suflet.
Una din Fiereşti. N-avea copii.
„Dă-mi-l mie, zice, că eu l-înfiez".
„Lasă-l aşa, unde-or mânca ăilalţi,
Mănâncă şi el." Şi nu l-am dat.
Cum să dau copilul meu?

Primii noştri boi?
Păi m-am dus eu cu doi, de zestre,
Şi mai avea şi tac'tu doi.
Şi doi i-am vândut primăvara.
Şi am rămas cu doi. Şi ăştia se speriau.
S-au speriat odată cu carul, de la Cină, din deal,
Veneau peste dealuri, pe vale.
Carul croncănea
Şi ei, de ce auzeau troncănind,
De-aia fugeau mai tare.
Şi tac'tu venea în urmă.
Altă dată, cu plugul
Veneau de la moşie, de la deal.

Şi ce li s-o fi părut?... auziseră vreo căruţă
Pe drumul Vâlcii... şi s-au speriat
Şi-au luat-o pe coastă în vale.
Şi mă pomenesc cu ei cu capetele în ulucă.
Şi Fănică vine peste un ceas.
„Fir-ar ai şoimanelor, îi vând."

Da' boii ăştia, de care-ţi spusei mai nainte –
Îi ştii şi tu – veneau singuri la jug.
Când mă sculam şi ziceam: – „Hai, Galbine!"
Gata, el se scula şi venea la mine.
Galbin şi cu Boian – ce boi!
Prinseseră putere de mici.
Se ştie – când fată vaca,
Două ţâţe erau ale viţelului.
Şase luni. Pe urmă îi mai lăsai doar una.
Da' era mânzat când înţărca...
Pătru, când mulgea Anica,
Se ţinea la viţel şi se uita să vadă ce face ea.
– Fă, să nu te-apropii de ţâţele viţelului!
Că sparg oala! Dau cu ciumagul în ea!

Erau oameni care iubeau animalele.

TIFLA-I, NEICĂ!

Florea lui Ghiță l-a făcut.
A făcut două, și lui și muierii.
Mugurel l-a făcut.
A făcut două, și lui și muierii.
Ioana lui Mugurel și-a făcut și ea.
L-a făcut și Cica.
Roșca l-a făcut,
Că e bolnav și el.
Savu n-a avut, da' a stat într-un nămete
De zăpadă o lună de zile,
S-a dărâmat du pe acoperișul spitalului la Craiova
Și l-au găsit după o lună, în cămașă.
Chelcea și l-a făcut,
Da' el e sărit de 90 de ani.

Toți și-au făcut tronurile,
Ce să facă oamenii, mă, că asta le-a rămas
Să-și facă tronurile
Și să se îngroape.
Au blane de demult, cumpărate de la Polovraci
(Veneau înainte prin sat cu blane.)

Ăștia mai erau în sat,
Dacă mor și ăștia
Tifla-i, neică! rămâne satul pustiu.
Așa zicea Giurcă: „Baba mea s-a dus, a murit,
Tifla-i, neică!"

(După Giurcă ăl bătrân se țineau ai Floarei
Și cu Chiran și ziceau:

„Tifla-i, neică, şi-un praz verde".
Şi el se lua cu ciumagul dupe ei
„Fir-ar ai deavului!")
Aşa a zis şi Giurcă ăl tânăr la moartea muierii:
„Baba mea s-a dus, a murit,
Tifla-i, neică!"

Acum toţi sunt pregătiţi de ducă
Şi şi-au făcut tronurile.

Mor vacile de foame şi umblă colectorii
Întreabă: – Când fată capra?
Şi ce-a făcut: ied sau iadă?
Dacă e iadă n-are stăpânul dreptul s-o taie.
Dacă e ied sau miel, să-i taie,
Dar să le dea pielea.

De ce să mai trăieşti?

MOARTEA LUI TRANCĂ

Trancă a fost omorât de Simion, în capul satului,
În Gura Stârcului.
L-a omorât şi i-a pus un ulei în cap – a spus că l-a prins
La albine.
El şi cu Urezeanu şi cu nevasta ăstuia, Siţa,
Stăteau în pădurea Glăvanu.
O lăsau pe ea la cai.
Trancă s-a dus într-o noapte s-o încerce
Să vadă dacă aia simte pe cineva că fură caii,
Dacă are coraj să tragă, cu şuşaneaua.
Şi femeia a simţit. „Stai, că trag".
„Hai, sunt eu, Trancă", dar aia a tras.
Nu l-a nimerit, numai că din iarba aia de puşcă
A cam orbit.
Şi-aşa era spre bătrâneţe, nu mai vedea bine.
Nevederea i se putea trage şi de la vârstă
Nu mai era nevoie de iarbă de şuşanea în ochi.

Tica – tatăl străbunicului meu –
A făcut puşcărie pentru Trancă, erau fraţi,
Erau patru fraţi: Stoica, Marin Florea, o soră Băla şi
Costică Trancă, haiducul.
Şi Stoica a trebuit să meargă la ocnă pentru frate-su,
Care nu ştia ce făcuse şi-a fugit.
Şi până să-l prindă potera, l-au luat pe frate-su.

Trancă a avut darul ăsta al lui.
A plâns în mă-sa.
A avut darul să nu-l vadă nimeni

Când pleacă din puşcărie.
Când a fugit – straja aia a intrat la puşcărie.
Şi a rămas Stoica.
S-a surpat ocna şi-a murit.
Când Trancă a plecat acasă,
Mătuşa paznicului era din Motoci.
A pus pe dracu pe Trancă.
Când Trancă a plecat de-acolo,
A văzut un iepure.
A tras şi focul, în loc s-o ia pe ţeavă,
I-a dat în ochi. Şi-a orbit.
Dar tot aşa, zic, că nevederea
Putea să-i vină şi de la etate
Că nu mai era aşa tânăr.
Se ruga de lume pe marginea şanţului:
„Luaţi-mă, mă fraţilor,
Că sunt Trancă, de la Dobreţ".

Când făcea el hoţii,
Veneau mereu poterele în sat,
Răsturnau totul, îl căutau – el stătea în pădure,
Cum spuneam, cu Urezeanu şi cu Siţa.
Mai spre bătrâneţe se ducea seara la o mătuşă, Răduca,
Una de prin Murgaşi, cu care se avea el bine.
Şi când s-a întors odată,
N-a mai brodit poteca.
Şi a zis să stea o ţâră
În tufiş până se dezmeticeşte.
Şi unii din Dobreţ, Simion şi cu Rotaru, cu Dumitru Lazăr,
Pierduseră vitele.
Şi-au plecat după ele prin pădure.
Pe Trancă l-au mirosit câinii... „Ham, ham!" pe el.
„Bine că eşti aci, au zis ăia,
Că de mult te pândim noi."
Aveau necaz pe el şi voiau să-i ia banii.
Trancă era cu chimirul pe el, plin cu galbeni.

Aşa umbla încins cu aur.
Îşi cumpărase şi o casă la Craiova, pe strada Gării.

L-au omorât cu bâtele şi l-au târât sub un pod.
Şi-au pus un stup lângă el.
I-au descoperit că ei l-au omorât,
Dar dacă n-a avut cine să
Tragă de ei! I-au luat chimirul.
Şi pe dumneata cum te cheamă?
– Vlad Grigore, îi sunt stră-strănepot.
– Şi eşti de-aici din Dobreţ?
– Da. Din Dobreţ! Cântecul lui Trancă este ăsta:
„– Bună ziua, Coţofeanco.
– Îţi mulţumesc, haiduc Trancă.
Pune-mi masa să mănânc.
Ia masa că nu mănânc.
Pune calul să mă duc
Să mă duc la lea Maria
Care ştie omenia
Şi neicuţa haiducia."

În copilărie am ascultat multe poveşti
Cu Trancă ăsta.
Mi le spunea Moşu.
Făcea hoţii şi prin Bulzeşti,
Nişte tovarăşi de-ai lui
Au omorât-o pe mama bunicii mele,
De avea casă pe la Eleşteu,
Unde era satul atunci.
I-au vârât ţeava puştii pe gât
Că nu voia să spună unde e aurul.
Trancă ăsta era un haiduc
Mai de la sfârşitul haiduciei.
I-a rămas numele în câteva sate.

LA ARGEA

Într-un colț al bordeiului făceau argeaua.

El o striga, să-i pună masa.
– Hai, fă, că mâncară şi-ăi de pierdură vitele.
Ea avea treabă, la argea.
Urzea cânepă, bătea cânepă,
Şi când nu mergea, de se scămoşa,
Da cu zale de dovlete.
Tăia dovletele, şi lua zalele şi ungea natra.
Şi făcea pânza, ce pânză o fi fost...

Cine avea o cămaşă de bumbac era o noutate.
Bumbac de-ăla gros.
Iarna, toate femeile erau la argea.
Vara munceau, umblau cu vitele.
Baba zicea că avea şi patru vaci cu lapte...
„A, păi, n-alegeam viţeii. Ce rămânea de la ei."
Şi acum, o capră, ţi-o numără şi pe-aia,
Să ia laptele, să dăm ţării.
Păi copiii nu sunt ai ţării?
Poporul nu-i tot al ţării?

– Hai, fă, ce faci? Mâncăm odată ori nu?
– Ba! Că am treabă.
Vezi şi tu ce e pe-acolo prin bâjbe, pe
Corlată, pe la unghete.
– Fire-ai a dnă cu argeaua ta cu tot şi cu bâjbele tale!
Că şi eu mă duc la horă!
Se bătea toba, ca să audă lumea că e horă.

Că vin lăutarii.
Cântau acolo la deal,
În casa unde stă Tache.
Ăla avea țilindru, avea trăsură, avea puț,
Avea cazan.
Acolo se strângea lumea.

Gheorghe a mâncat în grabă ce-o fi mâncat
Lapte îngroşat, zamă de bou, – ei ba aveau de toate,
Dar cine să le pună masă, că muierea era înglodată
Avea şi nişte nacote de copii –
Şi acum, de sărbătoare, păcat, nepăcat
S-apucase şi ea la argea.

Gheorghe s-a uitat pe linie
Şi-a-nceput să râdă:
– Iote, câinele Grăuroaicăi trece la deal.
Venea tocmai de la doi kilometri, când auzea toba,
Şi se ducea acolo la horă.
Îi plăcea lui cum se distrează lumea.
Sta pe margine şi da din coadă.
Era invitat să meargă la govie,
Parcă pentru el bătea toba, pentru Gealap, câinele ăla

De v-am mai spus de el.
– E, dacă trecu câinele Grăuroaicăi, du-te şi tu,
Că nu greşeşti. Precis e govie, zicea Anica,
Ungând cânepa cu zale de dovleac.

PORCARII

Fratele Babei, Dumitru, avea porci mulți
Și-a murit peste Jii.
„Să-i faceți colac", zicea Baba.
L-au adus mort, în sanie.

Avea turme de porci.
Ce, se ducea cu trei porci?
Se pornea cu sute de porci
Și cu doi oameni, să vadă de ei.
Și oamenii se duseseră la o pomană,
În satul ăla, acolo, peste Jii.
L-au lăsat, să aibă el grijă.
Și când au venit, l-au găsit mort.
(Unii spuneau că l-au găsit
Înecat în Jiu. Din
Neamul lor s-a mai înecat
Unul, Dină, în 1913, în
Râul Vid. Un om
Înalt, subțire, frumos,
Făcea versuri, era vărul lui tata.
Și el, cu calul de căpăstru,
Trebuia să treacă Vidul.
Și nu știa să înoate.
Și-a scăpat într-o vâltoare.
Asta e.)
Stăteau într-o covercă de lemn, de frunze,
Niscai țoale de-acasă și făceau foc mare, noaptea.
Și i-au pus o lumânare de-alea de colaci, mică,
Și l-au adus la Bulzești, l-au adus cu sania.

A venit unul acasă
Şi-a luat sania cu boii şi l-au adus.
– Păi, cum treceau peste Craiova, cu porcii?
Cu atâția porci?
– Parcă pe-atunci era vreo Craiovă?
Un sat mai mare!

„Şi ce-o fi avut Dumitru ăsta de-a murit?"
Unii ziceau că n-ar fi lucru curat.
Să-i faceți colac.

A BEA GAZ

Nea Trică – e cam de vârsta mamei.
Credeam c-a murit.
L-am întâlnit pe vale.
Încărca fân. Om țapăn!

Unul era în car, sus,
Și el sălta fânul cu furca.
– Te ții bine, te ții!...
– E-he! Muream eu de mult
Dacă nu beam gaz.
Cu păcătoasa mea de boală...
Ar fi fost bozul mare pe mine.
– Cât bei?
– Așa, preț de-o linguriță pe zi,
Înainte de masă. Gaz!...
Mi-l aduce fie-mea, de la Ploiești,
Că ăia sunt procopsiți în păcură...
Tot mai au, tot mai au...
Au bombardat anglo-americanii...
Da' tot mai au...

Picură, nu știu de unde pe-acolo,
Pe-un țuțur... și ea strânge până se face un kil.

Și mi-l trimite, la lună, la lună.
Ori vine ea.
– Să nu mai spui la nimeni, că te-nchid.
Te ia lumea cu pietre. Lumea n-are de pus în
Lampă și dumneata îl bei...

– De băut țuică, vin, nu pun pe limbă.
Am încercat... da' ce n-am încercat?
Toate ierburile, toate buruienile, toate cojile
De copaci fierte, toate cozile de cireşe, de prune,
De porumbe...
Ceai de mătase de porumb, de anghinare, de sovârf,
Ceai de lubeniță... Lubeniță fiartă, cine-a mai pomenit!
De pătlagină...

Nimic. Nici un leac...
Până m-a-nvățat o femeie...

Domnule, există leac pentru orice,
Dar trebuie să-ncerci...
Şi să-ți dea Dumnezeu zile, să n-apuci să mori,
Înainte de-a descoperi leacul tău.

ÎNGĂDUIALA

O femeie a murit tânără
Şi i-au rămas doi copii.
Unul era mai măricel, dar ălălalt era mic.
Şi-a venit bunica lor
Şi-a făcut o faşă, l-a legat pe ăl mic de mijloc
Şi de un cui, în perete. De un piroi.
Sta şi el în pat aşa,
Da să pice,
Îl mai împingea la loc.
Şi bunică-sa, Moldoveanca, o femeie înaltă
Şi uscată, se îngrijea de înmormântarea fie-si.
Copilul scâncea, aşa priponit,
Lumea se jelea.

Bărbatul a luat după aia pe una
De la Goruneşti.
Şi asta-i drăcuia copiii.
Dar şi pe el.
– Fire-al ...aşa şi pe dincolo... cu copiii tăi!
– Fă, dacă nu-ţi place de ei, du-te acolo
La tine, acolo. Că te-am luat într-o jalnică
De haină, şi-acum îmi stai îmbohorată.
Du-te-napoi, acolo.

Omul era el cam cocleţar, da' erau copiii lui, îi părea rău.
– Bă, cârşelnicule, îi zicea ea.
– Chiajno! Eşti chiajnă de rea...
– Taci din gură, că uite acuşi plec.
– Du-te. Uite drumul coló.

Până la urmă s-au îngăduit,
Ca boii ăia desperecheați, îi pui la jug
O ia unul într-o parte, altul, în alta,
Și după o lună, o țin drept și apucă
Singuri jugul, fiecare la locul lui.

Copilul ăla priponit
S-a făcut și el mare
Și s-a pierdut în lume.

AȚA DE IȚĂ

M-am dus la apă, în zilele Crăciunului.
Și-am găsit o babă tremurând la fântână,
În cămașă.
– Uliu! Dumneata ce faci?
– Mă aduse vizitiul lui Catalina cu trăsura
Și ici mă dete jos, că mă vedeau rudele stăpânului.
– Și dumneata unde te duci?
– La Mitrică, gagă, cârciumarul, la Picături, să-i fac de vânzare.
Și mă dete jos.
– Și de ce numai în cămașă?
N-avea!
M-am uitat la ea.
– Nu știi dumneata unde să mă duc?
– Hai la mine, zic. („Săraca de ea, moare aici".)
Și George era mic și plângea.
Fănică plecase cu toți agenții de percepții prin comună.
Soacră-mea era pe la fie-sa la deal: „Mă duc pe la fie-mea".
Și eu stam cu copiii, ăi trei: Nicolae, Marioara și George.
Și George plângea rău și eu îl dam cu troaca.
Și zice:
– Mumă, ia dă-ncoa', să-ți fac eu, să-i leg,
Să nu mai faci.
Să-mi aduci mie o ață de iță.
Ei, eram cu credință. Și i-am adus-o.
Și-a sucit-o, și-a-nvârtit-o
Și-a-nghebejit-o, și-a-ncurcat-o
Și-a rămas atât. Era de șapte palme.
Și la urmă a băgat-o într-o nucă.
Și mi-a dat-o de-am pus-o la un căprior.
– Mumă, să-ți fac să nu mai faci neam?

– Nu, că e păcat, zic,
Să-i mănânc eu pe lumea ailaltă?
– Atunci la cinci.
– Ei, la cinci, da.
Şi exact la cinci ani am făcut-o pe Sanda.
– Zicea: Hai, mumă, că la toate le-am făcut prin Bălceşti.

O chema Ioana.
Era din Oteteliş.
I-am dat doar o haină, să se îmbrace,
Că se pusese vremea rea.
A adormit. La urmă a plecat la Picături, să-i descânte
De vânzare lui Mitrică, pentru cârciumă.
– Da' ce le faci?
– Ei să-mi taie o raţă, să-mi dea copilul să-l descânt.
Şi să-l bag în butoi, să tragă acolo.
Cum nu ţin raţele fără apă,
Aşa să nu stea oamenii fără vin.

Da' ce rău îmi era după aia!
Am visat că eram la Constanţa, la fântână.
Cineva frigea doi copii în frigare
Şi-mi da cu ei peste gură
Mănâncă! Aoleu!
Rău mi-a părut!
Dacă ziceam că nu mai vreau deloc,
Tu nu mai erai acum.
Dar mi-a fost frică de păcat.
Mă certa şi mama.
„V-aţi săturat de copii! Putorilor!", zicea.

Era rău, că aveam copii mulţi.
Ăl mai mic era cam torofleanc
Plângea, griji multe...

Dar am uitat ce-am păţit.

ULMUL

Nicolae era la Cernele
Şi nu le ajungea mâncarea la armată.
Şi mai veneam şi noi o dată pe săptămână
Şi le aduceam mălai.
Şi ultima dată am venit şi-am întrebat.
– Pe cine căutaţi?
– Pe Sorescu Nicolae.
– Sunt la cazarma aia. Le-a venit şi lor ordinul.

Au, au! Şi pe la două i-au încolonat
Şi-au plecat.
Caii nechezau, lumea plângea.
Doamne, Doamne!
Mergeau încolonaţi.
Şi ce-aveau în spinare de muniţie!
Şi-aveau foi de cort!
Şi-i mai puneau să mai şi cânte.
Unii plângeau, alţii dau chiot.
Muierile plângeau pe margine, vai de ele!
Şi Nicolae, mai mic decât ăilalţi,
Sălta, mergea şi sălta raniţa.
Şi Marin, bărbatul Mariei Anicăi, se uita de nevastă.

– Ţaţă Nicoliţă, da' a mea nu veni?
– Nu ştiu.
– Să-i spui nici dupe moarte să nu mai dea ochii cu mine!
Sandu lu' Moise venise cu mine
Şi nu l-a mai găsit pe Gogu.
Îi porneau companii, companii.
Şi nu l-a mai prins.

Şi Nicolae ce să facă?
Plângea câte o ţâră, mai tăcea.
Şi dupe nu ştiu câte luni... eu puneam floarea
Soarelui... primesc o scrisoare de pe front.
„Mamă, să-i spui lu' Nea Sandu
Că Gogu nu mai e cu noi.
S-a dus cu cutare..." (Cu un mort,
Nu ştiu cum i-a zis.)
Ce m-oi fi jelit!
Păi, dacă l-au omorât pe Gogu,
O fi murit şi el până acum!
Şi jelită, nejelită, am terminat de pus
Floarea soarelui. La urmă, porumbii...
Ei, asta a fost.

Atunci, când au plecat, am venit toate femeile
După ei, până la rampă aci.
Nu-i încărca la gară.
Ei jucau, şi trenurile cu crengi verzi
Până sus, camuflate.
Soldaţii jucau, cântau, unii plângeau, cum zisei.
I-au încărcat şi i-au dus.
Am plecat şi eu la Gorică, de avea han în barieră.
Am cucăit acolo pe-un scaun până dimineaţa
Şi-am plecat acasă.

COAJĂ DE ULM STRECURATĂ

Marin al lui Mugurel se întoarce
De pe front.
Era un tren plin şi nu mai avuseseră loc în el.
Şi se suiseră pe vagoane.
El era cu cufărul, ţinea de el.
Şi-odată strigă unul: „Podul! Podul!"
Şi pe urmă i-a şi lovit, le-a retezat capul.
Şi pe el l-a tras Niţu al Marinei, de bete,
L-a zbicit,
Şi nu i-a atins decât creştetul.
I-a luat pielea aşa,
A rămas atârnând pe spate ca o glugă.
Toată pielea capului...
Şi ăia, în loc să-l repeadă la spitalul de la Craiova,
L-au adus acasă, la Bulzeşti, să moară.
Era moroi de sânge.
I-a făcut sanitarul o injecţie şi l-a trimis înapoi
La Craiova.

Acolo, doctorul... făcuse şapte operaţii...
Mugurel era al optulea în ziua aia...
Doctorul i-a cerut 100 000 lei, ca să-l opereze.
Miţa, nevastă-sa, n-avea decât 80 000.
Pentru ea era foarte mult.
S-a tocmit doctorul cu ea,
Cum se tocmeşte pentru o pereche de boi...
Şi s-a dus la Popa Ştefănescu, la barieră,
Şi-a împrumutat 20 000
Şi când i-a pus banii toţi în mână

A început şi doctorul operaţia.
L-a operat bine.
Când l-a adus acasă, Miţa trebuia să-l îngrijească.
Îi da gluga aia de pe ţeastă pe spate...
Şi-l spăla cu coajă de ulm fiartă.
„Luai coaja de ulm, o fierbeai,
O strecurai printr-un *pifon*
Şi făceai spălătura.

Foarte bună coaja asta de ulm!
Aşa creştea carnea după ea!"
Şi asta e. N-a murit pe front, era să moară
Când se întorcea acasă!
Doctorul o fi făcut el ce-o fi făcut,
Dar dacă n-am fi avut ulmi pe vale...
Şi dacă nu i-ar fi spus o femeie leacul...
S-a lipit la loc pielea cu părul.
I-a rămas aşa o dungă prin vârful capului.
Nu s-a mai urcat în tren.
Nici în tren, nici deasupra.

Ei, dacă ar fi mai fost un alt război,
Tot pe vagon i-ar fi cărat şi-n colo şi-n colo.
Scapă cine are zile.

ULTIMUL CONCERT

Tăceţi deavu din gură, bă, tacă-vă fleanca!
N-auziţi voi? Ho, ce e ghelăitul ăsta?
S-auzim ce e afară.
Că nu ştiu ce s-aude.

Goane avea un spurc de copii,
Vreo unsprezece. Ninsese zdravăn
Şi-acum o geruia.
Crăpau lemnele şi pietrele, nu alta
Şi toţi stăteau în sobă – şi mai mult goi
Şi vorbeau toţi. Se bătuseră,
Se zgâriaseră... Ridicau casa în sus.

Şi Goane era prin curte. Şi vine iute.
– Mă, ieşiţi afară, s-auziţi ceva.
Şi-aşa cum erau, fete şi băieţi au dat buzna
În prispă. Şi ce să fie?
Li s-a făcut părul măciucă.
Urlau lupii...
Se strânseseră zece-doisprezece, câţi or fi fost,
Dar niciodată nu fuseseră atât de mulţi.
Un cor atât de izbutit.
Acolo, la Sălişte, sus, deasupra cimitirului.
Pe fosta vatră a satului.
Se strânseseră zece-doisprezece, câţi or fi fost,
Şi urlau la stele.
– Ce frumos este! a scâncit Sâia.
– Pss! Că iar încep! Mergeţi în vârfuri
Şi nu vă mai foiţi... Ădu, fă, un scaun.
Cât era de frig, au uitat că le degeră.

Mâinile şi picioarele.
Au pus o scândură pe două scaune
Şi-au stat toţi dârdâind şi ascultând concertul.
Era prea frumos!
Cred că morţii din cimitir erau numai urechi.
Poate că ei înţelegeau mai bine.

Au ascultat aşa un ceas, două?
Toiegiţi.
– Hau-hau! Hau-hau! Făceau lupii!
Hauuuu! Hauuuu!
Hau-hau, hau-hau!
Copiii începuseră să îngâne şi ei
Şi să tropăie din picioare
– Auuu! Auuu!

Şi deodată haita a tăcut.
Asta a fost.
Fericiţi, copiii au intrat în casă.

După aceea, lupii au cam dispărut de pe la noi.
A fost ultima lor manifestare artistică.
Au ţipat, cum poate ţipaseră mamuţii demult, demult,
Cei ale căror oase mai răsăreau din când în când prin
Ududoaie, galbene şi mari, ca nişte pietre de moară.

Pădurarii, mai în urmă, au pus stricnină pe hoituri
Prin păduri. Primiseră ordin să-i stârpească.
„Dacă nu stârpeşti ceva, înseamnă că n-ai pus mâna bine
Pe situaţie", zicea unul.
Concertul haitei din Sălişte,
Pe care l-am ascultat şi eu în noaptea aceea geroasă,
Mi-a rămas în urechi, ca dangătele unor clopote,
Care, nu ştiu de ce, dintr-o dată cad din clopotniţă,
Se scufundă şi dispar în pământ.
Uneori mi s-a părut că pământul
Urlă ca lupii.

STATUL

O lumânare făcută colac.
O lumânare dintr-un colac de ceară.
Se pune pe pieptul mortului
Şi se aprinde când citeşte popa, la biserică.
Şi la urmă se aprinde la mormânt
Timp de 44 de zile.
Trebuie să ardă toată până atunci.
Dacă arde mai repede, se completează cu o lumânare.
Dacă e mai mult, la urmă se lasă în ziua aia
De arde toată.

Aia e statura omului, *statul* său.
Şi după 44 de zile se leapădă de tot satul,
Îşi consumă statura – lungimea lui, cum ar veni.
Mare de stat, mic de stat –
Tot în 44 de zile se termină,
După moarte.

DE VÂNZARE

„Cruci de vânzare!"
„Cine mai ia cruci!"
„Cruci de morți!"
„Cruci de colaci!"

Nu erau mari. Așa mici, de-o palmă.
Veneau bieții munteni cu ele în traistă.
Din Vâlcea.
Câte-un iconar care le cioplea,
Le făcea, le scria.
Nu mai vin acum cu nimic.
Nu mai vin, că le-au luat rechizițiile.
Nu mai vin nici cu mere.

Astea erau așa de făceai așa pe colaci
Și de pus pe pieptul mortului.
Omul când moare, îi pui o cruce pe piept.
Sau o icoană.

Mai vin și-acum niște căruțași de la deal.
Dar cu loitrele goale.

Aoleu, ce viață-am trăit,
Nici nu m-am uitat cum am trecut prin ea,
Că n-am avut timp.

MARȚI, DUPĂ PAȘTI

Marți, după Paşti, venise cuscră-sa pe la ea,
Din Murgaşi.
A făcut de mâncare, a fiert țuică.
Şi după aia: „Te las şi mă duc şi eu
Să iau vreo două lemne, că nu e aci,
Trecu pădurarul, trecu la Craiova".
A luat două tufițe.
Era de Paşti, dar tot iarnă şi ningea.
Aşa, ploua, fulguia.

Şi a căzut lângă primărie.
Îi plesnise vreo venă, ceva.
Lipise prin prispă în vinerea Paştilor.
A spoit aşa cu pământ şi cu balegă.
Parcă era ciment.
– Ce faci?
– Păi, eu oi muri
Şi să fie şi la mine curat,
Să nu le fie ruşine copiilor când or veni.

Şi-a căzut cu tufele pe ea,
Cu toporul... S-o fi nimerit în cap...
Şi-a strigat la Gogu, gardianul de la primărie.
Când s-a dus ăla s-o ridice, era țeapănă.
Ce presimțire o fi avut ea de făcuse curat?
Nu, că omul cam ştie când îi vine sorocul.

NISTOR ĂL BĂTRÂN

Nistor era un om mic şi amărât,
C-un păr aşa mare, vâlvoi.
Dacă mânca mămăligă şi lingea sare!
Îi murise muierea.
L-a avut pe Ion Nistor, pe care l-aţi apucat,
Un om de treabă. I-a lăsat opt stânjeni de pământ.
Muşca din ceapă, trăgea cu limba pe sare
Şi mânca. Şi-aşa trăia el.
Vindea fânul şi vacile le ţinea prin pădure.
Vaci slabe ca ale lui şi-ale lui Grigore al Popii
Nu mai avea nimeni.
Numai frunze mâncau, săracele.
Mi-a spus mie Ion Lungu:
– Mă, nene, el mânca ceapă şi da cu limba
Pe sare, nu-ntingea în sare ca toată lumea.
Zicea că aşa se pierde.
Cineva, când îl vedea că hăpăie aşa cu poftă
Îl mai necăjea:
– Ho, mai lasă! Mai lasă şi loc de apă!
– He! He!
Ţinea sarea în batistă, legată la brâu.
Aşa credea el că e mai bine.

Toată viaţa a văzut de vaci prin pădure.
Nu se-ncălţase niciodată cu opinci, cu ceva.
Avea picioarele ca nişte copite.
Dimineaţa se scula, lua ciomagul şi vacile şi pleca.
Şi-o ceapă, două,
Un codru de mămăligă.

Şi, la ceapa aia, lua un bulgăre de sare, un grunjuleţ.
Îl lega în batistă, cum spusei.
Îl ţinea în sân. Lua un bulgăre ca să nu se verse.
Şi când îi venea foame
Şedea jos, scotea mămăliga, ceapa şi sarea.

ŞCOALA LUI NANIESCU

Pe Naniescu îl dăduse taică-su la şcoală.
Şcoala era ceva nou pe vremea aceea,
Cum a fost tractorul când au început timpurile astea,
Ceva nemaivăzut.
Nu-nvăţa nimic.
Da' când venea acasă, scotea cartea şi el din traistă
S-aşeza pe prispă şi citea.
Şi ce spunea, urmărind, aşa, cu degetul?
Drumurile, pădurile, vâlcelele, ce ştia şi el din sat.
Zicea tare, să-l audă ăl bătrân, de la unghete.
Şi taică-su lua şi el scăunelul
Şi venea mai lângă el şi asculta cu sfinţenie.
Naniescu citea:

„Dru-mul pe de va-le... dru-mu-lll ăl mic..."
Tufa-rul lu' Boa-lă, Ţiga-nu, Dobreţul ăl mic,
Dobreţul ăl Mare... Aleşteul... Vălceaua... Banii...
Trântorul... Bisa... Gura Bisii... Delniţa...
Ţâclonul... Pe la Bocşă... Pe Ursoaia – mijlocie,
Pe Ursoaia mare, Pe Ursoaia mică...
Răculeţu... Peste Răculeţu... Fântâna din Delniţa...
Pe la Mijlociu..."

– Bravo, tată! Când te-aud, mă slăvesc la Dumnezeu.
Bine că te-am dat la şcoală.
Mai aud şi eu de locuri de pe la noi de-ci.

Tot cam pe-atunci, era una Duduianca. Şi avea doi
Draci de copii la şcoală.

Ei plecau dimineața cu mâncare în traistă, ziceau că
Se duc la școală. Și-o luau în vale, se duceau
La o gărgăunăriță în Dobreț.
Dădeau cu bulgări în gaura aia
Întărâtau nişte gărgăuni. Ziceau:
– Unul intră şi-altul iese,
Dă-i, nene!
– Unul intră şi-altul iese,
Dă, mă, şi tu!

Şi-asta era învățătura lor.
Spre seară, veneau acasă de la studii,
Cu scurtă la mână de cât învățaseră.

BUNĂTATE

Maica ieşea la poartă şi trecea câte-o femeie la deal.
– Unde te duci dumneata?
– Păi, mă duc până ici-şa la Bârda
Să iau nişte aţă.
– Când te-ntorci, să dai pe la mine.
Intra în curte şi trimitea câte-o fată,
Pe Fănica, pe Nicoliţa sau pe Miţa:
– Du-te tu în magazie şi ia un ciur de mălai
Să-i dau şi amărâtei ăleia,
Că are copii mulţi şi e săracă.
Sau fasole, sau cartofi.
O sticlă de lapte, ceva.

După aia, o găsea pe alta, că i-ar trebui –
Şi tot aşa.
Moşu îi ştia năravul
(Bunătatea asta a ei, el credea că e nărav)
Şi duminica, dacă nu era la primărie, sta în prispă
Şi zicea:
– Ioană, ia vezi tu, că trece
O amărâtă la deal...
Dă-i cămaşa de pe tine,
Că n-are nici ea, dă-i basmaua din cap,
Dă-i propoada a bună...
Câteodată, când avea chef de glumă, făcea un fel de
Redistribuire a bunurilor.
(L-a ţinut Dumnezeu mult, şi pe la 80 de ani
A apucat ceva şi din povestea asta.)
– Auzi, fa, Ioană?

– A-ha. (Aşa se zicea „da“, mai demult)
Eu zic, lada asta de zestre să i-o dăm Joiței,
Boii lu'...
Vacile să le dăm, una lui Budulan
Şi pe-ailaltă, lui Calotă ori lui Dineață
Viței, alor lui Turturică din Bălceşti, că sunt săraci,
Nu se mai năjesc banii la ei.
Pe Roşu (calul de l-a furat pe urmă Dinică)
...I-ar prinde bine lui Dinică...
Tot îi plac lui caii!
(A zis într-un ceas rău,
Că ăla a venit după aia
Şi l-a furat, cum zisei)
Şi fetele râdeau şi-i luau ei apărarea.

BOROAGA

Nea Păun cum a murit?
Avea o boroagă la gât.
Îl durea, dar nu cine ştie ce.
Într-o zi n-a mai putut respira bine.
Zice: „Mor astăzi".
– Hai să te ducem la Craiova, la spital.
– Nu pot, că mor în maşină. Mă sufoc.
L-a bărbierit Gigi, băiatul lui. S-a gătit
Şi s-a dus la biserică. Şi-a aprins acolo o lumânare.
Biserica, lângă el. S-a spovedit.
Vica, o fată a lui, cu ceai după el.
Îi dădea cu linguriţa: „– Înghite, tăticule!"
– Nu pot, zicea. Aş înghiţi, dar nu pot.
Şi-a plecat pe drum la deal.
S-a dus la o rudă, unde avea o datorie de 16 lei,
A plătit-o.

Fata, după el cu cana şi lumânarea.
Bătrânul nu putea sta locului.
Plângea că se sufocă, alerga prin curte,
Pe drum, pe deal, la vale. S-a suit pe coastă
După aer, o fi aer mai mult în vârful coastei.

Nu mai era aer pentru el în comuna Bulzeşti,
A înţeles asta.
S-a întors gâfâind, vânăt tot.
S-a întins în pat şi-a murit, de la boroaga aia
Care îi crescuse în gât.

JELITUL

Leană lui Mitréle a venit şi ea,
Bătrână şi adusă ca o seceră.
A pus ciomagul lângă uşă,
S-a dus la capul răposatei
Şi a-nceput s-o jelească.
Nu s-a uitat la nimeni, n-a văzut pe nimeni,
Privea în ochii moartei şi plângea:

„Aoleu, ţaţă Nicoliţă,
Mânca-ţi-aş guriţa ta.
Că te-ai duce în casă strâmtă
Şi fără fereşti
Şi n-ai să poţi să te întorci în ea.
Şi să-i spui şi lui Mitréle al meu
Cum o duc şi eu pe-aici.
Şi să stai să odineşti
Şi să-i spui tot.
Că rămăsesem şchioapă
Şi stam toată ziulica pe un scăunel.
Şi-mi puneau o strachină cu apă
Şi-ntingeam cu pâine în ea.
Că cine n-a fost văduvă
Nu ştie ce-nseamnă văduvia".

Îi murise soţul, ăl de voise să se
Spânzure într-o salcie.

A spus ce mai avea pe suflet,
A pupat mâna celei care trebuia să ducă

Ultimele noutăți în lumea de dincolo,
Și-a luat ciomagul și-a plecat,
Tot așa șontâc, șontâc
Și fără să se uite la nimeni.

VARVALIU

Mariţa lui Spătaru era din Bulzeşti.
Tatăl ei era frate cu David al lui Taifas
Şi cu Gheorghe al lui Taifas.
Şi ea avea o mamă frumoasă, de la Gaia.
Stăteau în Nătărăi.
Tatăl ei, Spătaru, era un om bărbos.
El nu suferea să-l bărbierească nimeni,
Decât Dinică al lui Teslaru.
Venea la el. Îl săpunea ăsta, îl făcea,
Şi când mi ţi-l lua c-o custură de coasă!...
Strângea ăla din ochi...
– Hai, mă, că nu doare rău!
Şi Dinică râdea şi trăgea cu custura,
Parcă trăgea pe salcie.

Şi femeile se strângeau la taină
La dudul lui Amzuică Cârlea, socru-su,
El sta la socru, că vânduse casa.
Avea şi mustaţă, groasă, aşa varvaliu.
Venea el tocmai din Nătărăi, aci la Grăuroaica,
La şuşea, aci avea Cârlea casă.

Floarea lui Cârlea s-a măritat cu Dinică.
(Floarea s-a dus la moară, să ducă nişte porumb
În cap, şi când a sărit un şanţ
Şi-a frânt şalele.)

Şi Mariţa s-a măritat la Craiova,
Şi tot Bulzeştiul trăgea la ea,

Îi ajuta şi ea cum putea.
Avea două-trei odăiţe scunde, lângă tribunal,
O muiere de treabă.
Şi soţul ei îi ajuta pe mulţi.

CRILA DE OAMENI

Am plecat cu el la Craiova.
Da' el unde-a rămas, domnule?
N-am plecat cu el, am mers singură.
M-am dus să-l înscriu.
Cu una de la Prejoi.
Şi-am ajuns la Craiova, pe la douăsprezece.
Şi m-am dus la cancelarie.
Acolo, când mi-a luat actele, zice:
Nu e bine, că nu e iscălită diploma de director.
– Cum să mă întorc eu, că sunt treizeci de kilometri?!
– Vii până mâine-seară.
M-am întors. L-am trimis pe Nicolae la învăţătorul
Trăşculescu. „De, mă, cum mi-a scăpat?"
Şi dimineaţa am plecat iar, tot pe jos.
Cu certificatul iscălit.
Am fost acia, la liceul „Carol".
Şi când m-am dus acolo, toată lumea sta pe scări,
Că secretarul era plecat, că i-a fugit muierea.
Am stat acolo până seara. Nemâncată, ostenită.
Am băgat mâna-n buzunar şi-am găsit o bomboană.

Şi din bomboana aia m-am mai desfăcut,
Că-mi venise o fârşeală.
M-am dus cu mâna aşa pe perete, că nu mă puteam ţine pe
Picioare, până la cancelarie şi-am dat actele.
Şi-am plecat să merg acasă.
Şi erau ruşii prin oraş.
Şi o femeie din Calafat, care era cu o fată
Să dea o clasă în particular,

A zis: „Nu mai poți să mergi atâția kilometri
Pe jos".
Și de la liceu, mi-am adus aminte și
M-am dus la Păşoaica.
De-acolo a ieşit Nae Mihăilescu. Era ofițer.
A strigat la poartă: Tu eşti fată?
– Eu.
– Aoleu, te luau patrulele
Și nu te mai găsea nimeni.
Știi ce, să nu laşi copiii să se
Împrietenească, deavu, cu copii răi.
El a plecat și eu am intrat în casă la Păşoaica.

Pe drum, pe poteci, când m-am întors
Erau crile, crile de oameni.
Unii se duceau, alții veneau.
După aia, cu George la examen.
Am pus nişte cergi pe noi în car.
Aşa și-a început el studiile, pe camuflaj.

LAMPA

Fiu-su îi vânduse casa.
Fără voia lui:
– Ce să stea ăl bătrân singur aici?
L-a luat la el, la Craiova.
Ei, bietul om, să fi stat două săptămâni,
Acolo la oraş...
Şedea mai mult la fereastră, se tot uita după maşini, până ameţea...

Lume trecea multă pe stradă,
Da' nu era lumea lui.
La urmă, a împrumutat zece lei de la un vecin
Şi s-a dus înapoi în sat.
Ăi de cumpăraseră casa se mutaseră în ea.
A venit cu rata, păcătosul şi-a tras la Struţa, fata Mitruţei,
Şi la urmă s-a dus acasă...
– Păi, ce cauţi dumneata? Casa e acum a noastră,
Ai vândut-o... Nu vezi, ne-am mutat în ea
Că de-aia am cumpărat-o...
– Păi, n-am vândut-o eu...
– Păi, treaba dumitale, cum te-ai înţeles cu feciorul...
Aici nu mai ai loc.

Dormea acum în curte, sub un şopru,
Pe nişte saci cu sare. Pusese nişte trenţe acolo,
Dormea acolo. Tot era mai bine ca la Craiova,
Că se simţea omul la casa lui, cum ar veni.
După aia, s-a îmbolnăvit şi s-a retras la Struţa,
Care-l îngrijea.

Trăise cu ea, când era mai tânăr.
Se mai certau pe vremea aia, se mai împăcau.
Când să se împace, se ducea la ea cu clondirul de ţuică.
– Hai, fă, bea.
– Nu!
O lua la palme. Dă-i şi p'ici, dă-i şi p'ici!
– Bei, să ne împăcăm
Şi să ne omenim şi noi ca lumea?
– Nu!
Şi el, pleoţ! Şi pe-un obraz şi pe-ălălalt.
Până la urmă, mai lăsa ceva de la ea.
Lua sticla şi bea şi-i curgeau lacrimile,
Până când începea să râdă.
Ei, ăsta era traiul lor!

Şi acum unchiaşul căzuse la pat.
Femeia îl îngrijea, săraca de ea.
Ce mai răcise, ce mai era el bătrân,
Se adunaseră scalele... Degeaba îl trăgea ea cu gaz...
Poate că răcise şi de la sacii ăia cu sare...
Sarea trage... Bagă un reumatism în tine, când
E toamnă şi plouă întruna şi tu dacă dormi pe saci cu sare...
– „Nu se mai face ăsta bine, mă,
Dacă a dormit pe Ocnele mari!
Şi ploaia e bună la umezeală, hă, hă".
– E, nu i-a plăcut la bloc!
De ce-a fugit de la Oraş?
– Omul a venit la casa lui... la strânsură,
Dar dacă n-a avut noroc...
Mor! Mor! Aprinde-mi lamba!
Struţa i-a aprins lampa,
A pus-o în cui, în perete, lângă el
Şi s-a dus să cheme şi ea pe cineva,
Să-i ţină lumânarea.
– Hai că omul ăla, ozâcă, moare
Nu ştiu ce face.

Până s-a duce pe la unul şi la altul
Că era noaptea, l-a găsit rece, cu lampa pe piept.

Cum o fi făcut de-a luat lampa din cui?
Era cu mâna încleştată pe lampă.
Lampa ardea.
S-a mirat şi miliţianul.

CĂLĂTOAREA

Mă duceam la apă-ntr-o zi şi mă-ntâlnesc c-o femeie.
C-o legătură în cap şi cu una pe mână.
– Mumă, stai departe? zice.
– Nu, aici, a treia casă.
– Nu mă laşi, mumă, să mă culc şi eu la dumneata,
Să fiu şi eu în curte de om, că mă rup câinii.
– Stai acia, că te las. Să viu de la apă.

Când am venit, am luat-o şi s-a suit în prispă.
Şi eu m-am dus la treburi prin curte,
Că nu era să stau
Lângă ea.
Şi când am venit, am găsit-o tot în picioare, în prispă
Şi cu altă legătură în cap. Erau patru-cinci
Cărămizi, legate c-o cârpă, chitite,
Stând aşa cumpănite-n
Creştet.
– Ce e, gagă?
– Mă doare capul.
– Şi cărămizile ce-i fac?
– Îl strâng. Mă doare rău, rău, de-azi dimineaţă.
Vin de departe
Şi pi colo la vale nu mai putui şi luai un pietroi.
(Asta era legătura din cap, cu care venise.)
Da' găsii nişte cărămizi pe la
Dumneata prin prispă şi astea sunt mai bune.
Să-mi aline puţin. Că dacă adorm
O să visez că duc un grunj de sare
Şi o să mă trezesc sănătoasă.

Grunjul de sare-ți alină,
Dacă e mare așa cât masa.
Numai că nu pot să-l ridic, decât în vis.
Da' cărămizile astea îmi vin numai bine.
I-am dat de-a mâncat, ei!
O țâră a gustat din bucate și s-a
Culcat. Dimineața și-a luat boldoașele și zice:
– Gaică, tot nu mi-a trecut,
Fir-ar al dracului cu mama
Lui de cap! Ți-o fi trebuind cărămizile astea,
Că ți le-aș cere să le mai car o țâră în creștet.
– Ia-le, mătușă, ia-le, numai că sunt grele.
Ia-le dacă ele sunt cu alinatul!
Da' n-ai visat grunjul ăla?
– Ba l-am visat, fată, m-am visat la munte,
Dar se terminase
Sarea... și niște inși zburau
Cu gogoloaiele alea în picioare,
Jucau, pluteau, și eu nu puteam să mă mișc.
A venit unul c-o chită
De viorele: „Ține-l și bucură-te".
„Cum să mă bucur, dacă mă
Doare rău capul?
Dă-mi grunjul ăla de sare ca să-l pun în cap."
„E dă formă", zice. Și i-a dat un brânci
Și s-au auzit clopoței în el.
Și a-nceput să zboare și omul...
Din asta, cum să-mi treacă?
Dacă visez că zbor, sau zboară
Ceva în jur – nu-mi trece niciodată.
Mai rău se-ntărâtă.

– Și stai departe la deal?
– E-he! Departe. Tocmai sub munte.
A plecat pe drum la deal,
Așa dreaptă, ca o sfântă, cu

Şase cărămizi mari, roşii, în cap,
Parcă era zidită.
Mergea aşa zidită în durerea ei.

Ei, oftează mama, câţi călători
Au mai trecut şi prin comuna
Bulzeşti, fiecare cu necazul lui
Şi cu durerea lui.
Dar pe-asta, pe femeia asta,
O ţin minte şi acum. Eraţi voi mici
(George şi-o mai aduce aminte.)
Şi de câte ori mă doare şi pe mine capul
Îmi vine în minte aia cu zidul de cărămidă pe creştet,
Lăcrămând blând,
De sub firida ei.

LA CURĂȚAT DE CĂRĂMIDĂ

Biserica a veche din Trântoru.
„Eu ştiu când au dărâmat-o,
Că mă dălnăiam de-o cruce.
Mai erau câteva cruci".
– Asta e crucea lui Modroi, îngropat aici.
Şi era mai ţeapănă, ne dălnăiam, copiii, de ea.
Şi baba (Ioana Ţuruc) curăţa la cărămidă.
Să mute cărămida la biserica nouă.
Era dărâmată asta, se surupase, mai
Rămăsese un perete, nişte sfinţi speriaţi pi coló
Crăpaţi, vai de ei!
Când se scufundă câte un vapor, şobolanii sunt primii
Care simt şi fug, sar în ocean.
Picturile erau cum e căpitanul vasului
Se scufundă odată cu el, nu-l lasă de izbelişte.
Sfinţii Bulzeştiului, săracii, au rezistat până
La ultima cărămidă.

Baba zicea dimineaţa:
– Hai fa, hai! Ia!
Luau câte un fier, câte-un topor, de curăţau
Cărămida de moloz.
Şi stăteau în vipia de soare
Şi râcâiau la cărămidă.
Şi, hai, să ne facă şi nouă altă biserică,
Să ne slujească acolo. Asta era prin 1910.
Şi prin 1918 biserica a nouă se picta.
Şi Nicoliţa lui Gheorghe Ionescu se făcuse mare,
Era de 16 ani.
Şi se suia pe schelele bisericii

Până la turlă, la acoperiș.
Și-un pictor, Petre Zăvoianu: – Hai, domnișoară,
Stai măcar un ceas, să te pictez.
– Și n-am vrut.
Săndulescu era maistorul.
Petre ăsta cânta cu armonica. Făcuse la Craiova
Școala de zugravi.
Râdeau fetele de Săndulescu ăsta, că era burtos, așa.
Da' ce frumos picta!
Uite, că n-am avut noroc nici să fiu înger!

Da' la noi nici îngerii nu țin mult, cum spusei,
Că pică bisericile, când se mai mișcă pământul,
Mai alunecă – mai alunecă și vremurile pe deasupra,
Vin noi serii de oameni, care râcâie tot
Și-o iau de la început.
Uitați-vă și voi în deal,
Când treceți prin Trântorul –
Cimitirul parcă nici n-a fost!
Biserica parcă nici
N-a fost, eu doar mi le mai aduc aminte.
Cărțile, hârtiile toate s-au devesit.

Am văzut niște scânduri scrise, în clopotniță.
Litere de-alea vechi, dar, uite, nu s-au șters.
Când m-am dus, de-am botezat-o pe Alina, fata lui Ion,
M-am urcat în clopotniță, să văd de când e clopotul.
Nu e așa de vechi. Dar am observat pe câteva
Scânduri din acoperiș, niște nume scrise cu
Litere de-alea amestecate.
Popa nu le luase în seamă.
– Mă, or fi de la paraclisul bisericii vechi din Trântoru.
Zicea mama. Ehe, de când!
Totul a putrezit, numele nu.
Bucura și-a făcut casă acolo pe cimitir.
După aia a luat-o o fomeie
Care a vândut-o lui Gulică.

LIA

Lia lui Gânju, paralizată de vreo doi ani
În casă.
Şi ei, ai casei, au pus un plastic
Peste ea şi-au văruit.
Noru-sa: „Ei, lasă că nu-i face nimic rău.
Şi mai schimbă aerul, dacă vărui".

Sta a păcătoasă aşa, cu faţa-n sus şi cu plasticul
Pe ea, auzea cum ăia dădeau cu bidineaua,
Sta ca un sac cu porumbi.
De ce n-or fi mutat-o şi ei din loc,
S-o ducă pe prispă?

Poate s-o învârti – nu ştiu cine a zis.
O fi rău şi-o să se facă bine.
Poate s-o învârti cumva.
Ori a început sau nu să răpăie?

Lia respira uşor, mirosea a curăţenie generală,
A curăţenia de după moartea ei
Când şi colţişorul ocupat de ea
Se va elibera şi toate ţoalele de pe pat vor fi fierte.

Varul cădea pe ea ca o ninsoare măruntă.

ACTUL

– Hai, fă, că stă caru-n drum, nu-l mai găsirăți?
– Nu! Ho! să stea!...
Şi iar încep cele două femei, săracele,
Să-ntoarcă pe dos casa. (Noroc că bujdula nu era prea mare)
– Fă, dacă-l ținea sub căpătâi?
Se uită sub căpătâiul rupt, sâtit, din care ieşeau paiele
(Ogrinjii, că şi paiele se tociseră).
Desfac patul şi chitesc blanele, jos.
Rămân ăi patru pari înfipți în pământ.
– Iote, că nu e.
Nişte bulendre, nişte plotoage, sub pat.
Nici urmă de hârtie. Nici pusă în cui, nici pe poliță,
Nici pe corlată, printre sticle cu gaz – şi a cu undelemn,
Şi a cu oțet...
Nici pe vatră, nici sub vatră...

Şi aia sta moartă-n drum.
„Fă, pleacă popa, de la cimitir..." se văita
Domnica.
„Păi, ce să fac eu, dacă nu e – fonfăia Leana –
Eu nici nu ştiu când dracu l-a luat".
Femeile, grămadă, pe Mitruța în car. O jeleau, o căinau,
Că ce viață a dus şi ea, săraca...
Vai de maică de om!
Văduvă de război, cu copii morți unul după altul...
Doamne, Doamne!
Şi de la o vreme îi terminaseră biografia.
Istoviseră lacrimile şi
Jalea şi aşteptau să vină Leana,

Fie-sa, din casă, cu buletinul.
Că popa nu voia să o-ngroape fără buletin,
C-aşa avea şi el ordin.
(Ordin şi pe linie de popă
Şi pe linie de provizoriu...
„Noi, Comitetul provizoriul", îşi spuneau
Ăi de la primărie).
„Îl găsirăţi, fă?
„Nu, gagă Anică, nu e neam!"
Răspunde în locul Leanei, mai foamfă,
Ioana lui Mitrele...
– Da', l-a avut?
– Păi, a avut... că nu ştiţi ce-a păţit şi până l-a scos,
Ce-a mai urdinat la Bălceşti, la raion?
Femeie în etate, de-o sută de ori
Au întors-o înapoi, că n-avea certificatul de naştere...
Venea la primărie şi ăia o trimeteau la raion –
Şi-aşa au purtat-o, pân-a văzut tot raionul,
Toate realizările Bălceştiului,
Cu monumentul eroilor căzuţi pentru patrie,
În primul război, la care
Au scris mai pe urmă şi pe cei din al doilea.
Dar numai pe gradaţi, că nu mai era loc.
Şi-a văzut şi Centrul de miliţie,
Centrul de recrutare, şi poşta, toate, clădiri frumoase,
Noi – care i-au plăcut.
Leana se suise-n pod.
Ioana mai bodicăia pe lângă unghete...
– Doamne, ia-mă pe mine, ce muieri nepregătite!...
Se miră Marina.
Uite, că nu mai stau nici boii...
– Ho, Prian! Că, săraca, ea n-o să-şi mai vadă casa.
Asta i-a fost şezutul aici. De-acum se mută...
Vine gâfâind unul... de făcuse groapa...
– Zise părintele că dacă n-o aduceţi urgent
N-o mai îngroapă azi.

– Aoleu! Găsirăţi, fă?
– Ba!
– Daţi-l dracu! Doamne iartă-ne, de buletin...
Că n-o să i-l ceară şi pe lumea ailaltă...
Hai, mă, mânaţi boii.

Staţi! Staţi! vine una cu un cocoloş
De hârtii, găsite sub un căprior.
Desface şi silabiseşte: „Cotă de
Lână...“ Nu e asta... „Impunerea...“
– Lasă, n-o mai amărâţi... Gata, nu e!

Ale păcatelor hârtii, dacă se stăvesc ele în casa omului!
Şi uite cum îţi trebuie, când nici nu te aştepţi.
Fă, alea de aveţi copii,
Spuneţi-le să ţină de *fitanţii*,
Să nu se mai şteargă cu ele la noadă,
Că uite statul cum şi le cere-napoi...
– Vezi tu, biată Mitruţă, ce mai ajunseşi
Să te-ngroape fără act!
(O excepţie întărită de şeful
De post, precum că n-a dispărut din comună.
Nici n-a fugit nicăieri,
Dar nu i s-a mai găsit buletinul de identitate,
Drept pentru care semnează el,
Plutonier Garoafă Ion,
Precum că a murit prin deces.)
Asta a fost înmormântarea Mitruţei,
A de-şi cânta morţii.

IONIȚĂ BIRETE

N-a purtat niciodată haina pe mâneci.
Mergea cu ea pe umeri.
Toate pozele care i s-au părut lui importante,
De la Stalin încoace,
Erau bătute în pioneze pe pereți.
(Le-a văzut Ionică, la recensământ.)
– Pe-astea să le mai scriu aici, nene?
– A, scrie-le! Astea sunt averea mea. Strânsura.
Mă uit la ele ca la vite. Agoniseală, neică!
Cu ăștia mi-am petrecut eu veacul.
Dacă mă năşteam mai demult, ar fi fost alții.
Dar pe-ăștia i-am prins. Şi ei pe mine.
Sunt bătut în mărăcini
Pe toate locurile şi vâlcelele.
Vorba vorbii: care pe care. Dar mai mult m-au prins ei pe
Mine, că iote m-au făcut cocârlă.
Sunt şi eu bătrân,
Trăiesc acum printre picioarele muierilor.
Mă iau toate muierile-n picioare.

Avea două cămăşi. Una, nouă, bună,
De mergea cu ea gătit până la loc
(Parcă i-ar fi luat cineva seama cum se duce el la câmp
Dar de, fudul!) Ailaltă, ruptă, se schimba cu ea acolo,
La loc. Ca învățătorul ăla de demult, Bulzescu.
– Bă, c-o cămaşă ruptă să munceşti, să ai.
El muncea, săracul, dar nu trecea de ăle două cămăşi.
– Să-ți mai aduc nişte poze, să mai împodobeşti peretele?
– Dă-i încolo, că nu prea mai văd bine.
Şi-am început să fiu mai cârşelnic la oameni.

LĂMURIREA

Ma, nu credeam s-ajung să fur lemne
Din pădurea mea, zicea Moşu Pătru.
Era atunci la început, nu se prea ştia
Cum or să meargă treburile.
– Măre, ce-or să-ţi mai facă!
Îl întărâtă Ion al Floarei,
Care fusese prizonier
Şi se-ntorsese umflat ca o gogoaşă.
– Ce să-ţi mai facă, mà?
Machea o să le ia pământurile la toţi?
Tot aşa ca pădurile?
– O să le ia pământurile, grădinile,
Plugurile, vitele, tot.
Au planuri – înţelegi? Lucrează planificat.
– Fugi de-aici, că nu se poate.
Şi mai târziu, când a văzut el, că a mai trăit,
Zicea:
– *Ma*, să fi dat cu mâna de cer şi n-aş fi crezut!

SPARGERI

Costică Buzdugan venit din Boghea
Era în banda lui Ciudin.
A spart biserica din vale
Şi-a luat de-ale altarului, a luat perdelele,
Geamurile şi cădelniţele. Nişte cărţi vechi,
Ceasloave, bucoave
Le-a răsfoit aşa cu deştiul,
Dar nu i-au făcut trebuinţă.
Lui Ciudin i se mai zicea şi Fulger.
Cu benzi de-astea de hoţi
Ne-am pricopsit noi după război.
Se duceau prin satele vecine
Şi furau pluguri şi grape.

Costică a fost prins şi purtat cu plugu-n spinare
Prin Vulpeni. Întâi bătut ca frunza inului,
După aia, haida-haida, cu plugul pe grumaji
Prin Vulpeni.
Purcea furase şi el un butoi
Şi-l scoseseră şi pe el la plimbare, cu butoiul
În cap.
Lui Costică Buzdugan i se zicea şi Borcan.

Câte lemne ne-a luat ăsta din Dobreţ şi din Vâlceaua
Lungulesii, n-am păr în cap.

Şi la urmă, când au zis că gata, s-a terminat cu
Plugurile, că arăm cu tractoarele – apăruseră
Tractoarele, se credea că ele or să ne facă fericiţi
Pe toţi de la un cap la altul, – gata, au zis!

Strângeți plugurile! Luați-le de la oameni!
Cu ele la fier vechi!
Și lumea nu prea vrea să le dea. Se codeau, mai
Amânau, ziceau că doar s-o revoca ordinul.
Unii le ascundeau.
Și-atunci i-au chemat la primărie pe Ciudin, pe Borcan
Și i-au întrebat: „Mă, care are plug în comuna asta,
Că voi știți mai bine?"
Și ăia au spus: „Păi ăla, ăla, ăla!"
Știau și pe unde le ține fiecare.
Și-au făcut o listă și-au mers de le-au ridicat.
Pe-al lu' Nicolae nu l-au găsit.
„Mă, unde ți-e plugul?"
„L-am vândut. L-am dat la Bălcești,
C-aveam nevoie de bani."
Cine mai cumpăra pluguri atunci?
Da' el a zis ca să-i păcălească.

Nicolae și-l îngropase.
Săpase toată noaptea o groapă, în grădină,
După aia a luat plugul, l-a uns cu vaselină
Ca pe arma militară – ungea fiecare parte
Cu vaselină și plângea – ce n-a plâns el pe tot
Frontul, când vedea oameni murind și-n dreapta,
Și-n stânga.
Da cu unsoare pe grindei, pe corman, pe zale,
Ungea bârsa, plazul, grindeiul, potângul
Da pe fier – arase ziua și plugul sclipea la
Lumina lunii și lacrimile
Îi picurau pe lustrul fierului
Pic! Pic! și sclipeau și ele!
Și pentru că-i era rușine de el,
Că se smiorcăise așa
Ca o muiere, a început să cânte
Cântece de-ălea mai
Deocheate, cum îi învățase un gradat să lălăie

Înainte de atac:

„De-ar fi omul ca scula,
Ar muri şi s-ar scula!
Doamne, ce săraci suntem
Şi ce sculă mare-avem!"

Dar nu-i ardea de cântat şi de zis strigături,
Singur, în puterea nopţii.
A băgat plugul, a aruncat un braţ de paie deasupra
Şi-a pus pământul la loc.
S-a dus şi s-a culcat.
Dimineaţa, cu noaptea-n cap,
Ăştia de la comitetul provizoriu,
Cu hoţii după ei, ca să
Predea plugul: „Pentru verificări",
Au zis ei.

– Cum să-mi verificaţi mie plugul, mă?
Adică, să-l vedeţi cum ară, cum trage brazda?
Ce, acum ne luaţi şi amprentele
După coarnele plugului
Şi le depuneţi la primărie
În dulapul cu acte? Hă, hă!
Numărul trupiţei, ai?
– Bă, lasă tu chestiile astea, dă plugul.
– L-am vândut! Şi nici nu era de vreo doftă,
Un bleau vechi şi fărâmat.

S-au dus, s-au uitat prin curte
– Bă, ce avere ai pe-aici?
Asta e agoniseala, mă, nene!
(Şi nişte ălea vechi, nişte coşuri de nuiele,
Pârmaci, gânjuri de car făcute din puieţi de ulmi
Arşi şi răsuciţi.)
– Mă, unde-ţi e strânsura?

– Ce strânsură, domnule, n-am nimic!
Duceți-vă de ci, că pun câinii pe voi.

Plugul nu i l-au găsit
Şi în fiecare dimineață, Nicolae învățat
Să plece la arat mergea în grădină...
Să vină tractoarele
Şi să facă ele treaba,
Că plugul meu e asigurat pe-o sută de ani.
Şi tractoarele au venit.

CAUTĂ BINE!

Ioncica lui Gorie pierduse banii, şase sute de lei.
I-a căutat peste tot.
– Mă duc la Mâciu, că mi s-a furat.
Mâciu era şeful de post.
– Fugi, că n-are cine să ți-i ia. I-ai fi pus
Pe undeva. Nu fi prepuelnică.
– Păi, i-am căutat.
Tot s-a dus la ăla.
– Ce-ar fi să vii dumneata să mi-i cauți.
Ai şcoală, ştii să cauți bine.
Găseşti orice.
Şi s-a dus omul.
A luat cu de-amănuntul.
A scos paiele din saltea şi din căpătâie.
A întors blanele pe partea ailaltă,
La urmă le-a chitit în mijlocul casei.
A săpat cu hârleţul prin casă,
Pi colo, pi colo, a făcut nişte gropi, de probă,
Casa avea pământ pe jos.
A scos cărămizile din vatră.
– Nu sunt, gagă!
– Caută dumneata bine, că trebuie să fie!
– Bine, atunci lasă-mă să-mi fac meseria.
– Păi, te las.
A luat la rând sticlele de pe corlată, s-a uitat în ele,
Le-a scuturat, şi-a băgat nasul prin oale.
A trecut la ladă.
A luat ţoalele, una câte una,
Le-a purecat, a dat cu ele în mijlocul casei.

– Nu intră nimeni, nu iese nimeni! zicea.
Cine să intre şi cine să iasă, că nu erau decât ei.
Începuse să năduşească,
– Nu mă las până nu-i găsesc, zicea.
Ai ascuns banii.
– Nu i-am ascuns, gaică.
Am uitat unde i-oi fi pus.
Că, uite, mă ia aşa o uitare.
Uit. Uit. Înainte nu eram aşa.
– Câți erau?
– Păi, şase sute.
– Aur?
– Ce aur, mă nene, de unde aur?
Şase amărâte de hârtii
Şi-mi trebuie să iau gaz şi sare.
Ia vezi, în chichița lăzii sunt?
– Nu sunt.
– Ţoalele astea făcute cocoloş aici în mijlocul casei
Or mai fi bune la ceva?
– Ai zis să caut bine.
De ce-ai ascuns banii?
Uita că nu e în misiune
Şi avea momente de furie.
– Spune unde i-ai pus!
După aia îşi lua seama, mai fuma câte o țigară,
Mai chibzuia...
S-a uitat pe coş în sus,
S-a umplut de funingine.
A scuturat fiarele coşului.
A scos nişte cărămizi din firidă.
A ciocănit grinzile.
I-a găsit. Erau băgați pe-acolo prin nişte țoale,
Într-un cufăr.
– Ptiu! fir-ați ai deavu, uite unde erați!
– Bine că mi-i găsişi!
Omul statului s-a dus mulțumit, făcuse o faptă bună

Îi lasă gura apă după o percheziție adevărată.
Dar cum nu mai erau cazuri,
S-a mulțumit și el să-i caute banii babei,
La cererea acesteia.

PĂIUGĂ

Rădăcinile subțiri de păiugă,
Nu mai pot ține pământul,
Care de uscăciune a crăpat.
Şanțuri, şanțuri pe deal.
Vitele îşi frâng picioarele în ele.
O oaie, fugărită de lup,
S-a îngropat cu picioarele din față
Într-o crăpătură, şi lupul, când s-o prindă, hat,
Hop! cade şi el, zdup! la câțiva metri de ea.
Oaia behăia, lupul urla
Şi se auzea în spaima lor
Cum continua crăpătura pe dedesubt.

Au crăpat şi mormintele.
Sub tufele de flori uscate de sete.
Cam începe să se caşte pământul...

LINGURA

Poiana uscată, brăzdată de adânci crăpături
A scos la iveală o lingură veche.
(Aşa apar şi pier morminte vechi,
Oase de animale dispărute,
După cum se surpă pământul,
Se crapă şi se mişcă.)

Un copil stă pe ciuci, lângă crăpătură,
Cu lingura în mână.
Seceta a ars totul şi acum
Pământul trebuie să-i dea
Cumva de mâncare.

CER ÎNCERGAT

I

S-a întors cu fața la răsărit şi şi-a făcut rugăciunea:
– Doamne, vreau să visez noaptea asta,
Cum o să fie aici, la mine, peste o sută de ani.
Se culcă.
Povestea, a doua zi, ce-a visat.

II

Era aşa, odată cu seara. Veneam din vale, pe ci pe la
Ulmii noştri. Ţipenie peste tot. Nu lătra câine,
Nu cânta cocoş, nici lume, nimic.
Mergeam şi parcă mă lua frica.
S-au văzut casele aşa negre.
Casa mea nu mai avea ulucă, aşa, un fel de mărăcini.
Curtea pustie.
O iau spre poartă, acolo unde trebuia
Să fie poarta, zic nu, intru întâi în casă.
M-am uitat: casa aplecată şi înnegrită.
Aplecată aşa la deal, pe spate.
Parcă mi-a fost nu ştiu cum.
Să mă uit întâi pe la poartă.
Dau să mă întorc – dar, ce porţi?
Alea două mari, şi a mică –
Nimic! În locul lor, păducei, mărăcini, salbă moale.
Şi totul cam pârlit, ca după secetă. Nimic verde.
Intru în casă. Nu se deschidea uşa.

Am împins-o şi aşa
Puţin câte puţin.
O fi răzmat cineva vreun
Cârpător? Împing... s-a deschis aşa de-o palmă. Era
Aplecată. Am împins... am intrat... În casa cu focu'
Nimeni. Mă uit... Trec mai departe... În odaie...
Mi s-a făcut părul măciucă...
Nu eram decât eu acolo
Şi stăteam pe pat, aşa îngândurat, cam îmbătrânit, izânit...
Şi cu părul măciucă...
Ptiu! Fir-ai să fii de oglindă...
Mă văzusem într-o oglindă... Da' nu înţelegeam de ce
Mă arăta şezând, când eu eram în picioare?!
Căpătâile ălea vărgate şi umplute cu foi de porumb,
Pe la perete, polița colo...
Pereţii coşcoviţi... Ies în prispă... da' aşa mărind pasul,
Că-mi bătea inima tare...
Ia uite, domnule, să-mi fie frică
În casa mea!
Şi ca să mă încurajez, bag două degete în gură
Şi şuier tare! Măcar să sară câinii!
De unde! Nici un câine.
Nu s-a auzit decât fluieratul meu.
Parcă a trecut aşa un bici
Prin aer. Şi la urmă – linişte.
M-am dus măcar să închid porţile, înainte de-a pleca...
Uitasem că ele nu mai erau.
Am ieşit printre boschetele alea...
Pe drum, tot aşa. Ţipenie de om – şi casele, înnegrite toate
Şi aplecate. Hm!

III

Am plecat tot în vale, pe moşia noastră.
Şi pe la ulmi, m-am întâlnit c-un om bătrân.
Nu l-am cunoscut.

M-a întrebat ce caut pe-aci.
„Păi, ce să caut?
Venii pe-acasă! Da' nu e nimeni,
E pustiu. N-am văzut niciodată
Bulzeştiul aşa părăginit.
Unde-o fi lumea? Unde-or fi vitele?
Nici păsări nu cântă...
Şi cerul e încergat de nori şi greu...
Şi omul ăla, oftând:
– E, toate au un sfârşit...
– Şi noi, oamenii?
– Tot aşa.
– Şi cerul?
(Nu ştiu ce mi-a venit să mă îngrijorez de soarta
Cerului, unde-l vedeam aşa greu şi încergat.)
– Şi cerul.
Şi eu am zis atunci:
– Şi cu mine?
– Şi cu tine se va sfârşi.
– Când?
– În 1921. În decembrie.
– Ei, dacă e aşa...
Sigur, toate au un început şi-un sfârşit...
M-a luat aşa o părere de rău...
Da' nu, în primul rând, de mine...
Aşa, în general... Uite, cum s-alege praful...
Şi de muncă,
Şi de strânsură şi de tot rostul...
Şi-am plecat, tot în vale...
Omul ăla dispăruse şi el...

„Va să zică, în 1921", mă gândeam...
Ei, până atunci...
Da' ce an o fi ăsta? Că acum suntem în 1986...
În 1921 m-am născut... Adică am murit atunci?
Hm! Le-a încurcat el...

Şi m-a luat aşa o frică... Oi fi murit chiar atunci, m-oi fi
Născut mort.
Bă, ce frică m-a cuprins!... Ca să-mi
Fac puţin curaj
Am băgat iar două deşte în gură şi-am şuierat
Tare. Nu s-a mai auzit şuieratul.
Parcă aerul nu mai avea
Putere să-l încherbeze.
Mişcam buzele, suflam... Linişte...
Am plecat mai departe. Nici paşii nu mi se mai auzeau,
Sunând aşa sperioşi, nu foşnea iarba...
Şi parcă... Şi parcă
Mă topeam şi eu în ţipenia aia mare...

LAPSUS

– Care, mă, care?
– Asta, fă... di la deal de... ăla
– Care, mă, care di la deal?
– Ăla...

Râdeau toţi.
– Ce zice, Nicoliţă?
– Ăsta di la deal de-ăla...

El vorbea de la inimă, săracul,
Da' nu mai nimerea.

DARAUA

Luase astenia de la o găină.
Un pui părăsit de cloşcă,
Pe care îl crescuse el în sân,
Cum creşti în metaforă o viperă,
Îi scormonea cu degetul în ţărână,
Aşa cum fac toate cloştile
Şi-l chema: „Piu! Piu! Piu!"

Crescuse mare, o găină, care vara sărea pe fereastră
Şi oua în pat.
Şi deodată a început să se umfle. Stătea bleaga,
Umflată prin curte
Şi copilul o înţepa cu un ac,
Găina se dezumfla ca un balon,
Aerul de sub piele ieşea ca dintr-un dirijabil
Ajuns pe pământ.
Două-trei zile pestriţa se simţea bine,
Oua câte o stârpitură de ou
– Înainte făcea numai ouă cu două gălbenuşuri –
Apoi iar se umfla.
Ah! aerul! La urmă, înţepătura cu acul – şi tot aşa.

Peste câţiva ani
A început să se umfle el.
Avea aceleaşi simptome, dacă îşi aducea bine aminte –
Numai că nu oua.
Şedea pierdut, cu mâinile pe burta rotundă ca un cimpoi.
Cine să-l înţepe?
Singur n-avea curaj.

Îşi punea cărămizi pe pântece.
Se dezumfla burduful.
Zilnic sporea greutăţile.
(Celelalte greutăţi sporeau şi ele.)
Noaptea, mai ales, când era lună plină,
Sta aşa întins pe prispă
Şi luna îl bătea pe burtă.
Dará cerească, mâna lui Dumnezeu!
Se simţea mai bine.

A doua zi era iarăşi om,
Înviind odată cu lumea.
Găina, Dumnezeu s-o ierte,
Îi cotcodăcea veselă
În amintire, pe gard.

NU SE LOVEAU

Cioicioaica a tânără
Nu se lovea neam cu bărbatu-său.
De-aia s-au despărțit:
Nu se loveau.
Păi, dacă nu se lovesc în nimic,
Cum dracu să stea amândoi? – zicea lumea.
Cum să trăiască împreună?

Ori că el se făcuse împilostrit,
Ori că ea se făcuse împilostrită.
(Sau așa ori fi fost.)

Când îi vedeai, așa îmbohorați,
Se uita unu-n coló și altu-n coló, știai
Ăștia nu stau mult așa.
Nu fac amândoi casă.

El s-apucase să facă un gard de stovori.
La urmă, l-a lăsat așa început
Și-a trecut să dreagă căminetele,
Să-l zidească – ei, căzuseră niște cărămizi –
Dar nici pe-ăsta nu l-a terminat,
Că l-a cupit odată un somn
Greu și cât era el de poghirc,
Se chircise și mai rău, așa în somn.
Sta cu genunchii la gură
Și horcăia. Parcă îi horcăiau și genunchii.
Cioicioaica a tânără s-a uitat la el:
Și s-o fi gândit: Poghircește-te, nene,

Până te-ai face mic de tot – gogoloi aşa,
Cum ai ieşit – poghirceşte-te
Şi dispari, să nu te mai văd înaintea ochilor.
El horcăia, nu-l durea în somn că ea
Îi poartă ponosul.
Şi ea, ca să nu-l mai vadă pe bărbatu-său,
Cât e de mic şi de prăpădit
– Spic lepădat – a zis că să plece de la el.
Şi chiar a plecat.
Şi-a luat bulendrele şi tuliu!
La părinţii ei.

Foarte bine, a zis lumea.
Că nu se loveau neam
Şi de ce să se canonească unul cu celălalt?

HAI ACASĂ

Amândoi trecuți de 80 de ani.
El nu mai auzea
Și-i traducea ea, că pe ea o auzea
Ori era obișnuit cu sporovăiala ei.
Se înțelegeau.

Da' la urmă, hop, că ea își pierde memoria
Nu toată. Își aducea aminte,
Doar numai primii ani, copilăria și tinerețea.
Credea că e pe la rude, la
Murgași și voia să se întoarcă acasă.
„Hai acasă, mă, hai acasă!
Ce stăm atât pe capul oamenilor?!"
El o înțelegea
Și-o păzea să nu plece...

E, de-ale bătrâneții.

LUMINILE

Lucra la Dobreț, de vreo două săptămâni.
Și pleca acasă, seara cam târziu.
Ce era întuneric în sat, dar ce era în pădure,
În bugeagul ăla, care despărțea satele!
Când intră, să taie drept pe-o potecuță
Și să râzbească-n Bulzești... aude... pss!
Un zgomot de crengi rupte... Ceva parcă nu era-n regulă
Pe-acolo printre lăstari, tufe, mărăcini,
Hm! Își aduce aminte că s-au înmulțit
Niște păcătoși de mistreți și niște cerbi.

A-nceput să fie cu ochii-n patru.
Și mereu se mișca ceva, ori în stânga,
Ori în dreapta.
Așa cum ți se clatină un dinte
Și te taie durerea.
Se clătina ca un dinte toată pădurea
Și-ncepuse să-l doară frica. (Au, ce mai doare
Și frica!)

Cum auzea ceva... țuști! se suia-n copac.
„Mama ei de pădure! Dacă ai unde să te sui,
De ce să n-o faci?!"
Tigri, leoparzi pe la noi nu sunt,
Să zici că-ți sar în grumaz,
De sus, de pe-o creangă.
Astea care se tot înfoaie, speriate,
Sunt ciurezi, bufnițe... or fi lilieci...
Îl năpădeau tot felul de gânduri.

Pisici sălbatice, râşi
Şi-un animal de-i zice târşul – de-astea îi era groază.
Târş – nu-l văzuse niciodată.

Avea şi-o paporniţă cu scule,
Bardă, chiser, teslă, spiţelnic,
Lucrase acolo-n Dobreţ lemnărie.
Şi-un ferestrău în mâna ailaltă.
La-nceput se căţăra cu paporniţă şi ferestrăul.
I-o trebui barda, în caz că dărâmă
Mistreţii copacul.
La urmă, lăsa paporniţa jos, se bârâca doar
Cu ferestrăul.
Ciulea urechile. Sus s-aude mult mai bine,
Cum te ridici puţin deasupra problemelor,
Cum ai altă perspectivă în urechi.
Linişte, tihnă cerească.
Respira codrul până-n stele.
Se dădea jos şi-o lua mai departe, întremat
Sufleteşte.

Se-ntâmpla de uita ferestrăul agăţat.
Se-ntorcea, nu mai nimerea tufanul,
Ori nu mai găsea paporniţă, la rădăcină, când cobora.
Parcă cineva i-o lua cu mâna şi-o punea în altă parte.
Bodicăia, până le nimerea.
Când să plece... un răget înfiorător!
Vreun copac uscat scârţâia.
Într-o clipă Colae se pomenea dălnăindu-se sus,
Tocmai în vârful fagului.
„Bă, nici nu ştii ce-ndemânare aveam la urcat!
Luasem foioasele la rând."
Dă Dumnezeu şi iese la marginea pădurii.
Se uită să vadă satul, care trebuia să fie
Aci-n vale, la vreo doi-trei kilometri.
Şi ce să vezi? Numai lumini aprinse!
Aoleu!... Unde sunt? Ăsta nu e Bulzeştiul...

O ia înapoi, se mai învârteşte prin pădure
Ca oaia căpiată, mai cade... mai trage cu urechea...
Se orientează după muşchi – că ieşise luna
Şi se vedeau muşchii pe copaci arătând nordul...
Dar degeaba-l arătau, că nu ştia dacă Bulzeştiul vine
La nord, nord-est, sud-vest sau cum, Doamne iartă-mă,
Vine, faţă de copacul cu muşchi. Faţă de fiecare
Copac în parte...
O ţine într-o direcţie...
Şi când iese la lizieră,
Iar lumină mare la toate casele. Ca la Craiova.

Or muriră toţi şi le puseră lumânările pe colaci,
Or ăla e un oraş?! Nu e satul meu,
Nu mă duc acolo!
Se mai gândeşte, luând bine seama luminilor:
„Să zici că sunt – lămpi – nu sunt! Unde-am nimerit?
La Bălceşti? La Balşi? Ori chiar la Craiova?"
O ia aşa uşurel de-a lungul pădurii.
Aude unii trecând c-un car...
Strigă la ei... erau departe...
– Eiii! Unde vine, mă nene, Bulzeştiul?
– Cee?
– Bulzeştiul... Judeţul Dolj!
– Caree? Ce e, bă? A, Bulzeştiul... Păi, uite
Pe la luminile alea.
– Nu se poate, mă nene, mă mai apropiai eu
De vreo două ori şi mă-ntorsei înapoi,
Că nu seamănă.
– Ăla este!

Oamenii s-au depărtat şi Colae a luat-o
Neîncrezător în direcţia luminilor.
„Ei, dorm acolo până mâine,
Şi pe ziuă mă orientez eu"
Coboară dealul, dă de-o biserică, taman ca la noi.

Intră-n cimitir...
De morți nu-i era frică.
„Stai, că aici aflu imediat".
Scapără niște chibrite și începe să citească...

Crucile, de lemn și zgâriate așa cu cuțitul,
Nu se desluşeau decât literele din primul cuvânt.
„Enache"... „Novac"... „Căpete"...
„Parcă ar fi de la noi"...
„Novac? Hm! Care-o fi ăsta Novac?"
„Chiva". Asta e ăla de se ducea de două ori
Pe zi, desculț, la Craiova...
Bă, da frumoasă poză mai are! Acolo
Și-a făcut-o.

Un mormânt proaspăt. Crucea mirosea a inimă
De lemn. Cum miroase lemnul proaspăt tăiat
Cu ferestrăul... Și pe ea scrie...
Îi vine să leşine... Era numele lui...
Picioarele nu-l mai țineau...
„Când... am murit? Când m-au și îngropat
Și eu n-am simțit nimic? Ce e cu mine?
Ce cat eu aici?"

Da, era numele lui pe cruce, mormântul lui.
Cimitirul pe care-l știa, cu lilieci pe margini,
Tivit așa, tighelat cu flori.
Dă și de crucea lui taică-său...
Totuși, satul care se vedea peste apă,
C-un șir de lumini ca o cale lactee,
Cotită ca pișatul boului,
Nu era... zi-i să-i zic... Iar îl luase,
Nu știu de ce, spaima... Uitase și numele satului...
Se-mpiedică și cade... Se zgârie de-un cui...
Se ridică și pleacă...

O ia spre casă... Ajunge ostenit...
Parcă mai bătrân cu douăzeci de ani...
Pune paporniţa cu scule şi cu ferestrăul pe prispă.
Strigă la muiere.
– Venişi, mă?
Venii... da' cum venii!
Cine işalniţa mă-sii a aprins puzderia asta de lumini?
Că mă-ncurcară... de nu mai nimeream...
– Care lumini? întreabă muierea mirată.
– Ăstea pe la porţi, pe linie, prin case...
– Care?
Când se uită, nu mai vede nimic.
– Parcă adineauri ardeau. Nu mă puteam apropia,
Că nu semăna civilizaţia aia cu satul nostru...
Fu aşa un pospai, o părere de civilizaţie, ce?
– Eşti tu cârşelnic. Nu-ţi mai plac lămbile noastre.
Ţi se păru.
Bă, tu vedeai raiul...
Na trei ouă şi fugi dupe gaz.

VEDENIE

Mama se ridică binişor
Şi se aşează pe mormânt.
Priveşte buruienile care au crescut între timp,
Ascultă ciorile.
Vede crucile cum stau să se dărâme,
Observă mormintele noi şi alte crăpături
În zidul bisericii.

Şi când îşi aruncă ochii, na! c-a dispărut
Ulmul din vârful dealului, de pe mejdina noastră,
De stăteau oamenii la umbră,
Când aşternea ea masa pe pământ, vara.
Faţa de masă, de cânepă, fixată la colţuri
Cu bulgări de pământ. Şi pe ea aşeza bucatele,
Aduse cu baniţa în cap,
C-o mână ţinând de baniţă, şi în cealaltă cărând
Ulciorul cu apă.
Suia, ei! era greu, dar ce să facă...
Şi ulmul pentru asta era acolo, în buza dealului,
Deasupra Săliştii – asta era misiunea lui:
Să facă umbră, vara când mănâncă oamenii.
Oftau când se aşezau jos.
Dar măcar şedeau la umbră.

Şi cum de l-au tăiat? Unde-o fi dispărut?

Şi ulmul aude gândul ei.
Locul unde a fost se nelinişteşte, fosta umbră
Se agită şi copacul apare falnic şi se întrupează
Numărându-şi cercurile, foşnind din cercuri,

Acoperind cu coroana imensă
Imaginea Săliştei din vale.

Se dau înapoi întâmplările lui.
Se zăresc tăietorii izbind cu securea trunchiul tare,
Năduşind, glumind şi ferindu-se
De aşchiile care sar ca schijele.
Cade. E curăţat de crengi şi cărat în sat
Cu şase perechi de boi. Nu încape în curte.
E lăsat la poartă.

Apoi o ploaie grozavă.
Curg ududoaiele, se varsă vâlcelele,
Răculeţul, Gura Racului, Bisa, Ungureanca,
Se varsă valea a mare, ca niciodată.
Şi ulmul e încins de puhoaie
Şi luat pe sus, pluteşte, alunecă,
Sar vreo doi oameni şi îl proptesc
De alt copac, tocmai când era gata să alunece
În marele fluviu al văii.

Apoi, zboară şi prinde rădăcini,
La locul lui.

Acum stă falnic, acolo sus, pe creastă,
Ca pe vremuri.
Se uită în jur şi întreabă:
– Unde sunt oamenii? Secerătorii? Prăşitorii?
Culegătorii de porumb, de floarea soarelui?
Cetele harnice, vesele, mişunând ca albinele,
Femei întrecându-se, care ajunge mai repede
La capul locului şi la vremea mesei,
Năzuind să se aşeze la umbra mea?

Unde e Nicoliţa, care venea
Cu baniţa în cap şi cu ulciorul cu apă în mână,
Cu de mâncare pentru zece-cincisprezece oameni?

Şi mama, rezemată de propria-i cruce,
Semănând cu cea din poză,
Vede – ce minune! – ulmul la loc.
Când? Cum a apărut? Că adineaori nu era?
Locul – ca înainte, cu mejdinile vechi.
Se vede pe ea însăşi, cu baniţa în cap
Şi cu ulciorul ăl mare în mână,
Gâfâind printre rândurile de porumbi,
Ori prin grâu, urcând coasta.

Sare Nea Florea şi-i ajută să pună baniţa jos,
Ţaţa Măria îi ia ulciorul.
Ea oftează de uşurare
Şi începe să întindă şervetul, scoate oalele,
Bâjbele cu mâncare, străchinile, lingurile, sarea.

Femeile, bărbaţii, copiii, se strâng
Dejghinaţi de muncă.
Ilie al Floarei s-a întins pe pământ, cu faţa-n sus
Şi încearcă să privească prin frunzişul des
Cerul încins ca sticla de lampă.
„Ţi-ai putea aprinde ţigara de la cer –
Aşa dogoreşte."

Mama se uită tot mai uimită la ulm,
Ulmul nostru.
Şi ulmul o vede că îl vede.
„Doamne, cum nu trece vremea!" oftează.
„Credeam că vremea trece, dar ea nu trece.
Nu trece neam. Nu, nu trece."
Ulmul fericit, foşneşte, că aşa e –
Şi dispar amândoi, într-o clipă:
Mama de pe mormântul ei
Şi ulmul de pe coastă.

CARTEA A CINCEA
(1995)

CERCUL

Mergeam pe drum. Era lună, aşa, toamna.
Şi mă ajunge din urmă şi trece pe lângă mine
Un cerc.
O tuturiga mare de fier. Un cerc
Care mergea singur pe linie.
M-am uitat în urmă: l-o fi aruncat cineva?
L-o fi dat de-a tuturiga...
Nimeni...
Şi, la urmă, cine să-l azvârle,
Că era mare şi greu – ca o şină de roată de car.
Mă uit înainte; cercul îşi vedea de cale.
Se-nvârtea repede, repede şi făcea praf.
Tocmai atunci vine al lui Calotă, de la deal
– Îl văzuşi, mă?
– Îl văzui. Şi începe să se-nchine.
Ce-o fi cu el, de la ce butie o fi scăpat,
Numai Spânu mai are butii de vin aşa de mari,
Plecă şi i se vărsă putina...
Ne mirăm noi aşa şi ne dăm cu părerea,
Ăsta al lui Calotă se făcuse alb, îl cam speriase
Drăcovenia,
Şi mai apare şi Gligorie.
– ÎI văzuşi, mă?
– Nu-l văzui. Ce să văd?
– Cercul?
– Care cerc?
Ghiţă al lui Calotă s-a aplecat şi i-a arătat
Urma în ţărână. Lăsase o urmă ca de roată de car.
– E, câte urme de roţi nu sunt pe drum!

Cercul a trecut, aşa, valantoace, prin tot satul.
Unii îl vedeau, alţii nu.
Aşa, cam din trei, pe lângă care trecea,
Doi îl vedeau, unul nu...
Stând noi aşa, auzim iar *Vuuuu – vuu! Uuu! Uuu!*
Cam cum face o vuvă mare.
Şi vedem nori de praf...
– Daţi-vă la o parte, că vine... Se-ntoarce...
Venea cercul de la deal, parcă se înroşise puţin
De-atâta alergat, de-atâta inspecţie în Comuna Bulzeşti...
Venea dinspre Prădătorul, trecuse ozâcă prin Frăţila
L-am apucat de mână pe Gligorie:
– Îl vezi, mă?
– Ce să văd?
– Cercul.
– Care cerc?
– Ăsta de trece acum pe lângă noi?
Tu n-auzi că se cutremură pământul, vuieşte, scoate praf...
– Nu trece nimic. N-aud nimic. Nu văd nimic.
Cercul s-a apropiat... I-am luat seama: să fi zis
Că e roată de cabrioletă? nu, că n-avea spiţe...
Şi prea lumina... E aşa ca o aoreolă de sfânt...
Ca şi când capul vreunui sfânt s-ar fi rostogolit în praf
Şi aoreola lui îl poartă ca o şină...
Şi-l îmbrăcă în strălucire...
Mergea vâjâind... Şi se înfierbântase de-atâta învârtit,
Scotea scântei, când se atingea de câte o piatră.
Prin Seculeşti, acum era aici la Gura Racului şi precis
Voia să meargă şi-n Nătărăi la vale...
M-am dat mai aproape şi i-am simţit damful: *mirosea a Rotund perfect.* A geometrie... a spumă de geometrie,
Adică esenţa esenţelor...
Am căzut în genunchi,
Aşa de uşor şi de delicat atingea pământul
Plin de gloduri, al satului.
Bă, călca prin Bulzeşti, parcă-ar fi mers

Pe lună, tu-i mama mă-sii!
Mă trecuseră fiorii şi aproape să-mi dea lacrimile
De atâta cinste şi minune.

– E, acum îl văzuşi? L-am mai întrebat o dată
Pe Gligorie, care-şi scotea pământul de sub unghii
Cu un chibrit.
– Ce să văd?
– Cercul.
– Care cerc?
– Atunci... du-te unde plecaşi, bă orbeţule!
Că eu n-am ce discuta cu ăştia, care nu văd decât
Ce le arată muierea!
– Hai, mă, îl trag pe-al lui Calotă...
Avusei noroc mare cu tine,
Că fuseşi aici... că altfel,
Ne-ar fi povestit cercul în toată lumea,
Ce orbeţi sunt în comuna asta.

Povestea cu cercul de foc, venit în inspecţie,
A circulat mult la noi, din gură în gură.
N-a reuşit s-o stingă nici războiul al doilea,
Abia mai târziu, cu prefacerile, a trecut pe planul doi
Şi, până la urmă, au biruit ăi care nu-l văzuseră.

SCHIJA

I

Unul, Trică, dormea.
Şi-i intră un şarpe în gură.
Se trezeşte ţipând:
– Aoleu! Aoleu! Şarpele! Şarpele!
– Unde, mă?
– Îmi intră-n gură.
– „I se văzu coada până adineauri", zicea şi
Trină, care venise repede.

L-au luat şi l-au pus cu picioarele-n sus
Şi cu capul în jos, pe-o strachină cu lapte.
Fiert. Să se ducă aburul la şarpe.
Şarpele n-a ieşit deocamdată.
Că era lapte praf
Şi la lapte praf ăştia nu ies, nici să mori.
Lumea a plecat.
Ăla a rămas cu şarpele în el
S-a văitat: „Aoleu!" „Aoleu!" până a uitat.

II

Stanciu al Lisandrei tot aşa
– Aoleu! Aoleu!

Când era copil.
Îi intrase un şarpe-n gură.

Cum dorm copiii, aşa, cu gura
Deschisă cu capul pe câte un
Bolovan, pe câmp, cu oile.
Şi, al dracului şarpe, n-a ieşit nici la lapte de-l bun
A făcut nazuri.
Şi copilul a uitat de el.
S-a făcut mare. L-au luat în armată.
Şi-a avut noroc că s-a făcut războiul din '77.
Şi s-au dus la Dunăre.
Când a trecut Dunărea, soldatul Stanciu D. Ion
Odată a simţit cald în burtă.
Aoleu! O schijă!
Când a ajuns pe malul celălalt, s-a dus la raport
La sergent: „Domn sergent, pe mine m-au şi rănit,
Am un glonţ în burtă. Uite-aici!"
– Ce glonţ, mă, că nu s-a tras nici un foc de armă
Până acum?
– Atunci e schijă, de când au tras tunurile noastre,
De la Calafat, de-a zis regele: „Asta-i muzica
Ce-mi place!" ... şi vreo schijă întârziată
Mi-a intrat în burtă. „O schijă de-a noastră,
Întârziată."
Sergentul a râs. După aia: „Soldat,
În pluton, fuga marş!"

„Înaintee!", a răcnit el, la urmă
Şi plutonul nu s-a mai oprit până la Griviţa.

Rămăseseră vreo doi-trei.
Şi Stanciu D. Ion printre ei.
El a făcut tot războiul,
I-a bătut pe turci, a primit şi-o decoraţie
Şi când s-a întors, când să treacă Dunărea,
La copii şi la nevastă, „Aoleu! Aoleu!"
Se apleacă peste marginea bărcii
Şi varsă şarpele, mare cât o frânghie.

S-a întors victorios acasă.
Ce s-o fi clătinat barca aia pe valuri,
De i s-a făcut rău şarpelui şi-a cerut să iasă afară!
Şi Stanciu D. Ion s-a întors victorios acasă.
Scăpase ţara de turci
Şi scăpase şi el de balaur.

Da' ăsta, ăl tânăr, la ce război să mai plece?
Trică al lui Traşcă al Linei a lui Stanciu
E strănepotul ăluia de atunci, Stanciu al Lisandrei,
Chemat la armată Stanciu D. Ion
Şi Trică ăsta, săracul, la ce război să mai plece?
Că abia se terminase, – ieşisem victorioşi pe toate fronturile,
Da-ncepuse o luptă pentru pace
De ziceai, Doamne, ce e aia! Numai lapte praf, trimis de
americani,
Că şi de lapte se alesese praful şi pulberea,
Pe şarpe cu ce să-l mai ademeneşti?
Că unde e Bulzeştiul şi unde ţi-e Dunărea?!
La capătul pământului, tocmai la marginea
Cealaltă a judeţului.

A rămas să-l crească-n el.
Îşi aduce-aminte-asta din când în când.
Ba când doarme, ba treaz. Geme o dată, de două ori şi uită.
Acum, om mai vedea.
Evenimentele sunt în curs.

PE COBILIȚĂ

Lui Civică îi luaseră carul și boii.
Obișnuit cu car și boi,
Până la urmă a înjugat vaca.
În loc de proțap a făcut două oișți,
A băgat vaca – și cu jug la mijloc.
Pentru car, a găsit niște osii, nu știu unde,
Și n-avea roate.
După ce-a făcut roțile, la un rotar,
Le-a pus pe cobilița, una-ntr-o parte și
Alta-ntr-altă parte, și s-a dus la Oteteliș,
Să le-ncalțe, să le pună șină.
– Cum le duseși, mă?
(Cine ți le lua cu carul, că n-avea nimenea car!)
– Le dusei eu.
Păi, cum, două roate odată,
Cum puteai tu să te ții după ele?
– Pe cobiliță.

Ultima întrebuințare a cobiliței!
Au dispărut și cobilița și carul...
A mai dus olteanul roțile pe ea,
Să le pună șină.

Civică avea un lanț de-mpiedicat carul
Un lanț bun.
– De unde l-ai luat, mă?
Ăsta e lanț de boier, neică! E de la „7 Noiembrie".
Nu-ndrăznește nimeni să mi-l fure,
Că-l cunosc. Nu mai e altul așa în Bulzești.
Cu asta rămăsese, cu lanț de-mpiedicat,
De la „7 Noiembrie". Dar ce să-mpiedice?

GÂSCA BĂTRÂNĂ, CU PANĂ DE GĂINĂ

În primăvara anului 1946 nu voiau
Găinile să clocească. În tot satul
Nici o găină nu căzuse cloşcă.
Altă dată, cădeau câte două, trei odată
Şi nu puneai, din trei, decât una
Pe cuibar – sau din cinci, două –
Şi celelalte veneau şi cloceau alături –
Stăteau şi ele aşa pe paie goale.
Altele dispăreau, se băgau prin frunzare
Şi odată apăreau, cu puii.

La trei-patru zile, dacă nu cobora cloţa
O dădeai afară, să bea apă şi să mănânce
Boabe de porumb şi mălai.
Mai da ocol de două, trei ori prin curte,
Lua seama,
Şi, după aia, venea şi se urca pe scară.
Şi venea şi alta la cuibar
Şi se băteau pe cuibar.
– N-am mai văzut găina aia pestriţă. O fi mâncat-o vulpea.
Şi ea apărea cu puişorii de sub lemne.
– Ieşiţi afară, să vedeţi minune!

Prin aprilie-mai, atunci terminau de ouat,
După Paşti.
Găinilor pe care nu voiau să le pună pe
Ouă, li se făcea baie – până se trezeau,

Şi acum ce-o fi?
Acum nu mai clocea nici una

„Asta ne mai lipsea!“ zicea mama.
Să vedeți ce-o să mai fie,
Că o prefacere nu vine niciodată singură!
În tot satul, doar o gâscă
Începuse clocitul...
Femeia, bucuroasă, îi vârâse sub ea și ouă
De găină.
Și copilul, Mitre, pe furiș, i-a pus acolo
Și niște gloanțe, găsite de el prin vie.
Da' gâsca, după câteva zile,
S-a dus prin curte – și nu se mai întorcea.
A prins-o muierea și i-a pus o pană în nări.
Și așa, cu pana în nări, clocea.
Știi că sta pe ouă?!
Parcă avea un arcuș în nas.
Toată lumea venea și se uita.
– Fugiți diavului, să nu-mi speriați clocitoarea.

Și, culmea, că pana era de găină!
Îi puseseră și-o pană de gâscă,
Dar o respinsese organismul.
Clocea cu pană de găină –
Și-n jurul ei, trei-patru case,
Mergeau în vârful picioarelor, cum ar veni,
Tăceau mâlc – o liniște mormântală,
Și mormântală, și de înviere, că parcă se auzea
Cum se întâmplă ceva sub coajă,
Și că e totuși rost ca viața să meargă mai departe.

Semnul cu împotrivirea găinilor,
L-a tălmăcit mai apoi Moșu Pătru:
– Ne ocupă ai noștri.
S-a făcut ea pace, dar o să ne ocupe ai noștri.

DATU-N JUJEU

– Uite, că nu-mi lătră cățelul ăsta neam!
Nu latră neam Lulu. Şi am şi eu aici în curte,
Ce am. Am nevoie să-mi păzească leaurile
Şi el, mâlc...
Iorgu al Babii fusese după grâu, spre Dunăre
La vale, tocmai pe la Rast.
Şi văzuse multe pe-acolo.
– Păi, l-ai dat în jujeu? îi spune Mandei lui Chilijean
– Nu. Ce e aia?
– Păi, uite cum se făcea înainte la noi,
Şi s-a uitat obiceiul şi noroc de mine că l-am mai
Apucat pe la Rast.
Iei cățelul cu binişorul,
Îl prinzi şi-i legi jujeul de gât.
Şi când nu bagă de seamă, odată cu seara,
Numai ce îl ridici repede, îl apuci de jujeu
Şi-l vâjâi deasupra capului,
De câteva ori.
Dacă nu latră, iar îl mai iei, după o zi.
Îi mai faci aşa un perdaf – şi să vezi
C-o să latre şi singur, o să latre şi la lună.
O să schelălăie ca la eclipsă.
Manda aşa a făcut, dar câinele nu s-a-nvățat
Să latre.
A chemat pe unul de i l-a învârtit aşa peste cap,
Într-o seară şi când s-a văzut jos,
A fugit Lulu ca din puşcă.
Că e şi aici o socoteală
Mi-a spus mie unul de la Rast

(Că m-am dus să mă interesez)
Asta se făcea într-o anumită zi,
Cred că la echinoxul de primăvară,
Că mulți care nu știu – zicea ăla de la Rast,
Care nu se gândesc, că s-ar putea să fie și aici o
Regulă, și-i dădeau în jujeu așa de-a fiecum,
De-a moaca-n jujeu, în altă seară,
Nu se făceau răi.
Schelălăiau până se vedeau jos – după aia,
Ori fugeau de mâncau pământul,
Ori rămâneau așa blegi, ca nebunii din curtea spitalului,
De stau și se uită toată ziua-n pământ, după ce s-au tratat
De scosul limbii – nici n-o mai scot acum, dar nici n-o mai
Folosesc la altceva, de exemplu la vorbit... Privesc așa în
pământ...

Dar câte vreunei potăi îi plăcea
Să se dea în jujeu.
În alte părți se zicea în *ileu* sau *jujinci*.
Jujincile sunt hățurile vacii.

Că e și un cântec:
„Și o vacă pe jujinci,
Și nevasta pe opinci".
Și câinelui ăluia de-i plăcea pe sus,
Venea singur seara, când apărea
Dătătorul, tocmit să-i dreseze românului
Paznicul. Se-nvârtea pe deasupra capului ăluia,
Ca în tiribombă.
Și l-a chemat Manda iar pe Iorgu Babii
Și zice: – Uită-te dumneata la Lulu!
L-a făcut zbârnâitoare, vuvă, și tot nu zice ham!
Înseamnă că n-are aplecare spre treaba asta, spre lătrat,
E slab de cap, de gură... E debil...
Că nu vezi câinii de la oraș?
Câini de bloc.

Rămân fără case şi urlă pe străzi.
Acuma nu mai latră, urlă.
I-au dat în jujeu prea tare, cu stăpâni cu tot.
Nu mai vorbeşte nimeni cu ei.
Nu ti teme, c-or să vină şi-aici la noi...
Şi măcar Lulu ăsta, dacă-ar fi deştept, ar simţi
Dinainte şi-ar da alarma...
A mai încercat şi el o dată, dar n-a avut efect.

Pentru că nu s-a nimerit în seara de echinox.
Câinele ştia obiceiul, dar oamenii nu.
A rămas Manda cu Lulu prost de bun ce era.
Era blând ca o căprioară,
Chiar şi după atâtea exerciţii de răutate.
Acum câinii rămaşi de izbelişte
S-ar mai da şi-n jujeu,
Şi-n jujinci,
Dar cine să le mai facă plăcerea?
Şi pentru ce să se mai facă răi?
Cum să sperii tu cu colţii câinelui,
Colţii buldozerului?!

Şi Iorgu Babii, care a trăit mult, zicea:
– Fi-mi-r-aş eu al babii!
Să-i mai văd şi la anul,
Ce mai fărâmă şi ce mai iau!

MARCHIZA

Constanța lui Cotoarbă era bolnavă.
Cotoarbă, mai tânăr cu vreo 17 ani ca ea.
Nu prea știa de-ale casei.
Aia nu se putea scula, sta în pat și gemea.
Și se văieta.
O durea acum, pe lângă toate elea, capra care
Era nemulsă și zbiera în curte.
Se bârâca pe gard, se suia pe frunzare,
Venea și-mpungea cu coarnele-n ușă.
Ei, i se învârtoșiseră țâțele,
Parcă era dăpusă, gata să fete iar.
Trebuia ușurată.
– Tu ce rămăseși, mă, mătăuz aici?
N-auzi capra aia?
– Lasă, că te scap eu de ea!
O să vorbesc cu ăla. La Bălcești cu ea,
La pastramă!
– Taci! Nu mai lozi, că mi se-ntărâtă iar în
Capul pieptului.
– Da, da! Pastramă! bombănea Cotoarbă.
– Păi dar! Că laptele-l iei din cișmea.
Cișmeaua era lângă ei, din deal de casă.
Acolo se duceau dimineața de se spălau pe ochi,
La jgheab,
Goneau întâi rațele și gâștele, care erau
Acolo cu noaptea-n cap.
Capra, acum, sărise de marchiză... știi care
Are pridvor... și răsturnase de pe pălimare
Vreo două mușcate roșii. Spărsese sacsiile,
Se alesese praful.

Acum era cu o floare-n gură şi venise iar
Lângă uşă.
Îi ziceau Marchiza, că de câte ori ajungea
Pe marchiză strica ceva.
– Ieşi şi fă ce i-ai face! zicea bărbatul. Na oala.
– Păi, dacă eram în stare, m-aş fi rugat de tine?
Pune scoarţa aia pe mine că alunecă şi-mi îngheaţă
Picioarele.
Prinde-o şi bag-o-n casă acia. Oi vedea eu
Ce i-oi face. Capra auzise – şi fugise.
– Şică!... şicăă... şicăăă! şiic!
Cotoarbă era cam cocoşat, că făcuse reumatism
La şira spinării, de când dormise în fân verde.
Şică, şicăăăă! Fire-a dracu cu ugeru' tău!
Un' te duci? Şicccă, n-auzi?
A-nghesuit-o până la urmă, ei, a păcălit-o c-un fir
De praz şi-a târât-o de coarne în sobă.
Când a văzut-o pe Constanţa,
I s-a luminat. S-a dus lângă pat, s-a-mblânzit,
– Dă, mă, o oală...
– Păi, nu te dai jos?
– Fă ce-ţi spun eu! Sui-o-n pat!
Capra, ce-a mai împins-o el, ce-a mai sărit ea...
Că la sărituri n-o întrecea nimeni, s-a pomenit
Sus.
Sta acum şi asculta cum susură
Laptele ei în oală.
Dăduse să pască dintr-un căpătâi,
Da' sărise Cotoarbă şi-o apucase de coarne.
Acum se simţea bine, mâinile meştere ale
Femeii, închizându-se şi desfăcându-se ritmic
O uşurau, îi dădeau o toropeală plăcută,
Cu ochii ei bulbucaţi şi blânzi
Sta şi rumega...
Se uita la icoana cu pruncul, care şi el la sânul bun
Se bucura de minunea laptelui sfânt.

„De-o fi să nu vă ajungeți din lapte,
Ne-om înțelege noi", poate că se gândea ea,
Și gândurile ei parcă erau înțelese
Și se puteau citi și pe chipurile celor doi din casă
Și pe obrazul Maicii Domnului.
Erau fericiți și ăi din icoană,
Ăi din cer, cum ar veni,
Și ăi de pe pământ.

LA-NCĂRCAT DE MĂRĂCINI

Îi zic lui Seder (povestea mama):
– Nea Dumitre, mergi să-mi ajuți să-ncarc și eu
Niște mărăcini?
– Merg. Vin eu să-njug boii.

Eu n-am mai ieșit, când a potrivit el carul
Și el a uitat să-și ia blanele, ca să stea pe ele,
Când încărca. Ajungem la loc. Mărăcinii erau tăiați.
– Acum cum facem?
– Păi, eu să mă sui în car...
– Suie-te.
Se cățără-n car și eu îi dam mărăcinii de jos.
Când îi dam mărăcinii cu furca și să pună piciorul pe ei
Să-i așeze – aoleu! Cădea cu furca-n ei.
Of, fir-ați ai dracului, că mă topirăți!
– Bine, că trebuia să fi luat și noi ceva.
– Păi, eu crezui că luași dumneata niște blane, ceva.
Și bătea un vânt să-l dea peste cap în mărăcini,
Când ridica piciorul să pună piciorul pe ei...
El, descheiat la gât – nu se-ncheia niciodată,
Cu cămașa fără bente – și nici la bente n-avea nasturi
Niciodată și cu bocancii pe piciorul gol. Niște bocanci mari,
Intrau mărăcinii. Era el pielos, da degeaba.
– Mai sunt?
– Mai sunt vreo doi.
– Hai să-i mai dăm și de jos că mă topiră.
Eu nu puteam să-mi țin râsul, de câte ori se dădea peste cap.
Dumitru Seder era și geambaș și când te duceai pe la el
povestea:

„Când am cumpărat eu boul ăla breaz..."
Şi Anica, nevastă-sa: „Mai taci deavu,
Că numai de boi îmi vorbeşti toată ziua.
De boi şi de vaci."
Iarna se-mbrăca într-un şpenţer,
Rupea dintr-un şoltai de oaie şi-o lua ba la Bălceşti,
Ba la Picături. Zicea: „Lupul, de unde aleargă,
De-acolo mănâncă". Cunoştea multe comune şi de la munte
Şi dinspre Dunăre. Vorbea de Lişteava, Morunglav, Maglavit,
Rastu, Fărcaş, Brădeşti, Almăj, Coţofenii din Dos,
Avea prieteni peste tot. Bea aldămaşe cu ei.

CA OAMENII

Strâng şi eu bani – au, am strâns 1200 de lei!
Să cumpăr un purcel. Pentru mine n-aş lua,
Că ce să fac, sunt bolnavă, dar pentru amărâţii ăia.
– Câţi ai?
– Opt au mai rămas. C-au murit, s-a pus moartea-n ei.
Şi plâng şi ţipă şi se tăvălesc!
Şi se uită-n ochii mei, când mor... Şi cum le-o fi şi lor!...
M-am dus odată acolo, zice mama.
Erau cinci pe maşină. Că ea nu gătea la vatră, că avea plită.
Patru şedeau pe masă.
Şi trei pe căldarea de apă, pe-un fund.
Se mai scutură de păr, se râcâie – cum i-o fi suferit?
(– Ei, lasă că nu-i nimic. Păi, eu de când dorm cu ei
Şi n-am mai murit!)
Îi chiamă: Mişu, Iancu, Luminiţa.
Stă câte un om în drum şi ascultă, când îi strigă,
Îi sar unii în cap, pe umeri.
Care are pisic de trecut, se duce cu el acolo,
La groapa de pisici. Şi-l aruncă la poarta ei.
Şi ea, când îl vede, se uită la el, îl drăcuie, îl goneşte.
„Fir-ar ai dracului, se râd de mine! Păi, eu ce să le fac,
Să le dau la toţi?! Fugi, fire-al deavu, cu cine
Te-aduce la mine! Că nu mai pot să-mi târăsc picioarele..."
Se mai uită la el... şi-o vezi cu ciumagul în mână
Şi cu mâţul în braţe...
– Naşă, ce făcuşi?
– Îl luai... Că se uită-n ochii mei şi plânge...
Şi-i dedei o bucată de pâine... şi mânca de se-neca
Da nu-l văd eu pe ăla de vine să-l aducă, să-i dau cu

Ciomagul în cap, de ce-l aduce...
Dă-mi un ciur de mălai, că nu mai pot de mămăligă.
Că-mi aduse o femeie o coajă de mămăligă
Şi ce se-ncăierară pe ea
Şi ce se linseră pe ghiare!
Să mori de mila lor.
Şi noaptea vorbesc cu ei, ca cu oamenii:
– Ce faci tu, Gruia?
– Ce faci acolo, Luminița, nu ți-e bine?
Şi le dau drumul, îi bag sub cergă...
Destul s-or pătimi când oi muri eu...

O femeie singură, venită din alt sat,
A găsit-o Nae al Banței tocmai din Ardeal.
Ultima lui soție. Bună muiere. Ea l-a-ngropat.
Acum, de, bătrână... ce prieteni să aibă?
Că satul e pustiu...
Mai vine pe la mama, se mai duce mama pe la ea.
Turma de mâțe, mârtani,
Mari, mici, tărcați în toate felurile –
Îi țin de cald şi de urât.

MARIN AL LUI PĂTRU

Pe-ăştia-i ştiu eu din 1916, din Moldova.
Ni i-au dat de ajutor, contra nemților.
Şi ei au fugit. Beai cu ei la masă, mâncai,
Şi până la poartă te-mpuşcau.
În burta lor sunt numai minciuni.
Ei ți-arată laptele albu şi zic că e negru.
Şi tu trebuie să zici ca ei.
Vor să-ți ia tot.
Să te îmbraci c-o rubaşcă,
De ține şi de cămaşă şi de haină
C-un nasture roşu la umăr. Şi rubăşti de-alea-ntunecate
Ca pământul, parcă-ai fi şobolan.
Să-ntinzi gamela pe care-o porți
La şold, să-ți dea nişte linte, acolo pe câmp,
Stând şi-n soare, că taie toți pomii, stejarii, toți perii, toți
Mărăcinii, nu mai e pic de umbră,
Ca să poată băga ei tractorul.
Ciorba zic ei că e de linte,
Dar nu se ştie de ce-o fi şi aia.

– Uidu-hu'n tur pe mama voastră! – făcea Marin al lui Pătru,
Ajuns aici cu explicația situației.
Mama voastră de bolşevnici.
Eu, să mi-i scoată cineva pe-o gaură, câte unul câte unul,
Şi-i omor c-o furcă de fier şi c-o măciucă.
Să-i prijon în furcă şi să le sparg capul.
O mie pe zi i-aş achita. Da, da!
I-aş trage şi-n țeapă. Aş brănişti zile-ntregi la țepuşe
Şi i-aş trage-n țeapă.

Să vedeți ce ne-așteaptă, făcea el.
Să vedeți ce ne-așteaptă.
Că și lucrurile bune ies rele.
Cercelaru, președintele reformei agrare
La noi în comună!
Cine e Cercelaru?
A dat pământul pe saci de grâu, pe săpunuri
Și pe femei tinere.
Nici pomeneală de-ăi săraci și de-ăi de-au luptat pe front
Ivana, șef de post! El și cu Butoi!
Ciupag și cu unul de albăstreşte ca mănătârca țigănească.

De necaz, al lui Pătru s-a-nsurat pe la 50 de ani,
A făcut un copil cu Ioana și-a murit tușind, din cauza igrasiei.
Că n-a mai putut să-și termine casa, din cauza vremurilor.
A stat în ea udă și spartă,
Furios pe situație.

ŞARPELE CASEI

Venea din curte şi intra într-o gaură
Din beciul casei.
Era un şarpe gulerat, mai mult alb, alburiu.
George era copil: – Uite şarpele, uite şarpele!

Şi baba: Nu da în el,
Că ăsta e şarpele casei.
Nu face nimic.
Deocamdată nu i-a făcut nimic.

Dar peste o jumătate de an, ori un an,
Iar l-a văzut. Şi l-a lovit c-o măciucă.
Se încolăcise pe ciomag şi el a ridicat
Ciomagul în sus, şi era să-i cadă în cap.

Se zvârcolea să moară.
Şi la urmă i-a părut rău.
Dă' ce s-a supărat mama când a aflat!
Şi când ne-a ars, mai târziu, casa
Zicea: „Vezi? Ai omorât şarpele casei..."

ĂLA

Era paznic la cooperativă
Şi trecea noaptea la vale.
„Şi când treceam la vale, se vedea prin geam
Lampa aprinsă şi troala Mitruţei s-auzea vorbind
Se certa cu cineva."
– Ce, mă? zicea. Până când, mă?
Până când să-mi faci tu mie netrai?
C-am muncit şi eu toată vara pentru un sac de porumbi.
Am strâns pentru voi, mă?

Asta în mai multe seri
Şi m-am luat de mirare.
„Ce-o fi cu Leana? Cu cine s-o certa?"
Din când în când mai lăsa furca din brâu
Şi-o vedeam urcând pe scara podului.
Şi s-auzea iar cum bodogănea şi blestema.
„Fir-ai al iacacui! Vedea-te-aş umflat!
Că ţi-am dat, mă, şi carne.
Am tăiat găina,
Ce vrei, mă, să-ţi mai dau?
Ţi-am spălat cursa şi ţi-am pus carnea a mai bună."

Într-o zi, o-ntâlnesc pe drum şi-o întreb:
– Leană, cu cine te certi tu toată noaptea
Că mi-ai luat şi somnul, sunt cu gândul tot la tine
Înainte, cum ajungeam la cooperativă,
Cum mă toropeam tot şi mă moleşeam,
Numai la gândul că trebuie să stau treaz şi să păzesc.
Acum mi-ai speriat somnul de tot. Cu cine te certi?
– Ee! Cu ăla. Parcă nu ştii!

Nu-mi mai lasă şi mie ăl săcotei de drugi.
Să nu mai rămână omul cu nimic, nimic.
Dar stai, să-ţi spui:
De vreo trei zile nu-l mai aud.
Nu mai vine noaptea.
– De ce?
– Păi, nu fusei la Dobreţ?
I-am dus uneia o găină şi mi-a spus ea ce să fac.
Şi l-am aranjat.
Am aprins patru lumânări, în pod, câte una
La fiecare colţ...
Şi atât am făcut deocamdată, că aia a zis mai multe.
– Ce?
– După ce aprind lumânările, să le las aşa arzând în
Pod şi eu să mă reped, aşa până-n miezul nopţii,
La moară, să-i dau ocol de trei ori, trei nopţi la
Rând, despletită şi-n pielea goală...

Să se ducă acolo.
Şi să spun descântecul ăsta:
„Sânicatu-m-am,
Mânicatu-m-am,
Azi Sfânta Duminică să poftească
S-o cureţe pe Ileana
De Cârtiţă cârticioasă,
De cârtiţă viermănoasă,
De cârtiţă văvărească,
De cârtiţă cârtească...
Piei,
La grei,
Fugi la moară,
Cârticioasă, cârticioară!
Să rămână casa Lenii curată,
Luminată".

N-am avut şi curaj să mă dezbrac,
Să nu mă vadă cineva,

Da' de fost am fost...
– Şi-ai spus vorbele?
– Le-am spus...
Şi auzi, dumneata? S-au prins.

Şi începe să plângă.
Fir-ar a iacacui, aia de m-a-nvăţat aşa!
Că ăla a fugit.
Şi acum, stai Leană, şi toarce singură toată noaptea!
Că nu poci dormi.
Înainte trecea noaptea la iuţeală,
Că mai tăinuiam cu ăla.
Paznicul îşi tot frământa mintea
Să ghicească de cine vorbeşte.
– Cine e ăla?
– Păi, ăla de sus, nu-ţi spusei? Şobolanul.
Şi iar se aşterne pe plâns.
Şi-aşa de bine mă-nţelegeam cu el!
Îi spălam cursa în fiecare zi,
Da' ştiam că nu intră, se-nvârtea pe lângă ea
Şi ciocotea la drugi.
Şi-aveam şi eu un suflet să mă asculte.
Acum o fi fugit la ăştia, la vale,
De au şi radio, au şi televizor – şi mi-au
Luat şi şobolanul meu,
De mă mai uitam şi eu la el, noaptea.
Şi multe seri de ci în colo,
Când trecea paznicul la slujbă,
Vedea întuneric la a Mitruţei,
Şi-o auzea plângând. Şi el se gândea:
– Cum de s-o fi prins descântecul ăla
Pentru cârtiţe la şobolani?
Dacă era de cârtiţe, cum de-a avut efect
La şobolani?!

ÎNGERUL

Venea câte-un avion, o „Ştiucă".
„Uite ştiuca! Uite ştiuca!"
Şi-n liniştea care se lăsa după aceea,
Că trecea ca fulgerul, şi-n golul plecării,
Noi, cu ochii pe cer, tăceam...
Şi nimeni nu ştia ce să spună,
Şi se auzea chiar cum tăceam toţi cu buzele cusute.
„Trece un înger", zicea târziu Ion al lui Nină.

Dar îngerul nu apuca să treacă bine,
Că iar, vââjjj! aparatul acela îngrozitor,
Zguduind temeliile cerului.
Iarăşi – liniştea aia grea.
„Îngerul" dădea să se înalţe şi să treacă,
Fâlfâind din aripile lui albe şi ostenite
„Fâl! Fâl! făcea ţipenia aceea apăsătoare.
„Psst! Trece! Dă să treacă!" – zicea Ion al lui Nină.
– Îngerul?
– Da, trece un înger, săracul. L-a prins războiul
Pe Dobreţ, pe aici pe Seci...
Şi, deodată... vuuuu! vââjjj! Trei-patru ştiuci
În picaj.
Treceau prin înger. Îl destrămau, îl risipeau pe câmp
Numai ochi, ochi nenumăraţi ca pe cozile de păuni...
Oile încremeneau şi ele cu smocul de iarbă în gură,
Se uitau spre cerul bubuitor...
Apoi întorceau capul după miei, behăiau...
Mieii buzurini ţopăiau, bătând pământul
În acelaşi timp cu toate cele patru fragede fuse albe.
Prin văzduh vântul legăna fire lungi de beteală.

O plasă imensă, strălucitoare se lăsa peste copaci,
Peste oi, peste noi, copii.
Din avioane se aruncau fire de beteală, ca la nuntă.
Îngerul, sfiit, aştepta golul dintre vorbele noastre,
Ca să fâlfâie.
El nu arunca nimic.

800 DE PRUNI ÎNFLORIȚI

Lui Marin al lui Geică i-au tăiat prunii
De pe coastă, într-o noapte.
Au venit nişte copii, care scoseseră oile
La păscut, au venit plângând la el, la poartă,
Dimineața:
– E jale mare pe coastă, acolo la dumneata
Că ți-au tăiat toți prunii.

Şi omul ce să facă?
S-a dus, a constatat, erau curmați
Când de la rădăcină, când mai de sus, când
Pe la mijlocul tulpinei, cu securea
Ascuțită bine. Ozâcă or fi lucrat ăia toată
Noaptea că erau mulți, o livadă întreagă.
Şi la urmă, după ce s-a întristat el...
Ei, îi părea rău de bieții pruni...
Abia intraseră pe rod de vreo trei ani...
A chemat pe unii cu carele,
I-au încărcat în câteva care pe toți şi
I-au cărat la biserică în deal.
800 de pruni frumoşi, înfloriți
Retezați, cum se întâmplase, stăteau acum
În curtea bisericii. A doua zi s-au nimerit
Să fie Paştile. Şi toți care veneau la Biserică
Îi vedeau, se minunau şi-l blestemau pe făptaş.
Şi când trecea lumea pe sub Domnul – se făcea un pod aşa
Treceau şi printre rândurile de pruni înfloriți
Că-i puseseră pe două rânduri.
Şi florile începuseră să se veştejească
Şi cădeau ca nişte lacrimi.

Plângeau 800 de pruni, în ziua de Paşti,
Înşiraţi pe două rânduri, în curtea Bisericii,
Sub ochii uimiţi ai lui Sfântul Petru
Şi-ai lui Sfântul Pavel, zugrăviţi mare,
La intrare.
Şi popa, la sfârşit, le-a citit şi lor,
Ca unor prunci masacraţi
Şi lumea le-a pus, de crengi, lumânări aprinse.

Şi la urmă întâmplarea a fost uitată.
Era după război, multe fapte se învălmăşeau.
Într-o zi, se aude c-a murit Ciudin.
L-a omorât unul, cu bâta, într-o vâlcea.
La aşa om, aşa moarte – a zis lumea,
Căreia îi era frică de Ciudin.
Ucigaşul a fost prins – s-a predat singur –
L-au închis puţin, a trecut o ţâră şi pe la balamuc
La Craiova, şi i-au dat drumul: E nebun.
Da' nu făcea rău. (Cam aşa scria în certificatul lui
De eliberare.) Ca şi când lui Ciudin îi făcuse un bine
Că-l omorâse! Oricum, îi luase şi zilele
Dar şi păcatele trecuseră pe capul lui.
Unii îl întrebau: „Bă, ce-ai avut cu el?"
Şi ăsta râdea.
Se uită şi moartea lui Ciudin, cum se uită toate
Pe lumea asta şi peste câţiva ani se duce unul
La Marin al lui Geică (abia se-ntorsese şi el din
Detenţie – pe la Bicaz, pe unde-o fi fost,
Luat că nu încherbase cotele).
– Vrei să-ţi spun eu dumitale cine ţi-a tăiat prunii?
– Bine că i-a tăiat, că tot se-alegea praful...
Cum s-a ales de tot...
Măcar a descurcat locul, să bage ăştia tractoarele...
– Lasă asta, că ne aude cineva... şi mă mai duc şi eu
Pe unde-ai fost dumneata, să joc cu picioarele
În ciment – să joc sârba în ciment, la baraj...

– Află că n-a fost rău deloc.
Auzi, i-a tăiat Ciudin. Că de-aici i s-a tras şi moartea.
– Nu mai spune? Da' ce-avea el cu prunii mei?
– Ţii minte dumneata când te-ai certat cu Lache
Al lui Corniţă?
– Da. Avea moşia dilavale de mine.
– Aşa şi era o primăvară ploioasă şi dumneata
Ai pus nişte oameni de-au săpat un şanţ pe lângă
Pruni să se scurgă apa... Şi-a venit un potop...
A rupt şanţul şi toată apa s-a vărsat pe moşia lui
Corniţă şi i-a culcat tot grâul, i l-a făcut pod.
– Mi-a părut rău că puhoiul a rupt şanţul...
Dar cine se aştepta la asta?
A plouat atunci de s-a vărsat valea,
Parcă era Dunărea pe vale...
E, e! Că şi Ciudin şi cu Lache Corniţă, ca să ajungă la pruni
Au dat tocmai pe la Ţiganu la deal, au ocolit 2–3 kilometri
Că n-au putut să dea drept, să se ducă acolo în Ungureanca.
Şi ce ţi-a zis Lache, atunci când v-aţi certat?
Se gândeşte al lui Geică o ţâră:
„Da lasă că-ţi răspund eu". Uite acum îmi adusei aminte.
Nu-mi dădea prin gând să fi fost Lache.
– Aşa... Şi-ntr-o zi, Lache s-a certat cu Ciudin.
Şi ăsta a zis că vine şi-ţi spune, c-a fost tocmit
De Lache să-ţi taie prunii şi aşa şi pe dincolo,
Şi Lache al lui Corniţă, ca să dispară martorul,
L-a pus pe Costică de l-a omorât repede, repede.
Da ăla tot apucase de mi-a mărturisit mie...
– Şi tu... ai tăcut... Acum îmi spui...
– Nu-ţi spuneam nici acum... Da am visat rău azi-noapte...
L-am visat pe Ciudin.
„Bine, mă orbeţule, eu mă canunesc pe-aici,
Fac dracii tot felul de experienţe pe mine,
Că m-a blestemat lumea la Biserică, în ziua de Paşti
Şi tu taci mâlc?
Ştiam eu că ăştia din Năstăseşti n-au caracter!

Îi rogi să-ți facă un bine și uită...
Du-te și spune-i. Marș, n-auzi?"
Eu nici nu știam c-ai venit, nea Marine.
– Nu poci, că e la Bicaz. Lucrează. Îi zic: să ne aducă
Lumină-n sat.
– Minți! Că e acasă.
– Serios? Știa mortul de *dezgheț*?
– El mi-a spus. Și de-aia venii, că mi-e că s-o întâmpla
Ceva cu mine... tot de la blestemul ăla din ziua de Paști...
Și să știi și dumneata.
Omul a plecat, tulburat. Se vede că Ciudin îi
Mai transmisese și alte mustrări, avertismente,
Amenințări... că a doua zi a și dispărut din comună.
Dar nu era singurul.
Dispăreau când unul, când altul, și după un timp veneau.
Câte unii se-ntorceau mai grași decât plecaseră.
Că aci stăteau cu frica-n sân, cu griji mari...
Și acolo făceau numai ce li se ordona... Nu-și băteau
Capul cu nici o inițiativă. Trai, neneacă!
Vorba cântecului: „Să vii mamă să mă vezi,
Cum lucrez la spații verzi..."

AMPRENTĂ DE NAS

Ioniță al lui Burghiu a pățit-o.
Li se punea hârtia în față.
Oamenii încrucișau mâinile, ca să nu semneze.
– Pune deștul aici!
– Nu știm carte noi. Nu știm. Femeile își băgau mâinile
În sân. Bărbații le puneau, ori la spate,
Și se țineau cu una de ailaltă, ori le încrucișau pe piept.
Ziceau că nici degetul nu știu să-l pună dacă nu știu carte,
Îi chemau pe rând, într-o odaie a Comitetului
Provizoriu
– Așa-i zicea primăriei – Totul era provizoriu. Numai pământul
Voiau să-l ia pe tot, de tot. Niște hăia, grași, rumeni,
Burtoși, veniți de nu știu unde să te lămurească,
În cămăruța aia, cum intra țăranul, sfrijit, speriat,
Nebărbierit, făcând pe bolnavul, înțepenea. Punea ochii
În dușumea – preferă să se uite cum intră
Motorina în dușumeaua aia veche, decât să se uite la foaia de
Hârtie, care-l aștepta pe masă, gata scrisă.
(Hârtie se găsea atunci, pentru cerere. Criza de hârtie a venit mai
Pe urmă)
Și, cum sta el așa, unul din comisie venea și-i
Trăgea cu-o pensulă de tuș pe vârful nasului
Și altul, pe la spate, îl împingea de cap.
– Hai, apleacă-te aici.
– Păi, dacă nu știu să mă iscălesc! Nu se-nvăța carte pe vremea
Mea.
Da ăla, îl tot apleca de cap... până-l băga cu nasul în cerere...
Și asta era iscălitura. Cu tuș, cu vârful nasului.
Așa s-a pomenit înscris Ioniță al lui Burghiu.

Dar alții dădeau din mâini și se apărau.
Lor ce le făceau?
Le făceau clăbuc de săpun, cu sare, într-un lighean.
Era noapte, că-i chemau la sfat tot noaptea.
Dacă nu veneau singuri, îi aduceau cu căruța lui Ciușe
Din Gura Racului. Slăbiseră ăi cai tot cărând lumea
De la vale la deal.
În aprinsul lămpilor începeau să-i strângă,
Să-i lămurească.
– Măi fraților, de ce nu lucrează și ăștia la lumina zilei
Ca ăi cinstiți? De ce tot noaptea, noaptea, ca tâlharii!
Eu nu mă duc! zicea Petrică al lui Nete.
Da-l găseau, îl prindeau prin grajd, pe sub pătul,
În gluga de coceni – îl puneau în căruța lu frate-su
Și-l trăgeau o țără până la primărie.
– Vino-ncoace, ziceau, cum îl vedeau că intră, plin de
Paie, de gogleze, cu barba încâlcită.
Și-l băgau în camera de alături.
– Vrei să semnezi? Ai lămurit muierea?
– Nu, că e bolnavă.
Trimiteau pe gardian cu căruța. O scoteau și pe ea,
De la porci, din coteț, unde încercase să se ascundă,
Îi puneau de față.
– Atuncia, cam când poți dumneata?
– Păi, să vorbim și cu copiii, că e pământul lor.
Ei ziceau să mai amâne.
Copiii erau pe la Craiova, pe la școli.
– V-ați făcut baie de curând?
Și-o luau întâi pe Vitilina. Unul o ținea și altul o spăla
Pe cap cu săpun și cu sare. Și clăbucul ăsta intra în ochi
Femeia țipa, da din mâini.
La urmă îi dădea ăla cu tuș pe nas...
Și-altul îi lipea hârtia...
După aia îl luau și pe el...
Mai și râdeau:
– Ei, lasă, că până vin copiii,

Vă găsesc cu treaba făcută.
De ei o să aibă statul grijă.
Şi asta era semnătura.
– Acum puteţi să vă duceţi acasă. Da căruţa plecă.
Mergeţi pe jos până la Racu... Ba dacă vă grăbiţi,
Poate o prindeţi.
Ionica lui Nae, când a ieşit de acolo, oarbă de sare,
N-a mai nimerit drumul, o luase pe Bisa-n deal,
Pe vâlcea. Se lovea cu capul de copaci, se blestema!
– Aleagă-s-ar praful! Pulberea să se-aleagă de satul
Ăsta, orbeţilor!
Să ajungeţi să vă-ngropaţi în pământul meu
Şi să nu vă rabde pământul, să ieşiţi din groapă
Cu tron cu tot, să vă scoată apa... să plutiţi morţi,
Jagardelelor!
La fel au păţit-o şi Marin Fănache şi Gheorghe Roncea.
Pe ăsta ziceau că îl spânzură în stejar.
Pe Ioniţă al Mitrii Biţii, la fel.
Toţi se gândeau: Cu ce mai trăiesc dacă dau tot pământul?
Ei, oamenii se gândeau bine, că erau întregi la minte.
Nu le dădea prin cap că aşa trebuie să fie
Să ajungă slugi pe pământul lor.
Aşa le-a fost luat, pe bază de amprentă de nas.
Ba Petrică al lui Nete a început să se intereseze
Dacă amprentele de nas sunt valabile *în faţa legii.*
Care lege, mă? i-a spus unul.
Tot ei fac legea.
Te-ai înscris cu nasul la colectiv, eşti bun înscris.
Nu mai vezi pământul. Şi dacă nu te înscriai, tot ţi-l
Luau.

PĂPUŞA DE TRENŢE

Una, a lui Didu, râdea de Roncioaica.
Am făcut aseară o păpuşă de trenţe şi-am mânjit-o
Cu păcură şi-am pus-o la Roncioaică-n poartă.
E, şi când se sculă dimineaţă, ce drăcui, ce blestemă!
Se duse, luă foc, luă tămâie, puse foc mătăulei...
Ce tămâie prin curte, prin drum!
Ce tămâie mătăula aia, departe de ea să nu se atingă.

Roncioaicăi i se părea că toţi îi vor răul,
Toţi o fură. Unul a venit să-i aducă nişte saci,
Să-i facă un bine. „Da, da' când a plecat mi-a luat
Lanţul carului", spunea ea. „L-a băgat pe cracul pantalonului."
„Păi, cum putea să umble el cu lanţul carului – nici lănţuş! –
Pe cracul pantalonului şi să umble aşa şi să descarce
Zece saci la ea, zece la nu ştiu mai cine şi să nu-l
Vadă nimeni? Gândeşte-te şi dumneata!"
„Ce să mai gândesc?! El l-a luat, aşa cum spun eu."
S-a dus după el. „A, l-a pitulat fir-ar al dracului,
Nu l-am văzut eu?!"

De-aia i se dusese vorba de rea ce e,
Şi câte una, ca a lui Didu, îi mai făcea câte-un pocinog.
Că se temea şi de fermece
Şi pentru-o păpuşă de-asta de trenţe
Avea ce drăcui un an.

ENIGMA

Domnule, am auzit în tinereţe o ghicitoare
Şi i-am uitat răspunsul.
„Tengheliţă,
Mengheliţă,
De cârcee,
Tomboliţă.
Ghici, ce e?“
De vreo patruzeci de ani mă tot chinui
S-o dezleg,
Sau să-mi aduc aminte răspunsul.
M-am dus în satul în care-am auzit-o,
Am întrebat din om în om:
Nimeni nu ştia,
O ghicitoare care-a dispărut.

Maica Mare, Maria Rădulescu Fălcoianu
Numită maica Rica, din comuna Redea, Romanaţi,
I-a spus în 1919 lui neica Ionescu,
Din Redea, ghicitoarea asta.
Când şi-a dat el seama c-a uitat răspunsul,
Maica Rica murise.
Şi de-atunci îl tot chinuie.

Dacă ar fi ca în poveşti, ar fi trebuit să i se taie
Capul, că nu poate dezlega enigma.
Dar nici ghicitoarea nu se mai poate dezlega singură
Şi se foloseşte de el, ca să-şi aducă aminte
Răspunsul. Toate au avut un sens pe vremuri,
Şi au dispărut, fie sensul, fie cuvintele acestui sens.

„Tengheliță,
Mengheliță,
De cârcee,
Tomboliță.
Ghici ce e?“
Nu cred c-o să ghicesc până mor,
Spune bătrânul, şi la colţul ochilor i se
Încreţeşte un zâmbet al ochilor, subţire.
Da, uite ţi-o spun şi eu dumitale.
Vezi dumneata că şi zicerile astea
Sunt ca nişte fântâni, care, dacă nu mai sunt sleite,
Se înfundă, cad ghizdurile şi creşte rogoz şi
Ardeiul broaştei din ele.

Am văzut odată nişte oameni
Se uitau la o fântână, care se cam învechise.
Cumpăna se cam uşurase.
Unul a zis:
– De *coinace* trebuie să mai punem
Un fier de plug,
Să atârne bine.
Să se cumpănească bine, aşa.
Fierul vechi de plug
Atârnând de cumpene,
Arând prin aer de câte ori
Se afundă găleata
Şi iarăşi coborând cu brazda lui de cer...
Dacă mă-ntrebi unde s-au dus toate, cum de-au dispărut
Nu ştiu ce să-ţi răspund. Ca „Tengheliţa, mengheliţa“ aceea.

Ghici ce e?

MOARTEA BĂLII

Băla rămăsese văduvă.
O avea pe Maria, căreia-i cam plăceau horele.
Şi treceau băieţii pe drum, la deal, la vale,
Cântând, noaptea.

Şi-ntr-o toamnă, Mariei i s-a părut că aude băieţi,
Întorcându-se de la clăci şi dând chiot.
A tras cioaca, a deschis uşa şi-a ieşit în prispă.
Şi nu trecea nimeni, era o ţipenie şi-o beznă...
Şi-odată vede un om roşu la poartă.
Avea pe cap un ciur de foc,
Cernea aşa scântei, scânteioare.
Şi zgâlţâia poarta şi da să intre în curte.
– Îuu! Săriţi! Hoţii!
Şi s-a dat de-a-ndărătelea, din prispă în casă.
Omul roşu a luat-o la fugă, pe drum la vale.
Şi Maria în casă, ţipând! Uf! Mumă! Hoţii!
Hoo... Şi s-a oprit c-a văzut-o pe mumă-sa...
Era aplecată pe marginea patului şi... moale.
A dat lampa mare, a încercat să-i vorbească...
Nu mai răspundea. O pocise...

Omul ăla roşu...
Sau s-o fi speriat, când a strigat ea „Hoţii"?!
O fi dat să sară din pat şi...
A mai stat, aşa, paralizată, un timp
Şi-a murit.
„Muma Băla m-a lăsat singură cu hoţul ăsta de Florea",
Zicea ea.
Nea Florea râdea. „Da, mă, nene, ce hoţ oi fi eu,
Că-i fac toate treburile. Ea doar se scoală dimineaţa şi

Se culcă seara – astea sunt obligațiile ei,
Că e foarte vrednică
Se scoală singură de jos...
Şi ţoalele ei stau aranjate în cui sub pat,
Dacă nu le pun eu bine...
Şi tot eu sunt hoţ...“
– Aşa, zicea Maria. M-a lăsat muma singură cu tine...

Doamne, Doamne!

BUREȚI

Erau săraci, decât loculeţul ăla de casă
Şi ce-aveau, câte-o cionaie de vacă – aia era vreo vacă?!
Şi ei mâncau şi ei fasole şi cartofi.
Platagele nu se mai vedeau prin grădini.
Şi mulgeau vaca aia şi gata, aia era masa.

Şi era pădurea plină de bureţi
Şi zicea Petria: „A, luaţi! Ăştia sunt de-ăia iuţi.
Ăştia nu se mănâncă fierţi. Pe-ăştia albi îi frigi.
Ăi galbeni se fierb" (Ştia toate felurile de bureţi,
Cum cunoaşte popa felurile de slujbe,
Ori felurile de colaci: moşichiori, colacul lui Dumnezeu),
„Pe-ăştia albi, îi iei şi-i frigi pe jar
Şi mănânci cu usturoi
Sunt aşa de buni! Mănânci de te faci tobă.
Te uşurezi lângă strachină".

Seara zicea: „Hai cu vacile mai devreme acasă,
Să fac de mâncare pe lumină, că unchiaşul meu nu vede
Să mănânce".
Mâncau afară pe prispă, n-aveau lampă,
Lampa abia se introdusese şi n-o băgaseră toţi în casă,
Unii erau suspicioşi, ziceau să vadă cum le-o merge la alţi
Oameni, să nu cumva să le strice vederea.
Hai repede, că aseară am ajuns mai târziu.
Şi unchieşul a nimerit cu lingura pe la ureche.
Zice: „Unde dracu mi-e gura, că, uite, bodicăi
Cu lingura, pe la ureche, pe la ceafă
Dedei ocol capului"
Da' pe mine m-a nimerit când m-a luat, al dnă, când m-a luat!

DESCÂNTEC DE LEGAT SĂPUNUL

A chemat-o să facă săpunul.
Aia, luată pe negândite, s-a dus.
Şi s-a opărit la un picior,
La urmă şi-a adus aminte că sunt Rusaliile.
Da proasta aia de nu ştia să-şi facă săpunul,
Să i se taie în fiecare an, pregătise tot –
Tăiase purceaua... tot.

– E, acum cum să-l facem noi, că mi-e frică.
Dacă iar se... de nu se mai încheagă deloc?
– Mă, zic (povesteşte gaga Riţa), treci peste el...
Ceaunul care mă opărise pe mine îl pusesem jos...
Era cazan mare, de săpun...
Îl pusesem colo jos, la vatră,
Treci peste el şi zi aşa:
– „Cum nu se deoache părăluţa mea
Aşa să nu se deoache săpunul..."
Ce, e greu?
– Păi, cum să fac eu pas aşa de mare?
Şi cum să zic?
„Zi-i aşa:
„Cum nu se deoache... pă...
– Mi-e ruşine!
– Proasto, ţi-e ruşine de săpun!
Ai împlinit douăzeci de ani şi nu eşti în stare
Să-ţi faci săpunul:
Zi de trei ori.
Aşa a făcut – şi-a ieşit un săpun alb şi pufos!
Nici pentru mine nu-l făceam aşa.
În trei ore.

Şi să ştii şi tu de-acum,
Descântecul să nu ţi se deoache săpunul...

Purceaua era bătrână, mare...
Şi nu mai putuse s-o ţină că era rea de vier!
Un metru şi jumătate de purcea!
Când îi venea de vier, ţipa trei zile
De scula tot satul, guiţa de ziceai, Doamne, ce e asta
Şi nu mânca nimic.
Era şi carnea tăioasă pe ea...
Aşa am găsit-o cu casa plină de untură...
Prin postăvi, peste tot
Şi cazanul clocotea... da' ea nu mai avea curaj
Să-nceapă, că ştia că nu-i iese...

Femeia era tânără şi nu ştia toate socotelile,
Că pe toate le-nveţi pe rând, când te izbeşti de ele,
Că toate au dichisul lor şi descântecul lor.

TÂRG LA BÂLCEȘTI

Florea lui Ghiță trebuia să se repeadă la Bălceşti,
Să-şi vândă porumbul. Era aşa în postul Crăciunului.
Zicea să meargă cu căruța. Aranjase sacii cu muierea
În căruță. Până la târg erau vreo 15 kilometri,
Se gândea să plece de cu seară – caii lui nu erau
Cine ştie ce bidivii, nişte hăia slabi şi munciți,
Şi mergeau mai mult la pas.
Târgul începea de noapte şi, dacă nu erai
Acolo de la-nceput, dai porumbul degeaba...
Te rugai de vâlceni să ți-l ia.
Că porumb era pe toate drumurile.
– Deschide porțile, că plec acuş!
– Păi, ce te mai corconişi!

Deschide țața Mitra porțile ăle mari,
El, sus pe capră, cu hățurile în mână.
Era îmbrăcat cu minteanul, dar parcă ar fi fost
Bine să ia şi pieptarul, că noaptea e mai frig.

– Îu! da nu luai pieptarul... Văd că se
Lasă gerul... Du-te, fă, de mi-l adă!
Femeia intrase în casă şi nu l-a mai auzit.
A zis că el a plecat. S-a luat cu treburile,
La urmă a stins lampa,
Florea era cam somnoros de felul lui,
I se dusese vestea că doarme din picioare.
Şi dacă s-a văzut sus pe capră, aranjat,
A adormit. Aşa, cu mâna întinsă pe hățuri.
Şi asta i-a fost Bălceştiul!

Dimineața, iese țața Mitra să dea drumul
La păsări. Îl vede-n poartă. Încremenit pe capră,
Cu capul așa într-o parte
Și cu mâinile încleștate pe hățuri.
– Hai, fă, nu mai aduci odată pieptarul ăla?
Că-mi e de zor!
– Au, fire-al ciorilor cu somnul tău,
Unde să te mai duci acum, că e ziuă? Până ajungi,
Târgul se sparge.
– Ce ziuă? Nu vezi că e-ntuneric?
– Păi e-ntuneric de ziuă, că se face acuși ziuă,
Nu întuneric de noapte. Noapte s-a făcut aseară.
Acuși se face ziuă.
– Când dracu trecu noaptea, fă, că adineauri te trimisei
După pieptar...
– Fi-ți-ar somnul de râs! Hai în cas'
De te culcă.
A tras căruța înapoi, a deshămat caii...
Caii nici nu mișcaseră, adormiseră și ei, că lor le e
Totuna dacă dorm din picioare sau culcați
Mai tihnit le e să doarmă din picioare...
– Hai culcă-te acum!
– Păi, ce să mai culc, că mi se sperie somnul!
– Ți se sperie pe deavu! Te săturași de somn, asta e!
La noapte o să-ți aștern pe capră, încai să te simți bine.
Acum du-te cu caii la păscut. Ia și porcii și
Curcile. Mergeți pi colo pe la vie, pe la Ungureanca.

CEAMCĂ

'Ceamcă-n altă parte o fi mai bine.
Ia să luăm noi seama,
Să studiem terenul, pe ci prin jur.
– Taci, mă, din gură, ce tot lozeşti tu acolo?
Tutindenea e la fel, ascultă-mă pe mine,
Aicea-n Gorj (şi arată peste deal)
Pe la primării, toată ziua zbârnâie telefoanele.
– Alo, Belitorilor?
Sunt Pârliţii.
Sau aice-n Vâlcea (Arată-n partea ailaltă,
Peste alt deal)
– Alo, Roşiile? Daţi-mi şi mie Măciuca,
Pentru Crăpături.
Şi ce crezi că le transmit, Pârliţii,
Şi-n Crăpături, şi-n Măciuca,
Şi la Belitori:
– Nu mai îmi spune, că ştiu.

E jale şi pârjol şi prigoană mare.
Dacă le fărâmă şi cimitirele şi casele?
Întâi casele şi la urmă şi cimitirele.
– 'Ceamcă-n altă parte-o fi mai bine.
– Aia e, că nu e. Şi unde să te duci?
Stai aci şi rabzi.
Zic că să te arzi de-acum încolo, când mori,
Că pământul din groapa ta le trebuie la agricultură...
Ce-a făcut şomâcu ăsta, cu chipiu de e acum în funcţie?
A ţinut calea ălora cu foile de raţă.
Foi de floarea-soarelui,

Veneau femeile c-o mână de foi,
Să dea la rațe.
– Lăsați-le-acolo. Puneți-le jos!
Le caută pe muieri în sân
De câte-o drugă!

NU TE-NCURCA!

Boc! Boc! în poartă.
Spre dimineaţă, cu vreo trei zile până-n Crăciun.
– Vezi, mă Gheorghe, cine bate, mă –
Sare muierea. Nu se sculaseră, că era prea denoapte.
Afară iar: Boc! Boc!
– Care eşti, mă?
Era-ntuneric, se vedea doar o pată mare albă.
Era iapa, legată de poartă.
Şi ăla bătea tare-n pridvor, cu ciomagul.
Şi când l-a văzut pe Gheorghe c-a ieşit
C-o mână băgată pe mâneca hainei şi cu alta afară,
A început să-l certe.

– Bă, ce faceţi? De ce dormi, mă? la ora asta?
Oamenii vrednici nu dorm la ora asta! Ce faci, mă?
De ce dormi, mă?

Intră în casă şi descarcă o desagă de ghete rupte,
Cizme scâlciate, pantofi.
– Mă, venii la tine să-ţi aduc astea, că nu mă lasă
Nácotele de copii,
Că se duc la horă.
Mai rămăseseră vreo două ciubote-n desagă,
Le descărcă şi pe alea.
– Mi le faci până-n Crăciun!
– Păi, Crăciunul... Că e poimâine...
Gheorghe se uită la grămadă, se mai scărpină în cap...
Nu-i convenea.
– Mă, naşule, n-oi putea, că e prea aproape...
Poate aşa într-o lună-două...

– Bă, dacă nu poți, nu te-ncurca.
Bă, uită-te-n ochii mei.
Dacă nu poți, nu te-ncurca, bă!
C-așa mi-a mai făcut al lui Vintilă
Din Trântoru, că i-am dus putina de varză
Să mi-o dreagă și mi-a ținut-o în prispă
Pân la Paști și-am rămas fără varză la copii.

Se sculase și muierea lui Gheorghe.
Se-mbrăcase și venise la vatră,
Unde se duceau tratativele.
Văzând maldărul de plotoage și știindu-l pe bărbatu-său
În stare să lase totul baltă și să dreagă o pereche-două
De bocanci – și știindu-l și pe nașul Corniță cârcotaș,
Că nu le face bine, a-nceput să ia vechiturile
Una câte una și să le bage la loc în desagă.

– Bă, nu te-ncurca, bă, dacă nu poți!
Nu te-ncurca, bă, continua asta cu gura mare,
Că se speriaseră și găinile care acum se sculau...
– Nu se-ncurcă deloc, nașule, că nu poate!
Trebuie să tăiem porcul,
Trebuie să aducem lemne și nu poate acum.

Gheorghe făcea și el cizmărie când putea,
Printre picături, învățase la armată
Și când avea timp, mai scotea și el un ban.
Da finul Corniță nici nu i-ar fi plătit.
Și-l mai și certa.
S-a supărat și-a plecat bombănind.
A-ncălecat pe iapa a albă și-a plecat la alt meșter,
Tocmai în partea ailaltă a satului.

Corniță era din neamul Căpeților (De-ai lui Capete)
Din Nătărăi.
Se mutase la deal, și-avea casa dinvale de biserica
A veche.

LIMBA PRINSĂ

Mărioara avea limba prinsă.
Nu putea suge.
Când dădea să plângă, limba nu se mişca.
Şi nu putea să plângă.
Copilul, dacă nu se olicăie, nu e sănătos,
Nu i se aerisesc plămânii.
Plângea din gât, aşa.
Şi parcă văd, zice mama, m-am dus cu ea la femeia
De-i zicea Iorguleasa.
(Stătea coló, pe la Ivănescu-n deal).
M-am dus cu biata Riţa.
– Ce are, mumă, fata?
– Uite, nu poate să vorbească, să sugă,
S-a uitat.
– A, păi îi e limba prinsă-n vârf.
A luat un ac de argint. Toate muierile
Aveau ace de argint, de se prindeau în păr.
Avea o gămălie, aşa cât aluna.
Şi cu ăla i-a săltat limba
Şi-a băgat acul aşa – şi-a tras.
Nici n-a curs sânge. Şi i-a trecut,
Era o pielicică subţire, o aţulie.
De atunci, cum i-a desfăcut limba,
Cum a-nceput să plângă Mărioara şi să se olicăie.

LELIȚA

Punea mama apă în oala de turtă
La foc.
Și leliţa se punea şi lua lingura.
– Leliță, fă, ce faci, că e apă goală?
– Dacă! mie-mi place şi aşa.
Stătea pe ciuci la unghete şi lua cu lingura din oala care fierbea
– Păi, e doar apă caldă, nu e ciorbă
Pusei, uite, să fac turtă.
– Dacă, e bună şi aşa.

RĂU DE FOMEI

Ion Graure era mort după femei.
Şi Frusina era mai tânără. Bine făcută, văduvă. Dar femeie
Cuminte.
Într-o zi îi destăinuie unei vecine, cum râdea ea, cu gura mare
Şi cu poftă: Hei, ştii ce-mi spuse
Ion Graure? Dar şi eu îl făcui de dormi cu porţile deschise.
Îl întâlnesc, zice:
– Să vii pe la mine deseară, că femeia mea e dusă la Motoci,
Să facă uleiul.
– Păi, bine, mă, ce să caut?
– E, ce să cauţi? aşa.
– Lasă, că nu vii degeaba. Că îţi dau o masă-două de făină,
Îţi dau untură, îţi dau o găină (Asta era cam săracă)
– Bine, mă, viu, dar mă vede fratele tău din vale,
Când oi scârţâi poarta. M-aude din vale, că e atent,

Că ştie când îţi pleacă nevasta că aşa faci.
Să laşi porţile ăle mari deschise.
– Păi, boii?
– Îi legi, treaba ta. Şi să faci ceva de mâncare.
– Fac. Tai o găină-două (S-o găteşti bine, auzi tu?!)
Fac nişte azimă de pâine.
– Te duci să iei ţuică de la Jupânul.
Dimineaţa apăru Mitru pe la Floarea.
– Ce-o fi avut nărodul de frate-meu, că toată ziua a
Alergat, a brichicit pe-acolo. Şi azi-noapte
Au stat porţile mari deschise la perete!
(N-avea loc, ştii, pe-a mică)
Ziua, hop şi Ion la poartă şi-o strigă furios, pe Frusina:

– Bine, fă, de ce n-ai venit?
– Eu am venit. Dacă nu te-am găsit acasă...
Să stau în prispa ta?
– Aoleu, eu știu când ai venit tu... Am auzit câinii.
Dar eram pe la ulmi, veneam din vale cu țuica.
– Și ce-ai făcut, mă, cu mâncarea aia?
– Iote, am mâncat toată noaptea, de necaz.
Și-i mai oprii și muierii mele, că vine deseară.

De-astea i s-au întâmplat lui Graure.
Om bătrân și să se uite după muieri!
Da Frusina râdea de se clătina prispa,
Când povestea cum l-a făcut
Să doarmă cu porțile cele mari deschise.

Și cu boii legați și cu clondiru de țuică
Destupat pe corlată.
Parcă-l vedea frământând pâinea.
Și jumulind găina.
De, el fără dinți! Zicea că de mult
Se canonește c-o amărâtă de gură,
Mestecă miezul cu buzele
Și roade cojile în gingii.
Voia femeie tânără.
Mai pui vână tânără la tur bătrân!
Nevastă-sa îl mai prinde câteodată și-l mai ceartă
Și el răspundea: Ce, fa?
Așa m-a făcut pe mine Dumnezeu, rău de fomei,
Ăsta e combustibilul meu –
Eu fără muieri nu pot să funcționez.
Paie la vapor, fa!

PUTEREA

I

Moşu Pătru a fost ultimul om călcat de urs
La noi.
A venit rudarul, de la deal, cu ursul
Într-o cotigă cu coviltir.
A coborât pe ci, pe la canton, a deshămat căluţii.
Erau slabi făcuţi lipcă, fiindcă trăiau mereu
Cu spaima fiarei.
Le-a dat ce le-o fi dat, pleavă, ogrinji,
După aia i-a-mpiedicat
Să pască troscot pe şanţ, pe la frasin, pe la sălcii.
A luat dihania de lanţ
Şi haidea – haidea, pe la porţi.

– Primiţi ursul!
– Nu-l primim.
Sau: – Stai dumneata o ţâră, să vorbesc cu muierea.
Acum hotărârile nu se mai luau de unul singur
(Că se temeau să nu fie vreo capcană, vreun clenci.
Vine cu ursul şi te pomeneşti că te-nscrie la colhoz!)
Sau: – Eu l-aş primi, dar nu e omul acasă...
În orice caz, cei care-l luaseră-n primire veseli-bucuroşi,
De cum pusese laba în comună, fuseseră câinii.
Şi, la urmă, copiii...
Se ţineau după el landră – ţâncii ţopăind,
Dulăii ba lătrau, ba dădeau din coadă a prietenie,
Toţi voiau să-l vadă mai de aproape, ocazie rară, să-l pipăie,
Să-l miroase.

Nu mirosea cine ştie ce rău,
Duhnea o ţâră a fiară, duhoarea aia a lor.

Era un urs potrivit de mare, dar cam purtat, cu blana ponosită,
Obosit, ca un mintean întors pe dos.
– Jigărit rău! zice Pupuţă. Eu credeam că e mai aşa.
– Stai, să-l vezi pe tine. Să te fărâme niţel.
Atunci n-o să mai faci nazuri. O să-ţi placă.
– Mie? Ferească sfântul!

Oamenii mai bătrâni răsăriseră pe la porţi.
În ochii lor apoşi, da să se înfiripe o lumină.
Simţeau un licăr de bucurie în suflet.
Ca şi când le-ar fi venit medicamentul din străinătate
Că era după război şi nu găseai tu un nasture de ceva,
De-o tuse, de-o răceală – nimic, nimic.
O stramură de chinină,
Un vârf de cuţit de hap – nimic!

II

– Ee! Da tot avuseserăm noroc cu Moş Martin!
– Mă, nene, ia fă-l mai încoace! Mai la-ndemână.
E-ndemănatic?
– Îndemănatic! Păi, nu-i vezi, bre, lăboaiele?
– Atunci, uite, să mă calce pe spinare,
Cum o şti el mai bine.
Că mă dor şalele astea, nene, fir-ar ale dracului!
De când au trecut trupele pe-aici...
Că m-au pus să le traduc ce vor ei de la oameni.
M-au prins aşa în cămaşă şi n-am mai apucat
Să iau minteanul trei zile.
Dă-i şi tradu! Dă-i şi tradu!
Fân, cai, boi, porci, găini, ouă.

Cum să nu răceşti?
Ceasuri. (Cine avea ceas? Doar popa.)
Toată ziua, şi-n româneşte, şi-n ruseşte,
Să-i fac pe ei să-nţeleagă –
Nu toţi erau cu carte – că n-aveam nimic, nici spirt,
Nici *azeaici* (că se pitulaseră)... până s-au dus.
Nu-mi mai revin neam, nici cu şalele,
Nici limbistic – că şi-acum, noaptea, îmi vin în minte cuvinte
De la Odesa, unde-am stat prizonier cinci luni.

Până-a dat peste mine Petrică Răducanu.
Zice: „Şi tu tot din Bulzeşti?" – „Tot".
– „Gata, du-te acasă!" El era... nu ştiu ce era pe-acolo.
Nea Mitru Tălmaciu se şi-ntinsese jos, pe-un mintean.
Şi ursul, pe el – îl morâncea...
Şi ăla îi vorbea ruseşte.
Şi ursul, pe româneşte, deasupra.
Se suia cu picioarele pe el... cu patru labe... aşa.
Iar se da jos, se uita la rudar, să vadă ce zice, e bine?
Să-l mai calce sau nu?
Ăla îl smucea şi-i arăta cu ciomagul înainte
Şi el iar punea talpa pe spatele pacientului...
– Au! Au! făcea Mitru. Da bine mai trage, mă,
Fir-ar al dracului! Ventuzele nevesti-mi sunt mămăligi.
Ia auziţi voi cum iese răceala.
Trozneau uşurel oasele obosite ale bolnavului...
– Aşa, aşa! Calcă aici că... ici-şa... acolo... au... mă doare...
De trei ori trebuia să-l calce.

După aia, omul se scula. Cam ameţit. Îşi potrivea ţinuta.
Aştepta un pic, să vadă cum reacţionează organismul.
Dacă toate mădularele sunt la locul lor.
Îi mulţumea ursului, punându-i mâna pe cap
Şi uitându-i-se în ochi.
Ochi de animal amărât, târât cu lanţul de buză,
Ochi de om care-a păţit multe,

Se-ntâlneau o clipă! O străfulgerare.
Şi se-nţelegeau din priviri, cum se zice.
Îi dădea şi rudarului un ciur de mălai, unul de făină,
Nisĉai cepe, praz. Şi atelajul om-urs pleca.
La altă poartă, cu câinii, copiii, muierile, după ei.

„Moş Martine, din pădure,
Joacă bine că-ţi dau mure"
Ziceau copiii ce auziseră de el,
(„Hă-hă – el s-o fi aşteptând la măsline")
Măsline nu cred că văzuse vreunul, din ăştia mai mici.
Că altceva era înainte de războaie.
– Era *bişag*, cum zicea
Ţaţa Măria. (Mai ales când umblau Dumnezeu
şi cu Sfântul Petru pe jos,
Pe pământ.) Se găseau de toate, nu ca-n vremea asta
De nesiguranţă, când începuse lupta de clasă,
Dublată de lupta pentru pace. „Joacă bine"... Hă-hă-hă...

III

Era un urs, cum spusei, de statură potrivită, cafeniu parcă,
Fără semnalmente particulare
Şi destul de repede plictisit de Bulzeşti.
Nu lua seama la peisaj. Nici locuitorii
Nu-l prea interesau.
Rudarul îl ducea de lanţ. Îi arăta bâta în faţă, el se oprea,
Dârdâia oţârâ, ca şi când ar juca. Noi chioteam.
La urmă ei plecau şi se opreau iar la alt gard.

Ultimul călcat a fost Moşu Pătru.
– Să mă tragă o ţârişoară pe şale, că mă dor.
Se pusese cu faţa-n jos, lângă şanţ.
Toţi ai lui, şi copiii – mari, de însurat
– unul Mitrică pierise pe front – şi fetele, şi muierea,

În jur, să nu-l omoare.
Marin şi cu Lache erau pregătiţi cu furcile de fier.
– Uşurel, uşurel! – îl dojenea pe „doctor" lelea Anica.
– Lasă-l, fă, că ştie dobitocul. Îl înveţi să calce? Hm!
Aşa, aşa, gemea Moşu Pătru! Uite ce bine ştie!
Fa, discuta el cu muierea, parcă ea ar fi fost deasupra,
Ca să-l tragă – ursul, chiar dacă n-ai nimic
Şi tot bine-ţi face! Că puterea asta care e-n animal
Se scurge o ţâră şi-n tine, te pătrunde.
Simt eu acum cum îmi dă vârtute. Pricep ceva.
Apoi, răstindu-se: – De ce n-am fi având şi noi urs în comună?
Că e cuprinsă... ar avea de toate... Şi, pe alt ton:
– De-aia! De mameluci ce sunt ăştia de-au venit la putere!
Că-nainte, spunea Panduru ăl bătrân – de-a luptat cu Tudor
Vladimirescu – bunică-său, a luptat, dar el zicea că şi el,
De parcă noi am fi proşti – zicea că erau pline
Pădurile astea de gadini – şi mai mici, şi mai mari.
– E-he, pe vremea lui Pazvante...
– Da, că şi Pazvante avea moşie pe ci, prin Vâlcea.
Către urs: Hai, cumetre, mai treci o dată peste mine.
Către rudar: Şi numele?
– Cum îl cheamă pe urs sau cum mă cheamă pe mine?
– Pe urs.
– Ţurloi.
– A, Ţurloi... şi pe dumneata?
– Tot Ţurloi...
– A... tot... Ţurloi?
– Şi-mi mai zice mie şi Ciurel. Ţurloi Ciurel... Şi pe urs tot aşa.
Rudaru, era cam piersaciu, slab – şi potrivit cu numele.
– Auu! făcea acum Moşu Pătru. Auu!... Da e greu!
– Ce labă conspirativă are – adăugă Nea Marin, făcând cu ochiul.
Nici tancurile alea nu călcau aşa de bine –
Cu şenilele de doi coţi de late, zice şi Lache.
– Nu se poate, domnule, ca Europa să rămână aşa,
Gemea Moşu Pătru.

Ce, credeți că lucrurile s-au așezat?
Nu s-au așezat neam! Tai Europa-n două! Hm!
Păi, când s-a mai pomenit?
Și Marin, de pe marginea șanțului, rezemat în
Furca de fier, cu care omora câinii turbați:
– Arătați-mi mie o revoluție dintr-o țară,
Care să se potrivească în alta?
Auzi, aia de la ei să fie bună și la noi! Hm!
Draci! Ăia puși să meargă cu gamela la șold
Să ne-nvețe pe noi cum să ne măsurăm moșia!
Unii, ai lui Mîștoi, vin, de la Craiova, să ne lămurească.
Ce să mă lămurești, bă, cioară pucioasă, că eu sunt
Lămurit de mult, găgăuților!
Dar stai așa, te faci că nu vezi, până trece iufa asta.
Rămâi cu capu-ntre umeri, stai așa.

Ursul făcuse ce-avea de făcut și-a patra oară.
Se dăduse de mult, mormăind, jos de pe pacient,
Care, înviorat, punea lumea la cale.
Se uita cu ochii ăia supuși la Ciurel –
Ăsta stă și el cu gura căscată, să vadă cum se rezolvă
Problema mondială.
De s-ar rezolva într-un fel, înainte de a-i lua ursul –
(Îi ajunsese la urechi un zvon și nu putea dormi).
Moșu Pătru a lăcomit.
Nu s-a mai pomenit urs după aia la noi.
Țurloi Martin, tras de Țurloi Ciurel au plecat
Și duși au fost.
Foarte jos, cerul în ziua aia.

MIŞINA

Cioană găseşte în pătul
O damigeană cu ţuică, ascunsă de Miţa, nevastă-sa.
Era învelită în cârpe şi pusă într-un loc, pe unde nu
Umbla el.
Iese în drum, se uită în deal, la vale, pe cine să cheme.
Trece Coza.
– Hai, că găsii o mişină.
– Unde?
– Iote colo-n pătul.
Mai chemă el pe Golumbeanu, pe Cheie, pe Scorbelici.
În tamja beutului mai cântă:
Of, of, of inima mea,
Cum arde cu bâlboraaa...
Şi beau toată damigeana.
– Noroc, cuscre! Noroc, fine! Noroc! Noroc!
Mai plâng, mai povestesc din armată... iar noroc.
Cioană îi asmute mereu pe paharˇ.

Coza, beat, vorbea femeieşte cu un juncan de prin curte,
Care rodea coceni: „Mânca-i-ar gaga fofoloacele!"
Striga gâştele: „Boboloacele, tofoloagele, fofoloagele!"
Mergea în patru labe. Golumbeanu povestea:
„Mă, boul ăla al meu iţează din picioare.
Şi către Cioană, care plângea: E o ţâcă a dracului de om şi ăsta
Bă bibă – plânge, ce te-apucă?"
– Mai toarnă, bă, colea, că mi se viştiră buzele
– *„Ioneleeee, plezni-ţi-ar calul,*
Că mi-ai deşirat mărgeanul,
Mărgeanul ăl bobonat,

Pe ţâţişoară lăsat" – Bă, mă luă aşa o târomeală.
L-aţi văzut ce fudul e?
Uite-l trece pe drum, cu cămaşa tipărită-n fund...
– Stai, bă, ce te apucă bâzdâcul acum...
– Mă, şi n-am terminat de vârşat gardul, că nu mai am
Mărăcini...

„Mărgeanul ăl bobonatîi... îi zicea înainte Cheie,
Care fusese în tinereţe vuvar mare şi cam pezevenchi, cam
lotru.
Golumbeanu povestea de unul singur:
– A luat-o cu dârjala de-acolo. Şi dă-i! şi dă-i!
Şi la urmă s-a luat şi după el unul c-o dârjală
Şi mai mare. O păleaţă uite-atâta! Da' ăla era
Numai o arătanie de om. Bungina în ziua aia.

Şi pe drum ea zicea: „Bia, eu mă desbăşcăşuiesc!"
– Des... băş... căş... căă... ştuieşte-te, muiere...
Vezi tu iepurii ăia, cum se coţăie colo-n vale?
Se iubesc şi ei o ţâră. Şi la urmă, la primul zvon, o rup la
Fugă care-ncotro. Dacă ţi-a venit să-ţi iei câmpii, du-te...
Da întâi hai acasă, bagă bolbotinele alea-n oală
Şi la urmă du-te... Şi iar jap! cu păleaţa...
– Tu ce tot lozeşti aci, mă? zice către Cheie
Care vede că nu-l ascultă...
– Tacă-ţi hanţa...
– Bă, femeii atârnă-i curmul de gât...E, i-a pisogit
Oasele rău de tot...
„Plânge sora cea mai mică,
Frunza-n patru se despică,
Piatra-n apă se usucă, mă!" cântă Cioană şi plânge.
L-a ţupănit şi ea, hacapaua dracului...
– *„Şi-am zis verde rozmalin,*
Vine-amanta lui Marin,
Din fustiţă vâlvăind
Din sălbiţă licărind"...

– Şi ea zice nu, că eu mă mărit iar...
– Fă, degeaba mai pui vână tânără la gând bătrân. Gata!
S-a dus tinereţea.

Coza răgăduise pe ţuică, nu lăsă paharul de la
Gură neam. Ăilalţi mai vorbeau singuri, mai
Cântau, se mai căinau, mergeau de-a buşilea,
Mă rog, îşi făcea beutura mendrele cu ei mai artistic,
Dar ăsta – rătute.
Şi tot aşa, veselie mare – până se termină ţuica
Cioană pune damigeana la loc,
O-nveleşte tot aşa în câlţi.

Vine spre seară şi nevastă-sa Miţa de la Craiova.
Îl găseşte cheflit şi-i dă în gând.
Se duce la damigeană, damigeana uscată.
– Bine, măă, c-o ţineam pentru pomană!
– Nu ştiu, n-am văzut.
– Mă, o pusesem sus pentru pomană, n-auzi tu?!
Că tot la tine mă gândesc, să ai şi tu pe lumea ailaltă.
– Păi, pomană fu şi asta!
Lumea ailaltă este asta, ascultă-mă pe mine.

EI, A TRECUT

Parcă-i văd – ursul şi ursarul
Depărtându-se şi urcând coasta, pe la canton.
Deasupra coastei îl aştepta căruţa,
Mânată de un copil slab şi gălbejit.
O cotigă, de-aia cu două roate, şi cu coviltir,
Au pus ceva în cap cailor, nişte săcoteie,
Să nu vadă, şi ursul, ţuşti, în spate,
Pe şuşletele cotigăi, unde era locul lui,
S-au urcat şi ei şi dii! la Bălceşti
Şi de ci mai la deal, de unde-or fi fost ei,
De sub munte de undeva, din Vâlcea.
Ursul căta în vale, privind pentru
Ultima dată comuna Bulzeşti, din punctul lui de vedere,
Acum ca şi vindecată.
Mie îmi era milă de el – era primul pe care-l vedeam
Şi-aş fi dorit să se comporte şi el mai vitejeşte.
Când intră între păduri, să sară sprinten, să-şi rupă
Lanţul şi să se piardă în codru.
Să ia legătura cu fraţii lui şi să se ţină cât mai departe
De om, trăind în libertate.
Vreo două săptămâni am tot aşteptat s-aud că s-a arătat
Pe Mătăsoaia, printre stejari seculari, ori pe
Vălceaua Bonii, ori pe Stava o namilă fioroasă
Care dănţuie când vrea,
La lună, se bate cu muma pădurii...
Şi bagă spaima în călătorii
Care merg pâş, pâş! când trec prin păduri.
Dar nu s-a auzit nimic şi totul s-a uitat.

SCUTIT DE IMPOZIT

Mai auzii una! zice Nițu al Niței.
Uite, venii de la Craiova.
Și scoate o bucată dintr-un ziar.
O dezmototolește și citește:
„Familia îndurerată anunță cu tristețe
Trecerea în neființă a celui care a fost
Inginerul Gheorghe Țurloi Ciurel„.
– Nu e de la noi. Și ce dacă a murit?
Așa moare lumea și se dă la ziar o știre
Și după aia e ca și când nu s-ar fi întâmplat nimic.
– Da, dar să vă spun de ce a murit.
– De ce?
– I s-a tras din verificări. Cu verificările astea noi.
A văzut el că se-ntâmplă ceva. Îl tot chemau la cadre,
Mai dădea o declarație. „Ce avere a avut taică-tău?"
„Nici o avere." Ăia nu erau mulțumiți, îl mai
Reprogramau și a doua zi... și tot așa...Îl săpuneau
Prin ședințe... L-au tot retrogradat...
Până când unul de la cadre i-a spus:
– Tovarășe Ciurel, reiese din acte că tatăl
Dumitale Țurloi Ciurel a fost scutit de impozit după
naționalizare.
– Da, așa reiese. „Scutit de impozit după naționalizare"
– Asta știm și noi, da' ce impozit a avut înainte de
naționalizare"?...
– Nici o avere...
– Nu se poate, că n-ar fi mai scris ei așa...
Trebuie să fi avut moară, ori moșie mare,
Ori batoză, ceva foarte important. De ce n-ați declarat?

– Ce să declar, dacă n-am avut nimic?
– Mai gândeşte-te!

Şi tot gândindu-se bietul om şi-a adus aminte de urs...
O fi plătit tata impozit pe urs?
Îşi aduce aminte că la naţionalizarea bunurilor
Au venit unii de la raion şi au ridicat ursul.
L-au dus la circ, sau unde l-or fi dus,
Unde a şi murit în scurt timp, pentru că nu mai
Auzea cântecul în jurul lui...

Nu le-a mai spus de ce n-a mai plătit
Ţurloi Ciurel impozit după naţionalizare.
S-a spânzurat. Ăsta e anunţul la moartea lui.
– Ia uite, bă, frate...
Unii râd. Alţii îi căinează. De ce s-a spânzurat?
De necaz, de ruşine?
Ăsta era copilul care mâna căluţii atunci.

Şi-mi aduc aminte ochii ursului, aşa blânzi şi supuşi,
Depărtându-se şi făcându-se tot mai mici,
Ca nişte scânteioare care se sting.

ÎN CĂUTARE DE GEAMĂN

Tot felul de răceli s-au pus după aia pe oameni.
Mureau nu numai copii, ca înainte,
Se prăpădeau şi băieţi mari şi oameni
În toată firea. După cuvântul „cotă",
Care băgase o boală în oameni, a mai apărut
Şi cuvântul „gripă". „Gripcă" îi spuneau unii, la început.
Da de ăia pe care-i călcase ursul nu se atingeau microbii.
Călcătura, ori mirosul lui îi speria.
Mulţi se uitau pe drum, la deal?
Mă, ce e cu dumnealui ăla, de nu mai vine?...
De ce nu mai vine şi nu mai vine
Ani la rând?
Era şi secetă, se umbla la averi, se măsura pământul,
O mare nervozitate în aer.
Şi nu mai apărea nici ursul...
Să nu mori?

Şi ce-a zis Lisandria lui Mărăcine?
– Dacă nu te calcă ursul, dacă n-ai parte de el,
Atunci să te calce un geamăn. Ori un bărbat, ori o femeie,
Dar să fie de gemeni.
Dar de unde gemeni? Că fuseseră gemeni... mai demult
...Dar muriseră
Unul mergea din poartă-n poartă, să-ntrebe de gemeni...
Femeile borţoase erau rugate să nască doi odată...
Şi dacă-om mai apuca să trăim până cresc, să ne calce o ţâră...

ÎNCEPURĂ

Începură ăştia să are
Cu tractoarele duminicile.
Ăştia nu mai ştiu de sărbători.
Nu ştiu de ruşine,
Nu ştiu de credință.
Nişte găgăuți.

CHIRȚU

I-au făcut un control la magazie,
Că el era președintele cooperativei
Și i-au găsit 110.000 lipsă.
L-au arestat. I-au confiscat tot, tot.
Toată averea. I-au fărâmat casa peste ăi de mai
Rămăseseră, nevastă și doi copii.
I-au luat boi, plug, car, pământ, două case,
Că erau ale lui, nu erau făcute de stat. Decă,
Le-au luat. L-au arestat, l-au judecat cu martori falși.
Toți jurau că e hoț, cei care aveau necaz pe el.
„Pe-ăsta să nu-l iertați, dom' judecător, zicea unul,
Că ăsta a mâncat un sat"
L-au condamnat la moarte.
Pe el și-o femeie din Bălcești.
I-au dus și i-au împușcat la Craiova, la regiune.
I-au trimis hainele acasă.
De ce i le-or fi mai trimis?

Și când dărâmau casa,
Mamă-sa era cu pâinea în cuptor.
Femeie bătrână.
A ieșit și s-a uitat la ei.
– Lăsați-mă, mă, nene, să scot pâinea din cuptor.
N-o surupați pe mine, că n-au copiii ce mânca!
Ăia nu. Au dărâmat casa.
N-au vrut s-o mai lase o țâră, se gândeau să împlinească legea.
Au luat albii, căpisterea, sticlele de pe corlată.
Garnița de apă. Le-au dus pe la Bălcești.
Și le-or fi împărțit golanii.

Un căpătâi din pat fâlfâia aşa pe maşină.
Parcă îl văd.
Se uita lumea şi blestema.

După ce l-au împuşcat, au mai găsit o chitanţă
Cu vreo 50 000 de lei. Cumpărase ceva pentru cooperativă.
Şi se rătăcise hârtia.
Şi el a rămas mort. Eroare judiciară, dar el tot mort a rămas.
Copiii s-au mutat la o vecină pe care o cununase
Chirţu. Ţinea pe unul Tarzan, şi ăla murise
În război.

Terminaseră cu chiaburii, cu lupta de clasă.
Nu mai aveau pe cine să schingiuie.
Şi-au poropodit pe ăştia, gestionarii.

ŞEDINŢA

Trebuiau doborâţi chiaburii.
Şi s-a făcut şedinţă.
Întâi i-au făcut membri de partid pe unii,
Da fără şedinţă.
Marin Lungu zicea:
– Bă, vine Nane al Ninii într-o dimineaţă, de noapte,
Îi spune femeii că mai pe seară să fiu acasă.
Da n-a spus pentru ce.
Vine seara şi mă ia la şedinţă la deal, la Cioarecu.
Pe mine, pe nea Florea Bălănescu, pe Călin Murgăşanu
Şi pe alţi oameni săraci şi fără carte.
Şi ne-a spus acolo c-o să avem mari avantaje,
Da să spunem numai adevărul.

Dă-i, ne face un tabel cu noi
Şi ne-a pus să iscălim. Cu deştul.
A pus mâna pe deştul nostru şi-a apăsat la capul scrisului,
Unde scriseseră ei numele nostru.
Apoi au început şedinţele. Săptămânal.

Numai noaptea. Promiţându-ne că ne dau lemne gratis.
Numai copaci, că se naţionalizau pădurile.
Gratis, dar o să plătim o cotizaţie.
Cotizaţie alt cuvânt nou, după *şedinţă.* La început ziceam şe-dinţii.

Bun. Într-o sară vin acasă, cu cămaşa făcută şofile.
S-a apucat femeia să mi-o spele şi-am rămas în sobă,
Până să se usuce cămaşa. M-am pomenit odată cu sara

Bătând în ulucă tare cu un baston, de urlau câinii.
– Cine e? Iese femeia afară. Nane.
– Hai, Mitră, hai scoate omu afară.
Să meargă la şedinţă.
Femeia spunea că nu sunt acasă, el nimic.
Nu plec de-aici, că de-aia l-am făcut membru.
Şi să ia bani să plătească cotizaţia din urmă.
Eu, ostenit de la muncă şi-n pielea goală,
Că nu se uscase cămaşa pe culme,
Să merg să dau şi bani, să pierd şi noaptea şi cum?
Să le spun eu *cozile de topor.*
Pe frate-meu, care avea 15 oi şi nu erau declarate decât cinci
Şi eu să le spun şi pe celelalte.
Nu pleca deloc de la pod şi bătea mereu în ulucă
Să-mi dea gardul jos.
– Hai, Mitrăăă! Credea că dacă l-am făcut membru de partid
Îi dau moşia Pazului? Să meargă să plătească acolo.
Că de-aia s-a-ncurcat.
A-nceput să bată şi mai tare. – Hai, Mitră!
Scoate-l aşa cum s-o găsi, dacă e bolnav, să-l văd eu.
Dacă am auzit, odată am ţâşnit afară în pielea goală.
Am ridicat mâinile în sus.
– Iote-mă, mă. Ăsta sunt!
Unde să merg mă, în pielea goală? Ăsta sunt! Unde să merg aşa?
N-am cămaşă, n-am bani, şi să merg acolo să-l pârăsc pe
Frate-meu câte oi are?!
Du-te că uite-mi doborâşi gardul
Şi nu ştiu ce-ţi fac.

A dat cu pălăria de pământ
Şi a plecat să găsească alt prost.
Aşa am scăpat de şedinţe.

COMISIA

Au plecat pe urmă „comisiile" prin sat,
Să ia plugurile şi carele.
Unii le pitulau prin pământ. Plugurile.
Le îngropau. Ultima brazdă, cum ar veni,
Acopereau cu ea plugul. Dar tot li-l găseau.
Au făcut la ceape grămadă. Cimitir de care
Şi de pluguri. Acolo, la poalele pădurii Ţiganului.
Sănii, loitre lungi, grape, rariţi,
Până când şi lanţul carului.
Omul să n-aibă pe ce mai pune mâna în curte
Şi pe urmă ei să muncească la zi muncă la colectiv.

La-nceput au promis mult pe zi, la colectivişti,
Şi doi lei pe zi au promis că le dau.
Bă, şi s-au şi ţinut de cuvânt vreo câteva luni...
Ziceau: Curtea de 8-10 ari nu se va lua niciodată,
Plus 30 de arii arabili.
Pe urmă, pune-te cu măsuratul!
Au început să măsoare!
Comisia! Iar a venit comisia!
Fugea lumea speriată prin curte în vale.
Şi ăia: Staţi, să măsurăm!
Curtea e prea mare – ziceau.
În loc de 30, 15 ari.
Să muţi gardul, auzi? Până diseară să fie mutat!
Şi la urmă veni şi acordul global.
Au luat-o de la un hectar şi-au ajuns la 10 hectare.
Pensiile la oameni nu le-au mai dat deloc,
Îţi dădeau un hectar, să-l munceşti. Ziceau: După hectarul ăsta

Trebuie să scoţi 2 000 de kilograme.
Oamenii, muncind ca lumea, scoteau mai mult.
Împărţeau cu statul jumătate-jumătate.
Da' în anul următor îţi cerea ca după hectarul ăla,
În loc de 2 000 să scoţi 5 000...
Sau 6 000... 7 000 de kilograme.
Şi atât de mult au mărit, încât acum nu mai poţi lua nimic.
Dar nici lumea nu mai are tragere de inimă să muncească.
Cum vrei să-ţi prăşim, întreabă dimineaţă pe
Brigadier:
Simplu sau cu fontă?
Îşi bat joc de el. „Cu fontă" – acopereau puţin dudăul,
Venea negru, şi rămâneau mustăţile dudăului – ca o fundă.
Negru peste verde.
Mitra lui Gănescu mergea la câmp şi se punea pe cântat:

„De când sunt colectivistă...
Hai global, global,
Tu m-ai băgat la spital... măăă...

Difuzorul cântă-n geam,
Mămăligă nu e neam,
C-am avut un bănicior
Şi l-am dat pe difuzor...
Hai global, global... măăă..."

Dacă-i auzi de departe, pe câmp, zici:
I-auzi ce bine le merge ălora, cum cântă.
Muncesc, râd şi se veselesc...

MARIŢA DE LA MOARĂ

Unul o întâlneşte pe Mariţa de la moară
Pe drum.
Şi să vorbească şi el ceva cu ea.

– Mariţo, ai îmbătrânit şi tu, Mariţo!
– E, am îmbătrânit!
Ştii tu că am îmbătrânit...
Da' câţi dinţi mi-ai frânt în cur?

CULEGĂTORII DE SPICE

Pe vale au pus grâu. De la biserica asta,
Până la moară.
S-a făcut zid de grâu.
Iar pe primăvară începuseră puii, bobocii oamenilor
Să iasă din curte-n grâu
(Că li s-au mişcorat rău de tot curţile).
Şi veneau pândari, să le ia, să le ducă la primărie.
Şi, totodată, le înscriau la recensământ, pe toate,
Că toate ieşeau în grâu, nu mai rămâneau pitite.
A venit o ingineră mai bună, nu le-a mai luat.
– Mai păziţi-le şi dumneavoastră.

Şi acum au venit combinele
Şi-au secerat, l-au şi încărcat,
Au adus şi pluguri, să are pe margini
Să nu ia foc – şi cu cisterne de apă,
Să stingă.
În două ore l-au secerat, au plecat cu el.
Şi oamenii strâng la spice.

E lumea pe jos, cu sfială,
În genunchi, se uită speriată-n jur,
Au mai rămas spicele călcate de roate.
Şi ţăranii, în genunchi, tot satul,
Le culeg speriaţi.

Ei înşişi par nişte spice frânte.

LUAI LUMÂNĂRI

Ţaţa Anica îl luase la prăşit, într-o zi.
Şi mama a trecut pe acolo.
Şi i-am dat bun lucru.
Mi-a mulţumit frumos.
– Ce faci aici, nea Dumitre?
– Cosesc şi eu pe-aici.
– Bine, nene.
Da' Anica se uită după mine.
– Dă-l dnă! Că e nărod!
(Cine-i lasă coasa pe mână?
Avea un târş, şi dădea şi el din mâini aşa)
– De ce nu-l laşi acasă?
– Dă foc casei, îmi lasă uşa deschisă.
Da' aşa îl iau, să-l văd ce face.
– Şi ce face?
Se duce pe vâlcele. Pe Dobreţ.
Pe Vâlceaua lui Cină şi vine-ndărăt.

A murit sărac. Cu nişte trenţe de haine.
O căciulă rusească şi mintean mic.
Şi-n tron au pus nişte cămăşi de-ale lui, vechi
N-a avut şi el parte să-i aştearnă, ca la noi,
Velniţă, ceva.
Îi murise o fată mare, Rora, nu de mult.
Şi Anica, ce-a mai avut şi ea, a cheltuit cu fata.

Mama o întâlneşte pe Anica.
Venea de la deal.
– Ce faci, fă?

– Luai lumânări.
Că pomenesc poimâine.
Fac o țâră pomană şi-i dau haine,
Că atunci n-am avut. Şi-n toate nopțile
Îl visez că să-i dau haine.
Alesei grâu. Adusei lemne.
(Un maldăr de lemne cărate cu capul),
Pusei varză la acrit...

Şi Anica s-a dus acasă
Şi a murit.
Şi mâncarea aia şi lumânările i-au trebuit
La moartea ei.

De vreo două săptămâni tot spunea la oameni:
Îl visai, îl visai că să-i dau haine.
Şi când colo, hainele alea erau ea!

OCHETELE

Îi dureau dinții pe câte unii
Și era unul care trăgea dinții.
Și-l chemau.
– Vino și pe la mine, că mă doare dintele de mor.
– Vin.
Își lua sfoara. Nu orice sfoară era bună,
Doar aia cernită – subțire și cernită, –
De nu se rupe. (O pun, la Dunăre,
La undiți și trag crapul atâta.) Nu știu
De unde făcea rost de ea.
Și cu cuiul. Își lua cuiul ori cerea de la client.
Și băga ochetele ăței și apuca dintele.
Și capul celălalt al sforii legat de cui
Și cuiul îl bătea în masă.
– Ai o masă? – Da.
Și bătea cuiul în masă
Și ăla, priponit de dinte, se uita cum intră cuiul în masă
Și-i părea rău că i-o găurește.
Se mai uita doctorul prin casă.
– N-ai o cutie?
– Da.

Și trimitea pe altcineva să ia cutia (cutii de-ălea de lemn).
„Ca să punem aici pe cui, pe floare, așa.
Ca să nu iasă când scoatem dintele. Să vezi ce ușor iese..."
Și între timp unul, care venise cu doctorul ăsta,
Așa ca ucenic, să mai bea o țuică,
Îl înțepa cu sula pe la spate.
– Iuu! țipa bolnavul.

Şi când se zbicea, ieşea dintele.
– Gata! Văzuşi ce uşor fu?
– Uşor pe dracu! De ce nu-mi spuserăţi că mă înţepaţi în cur?
Nu mai pot!
– Lasă, că asta e injecţie, că am auzit că acum aşa se scot
Măselele la oraş, numai cu injecţii,
Şi, ca să nu se infecteze, hai să mai bem o ţuică.
Să ştii că ochetele ăsta al meu n-are moarte!
– Nu mi s-a întâmplat să se desfacă,
sau să se rupă
Aţa.

Asta era în Nătărăi la vale.
Dentistul ăsta era dintr-ai lui Vulpe ăl bătrân,
(Sau dintr-ai lu' Calotă?)

Aici la Gura Racului şi la Mătăsoaia maistor la scos măsele
Era Panduru.

El nu mergea pe păcălite, ce aţă, ce-nţepat în bucă?
Îţi scotea măselele cu cleştele, ca pe cuie.
Te punea jos pe-o rogojină – venea cu rogojina la
Subsuoară – şi nu ştiu cine îi făcuse rost de nişte cleşte
Franţuzeşti. Foarte bune cleşte! Te pui
cu Napoleon?! Patent, domnule,
Se înşuruba pe dinte
Şi nu-l mai scăpa. Tu stăteai întins pe spate,
Îţi punea genunchele pe piept, şi trage!
Pfuu! Avea putere în mâini, şi-l ajuta şi scula – franţuzească –
Se nimerea să scoată şi două măsele odată,
Aşa de bună era.
Aşa l-a găsit odată tata pe Chirimenţu,
Cu gura plină de sânge, cu două măsele în mână,
Şi ăla îi întindea rogojina iar, să-i scoată alta,
Că n-o nimerise pe cea rea.
– Ptiu, fir-aţi ai afurisitului de dinţi!

Scoate-i pe toți odată, să termin odată povestea,
Că te-apucă durerea când ți-e lumea mai dragă!
Și-ți duci viața într-o durere!
– Taci și cască gura mare!

LA DI

I

Moşu (Logofătul), ca să-l întărâte pe
Popa Niţă:
– D-apoi dumneavoastră sunteţi de-ăia făcuţi repede, la Di!

Se încărca bine o căruţă cu zdrahoni, aleşi din câteva
Comune şi mână, nene, peste Dunăre, la Di
Acolo era fabrica de popi.

Îndesau desagii cu merinde pentru drum.
Şi acolo făceau o ţâră şcoală,
Să cetească la vecernie, utrenie, rugăciunile astea,
Ştii, rugăciunile la botez, la nunţi, la înmormântări.
Nu ştiu cât stăteau acolo, nu prea mult, că le era
Degrabă, îi hirotonea, le dădea harul, ăla cine-o fi fost,
Că, dacă n-ai darul, poţi să ştii tu carte cât de multă,
Şi termina – cine-o fi fost ăla.
– Mai ai pe cineva? întrebă ăsta de-i ungea?
– Păi, băiatul de la cai.
– Să vină şi el.
(Pe ăsta nu ştiu dacă-l ungea chiar popă, poate târcovnic.)
Trecea şi el: „Doamne miluieşte, Doamne miluieşteee..."

Păi, de unde ştia Cină de citea chirilicele?!
Era chior, legat, aşa, la ochi – şi când citea
Îl închidea şi pe ălălalt – şi-i dădea înainte.
Şi nu greşea neam.
Avea casa mai sus de canton, unde era gazdă de hoţi.
La canton, nu la el, şi avea ceaslovul

Aşa de gros. Şi citea în biserică – asta de la vale,
De la lilieci – aci la Sălişte.
Nu-nţelegea nimic ce cetea el, era slavoneşte.
Citea cântările de speria cucul pe coastă.
Avea coadă la spate – şi legat la ochi.
Da' bun gâtlej! Ai fi zis vienez – că s-a şcolit la Beci,
nu la Di.
Acum, cu care popă o fi fost?
Cu al preotesei aleilalte, străbunica Jenicăi?

Pe urmă au început să facă seminarul de patru ani
Şi pe urmă de opt ani.
Nu ştiu cum o fi acum,
Apoi ştii cum se făcea înainte? zicea Moşu.
Se făcea aşa:
Trebuie să ai glas şi să ştii o ţâră şcoală.
Îi încărca în căruţă, cum zisei, şi cu slugi de cai,
Cu darurile, cu mâncare cinci-şase zile şi plecau
la Di. De la Bulzeşti îi încărcau pe ăi din Prădătoru,
Din Frăţila, se întâlneau la Picături cu ăi de
Veneau din Gaia, Murgaşi, Veleşti – Treceau de
Craiova şi spre Calafat la vale! Şi acolo, la Calafat,
Treceau Dunărea cu vaporul şi se opreau la Vidin.
Frumos oraş Vidinul, măcar că nu sunt numai români
Acolo. Are cetate şi şcoală de popi.
Şi-ncepeau şcoala la şcoala de popi. În trei-patru
Săptămâni erau gata.
Da' popa Niţă nu voia să recunoască.
– Nu, că eu am făcut seminarul la Craiova.
Şi tatăl meu, Centurianu, tot la Craiova a făcut.

II

Dar unde-o fi învăţat el, Cină, cântările
În limba slavonă?

– *Otci naaşâî! Otci naaşââî!*
De răsuna vâlceaua.
Nimeni nu-nţelegea la noi „otci naşî".
Şi nici Cină.
Dar el zicea că asta a fost osânda lui,
Să cânte fără să priceapă
Şi să citească fără să fi învăţat carte.

III

Cină era şi ţârcovnic şi cârciumar.
Că avea cârciumioară acolo sus, pe drumul Vâlcii,
Deasupra Mătăsoaiei.
Se ducea mama la horă acolo, când era fată.
Mama şi cu surorile mai mici.
O luau pe potecă şi suiau dealul.
Şi acolo jucau în curte, în vârful dealului.
Hora şi cântecele erau pe româneşte.
Se zice, ăştia ar fi fost şi gazdă de hoţi.
Mai veneau hoţii şi mâncau aici, şi plănuiau pe cine
Să mai prădeze. Şi nici Cină nu era scutit,
Şi odată o fată a Ruţei i-a auzit vorbind.
Pe furiş. Dăm lovitura la...

IV

Şi ea a luat banii
Şi i-a pus sub gâscă. Avea o gâscă pe ouă.
Şi-au venit hoţii spre ziuă.
Ca hoţi, nu ca muşterii. Aşa, mânjiţi cu boji,
ca toţi dracii. Şi-au început să-l chinuie pe Cină
Să dea banii. Şi ăsta nu i-a găsit.
Nu ştia unde să le spună că sunt.
Noroc că nu l-au omorât în bătaie.
De, mai aveau nevoie de el!

Şi a doua zi, Ruța s-a dus şi-a venit cu poala
Plină de galbeni, din cuibar, de sub gâscă.
Şi c-un boboc – se nimerise să iasă
Atunci din nou.
Tot aşa, strălucind parcă era un galben mare viu.
N-au tăiat gâsca aia, au lăsat-o de-a scos
Multe rânduri de boboci şi-a murit de bătrânețe.
Se gândeau că dacă-i mai călcau hoții
Să se pitule toți sub aripile gâştii.

Sandu lui Cină era băiatul lui Cină ăsta.
Dar unde-o fi ceaslovul ăl gros,
De pe care citea el în limba aia răguşită?
Şi cât să fie de-atunci?

MÂNA

Paralizase, biata de ea,
Mişca numai o mână
Şi noaptea-ntindea şi ea mâna
Şi-o punea pe unchiaşul ei.
Asta îi făcea ei bine.
Ei, dar pe el îl supăra asta foarte tare.
Şi n-aveau decât un pat.
Şi, seara, el o lua în braţe
Şi-o punea pe un scaun,
Ca să nu mai pună mâna aia pe el.
Şi trăgea şi el un pui de somn toată noaptea.
O auzea o vecină plângând – mergea pâş-pâş
Şi o târa în pat. Pleca.
Bolnava punea mâna pe fruntea moşului.
„– Dormi?"
„– Uliu? Cum ajunseşi aici?"
Iar o aşeza pe scăunel.
„– Nu vreau aici –"
„– Taci, că-mi luaşi alăuzul!"
Dormea. Sfoor! Sfoor!

Şi ea sta aşa încremenită pe scaun –
De, dacă nu se putea mişca!
Aşa sta, în fund, până dimineaţa.
Da din mâna aia slobodă,
Pâlpâia din ea, încercând să-l ajungă
Pe bărbatu-său, să-i ia puterea
(Că lui i se părea că de câte ori pune mâna pe el
Îl sleieşte de toată snaga – puterea lui se scurge
În paralizia ei şi ameţeşte. Aşa i se părea)

Ea țipa, urla, se văieta în toate felurile
Şi el dormea, că nu prea auzea bine.
Îi dăduse Dumnezeu norocul ăsta,
Să n-o mai audă pe nevastă-sa țipând de ani de zile.
El sforăia şi cosea la baniți – hârş! hârşc!
Hor! Hoorr!
Şi aia proțăpită pe scaun, trează,
Cu mâna a bună întinsă spre el
Să-i ia puterea
Şi nu-l ajungea.

MOANȚĂ

Venea cu țuica și-i da mamei.
Zicea:
Ia și dumneata.
La vremuri grele, trai bun,
Ca să poți rezista.

SECUREA

Ţaţa Anica lui Marin era fata lui Ilie Ţuruc,
Fratele lui Gheorghe Ionescu, moşu-meu.
Ea şi cu Liţa, mama lui Marin al Liţei,
Amantul Netii.

Făcea Liţa:
„Mă dusei la biserică,
Mă-nchinai cu amândouă mâinile
Şi aprinsei lumânările cu vârfu-n jos"...
Ca să elibereze femeia,
Să-i elibereze băiatul.
Ăsta al ei, băiatul ăsta, era şi el însurat,
Cu copii mari – şi-acum se luase cu aia,
Şi Neta, să-i spargă casa, nu alta!
Marin îl chema – Marin al Liţei şi acum
Îşi părăsise nevasta, pe Gherghina lui Ghiţă Lăutarul,
Cu patru-cinci copii, şi s-a dus la aia.

„Fă, lasă-mi băiatul,
Fă, lasă-mi băiatul! – Îi zicea Netii ţaţa Anica,
De câte ori o vedea pe drum.
„Ce? Îl ţiu eu legat? El stă de bunăvoie",
Râdea Neta şi trecea ţanţoşă la vale.
Şi la urmă, Anica s-a dus la biserică.
S-a rugat, aşa cum spusei – cu amândouă mâinile –
Cruci de-alea mari. Şi-a aprins lumânările cu vârfu-n jos.
Şi Neta a murit.
Şi-acum murise şi ţaţa Anica.
Şi fetele măritate acolo în comună, Leana, Ioana şi Maria

Au început să facă inventarul lucrurilor.
Lada cu țoale,
Dulapul, patul, scaune, nişte trancafuse – postava,
Cârpitorul, fiarele de pe coş, tuciul... toată gospodăria
Nu găseau securea.

„Mama a avut secure.
Fă, ai găsit securea?"
„Nu."
„Fă, ia vedeți la Lenuța lui Gică Roşca?"
– Păi, eu am secure, ce-mi trebuie securea ei?!
Întreabă ele şi la Mitra lui Trică Roşca.
La urmă la Păuna.
Securea, nu.
„Fă, unde e securea?"

Şi aşa se frământă ele vreo două săptămâni.
Când una o visează pe mamă-sa.
– Vă omorâți căutând securea.
Nu vă mai omorâți.
Duceți-vă în pivniță şi uitați-vă după uşă.
Nu vă mai chinuiți, că e acolo!
Şi bani de parastas găsiți în pod
I-am pus eu bine, în buzunarul şorțului
Şi şorțul chitit bine după un căprior.
Şi dimineața vine asta veselă şi zice.
– Fă, am vorbit cu mama.
Securea e în beci, după uşă.
S-au dus – şi-au găsit-o acolo.
Vezi ce grijă au şi morții de ăi vii?
Şi peste alte două săptămâni iar se arată
Țața Anica în vis. De rândul ăsta Ioanei.
– „V-ați bucurat voi c-ați găsit securea
Dar vă spun ce e cu ea.
E a lui Nae Banța.
Ştiți că el era vecin cu unchiul Gheorghe Prăzaru.

Şi era foarte rău şi duşmănos.
Şi-ntr-o zi, nu ştiu cum a scăpat porcul lui Gheorghe
În curte la Banţa. A rupt nişte uluci
Din gard şi-a intrat.
Şi eu eram pe acolo, pe la fete – erau Nicoliţa,
Fănica, Rica şi Mitruţa.
Şi auzim zgomot. Vocea lui Banţa: Hau – Hau
Fir-ar al dracului! Şi un guiţat lung.
Şi ieşim în curte şi vedem cum apare purceaua
Cu securea înfiptă-n spinare – plină de sânge...
Iese şi nea Gheorghe
– Bine bă, orbeţule – ce ai cu un biet animal?
– Să vi-l ţineţi în curte.
Purceaua a murit – dar nici Nae n-a mai văzut securea înapoi
Nea Gheorghe mi-a dat-o mie".
Şi aici Ioana s-a trezit.
Surorile ei s-au speriat când le-a spus.
„Aoleu, ce să facem cu ea?"
S-au dus şi la ţaţa Nicoliţa şi-au întrebat-o.
– E, eram eu mică – şi orbeţul ăsta de Nae, –
Ne pomenim cu purceaua cu securea-nfiptă-n spinare.
Scăpase-n curtea lui şi-a zis că-i rămă-n curte:
Şi-a dat cu securea de-a azvârlitelea după ea.
Un păcătos! Numai de-astea ne făcea...
Şi fetele Anicăi s-au chibzuit ele
Şi până la urmă s-au dus şi-au pus securea în pivniţă,
După uşă, unde-o găsiseră.

Şi la urmă a trecut un om de-aici de la deal,
De prin Săculeşti, şi i-au dat-o lui,
Că le era frică s-o mai ţină.
Şi omul ăsta lucra într-o zi în grădină
Tocmai tăiase un prun, care-i umbrea grădina –
După ce că avea acum pământ puţin îl mai umbrea şi prunul
Al naibiului prun!
Şi vine unul de la sfat – cu un ordin să mute gardul mai la vale

Că s-a micşorat acum lotul iar
Nu mai sunt 10 ari, ci cinci ari – c-a ieşit o lege nouă,
Numărul 257 sau 578... sau 386... sau 2514... cam pe-aici
Şi omului i s-a făcut negru înaintea ochilor.
Şi ăla zicea să-nceapă chiar atunci să mute gardul.
Că nu se mişcă de-acolo până nu-l mută,
Că toţi şi le-au dat mai în vale –
Şi-a început să-l îmbrâncească...
Şi ăsta odată pune mâna pe secure
Să se apere – şi-i ia capul.
„Mai la vale, mai la vale"
– zicea, văzând cum se duce capul de-a tuturiga...

Acuma e la puşcărie –
Şi securea, nu ştiu ce s-a făcut cu ea.
Şi fata asta a Anicăi,
Asta de n-a visat-o încă,
Aşteaptă din noapte-n noapte pe mamă-sa.
Să i se arate şi să-i dea noi instrucţiuni în legătură cu

Securea.

BIET DE LUI

Nu zicea: *biet de el* sau *bietul* cutare,
Zicea: *biet de lui.*
Ehe, ăsta al lui Sfoiag, biet de lui!
Tată de copii mulți. Biet de lui!
Și năroada de nevastă-sa ce-a mai făcut?
Avea clacă la curat de porumbi,
În curte, stăteau toți,
Care mai bătrâni, care mai tineri, pe grămadă
Și curau porumbi – foile le aruncau într-o parte,
Porumbii în alta –, mai glumeau, mai râdeau,
Spuneau poveşti – ăi tineri se mai ciupeau... De,
Ca la clacă! (Uite, mi-e dor de clăcile alea,
Parcă-au trecut două sute de ani de atunci!)
Și Ioana asta a lui Sfoiag ăl Mic,
Gazda – parcă s-a simțit o țâră rău.
S-a dus în casă și-a născut.
Și, dimineața, ea băga porumbi în pătul.

Copilul l-a pus într-o troacă
Și l-a băgat sub pat, să moară.
Ea zicea că l-a uitat.
Și veselă și ușoară se întrecea cu oamenii
La cărat de porumbi, cu postava în cap.
Și tocmai spre prânz:
– Fata tatii, zice Băraie, tu nu te uzmi așa, cu greutăți,
Că ești borțoasă și te stârpești, ferească Dumnezeu!
– Îu! zicea ea – mi-am uitat de copil!
Și aruncă postava aia și fuga în casă.
Copilul tot acolo în troacă, vânăt – da' trăia.

Domnule, dacă are omul zile, n-ai ce-i face!
Şi copilul ăsta, *biet de lui* – e Ionică ăsta, de-l trimesei
După boji că deseară sunt joimarile şi facem focul cu boji.
Biet de lui şi biet de taică-su,
Că l-au găsit mort pe deal.
Era un om înalt, voinic.
A căzut din picioare – cine ştie din ce i s-o fi tras,
Din vreo supărare.
Deseară poate vine şi el,
Şi se aşează pe scăunel, în jurul focului.

Şi Popoveanca ofta.
Ea le ducea grija tuturor, rude sau străini.
„E, aşa, lele, gaică, muică şi de toate!"

Aşa zicea Popoveanca:
Începea cu „biet de lui" şi termina cu
„E, aşa, gaică, muică lele şi de toate".
Şi la urmă ofta.
Ce-o fi fost în oftatul ăla al ei,
Ce năduf — ce dor în capul pieptului?!

JOIMARI

În seara de joimari copiii mergeau pe coastă
Şi culegeau boji uscaţi,
Câte două-trei braţe şi le duceau în curte.
În faţa pridvorului...
Am strâns şi eu, de multe ori,
De pe coastă cu Ion al lui Nină, Rine al Cazacăi,
Cu Ionică, frate-meu.

Seara, mama făcea focul în curte.
Tot satul atunci era numai focuri...
Şi în jur
Puneau scaune – pentru morţi.
Să se aşeze pe ele.
Şi între foc şi scaune turnau apă de jur împrejur.

– Vine şi Popoveanca asta? o întrebam pe mama,
Şi cu ăsta, Ionică, de ziceai că l-a trimis ea
Să adune boji...
– Ehe – asta o fi fost acum o sută de ani!
Eu n-am mai prins-o – am prins-o pe Popoveanca a tânără,
Nepoata ei, da de asta a bătrână mi-a povestit şi mie
Muma... Şi astăzi nu ştiu de ce mi-adusei aminte de ea
Şi vă spusei. Ionică ăsta a murit pe front la '77.
Soldat Băraie Ion.
– Şi vine şi ea? dacă-ţi aduseşi aminte de ea,
Înseamnă că are de gând să vină. Şi ea şi soldat Băraie Ion,
E şi seara lor. Şi el ar trebui să apară.
– Ei, dacă-o veni... Dar ce să caute în curtea noastră?
Fiecare

Se duce în curtea lui...
Dar ce curte, că nu mai e nimic –
S-a devesit totul – casele alea s-au dărâmat.

Mă duceam şi mai aduceam un scăunel.
Ultimul care mai era în casă
Şi nu prea era bun, că se cam hâţâna...
Stăteam cu el pitulat la spate, să nu-l vadă mama.
Or încăpea doi pe-un scaun? mă gândeam.
– Hai, pune-l aici, dacă tot îl aduseşi.
– Vorba ta, dacă mi-au venit mie în gând.
Înseamnă că n-au unde să
Tragă. Curtea noastră e mare.

Şi la urmă între foc şi scaune turna apă de jur împrejur.
Şi lăsa garniţa cu apă pe un scaun.
Scaunele rămâneau acolo,
Nimeni nu zicea nimic.
Mama cădea pe gânduri. Se auzeau focurile
Troznind şi la Nea Miai, şi la Ţaţa Leana
Şi la Ion al lui Nină.

CÂINELE

Câinele era legat lângă porc.
De Crăciun au tăiat porcul
Şi câinele a început să urle.

Nu mai voia să stea legat
Acolo.
Îi dădeau drumul,
Venea, lua pisica în gură
Şi-o ducea în locul porcului.
Vezi, voia şi el un suflet lângă el.

După aia, hop! n-au mai avut neam porc.
N-aveau cu ce să-l ţină.
Pisicul nu mai voia să doarmă
Cu câinele. Ăsta urla.

Şi-a ţinut-o aşa, într-un urlat,
De la colectivizare până încoa' –
De n-au mai avut ce să-i dea lui.
Şi-a plecat.
S-a pierdut în lume.

TRENUL

I

– Uliu, năşicule,
Păi, ce, noi plătim la *trin*?
Noi ne ducem, după seceră, la Piatra Olt
Şi ne urcăm pe coperiş,
Sunt tot oameni de-ai noştri,
Scoatem opincile şi stăm cu picerele goale
Pe coperiş.
Ne ciucim bine.

La podu peste Olt e mai greu,
Că trebuie să ne aruncăm pe burtă.
Că ne ia capul podul.
– Mă, Fane, da' controlorul nu vă amendează?
– Uliu, năşicule. Păi, ne prinde el?
Păi, noi fugim pe coperiş cu picerele goale
Şi el merge în ghete.
Când se dă ţignalul, el se dă jos
Şi noi ne urcăm iar, pe partea ailaltă.
Toţi şi chiotim.
De se nimeresc şi niscai hăulici cu noi,
Strigăm şi chiotim,
Şi nici nu ştii când te vezi acasă.

II

– Ce-ţi place, mă, Fane, mai mult şi mai mult
La Bucureşti?

– Năşicule, fundul curţilor...
Nici nu ştii ce-au pe-acolo!
Intru cu cobiliţa şi mă uit.
Strada e doar aşa de formă.
Strada e ca la Caracal.
Fundul curţilor e Bucureştiul!
Acolo găseşti tot felul de eleа.

Marin al lui Pătru l-a auzit pe Fane ăsta
Vorbind cu naşul
Şi s-a întors şi-a povestit în tot satul.
– Băi, băiete, de ci, de coada vâlcelei la vale,
Sunt alt fel de oameni!
I-auzi: „picere" şi „trin"!
Ăştia se trag, ori numai din Traian, ori numai din Decebal,
Că sunt prea iuţi pentru amândoi.
De ci, din Nătărăi-Năstăseşti la vale,
De unde-ncepe Romanaţiul sunt numai români, latini, giantă.
În toate comunele alea: Dobreţ, Călui, Apele vii,
Să te duci şi să asculţi din dosul gardului,
Să-i auzi vorbind.
Ai zice că-nţelegi câte ceva... ai, or fi portughezi?
Da' da'... eu ştiu! Le-am luat seama.
Altfel, ce oameni de treabă!...
Şi buni pe front. Frate, să-i vezi pe front!

OAMENI DE LA RAION

I

Veneau comisii de la raion,
Niște oameni necunoscuți – cine-i mai văzuse
Până atunci prin sat? Dracul! – veneau
Să se înscrie lumea la întovărășire.
Seara, seara erau chemați la primărie.
Când se-ntorceau și ei de la arat.
Acolo dădeau de comisia de politică de la raion,
De la Bălcești.

Făceau ședințe cu noi, de față cu primarul
Și cu secretarul comunei.
Boiangiu, primar, Manea, secretar.
– V-am chemat aici, că ne-am gândit să facem și noi
O întovărășire.
– V-ați fi gândit dumneavoastră – zicea ațoasă
Tilina, da noi nu ne-am gândit.
– Nu ne-a dat prin cap! – sărea și Nete.
Ăia se făceau că n-aud.
– O întovărășire are multe avantaje.
Totul e al dumneavoastră, dar să distrugem
Haturile astea...
– Haturi? Bă, ce sunt astea?
– Ce sunt alea *haturi*? Noi n-avem de-astea!
– Mejdinele, mă!
– Mejdinele, la astea le zice haturi...
– Și de ce să le distrugem?
– Că acolo se încuibă rozătoarele, iepurii, șobolanii...

Fiecare mejdină de-o palmă e ruptă din teren.
Trebuie să le distrugem, că pământul tot al dumneavoastră e.

II

S-au înscris unii, aşa cu inima-ndoită.
Ce-or fi având ăştia cu *rozătoarele*?
Cum au trăit până acum,
S-o ducă şi de-acum înainte, nu?
A doua seară voiau cererile înapoi.
„Să văd ce-am declarat eu acolo."
Luau cererile şi le rupeau.
Veneau zgâriaţi, cu ochii vineţi
Se bătuseră cu muierile şi păreau lămuriţi.
„Cum să ne întovărăşim noi cu alţi douăzeci?
Mai alegem noi, la toamnă, care e dreptul nostru?
Ori nimerim mai la vale, ori mai la deal.
Pământul nu e peste tot la fel.
Nu e tot ăla."

III

Un an li s-au dat la ăi întovărăşiţi
Bucate cu kilogramul
De unde luaseră cu carul, acum, vorba unuia,
Abia îşi umpleau buzunarele.
„Bă, dacă ar fi seminţe de floarea-soarelui,
Le-aş termina până acasă."
„Păi, de-aia, că asta nu e decât întovărăşire...
Trebuie să facem gospodărie colectivă..."
Oricum, era bine, că nu mai dădeam cote,
Că se spetiseră împlinind cotele statului
Munceau tot anul, ieşeau datori, cumpărau şi
Dădeau, iar unii mai intrau şi la puşcărie, ca sabotori.

IV

La urmă a venit ordin să se înscrie la colectiv.
– Ce-nseamnă asta? Nu le-am dat o dată?
Comisia răspundea cu blândeţe. Mereu venea
Altă comisie. Câteodată cu lăutari. Taraful cu dible la poartă
Trăgeau frumoşii cu arcuşul, de ziceai că e nuntă,
şi activiştii, în casă, cu lămuritul.
– Tot al dumneavoastră e pământul, oameni buni!
Dar nu mai aveţi obligaţii. Îşi ia statul asupra lui *Foncerea.*
– Ce? Ce-şi ia?
– *Foncerea...* Obligaţia de a plăti el datoriile...
– Şi ce l-a apucat?

Venea lumea la primărie şi pleca înapoi.
Bărbaţii spuneau că e pământul femeilor,
Femeile că e al oamenilor.
Când se nimereau amândoi, ziceau că-l păstrează
Pentru copii.
Unul se pitulea şi venea ălălalt, care zicea
Că el n-are dreptul să-l dea.

– Dumneata de ce nu te înscrii în colectiv?
– Să se înscrie şi ăilalţi.
Povestea se tărăgăna, raionul a început să se
Înfurie.
Intrau peste oameni seara,
Bărbaţii prinseseră de veste şi stăteau fugiţi.
– Păi, nu e acasă omul.
– Atunci, hai dumneata, femeie!
Care aveau căruţe, li se înhămau caii la căruţă
Şi suiau mai multe femei în căruţă.
– Dii! La Comitetul provizoriu! Noaptea
Pe-ntuneric.

DARUL LUI TRANCĂ

Cum spusei, Trancă a avut darul ăsta a lui:
A plâns în mă-sa.
Da' ce plâns!
Ce s-o fi mai jelit, ce s-a mai văietat,
Înnebunise tot satul!
Se strângeau şi ascultau la gard,
Că nu-i mai lăsa femeia să se apropie, să pună urechea.
Cine ştie ce mai zice şi-ăla mic,
Şi tot neamul trage ponosul.
Sau le spune pe unde sunt îngropate niscai comori
Şi se duc alţii şi le găsesc.
Dar şi aşa, de pe linie, şi tot se auzea!
Cum ar curge o apă tulbure, furioasă, cum ar curge Dobreţul,
Când vine mare, de la deal,
Aşa se auzea plânsul...

„Taci, cu mama! Taci, cu mama!" zicea femeia
Şi-şi ştergea lacrimile,
Ca şi când copilul ar fi plâns cu lacrimile ei...
Dacă el era încă nenăscut îi plângea lacrimile ei...

Plângea pe datorie, cum ar veni,
„I-auzi, că toţi golanii sunt la putere" –
Tălmăcea unul, Constandin al Dinei a lui Dineaţă.
Aşa i se părea lui că zice pruncul.
„Or să ne facă să ne muşcăm unghiile,
Să arăm cu unghiile de la mâini şi de la picioare
Şi să le dăm recolte întreite, să le care ei
Şi să le vândă să nu ne lase nimic"...

„Zice el aşa?"
„Păi, ascultă şi dumneata?"
„Eu n-aud decât ghelălăitul, olicăitul"
– Totul e chestie de interpretare, mă neică,
A intrat în vorbă Niţă Vulpe.
Cum interpretezi, aşa este. Ca la vise.
Visezi o apă mare, neagră, şi zici că e de rău, de rău este.
Cazi în ea şi te-a luat valul
– Şi mai puneţi-vă lacăt la gură, că vă aud fanarioţii.
O să vă pună bir şi pe ascultat, şi pe statul la poartă,
Şi pe poartă, şi pe interpretare... Hă, hă!
– Stt! c-a zis una şi mai...
– Ceee?
– Daţi-l mai tare, daţi-l mai tare! s-auzim şi noi...
– Hă, hă... copilul plânge şi el cât de tare poate...
Cum să-l dăm noi mai tare sau mai încet...
– Zice că două sute cincizeci de ani de acum încolo
N-o să... şi încă trei zile. Două sute cincizeci de ani şi trei
Zile!...
– Huoo!
– Femeie, ţineţi cobea, că ne meneşte tot rău!
Nu năpăstui satul, muiere! Auzi tu?
Nu năpăstui tot Dobreţul!

Da' ce putea să facă o mamă?
Plângea şi ea cât putea,
Plângeau babele pe şanţ –
Şi copilul, de ce auzea atâta jale afară,
De-aia se pornea mai tare, acolo în burtă –
Şi nu voia să se nască neam.
Vine un uncheş de la deal cu paşi mititei, târşiţi
Şi vede oamenii cu gâturile
Peste gard şi lumea jelită.
– Ce e mă, nene?
– Păi, uite aşa şi-aşa. O să fie rău de noi
Două sute cincizeci de ani şi trei zile

Că toate schimbările or fi în rău –
Şi alea care ni s-ar părea că sunt de bine
Or fi şi în mai rău...
Şi tot aşa,
Din belea, în belea,
Până ne-om subţia de tot şi ne-om stârpi de pe faţa
Pământului, să rămână ei...
– Fa-na-ri...
– Pss! Că vine unul de la vale, pe-un cal roşu,
– Ăsta nu e Roşu? Calul ştii... de i s-a furat unuia în Bulzeşti
– Pss!... că s-apropie...
– Şi dă-l păcatelor mă-sii şi pe zmiorcăitul ăsta de predică de mic.
Că io nu cred neam! Să mă pici cu ceară şi nu cred.
– Mă, neică, tăceţi, mă, din gură, zice uncheşul,
Lăsaţi-mă să ascult şi eu o ţâră.
A intrat în curte, s-a apropiat de prispă,
Câinele nu l-a lătrat că era ocupat, că trăgea şi el cu urechea
Şi da din coadă şi hămăia,
A stat moşu pe gânduri, a clătinat din cap,
A mai făcut un pas pe scară, s-a dat jos...
Şi-a băgat deştul într-o ureche şi-a ascultat doar cu ailaltă...
– Hm! a zis.

– S-aude? S-aude? a-ntrebat nu ştiu cine...
– S-aude! a gemut ăl uncheaş cu barbă albă.
Odată îi albise
Barba de tot şi-i crescuse lungă până-n pământ
„Şi ce s-aude nu e de bine!"
Mă, şi ce mi s-a pus moşneagul pe plâns...
Şi-a plecat plângând aşa, la deal. Şi nu le-a mai spus nimic,
Şi podidit de plâns a dispărut în praful drumului.

Şi nimeni nu ştia cine e. De unde-a venit?
Mai târziu, unii şi-au dat cu părerea că ăla trebuie să fi fost
Dumnezeu... Şi când plânge chiar Dumnezeu nu e bine,

Nu e de bine neam, ascultaţi-mă pe mine.
Şi ăla călare pe un cal
Roşu venea de la vale, s-apropia, s-apropia...

CASA

Fane al lui Dincă Teslaru:
– Bă, Nicolae, e grozav ce mi-au văzut ochii.
– Ce, mă?
– Au început acum şi cu casele.
Apare c-o zi înainte *comisia* şi spune:
– Nu ştii pentru ce am venit?
– Pentru ce?
– Am venit să vă anunţăm...
– Ce să mă anunţaţi?
– Că mâine ne prezentăm să vă dărâmăm casa.
Aveţi ceva de luat din ea? Dacă doriţi să luaţi...
Dacă nu, lăsaţi totul acolo...
– Şi unde să le ducem? întreabă omul.
– Unde-ai vrea. În lună?

Se mai şi răstesc la bieţii oameni.
Şi-n seara asta a venit comisia şi nici nu se face bine
Ziuă că se şi prezintă brigada.
Brigada de demolare. E compusă din buldozere,
Escavatoare, macarale şi pluguri de nivelat.
Autogredere de nivelat pământul.
Iau seama în ce parte să facă groapa.
O sapă cu aparatele lor. O fac aşa cam de
Vreo zece metri, pe potriva casei.
Şi după aia dau brânci cu buldozerul.
Oamenii îngenunche, plâng, se jelesc...
Unii se ascund în pod. Îi caută, îi găsesc,
Nu-i mai găsesc. Îi îngroapă cu casă cu tot.
Unii sunt spânzuraţi cu betele de căpriori,

De căpriorul ăl din vârf, unde-au pus floricele
când au făcut-o să le poarte noroc.
Nu le-a purtat. Când se scufundă vaporul, căpitanul
Rămâne, după ce se salvează ăilalți, și el se scufundă cu vaporul
Da' aici, tovarășul căpitan e pe dinafară, cu comisia.
Se scufundă doar țăranul,
Cu amărâta lui de căscioară.
Ce, mă, că nici dragavei nu-i mai lasă să mănânce!
Și pe-ăsta trebuie să-l fure.
Au prins într-o zi o amărâtă cu dragaveiul în mână
– Lasă dragaveiul jos!

Atunci,
De ce să nu se îngroape omul cu casa lui?
Măcar știe o socoteală.

Când s-a făcut întovărășirea,
Și la urmă colectivizarea,
A rămas vorbă că treizeci de ari
Lasă omului. Plus curtea de zece ari.
Mai târziu, au zis să nu mai rămână curtea
De zece ari, să rămână de cinci.
Și la urmă, că să rămână doar de doi jumate.
Acum ne fărâmă și casele!
Ăia treizeci de ari – nimic. Numai dacă munceşti
120 de zile, iei 56 de kg de drugi
Atât, pe 120 zile de muncă – și cu mâncarea ta.
Și ce poți să faci?
Stai încovrigat pe situație ca cățeaua-n târnă.
Încovrigați pe situație.
Unii din comisie zic să te ia mai așa,
Să nu te sperii.
– Am venit cu altoitul, zic, după ce-ți intră-n curte
Și se iau după câine de-l fac să sară
Peste gard. Au câinii o frică de ăștia!
Mamă! Mamă!

Cum vezi că ți-a sărit câinele peste ulucă
Afară și fuge la vale schelălăind, știi!
Comisia!
Alta! Că de când s-a făcut armistițiu
Numai în comisii ne-au ținut.

– Să vă altoim casele.
– Cum să le altoiți, mă, nene?!
Să le facem mai mari.
Și unul arată c-o mână-n sus
Și cu alta-n jos.
Da' oamenii cum să rădă?!

Când groapa e gata, cu buldozerul îl dau brânci,
Cum zisei,
Și cu autogrederul nivelează,
Și la urmă ară și pun porumbi.
Și Fane al lui Dinu Teslaru plecă blestemând:
– Bă, ăla de-o mânca porumbi de pe casa mea,
Să n-apuce recolta ailaltă!...
Nicolae rămâne cu gura căscată.
Se vântură mai de mult niște vorbe,
Ba c-or să comaseze mai multe sate în unul – și-or să
Dispară Mătăsoaia, Gura Racului, Nătărăii și Săculeștii –
Ba c-or să-i mute pe toți în Bărăgan.
Ar zice și el ceva... Femeii nu-ndrăznește să-i spună...
Cum să-i spun așa ceva?
Și s-apucă să repare casa.

Mai rămăsese un perete nevergeluit,
Demult și acum i-a venit și rândul lui...
Vergeluiește peretele și vede cum
Or să-i dărâme casa,
Se și vede pe el intrând în pământ cu ea cu tot
Și-i aude pe-ăia arând și semănând deasupra.

BINEȚE

– Câți ani ai, nea Ioane?
– 85.
– Mulți înainte!
– Mă... că... te-njur!
Păi, tu crezi că-mi vrei binele?
Cât să mai trăiesc?

NU ŞTIAM CĂ MOARTEA E FEMEIE

Domnule, să vezi şi dumneata
Că eu am văzut moartea în faţă.
Nu ştiam că e femeie – ziceam c-o fi aşa o vorbă,
Că e greu pentru o muiere să se ocupe
Ea cu lucruri de-astea... Da să ştiţi că aşa e!

Mă culcasem şi odată a apărut în prag
Una mare... maare... voinică, domnule...
Şi... cum să vă spun eu?... pământie...
Ce mai, te-nfiora!

Eu am sărit în sus:
– Iote moartea!
Unde e furca de fier?
Dă-mi furca s-o bag în ea...
Nu ştiu de unde-am găsit în mine atâta curaj!
Iote moartea!
Daţi-mi furca de fier!
Cu furca, ştiţi, noi ne apărăm de lupi,
De hoţi... e aşa, o sculă de luptă...

Atunci ea s-a dat de-a-ndăratelea...
Şi hop! se dă peste cap, peste pridvor
Şi dispare...
Mă trezesc şi eu dârdâind
Şi baltă de năduşeală...
E, peste două ore a murit soru-mea, la vale,
Mariţa lui Spânu. Atât i-a trebuit morţii:
Două ceasuri ca să facă ăi amărâţi de doi
Kilometri – câţi sunt de la mine până la ea...

HAITA

Cum mai tresar la cel mai mic zgomot!
Câte urechi agere se ciulesc
La desprinderea unei frunze
Care se loveşte, căzând,
De alte două-trei foi uscate
Şi veghii lor spăimoase atingerea pare
Vuiet teribil.

Îşi ling rănile.
Îşi ling urmele.
Lasă totuşi urme pe zăpada
Peticită cu sânge...

Ca să nu li se întâmple ceva,
Umblă în cete,
Grumaz zgribulit
Lângă grumaz zgribulit –
Sar peste capcane,
Pământul e plin de curse.
Ocolesc cât pot locurile primejdioase.

Haita – se spune – în batjocură,
Îşi trăieşte ultimele zile, se spune.
Şi e socotită o faptă bună
Uciderea haitei.

Pădurea e şi ea prigonită.
E tot mai rară şi fără cotloane.
Se strâng şi mai mult alături fâpturile spaimei.

Blană peticită, lângă blană peticită,
Puiandru clăpăug lângă vechea călăuză.
Nu mai mănâncă decât stricnină.
Nu mai au potecă decât de capcane...

Şi supravieţuiesc.

HAIDUCUL

Uitați-vă la boul ăsta.
Pare paşnic, de treabă, dar nici nu ştiți
Cât e de oț.
Se scoală noaptea, ia cârligul de la poartă cu cornul,
Iese şi se duce şi mănâncă prin porumbi, prin grădini.
Dar nu de la vecini, să se bage de seamă,
Ci departe-n colo, pe la Nistor pe coastă.
Şi spre ziuă se-ntoarce şi dimineața îl găseşti
La locul lui, rumegând liniştit, culcat pe-o balegă,
Sub şopru.

Ne miram noi de ce se-ngraşă Boian.
Şi Galben parcă slăbea.
De-aia, că ăsta, după ce-şi mânca porția lui,
La iesle, aştepta să ne culcăm şi aşa după
Miezul nopții, când nu mai era țipenie de om pe linie
Se scula şi pâş-pâş, prin curte, scârț! poarta.
După ce ieşea, o-nchidea la loc, tot cu cornul,
Şi după aia o lua prin poiană, pe lângă prunii lui Pătru,
Suia pe matca ududoiului şi ieşea deasupra coastei...

Ei şi-acolo o lua ori la deal ori la vale –
Tot Țiclonul era al lui,
Păştea până da roua, spre ziuă –
Şi atunci venea şi el acasă.
Cum să nu se-ngraşe? şi cum să nu slăbească Galben,
Că el dacă era bou cinstit, dacă n-avea năravi,
Mânca ogrinjile din iesle şi după aia sta şi le rumega tot
Pe alea, până dimineața, când începea ziua de lucru
Cu conştiința împăcată.

Când am aflat că Boian e haiduc, parcă ne era mai drag de el
Decât de ălălalt.
L-am pândit de câteva ori, să vedem cum face,
Dar nu l-am prins niciodată.
Se abținea cu năravul lui
Până picam de somn... Ei, bou năzdrăvan!...
Mama îl mai pâra câteodată; când veneau musafiri mai de soi.
„Uitați-vă la boul ăsta" – dă-te, mă, la o parte
Măi băiete, să se vadă boul, – pare paşnic, de treabă,
Dar nici nu ştiți cât e de oț!
Şi Boian rumega blând, culcat acolo sub şopru
Şi ne lăsa să dăm cu palma pe el
Țesălându-l cu deştele – şi ne lăsa să-l şi bârfim
Pentru că, eu cred, *el nici nu ştia ce năravare.*

E drept, continua mama, nimeni nu l-a prins
Asupra faptului!
Aşa că până atunci, e la fel de nevinovat
Ca şi ăstălalt, daţi-vă, mă, la o parte, să se vadă şi
Amărâtul ăsta de Galben. Şi hoțul nedovedit e negustor
Cinstit. Până atunci pentru mine amândoi sunt egali
În fața legii, cum ar veni...
Mamă, am întrebat-o peste vreo treizeci de ani,
Când venise pe la mine la Bucureşti,
Şi se uita la televizor şi nu-i prea plăcea,
Mamă, îți mai aduci aminte de Galben şi de Boian?...
– Au, ce bine mi-i aduc aminte... parcă-i am
În fața ochilor... Mă, şi mi-e dor de vremurile alea de
De mi se rupe inima.
– Şi Boian care închidea şi deschidea singur poarta...
– Aşa zicea lumea... Săracii de ei, i-am vândut când cu seceta aia
Treceau de la Bălceşti spre Craiova, spre abator şi se uitau
Spre casa noastră.
Dădeau să se răzlețească din cireadă
Şi-i lovea unul cu parul
În burtă să meargă înainte.

CARTEA A ŞASEA
(1998)

VENI BIETUL CÂINE,
VINE ŞI BIETUL TATA

Întâi ajungea câinele. Venea şi se aşeza în prispă,
Şi bătea aşa bucuros din coadă,
Uitându-se la noi, încercând să ne prindă privirea.
Voia să ne spună vestea...

Ştiam despre ce e vorba: Vine bunicul.
Era câinele lui.
– Unde-l lăsaşi, mă? Întreba mama bucuroasă.
Câinele (cum îl chema, Doamne?)
Da din coadă şi spunea: „Pe ci, pe vale...
Că el, de... Nu ştiţi ce încet merge?...
Eu fug înaintea lui, mai alerg după cârstei,
Sperii broaşte, după aia mă întorc, după aia
Iar o iau înainte... şi-l adusei aşa până
Pe' ci la gâldan."

Îi dam mămăligă, îl mângâiam şi aşteptam.
Peste o jumătate de oră apare şi Moşul, din vale,
Că o lua pe vale, nu pe drum, prin sat.
Îi era mai uşor pe la baltă.

Era încălţat cu ghetele schimbate,
A de dreptul, în stângul, şi a de stângul, în dreptul...
Căutau aşa ponciş. Îl băteau la gleznă, şi, să nu-l
Mai bată, le lua schimbate.
„Nea Gheorghe, nea Gheorghe, luaşi ghetele schimbate,
Ziceau copiii, când îl vedeau.
Se uita şi el lung la ele:
Le vedea împungând una-n deal şi alta-n vale:
„Lasă, lasă, că aşa vrusei eu."

Moşul venea pe la noi să facă planul
Cu mama, pentru munca de a doua zi:
„Voi ce mai faceţi mâine?"
„Ce să facem, tată?... Că mai avem de răriţat,
De mers la plivit de grâu... Ăştia mai mici cu vacile, cu oile..."

Rămăsese singur, murise maica, îmbătrânise şi el.
Ei, e greu: şi doi şi tineri, dar singur şi bătrân!...
Şi câinele îi ducea de grijă. Mare răspundere să fii câine
La un bătrân!... Apoi uită să-ţi dea de mâncare ori îţi dă
De două ori la rând, c-a uitat că ţi-a dat... Eşti ca
Medicamentele: ori le ia de mai multe ori, ori nu le ia deloc
Trebuie să fii cu ochii pe el să nu cadă. Dacă, ferească
Dumnezeu, a căzut, să
Latri să te audă cineva ca să vină să-l ridice.

Dar Moşu, în afară de ghetele schimbate, se ţinea
Foarte bine...
Se plângea de bătrâneţe...

Şi mai venea pe la noi...
Şi cum spusei, apărea întâi câinele.
Mama ofta:
„Veni bietul câine, vine şi bietul tata!"

Câinele era de la Finu Ilie. Fătase căţeaua Vidra,
Şi eu şi cu Ionică luasem un căţel şi i-l dusesem
În sac, la deal.
Moşu sta singur... Şi greu să-şi facă şi el de toate...

Şi câinele îi ştia direcţia şi se plictisea să meargă pâş-pâş
Fugea... se-ntorcea... îl mai aştepta... şi de la
Jumătatea drumului înainte o lua întins către noi...
Şi stătea aşa în prispă, mânca hăpăind, se uita la noi
Şi da din coadă ca şi când ar fi zis:
– „Vine... vine... acuş pică!... Da' ştiţi:
El merge mai încet că, de, ca ăl bătrân... Şi-şi luă şi amărâtele
Alea de ghete schimbate."

LINIŞTEA

Câteodată mama apărea dimineaţa de pe vale,
Cu spic de fân pe picioare şi poalele fustei ude de rouă.
Plânsă şi cu oala de tămâiat în mână.
Se mai uita pe la vite
Mai suspina, la urmă venea la noi, în casă:
– Da' voi nu vă mai sculaţi, mă? Că, uite, se făcu ziuă.

– Fato, îi spunea Lisăndriei,
Când mergi la tămâiat, mergi până-n ziuă.
Fato, acolo, dacă te duci, te duci de noapte.
Altfel, să nu te mai încurci!
Că ei, când răsare soarele, sunt chemaţi la judecată.
Nu te mai aud. Şi să le spui ce ai de spus,
Înainte de răsăritul soarelui.

Tata murise de câţiva ani,
Şi mama se ducea să-i spună ce mai e pe la noi.
Ce mai facem, cât am mai crescut,
Greutăţi de tot felul... Ei...
Vorbea acolo de una singură, rezemată de cruce...
Se jelea... Şi cuvintele aveau un ritm,
Erau un fel de vârtej, care pleca din lumea asta
Către lumea cealaltă... încărcate de semne, de durere,
De lacrimi. Un fulger care se frângea în pământ!
Şi ei nu vorbeau, dar erau numai urechi acolo jos,
Gata să prindă orice cuvânt şi să ducă vorba
În faţa lui Dumnezeu, după răsăritul soarelui.

BICIUŞCA FĂRĂ ÎNTREBUINȚARE

Gogu lu' Mitru Măriei lu' Niță...
Ăla cu gâtul lung. Îi ziceau Gâtlan...
Gâtlan de se uita peste garduri, în curți.
Un om bun...
S-a spânzurat. I-auzi că se spânzură!

A înnodat biciuşca – era lungă, dar nu ajungea,
A înnodat-o cu o sârmă...

I-au luat grădina.
– Ce să-mi ia ei mie grădina,
Că grădina n-am înscris-o la C.A.P.?!

Parcă ei mai țineau seama cine le-a înscris,
Cine nu? Le-au luat pe toate.

Şi el – bietul Gogu –
Alții mai drăcuie, mai înjură, se duc să se certe...
Da' el... i-auzi, cu biciuşca de mâna boii...
Acum nu mai avea nici boi. Ce să mai mâne cu biciuşca?

Sta aşa pierdut, în prispă
Şi se uita la biciuşcă.
Era pusă într-un cui,
La un stâlp.

Ce să mai mâne el cu biciuşca?
Şi-a pus-o de gât.

A plecat aşa supărat pe lumea ailaltă,
Cu gâtul lui lung, să-l întindă
Să se uite peste gard, în grădinile lui Dumnezeu.

PLENARA DIN 3-5 MARTIE

Un nebun mergea din sat în sat
Şi propovăduia... plenara din 3-5 martie.

Bă, să ştiţi că nu e de glumă:
Au început să muşte. Se dau la om.
Deocamdată le-a căşunat pe boieri.
Aţi auzit de ăla din Butoieşti?
S-au dus la conac, l-au luat fără haină
Nu l-au lăsat nici să se îmbrace.

A venit la el vechilul moşiei,
Care până atunci era numai miere cu el,
I-au dat câteva picioare în fund – s-a dus moşul cât colo.

– Mă, cutare, mă, nene, ce ai cu mine?!
– Du-te, fir-ai al dracului de *esplotator!...*
Şi-au sărit atunci alţi doi – niscai slugi –
Şi ce credeţi că au făcut?
I-au prins cu pioneze în frunte o hârtie pe care scria:
„Cine-o mai face ca mine, ca mine să pățească".

L-au plimbat aşa prin comună.
El era om bătrân, cu şcoală multă,
Îl ştia tot Bucureştiul.

Da' venise atunci acasă, la conac.
Aici l-a prins plenara din 3-5 martie.
Efectele ei. Hotărâseră să lichideze moşierimea.
Întâi moşierimea, la urmă țărănimea. Da'-ntâi moşierimea.

L-au biciuit. El, desculț, fără haină și cu hârtia
Prinsă cu pioneze pe frunte. Cu mâinile legate.

S-a nimerit să treacă pe acolo cineva, care-l cunoștea,
L-a scăpat din ghearele haitei – l-a dus la București
Și l-a internat la spital, ca să-l scape.
Așa o să pățim și noi, ca boierul ăsta...
Ziceau că-l cheamă... Rădulescu a' lu' Motru
E de' ci din Butoiești. De' ci din Mehedinți.

Vai de mama noastră ce ne așteaptă!
Cine are ziarul ăla cu plenara, să mi-l dea și mie
Să șterg sticla lămpii cu ea...
– Ehe, să vedeți voi ce ne-așteaptă!
În lanțuri or să ne ducă la Craiova,
Doamne ferește!

LA NUNTĂ

La nunta lu' Dinu lui Foloiu,
Băiatul lua hora-nainte.
Şi când venea fata lângă el
Scotea pistolul şi-ncepea să tragă în sus,
Şi ţinea hora-nainte.

Erau Gică Roşca şi cu Mitică Tâmplaru.
Trăgeau cu pistoalele şi cădeau găinile, de sus,
Din duzi.
Ei nu le ocheau, dar ele erau în dud.

– Uite găina. Uite găina moartă.
Şi hora nu se lăsa deloc.
– Uite căzu şi cocoşul.
Şi cocoşul împintenat şi zimţat,
Fugea prin picioarele oamenilor cu sângele târâş.
Şi fetele alea – voiau mulţi băieţi să stea de vorbă cu ele.
Şi acolo la Foloiu,
Unde erau trei fete frumoase (una Anica lu' Mitu lu'
Golumbeanu)
Trei surori frumoase, veniseră băieţi de peste tot să le vadă.
Nişte dobreţani, nişte bogheni –
Şi din Balota, şi din Veleşti – ştiam şi cum îi cheamă,
Până mai an – mi-am uitat, lasă că-mi aduc aminte –
Başca ăştia ai noştri.

Da' pe unii, cum zisei, îi apucase iufa asta cu pistoalele.
Pistoalele noi sclipeau.
„Uită-te pe ţeavă, să vezi că şi pe ţeavă sclipeşte.

Uită-te, bă, că nu păţeşti nimic."
Cine deavu să aibă curaj să se uite pe ţeava pistolului
Lu' Mitrică?

El, înfierbântat, că nu venise lângă el
A de-o aştepta el, venise soru-sa
Da' hora mergea-nainte, prin praf, voie bună,
Ţambal şi bas – că ăi de la vioară erau pedepsiţi să nu cânte
Două ceasuri – că i se păruse unuia c-ar fi, auzi dumneata,
cârpaci.
– Mai staţi, ciorilor, acolo o oră, acolo sub frasin!
Buni lăutari, toţi erau de la Ciutoroaia,
unde se ştie ce artişti sunt.
Numai instrumentişti.
Şi cocoşul plin de sânge printre picioarele lor.
– Uşi, uşi! Ziceau fetele şi-şi săltau o ţâră poalele albe –
Uşi, că ne umpli de sânge.

Şi cocoşul ăla – parcă-l văd –
Aşa zăpăcit şi murdar, o dată s-a oprit
A bătut din pinteni, s-a înfoiat şi-a cântat o dată.
– Cu-cu-riguuu!

Hora s-a oprit.
El iar a bătut din pinteni, iar s-a-nfoiat, iar a cântat
– Cucu-rii-guuu!
Şi încă o dată, după care a căzut mort.
– Muri, mă?
– Muri.
– Foarte bine, să se-nveţe minte să nu se mai uite
pe ţeava pistolului,
A încercat să glumească unul.
N-a râs nimeni. Fetele s-au răsleţit.
Băieţii s-au strâns grupuri, grupuri.
Apare mireasa.
– Mireasă, ia şi fă ciorbă din el!

Tăceți, mă, din gură. Nu se vine la nuntă cu pistoalele.
Mulți au luat moartea cocoşului ca semn rău.

Şi ce-a fost să fie rău –
S-au întâmplat toate.

VERE

Țața Maria îi zicea țaței Manda „vere“,
– Vere, eu oi muri... da' tu
Să iei pe Florea al meu,
Că nu e păcat...
E așa de harnic și cuminte!
Face toate treburile...

Țața Manda se rușina de noi, nepoții ei –
Ea n-avea copii.
– Fă, Marie, eu cred că ești nebună – o zâ' că ești nebună,
Eu mor înaintea voastră.

Și așa a fost.
Moașă, ascultă-mă pe mine: nu mai aud cucul la
Anul. Și către noi: Muică, e și anii!
Când încep să-i simți s-a terminat cu tine.

Țața Manda a murit întâi.

Când se ducea ea la cimitir
Cățeaua, Bobica, fugea înainte și se suia în clopotniță.
Și când ajungea ea la biserică și se uita la iadul ăla
fioros de pe perete
Cobora vârtej și-o speria...
– Ptiu, diavoliță, că era să dau cu capul în cazanul cu smoală!
Să dau cu capul de marginea iadului.

Putea să-și vândă pământul.
Nu l-a dat, ni l-a lăsat nouă.
„Să-l stăpânească ăi copii ai lu' frate-meu.“

ALE IEŞIRII SUFLETULUI. SĂRINDARUL ŢĂRÂNII

Când omul trage să moară, se strâng rudele
Îl spală, îl îmbracă şi ţin lumânări aprinse în mâna lui
Şi pe lângă el, până moare.
După ce i-a ieşit sufletul se duc doi oameni la apă,
dacă e om, dacă e femeie, două femei.
Îl dezbracă, până nu se răceşte, că, dacă se răceşte,
nu-l mai pot îmbrăca,
şi-l aşează în pat.
Unul se duce să tragă clopotul.
Se trage de cinci-şase ori, până îl îngroapă. Se caută o fată
imediat după spălat
să-i aducă 33 căldări de apă. Ale ieşirii sufletului.
Alta face turtiţele, două dimineaţa şi două seara.
Se aşează o faţă de masă pe-o masă lângă mort
Se pun turtiţele cu mâncare
Un pahar cu vin şi unul cu apă
Se dă la copii mereu, până se îngroapă mortul.
Alte femei aleg grâu, pentru colivă.
Altele cern făina pentru colaci, pentru înmormântare.
Se fac 100 colaci:
44 colaci pentru înmormântare, 44 pentru nouă zile
Şi colaci mari pentru prescuri.
Se taie păsări, fasole în oale mari, varză, sarmale, cum
E timpul patru–cinci feluri de mâncare, pâine, mălai,
Multă treabă la o pomană.

Când pleacă la urmă cu mortul, ai casei se duc toţi
să tragă de coşciug înapoi.
După ce îl scot din casă, cântă goarna de plecare.

Cineva trage tot din patul, de unde a fost răposatul
Le pune sub pat şi încuie uşa.
Când au plecat cu el la biserică,
Unde se face slujba de înmormântare,
Când e gata de plecare, se pune o lumânare aprinsă în corlată
Şi una într-o strachină cu mălai.

Tot până nu pleacă mortul, când sunt gata
Se pun câţiva colaci pe capacul coşciugului
Cu străchini cu mâncare, sticle cu băutură şi le slujeşte preotul.
Se ia o oaie, se dă peste tron.
Se împart 50 de batiste cu lumânări în ele,
Se ia la cimitir o găină, pânza care îl sloboade în
groapă, o oală cu apă.

La biserică se iau 44 de colaci şi colaci mari
Şi 44 de polmeţi. (Câte o fâşie de pânză de un lat de mână)
Le slujeşte popa
După slujba mortului se împart în biserică.
Acasă rămân trei femei şi doi oameni.
Femeile cheamă o fată cu părinţii amândoi în viaţă
Şi mătură toată casa şi duce gunoiul.
Când vin, îi dau 7 lei
Faţa de masă cu turtiţa pe care s-a împărţit trei zile
Paharul cu vin şi strachina cu mălai.
Când vin de la cimitir, se pune masă mare

Cu toată lumea care a fost la înmormântare.
Se împart colaci cu colivă,
Cu lumânări aprinse, cu toiag (un băţ cu basma,
dacă e femeie, dacă e bărbat un prosop)
Şi preotul le slujeşte. Se împart colaci, cu lumânări aprinse
Şi se pune mâncarea. Apoi se aşează toată lumea la masă şi preotul
Femeile împart de mâncare şi oamenii băutura.
S-a terminat cu înmormântarea, se începe comândatul.
Se angajează o femeie bătrână

Să-i poarte soroacele.
Aia ştie. În fiecare vineri face colivă
9 turtiţe şi 9 colaci de pomenit şi prescure.
Turtiţele se fac pe zile, nu se pune colivă pe ele.
Se pune, dacă e de dulce, brânză, ouă,
Dacă e de post, halva, marmeladă. Pe colaci se pune colivă,
Sâmbătă dimineaţa se împart colacii şi turtiţele
Şi pleacă la biserică – numai colacul mare şi
prescurea, care se face în fiecare sâmbătă, până la
şase săptămâni, şi vin
Pomeneşte popa
Stropeşte mormântul cu vin.
La trei săptămâni se fac tot 44 de colaci şi pomană mai mică.

În casă, la şase săptămâni, se face pomană mare.
Se cumpără 50 de oale sau cane
Tot atâţia colaci, câte oale.
Se face mâncare multă
Se cumpără pat, dacă nu are, masă, scaun, unul sau două
Se dau haine, 3-4 rânduri şi mai multe care are,
căldări, ulcioare pentru toiage, basmale pentru ape, pentru tămâiat.

La două zile după înmormântare, se găsesc patru fete
Şi aduc câte 44 de căldări de apă şi se slobod, la şase săptămâni,
O femeie bătrână care tămâie în fiecare zi.
Tot la şase săptămâni,
Când se sloboade pomana, fetele vin cu beţele de alun,
Pe care înseamnă căldările de apă
Şi apă în sticlă, dacă au adus de la altă fântână.

Li se dau colaci şi oale, basmale cu lumânări.
Femeii de-a tămâiat i se dă basma neagră, colac
Şi se duce cineva de-ai casei cu ele la fântână curgătoare,
Se pun lumânările pe aşchii lipite şi le aprind,
Le pun să meargă pe apă
Şi trece fiecare fată la rând, scoate apă cu căldarea, aruncă pe pârâu,

Aşchia merge cu lumânările aprinse
Merge în vale şi fata zice: „Să-mi fii, soare, mărturie
Că am adus lui cutare (numele mortului)
44 de căldări de apă".
Şi zice aşa fiecare fată pe rând,
În urmă cea cu tămâiatul
Da'aia zice: să-i fie mărturie că ea a tămâiat 44 de zile.
Femeia de e cu ele aprinde lumânări la fântână şi tămâie
fântâna.
Se duc acasă
Le pune masa şi fetele pleacă toate cu oale, cu basmale şi câte 25 lei.
Iar pentru tămâiat se dau 50 lei.
În timpul acesta cele de acasă, unele gătesc, dacă nu au bucătar
Altele aranjează lucrurile pentru dat de pomană.
Se pune pat, apoi saltea, cearceaf, velinţă, perină,
Pătură de învelit, sau plapumă, în pat se aşează hainele
Chipuri înşirate, câte rânduri dai.

Se aşează masa cu farfurii, cu mâncare,
Cu tacâmuri, cu sticle, cu vin şi ţuică, faţă de masă,
Basma, şervete, oglindă la ţoale,
Se pune săpun, se pun căldări cu apă cu prosop, se şterge lumea.
Vine popa, se pune masă mare. Întâi colaci, colivă,
lumânări, trei toiage în capul mesei,
Se aşează pe masă străchini cu mâncare.
Din toate felurile, pâine, mălai, pentru toiage, prosop
Sau basma, farfurie cu mâncare, lingură, ulcioraş cu apă şi cu vin
Se dau batiste cu lumânări popii şi dascălului
Şi începe slujba. După care, se împart colaci şi se pune mâncare,
Preotul intră la bucătărie de slujeşte mâncarea.
Pe urmă trece la lucrurile ce se dau de pomană.
I se dă nota cui le dă şi el îi pomeneşte şi pe morţi, şi pe vii,
Pe cei care le primesc. De fapt se dau la oameni săraci.
Acum se aranjează şi masa, să mănânce şi preotul.
Până a veni acasă, popa a fost la cimitir
De-a făcut parastas la cap.

După ce mănâncă, se plăteşte popii totul.
Că nu ia nici la înmormântare bani, acum se dau toţi.

S-a terminat cu şase săptămâni, acum la nouă săptămâni, iar
44 de colaci şi 11 prescuri ale parastasului.
Că am uitat să spui, alea se fac de câte ori se face parastas.
La nouă săptămâni – pomană mică,
La şase luni, iar pomană mare, potrivită.
La un an – pomană mare şi se dau şi lucruri de ale mortului
Dacă mai are. Până la trei ani se pomeneşte
Şi la jumătate de an.

De aci încolo, până la şapte ani, din an în an
Cine poate, şi mai mult.
Tot după înmormântare se dă şi sărindarul ţărânii
Şi se sloboade la un an.
Mâncări se fac: varză, sarmale, ciorbă de pasăre
La noi nu se mănâncă vită,
Se face ghiveci, mâncare de prune cu carne, când e de
Dulce, carne, fasole, cartofi, friptură.

Ei, astea sunt de-ale mortului, cum le-am apucat şi eu.
Holera, când eram mică – şi ăle războaie mari.
Ce-a mai secerat moartea, ce dârdoră a comândărilor.
Oi fi uitat multe, dar vi le spui când îmi aduc aminte.
Nu toată lumea ţine rânduiala, ori că nu ştiu,
Ori că n-au mijloace.
Se mai fac a uita, trec ăia şapte ani... ei!
Lumea e amestecată.

Dar mie să-mi faceţi aşa,
Dacă vreţi să fiţi în rând cu lumea.
Cum vă spusei, şi după puteri,
Dacă s-or pune niscai vremuri mai aşa.
Ei ştiţi voi că acum nu-mi mai e frică neam?

DE, FA, ANICĂ

– O durere care mi se învârte aşa în cap...
Ba mi se pune în şale,
Ba aici, în capul pieptului,
La coada plămânilor.
– De, fa, Anică...
– Nu ştiu ce-o fi cu şira asta a mea,
Mi-am pus cărămidă, mi-am pus sare caldă,
Sticlă cu apă, pietroi fiert –
Mi-am pus toate alea...
O fi *romatismul*?
– De, fa, Anică...

– Şi când să zic şi eu că mi-e mai bine,
Se întărâtă şi-o măsea.
Durerea de dinţi e a mai rea din toate!
Ce să pui la falcă? Dă-i cu gaz – compresă cu oţet –
Ba unii zic, dacă te doare rău, să bei, i-auzi! –
Păduchi de ţigani... Parcă ăia şed să-i piepteni!
– De, fa, Anică...

– Toate bolile mamei le-am moştenit. Dar numai eu,
Că surorile alelalte pleznesc de grase şi sănătoase.
D-apoi aia stearpă, împlineşte nouăzeci de ani
Şi n-o luat ea în viaţa ei un nasture, sau un praf, ceva.
Mănâncă cinşpe ouă o dată şi nu mai face blândă,
Eu căpiez la o jumătate de gălbenuş, i-auzi,
că să mănânc numai albuşul!
Şi toate alea cu ceapă prăjită în undelemn, de împute
Şapte case la rând. Şi nu s-a văetat ea de nimic niciodată!
Că ştii cum e ficatul? Prăjitul e fiere,

Pâinea e ca şi cum ţi-ai mânca din colivă. E otravă!
Da' eu simt asta, c-am moştenit
Toate metehnele mamei...
Şedea colo pe laviţă, sub cergă – şi poruncea:
– Fă-mi ceai de vizdei!
Şi să pui şi o ţâră asmăţui şi nişte fire de troscot.
După aia:
– Fă-mi, mumă, de sovârf, ori ţintaură, de rostopască...
Şi când o durea mai tare:
– Ia fă-mi acum de coaiele popii... Fie ce-o fi!
(În alte părţi se zice *fasulică*)
– De, fă, Anică...
– Şi năduful bunicăi a căzut tot pe partea mea,
Dumnezeu s-o odihnească... a trăit 89 de ani
Tot într-un icnet şi-o văietare. I se-nvârtea durerea
Ba în cap, ba în şale. „Uite, junghiul, îl vezi?"
„Cum să-l văd? Te-ai zăltat?" „Acuşi mi
Se pune în şale – Ba nu,
Într-un călcâi. Am năduf în călcâi..."

Da' ştii ce? Nu mori, fete, niciodată de boala de care
suferi... pe care ţi-o corconeşti,
Îţi dă Dumnezeu Sfântul altă pacoste, pe deasupra.
– De, fa, Anică...
– Durerile astea... ce crezi,
Vin şi ele, cum îţi spusei, tot din... străbuni.

Nimereşti aşa o vână amărâtă a neamului, o ţâvnă şi-o ţâcă
a deavului – şi – te-ai lecuit! Trăieşti ca să suferi,
să îngraşi doctorii şi popii
Şi toate babele, că mergi şi la babe.
Ponoase de-acum trei sute de ani, obrânteli, gâlci,
Bube se mută la tine.

Ba că vintrea, ba că gingiile, ba că trânjii –
(Ăstia sunt aice,
de te mănâncă de la coadă, cum ar veni.)

Iei tot, ca să pați tu patima neamului.
Am auzit – se vorbea la noi în casă, când eram mititică eu –
Că și-o stră-străbunică, una Stana lu' Stan, era tot așa,
un fuior de vâjieli și țiuituri

Care se torceau în ea...
Au! Au! Au-au! Aoleu!
Se trata cu oleră, nalbă mare, crușin, coada calului,
Maghiran, pătlagină, negelariță, cerențel și turiță și
rostopască – asta e bună la toate.
Și eu, zice, seamăn și cu Stanca... Și soru-mea asta
grasă de n-a știut măcar ce e când îți coace o unghie
sau să-i fi dat vreun gunoi în ochi – ea a căzut în partea sorei
Sorei Stancăi, Frusina, care a trăit într-un petrec și
s-a îngropat la o sută de ani cu lăutari.

Că numai cu dumneata, fă, gagă Ioană,
Nu mă mai satur de vorbă.
– De, fa, Anică...

ALARMA, REGIMENTE!

Colonelul era rău, de sufla cenuşă după mumă-sa.
Se îmbătase şi-l târâse calul odată până la cazarmă,
Îşi pierduse o cizmă.
Când s-a trezit, a sunat alarma în regiment.
– Alarma, regimente,
Inamicul e lângă gard!
Regimentul să fie strâns în cinci minute.
Da' muzica de ce nu iasă?

Eu eram la cizmărie. Întreb:
– Da' eu să vin?
– Şi cizmari şi muzică, toată lumea!
Ei, mi-au trebuit şapte minute.
Se adunaseră toţi, pe companii, pe plutoane...
– Muzicanţii sunt toţi? – Toţi.
– Inamicul e lângă gard, ne ocupă! Aveţi în vedere.

Avea lângă el un locotenent judecător
Judeca procese din 1916.
– Spune-le şi tu ceva, mă... Cum îl chema?
Ciorcioană Dumitru.
– Aveţi în vedere că se dă conced de vară.

Să n-aud unul c-a pus plocon plutonierului.
Şi către mine – Tu ce eşti, mă, aşa echipat?
Că din repezeală ieşisem cu şorţul pe mine,
Eram în papuci. La carceră cu tine!
– Păi, sunt cizmar!
– Du-te la lucru.

– Mă, să nu-mi umblați cu plocoane!
Mă-ntâlnesc cu unul c-o culme de găini, să-i dea
Plutonierului.
Eu dau să plec. – Bă, tu știi să demontezi mitraliera?
– Cu ochii închiși nu știu; da' așa, dacă văd, pot.
– Din ce e formată?

– *Propoziția* (propriu-zisă)... acum nu mai țin minte...
Aoleu, ce mai spuneau ăi mai mari c-au făcut cu
Mitraliera în 1916.
„Îi lăsam să se apropie foarte aproape
Și puneam mitraliera pe ei." Au murit nemții până au
Rămas în picioare, rezimați unul de altul,
Atât erau de mulți. Că așa era ordinul ofițerilor francezi.
– Îi lăsați să vină până lângă voi și la urmă
Interveniți cu *propoziția*.
– Bine, du-te la scăunelul tău. Da' să prind pe unul
Cu bocancii nepingeliți și fără placheuri!

Și soția generalului era mai bună.
Venea la regiment.
– Pe cine ai la-nchisoare? Îl întreabă pe general.
– Am pe Rareș Dumitru.
– Du-mă la el.
Ăla era plin de paie.
Cucoana: – Ești liber.
Generalul: C-o fi, c-o păți, că e vinovat.
– E liber, am zis.
Generalul lua soldații la palme pe stradă,
Da' nu sufla în fața cucoanei.

Domnule, bune vremuri, pe timpuri.

NEGUSTOR CU COBILIȚA

Aveam 60 de kile şi duceam pe cobiliță
O sută şaizeci de kile.
Eram negustor cu cobiliță.
Păi, ce puneam pe cobiliță aia!
Carne, pescărie, fructe, brânzeturi.
Şi treceam ca vântul prin Bucureşti.
Că greutatea aia te obligă să mergi repede
Că, dacă mergeai repede, era ca şi cum ai fi
Ieşit o țâră de sub apăsarea aia.

Şi, ale deavului, nişte cucoane stăteau tocmai
În partea ailaltă a oraşului.
M-am dus odată la una, o brună, ibovnica lu' frate-meu,
Trăia şi c-un student de medicină,
Mi-a dat o cămaşă de mătase.
Bărbatu-său fugise c-o frizeriță.
Se uita la mine, dacă sunt spălat în urechi.
Mă uit la ea: – Cucoană, mare eşti în crupă!
Mi-a dat două palme.
– M-a luat gura pe dinainte, zisei şi eu aşa.

Acum stăteam bine, că aveam odaie cu Bănescu.
Ne împăcăm. Da' altădată dormeam şi câte cinşpe inşi
Într-un pat.
– Dă-te puțin mai încolo, auzeai când pe unul, când pe altul,
Văietându-se.

Până-n armată am făcut cizmărie la Bulzeşti –
După aia, armata, tot la cizmărie. La Întâi Infanterie
Şi, la urmă, negustorie cu cobiliță...

Cel mai bine a fost când am avut
Odaie cu Bănescu.

Zicea cucoana aia:
– Bă, oltenilor, voi de ce aveți cercel în ureche?
Un cercel de aur și-un dinte de aur?
De fuduli?
– Nu, cucoană, că așa e pe la noi obiceiul.
Că cine nu poartă cercel, îi moare
Ce are mai scump.
Și dintele e așa, ca să sclipească.
Și să se lege cu cercelul.
Și zburam prin București.
Cu cobilița de o sută șaizeci de kile.
Cu dintele sclipind și cercelul licurând.

Mă oprea câte-o cântăreață.
Lua un ou din coș:
– Băiat, uite acul ăsta,
Îi dai o gaură
Eu beau albușul
Și gălbenușul îl mănânci tu, deseară.
Sugea, plătea și punea oul la loc.

Mie mi-a plăcut negustoria.
Dar trebuie să fii tânăr, că alergi mult.
Și cizmăria mi-a plăcut.
Da' trebuie să fii la oraș
Că la noi mergeau, ai deavu, ori în opinci, ori desculți
Și cu pantofii în mână,
Îi încălțau doar la barieră.
Și o pereche de pantofi îi ținea toată viața,
Și se și îngropau cu ei noi.
Ziceau: „Mie să-mi faci o
Pereche de pantofi de oraș,
Dar să-i am și de moarte, la urmă".
Și așa le făceam.

BALADĂ

Nae Noatinul mergea la oraş.
O luase şi pe mamă-sa în maşină
Să mai stea pe la el, pe la bloc.
Şi, pe drum, s-a oprit motorul,
Că era bateria cam descărcată.
S-a căznit el, nu pornea deloc.

Şi mamă-sa a trecut să împingă.
Maşina a luat-o din loc
Şi el şi-a văzut de drum.
A continuat să-i povestească ceva.
Şi, la o vreme, s-a mirat că ea nu-i mai zicea nici „aşa"
sau „păi dar", „nu"
S-a uitat, ea nu mai era în maşină
Şi şi-a adus aminte că împinsese de ea.
O uitase în drum!

Se întoarce, socoteşte el că a făcut cam 20 de km.
Râdea de unul singur.
De el râdea: „Să uit eu de mama!"
„O fi zis că n-am mai putut opri".
Ajunge cam pe unde o lăsase.
Se uită în dreapta, stânga, nimic.
„O fi luat-o pe jos, spre sat"?

Merge încet, încet şi întreabă din când în când.
Nimeni n-a văzut nici o bătrână, aşa cum o descria el,
Cu părul alb, cu brâu de lână.
Ajunge în sat, unde trebuia să fie satul...

Era oraş, străzi întortocheate
Grilajuri de fier, porți încuiate.
Cineva împingea la o maşină.
Se apropie – era o fată.
Semăna cu mamă-sa, când era tânără.
Întrebă de familia Noatinul, nimeni nu auzise,
N-a mai găsit casă, n-a mai găsit nimic.

Urcă la volan. Motorul nu vroia să pornească.
Rugă fata care semăna cu mamă-sa
Să împingă puțin. Să-i dea un brânci.
Fata trece de la maşina ailaltă
La maşina lui. Îşi suflecă mânecile
Şi, râzând, începe să împingă.
Maşina o ia din loc, cu atâta viteză
Încât sare de pe şosea. Se izbeşte de un copac secular.
El se desprinde de maşina arzând şi continuă să meargă
Pe jos, oprindu-se din când în când
Şi întrebând: „N-ați văzut-o pe mama?!
O femeie cu părul alb.

O cunoaşteți cu toții, de ce spuneți că n-o cunoaşteți?
Măicuța bătrână, cu brâul de lână".

PUFOAICELE ALBASTRE

În 1956 au sosit la Iaşi şase sute de prizonieri români
În frunte cu generalul Mazarini.
Toţi îmbrăcaţi în pufoaice albastre.
În vagoanele de marfă cu care-i transportaseră
S-au găsit căldări cu untură de focă. Asta mâncaseră ei pe drum

Vara!
– Batalion! Stânga-mprejur! a ordonat comandantul!
La vagoane! Să-şi ia fiecare căldăruşa sa!

Şi aşa, şase sute de pufoaice albastre,
Cu căldăruşa cu grăsime de focă în mână
Au urcat dealul Copoului, în acea frumoasă zi de iulie.
Au fost cartiruiţi în cazarma securităţii.
În curte, deocamdată. Ca să li se facă formele
Şi să li se facă loc.

Stătuseră multă vreme în răsărit, unii căzuseră prin '41,
Alţii în '42, în '43, '44 – alţii în '45, după eliberare,
Că, în confuzia aia, nu se ştia că ne-am înfrăţit.

În curtea Siguranţei statului de pe Copou
Stăteau la rând, pentru a fi luaţi în evidenţă.
Li se făceau foi de drum şi li se pregătea şi hrana rece,
Pe trei zile, până ajung acasă. Se hotărâse să li se dea
Şi însoţitor – un militar în termen. Ei lipsiseră cam
Mult de-acasă. Poate se petrecuseră schimbări.
Nevestele lor s-or fi măritat de-al doilea. Mai ştii?
Adică sigur! Îi crezuseră morţi... Şi ca să nu se-ntâmple

Ceva, mergea o catană cu ei. Aveau ordin să nu tragă,
Orice s-ar întâmpla, doar să fie pe-aproape
La producerea impactului. La forțarea liniei inamice –
A casei, sau a noului cămin.
Securitatea era păzită de santinele, provenite din militari
În termen, din cadrul unității de trupe de securitate de pază,
Iași.

Și-o santinelă de-asta a intrat în vorbă cu prizonierii sosiți.
Că de unde sunteți? Că din satul cutare, județul cutare.
(Și vin din gubernia cutare).
– Mă, da din comuna Mirișstea nu e nimeni?
– Io sunt din comuna Mirișstea.
– Cum te cheamă, bade?
– Băraie Gheorghe.
– Și pe mine Băraie Gh. Ion.
– Măi să fie! Te pomenești c-om fi rudă!

Și-ncă ce rude! Se-ntâlniseră tată și fecior!
Ce s-au mai îmbrățișat, ce-au mai plâns!
„Mi-am găsit băiatul!" „A venit tata de pe front!"
„A venit tata!" Măi și plângeau și se veseleau cu lacrimi
Și cei din jur! „Ia uite, mă, ce întâmplare. Auzi!"

Santinela a cerut schimbarea din post la caporalul de gardă.
Au aflat comandanții. L-au învoit, i-au dat hrană rece,
Foaie de drum și l-au trimis să-l însoțească pe taică-su
Acasă.

ALDĂMAŞUL

Îşi făcuseră oamenii treaba.
Comisia – muncise cât muncise. E grea şi activitatea asta cu gura
Lucrau pe ajutat cu gura – să te ajute să scapi de nevoi,
Ziceau. Ei, lămuriţi, nelămuriţi, oamenii se înscriseseră...
Şovăielnici (ba nu vrea soţia, ba că pământul e al copiilor)
înghiontiţi şi năuciţi de cap cedaseră încet, încet,
Sperând ca a doua zi să meargă la comitetul provizoriu şi
Să rupă hârtiile, că s-au răzgândit... Dar mai vedea cineva
Vreo hârtie?
Şi acum comisia de la raion se spăla pe mâini, în faţa primăriei.
Turna cu garniţa gardianul Căpete.
(Ţinea ştergarul pe umeri, parcă venea de la nuntă.)

– Gata pe ziua de azi! Hai să bem şi noi ceva,
Că făcurăm treabă bună.
– S-a făcut, tovarăşe Plotogea, zice preşedintele comitetului
provizoriu. Mergem la ăl mai mare şovăilnic...
La Chiriş, are un vin trăznet!
– Hai la el.
Ăla, luat prin surprindere, ia pe nu în braţe
– Nu, că nu mai posedă.
– Cum, mă, nea Chiriş? Acuma, că te văzuşi înscris,
Nu-ţi mai pasă de noi?... Hai să bem şi noi aldămaşul...
Să ciocnim un pahar, ce dracu! Ce gospodari suntem...
Dac-o ţinem tot aşa, pe sec...
Măi, nene... dacă nu mai am deloc... uite, decât
Butoiaşul ăsta...
– Păi, atunci!
– Da' îl ţineam să-l desfund, când îmi vin şi mie copiii...

– Iote am venit noi, suntem ca şi copiii dumitale...
Când e vorba de-un vin bun şi de inima bună
Pe care trebuie s-o aibă de-acum încolo toţi
Locuitorii comunei acesteia... (– Cum îi zice, băi tovarăşe?!
– Las-o dracului... că n-o să mai aibă
Nici nume, nici prenume... doar o iniţială... Pss!
Că te aude... S-a dus în beci...)

Se cinstesc oamenii „Noroc!" „Noroc!"
Să fie într-un ceas bun! Lasă, că peste tot pe unde-am
Umblat, oamenii sunt foarte mulţumiţi. O să vedeţi
Dumneavoastră... Că aşa e la început... da' la urmă...
Domnule, ăsta e viitorul omenirii!... Colectivizarea...
N-aţi citit în ziarul de alalteri? Se spune textual...
– Ia, mai lăsaţi-l încolo de ziar, că n-o şti el mai bine decât noi...
Hai să bem!
Eu – îşi aminteşte Niţu – stăteam mai deoparte, cu Giurcă...
Ziceam să-mi aranjeze el s-o întâlnesc pe Lucreţia,
Pusesem ochii pe ea... deşi întovărăşită de mult.
Intrasem în vorbă, dar n-apucasem să-i spun...
Stăm cu paharul în mână... Nu gustasem...
– Au! Aud
– Bă, parcă mă doare burta. Începe să se clatine...
Dă-ncolo, dă-ncolo... Au! ţipă. Cade.
Se zbate o ţâră şi pică iar... – Bă, a şi murit...
– Ce-o fi asta? Suferea de inimă?
Dar n-am apucat bine să-i luăm pulsul, să constatăm,
Că se prăvale altul... Burta! Burta! Îi cade şi paharul din mână
Muri şi ăsta... Mai cad vreo doi...
Bă, da ce m-am înfuriat!
Sabotaj! Să vină miliţia! Complot împotriva statului?
Legaţi-l!
Sar unii, îl leagă pe Chiriş... „Ai otrăvit vinul!"
– Nu, oameni buni. Eu cred în Dumnezeu...
– Banditule, de viu o să te jupuim, aici lângă butoi...
Unde e butoiul? Spărgeţi-l!...

Îl scot oamenii în curte, – un butoiaş de vreo două-trei vedre.
Dau cu topoarele... Curge vinul peste äia de se
Mai zvârcoleau pe jos.
Vine doctorul cu şareta... apar miliţienii cu motocicletele.

Corpul delict la analiză!...
– Ce să mai, că s-a vărsat, ori s-a băut...
– Ba că mai e în cană...
Da' – unul, care se tot uita la butoiul äla sfărâmat:
– Uite-o! zice. Fir-ar a dracului, asta ne-a otrăvit!
– Ce e, mă?
– Uite-o aici.
Lipită de-o doagă... o aia... uscată...

Au trecut toţi pe rând, s-au aplecat, au studiat-o...
Cum o fi ajuns aici?
– Chiriş a pus-o?
– Cum s-o pun eu, Doamne fereşte? Că ästa era butoiul
Pe care-l păstram şi eu, când mi-or veni copiii!
Mare-a fost Dumnezeu, că v-a scos în cale...
Muream toţi... Omul se închina şi pupa pământul,
Că-i salvase Dumnezeu familia de la pieire.
I se stingea neamul...
– Da' de äştia de jos... de *comisie* nu-ţi pare rău?...
Că s-au jertfit pentru patrie, pentru victoria socialismului?
Omul n-a răspuns, beat de fericire, şi pupând pământul.
– Ei, acum de la caz la caz, a zis, în locul lui,
Gardianul, care alergase într-un suflet. Era tot cu ştergarul pe umeri.
Că turna, să se spele pe mâini, unei alte comisii, venită să întărească, să consolideze şi să sudeze.
– Mă, da' tari vipere mai posedă patria noastră,
Republica Populară Română, de e ea în stare
Să scuipe-o dată şi să cadă morţi o ceată-ntreagă de tovarăşi
Însetaţi – s-a mirat el cu glas tare. Orişicât, câtuşi de puţin,
contează Enorm de mult o viperă. Uite, vii să faci

Un bine şi cazi victima unei lighioane de câţiva centimetri.
Da, da', orişicât, câtuşi de puţin, contează enorm de mult!
A repetat, scuipând într-o parte.
Se aciuase pocitania în butoi şi când a turnat omul vinul,
Astă toamnă, s-a prăpădit biata de ea înecată în vin...
Ca soldaţii eliberatori, care am auzit că, prin beciuri,
Împuşcau buţile şi puneau gura la ţurţur şi continuau să bea
Până mureau... nici nu-şi dădeau seama c-au mierlit-o.

Lucreţia aia de la UFDR, pe care n-am mai avut inima
S-o caut în seara aia, că m-am luat cu anchete,
cu probleme de procuratură şi autopsii –
Lucreţia aia – să-i dea
Dumnezeu sănătate, dacă-o fi mai trăind
– Mi-a salvat
Mie viaţa atunci. Că dacă nu eram cu gândul la ea,
Mă repezeam să gust primul vinul ăla atât de lăudat.
După aia, în toată activitatea mea de activist, până
m-au dat afară, din cauza unei muieri.

Sunt şi de-astea care poartă ghinion – aş zice în proporţie egală
Cu cele care aduc noroc, ba chiar mai numeroase, mult mai
Numeroase! după aia, cu multă fereală
Beam pe la petreceri din acestea forţate.
Că-mi aduceam aminte întotdeauna vorbele
gardianului cu ştergarul vârgat pe umeri:
– Mă, da tari vipere mai posedă scumpa noastră patrie
Republica Populară Română.

Natura se opune, tovarăşi, la înnoiri,
Fie când e vorba de agricultură, fie când e vorba
De industrializare. Că altă dată o să vă spun c-o
să rămâneţi cu gura căscată
Şi n-o să vă vină să credeţi ce greu ne-a fost să ne
industrializăm şi să ajungem la nivelul de azi.

BINE RĂU

Nicolae făcea clăiele de fân
Cu nea Florea.
Nicolae era pe claie. Îl întreba:
– Nea Floreo, o fi bine?
– Neică, e bine rău.
Asta însemna foarte bine.
E bine rău, să ştii.
Hai să le facem o ţâră mai strâmbe,
Că parcă prea sunt frumoase.
În vârful clăii se înfigea un ţăruş
Şi de el se prindeau nişte târşuri lungi,
Să ţină fânul.

Mă, Ioane, dă mă târşul ăla di colo.
Copilul care se-nvârtea şi el pe acolo da să-l târască, nu putea.
– Mă, ia zi tu repede aşa,
Să văd, poţi?
– Ce să zic?
„– Am avut o iapă albă
Şi-am dat-o de bogdeaproste,
De trei zile mă căznesc
Ca s-o debogdeaprostesc.“
– Da aşa ştii să zici?:
„Fusei aseară pe luncă
Găsii o pilă şi-o pungă
Pila-n pungă, pilapoi
Zapili pila zapoi.“
– Ce e asta?
– Ascultă...

Când pila-n pungă,
Când punga-n pilă,
Când pila-n pungă
Când punga-n pilă.
Şi zii repede, să văd, te ţin curelele?
Poate eşti peltic, poate eşti
Sâsâit, acum se vede.
Şi copilul zicea şi greşea şi se roşea tot
Şi Nea Florea râdea de se prăpădea
– Nu-nţeleg, Nea Florea, cum e aia „punga în pilă?"
„Când pila-n pungă", înţeleg...
Da „punga-n pilă?"...
Mai veniseră şi alţi copii
Încercau şi ei... Râdeau şi ciorile prin copaci.

Mergeam odată la prăşit cu Nea Florea, zice Nicolae;
Tu-l ştii pe ăla de scopea porcii?
– Ştefan ăl de la Boghea.
– Da. Şi-a intrat în vorbă cu el.
Ştefan ăsta o luase pe Ionica lu Moise.
– Hai noroc, nea Ştefane. Merge sapa?
– Merge, că acum am luat-o.
Domnule, merge bine câmpul!...
Se uitau în toate părţile şi le părea bine.
Parcă din pământ creştea în ei un fel de bucurie.
Şi când da Ştefan cu sapa, ea intra toată, că era pământul muncit.

– De ce pleci mereu la Boghea, nu stai aici la muiere?
– Mi-e ruşine să spui. Năroada răului
Ar sta numai pe mine toată noaptea.
Nu mai pot, domnule... să stau numai pe ea.
Vrea să mă culc cu ea... Şi mie nu-mi arde de-aia.
Sunt muncit, domnule! Am fost slugă de mititel...
Am fost la Puiu,
Am fost la Petrescu.

– Luam câte o sută de chile în spinare
Şi colindam toată ziua prin Galaţi – sau prin Constanţa.
Fir-ar ale deavului de oraşe, că le ştiu cu ochii-nchişi.
Toată ziua pe străzile alea, c-o sută de chile-n spinare...
Şi-acum Ioncica... ea ce să ştie ea? Când mă vede acasă,
Ei îi arde de năsărâmbi.
Mă muşcă, domnule... Mă ciupeşte... Şi zice s-o gâdil...
Da, mă muşcă, domnule, ca purceaua. Uite, semne-aici,
domnule,

Pe la nas, pe la ureche, la bărbie...
Sunt om muncit, domnule...
Şi de-aia fug şi mă culc în Boghea,
Că mă muşcă şi se suie pe mine ca purceaua.
– Păi, ce boală are? întreba nea Florea.
– Păi... îi e de om.
– Ei, atunci... du-te la Boghea, acolo e scăparea...
Faci dumneata patru ceasuri până-n satul ăla
Dar măcar dormi liniştit... eşti sigur că nu vine peste
Dumneata, să te muşte...
Ei, rămâi sănătos, nea Ştefane,
Şi mai bea apă. Mai bea apă, vere,
Că e mult până deseară.

NEGUSTORIA

– Neică, mi-au tăiat buzunarul
Şi mi-au furat banii...
Veneam şi eu de la Bucureşti, de la negustorie,
Şi în tren mi-au tăiat buzunarul.
Aşa zicea Nea Florea.
Stătuse cât stătuse şi el pe la Bucureşti,
La negustorie şi se întorsese fără leţcaie.
Şi Măria îl tot întreba:
– Câine roşu, unde sunt banii?
– Păi, dacă l-aş ştii eu pe-ăla de mi i-a luat, în tren?!

Şi după ce pleca Măria, să ia un ciur de mălai de la o vecină
El zicea:
– De unde bani?
C-a fost o vară ploioasă
Şi când să iau marfă,
Nu mai luam. Ce s-o car degeaba?
Mă plimbam cu paporniţa goală...
O luam când în cap, când de toartă...
O plimbam... Că trebuia plimbată paporniţa...
Şi nu mi-a mers... Poate la anul!
Mi-a ieşit cu gol, când să plec, Mitruţa lu Drăgan...

Dacă ştiam, să mă fi întors...
– Da, de strigat, strigai pe străzi?
– Ba strigam. Se uita lumea la mine ca la lună.
Că ce vând eu cu paporniţa în cap?!
Da o plimbam, că trebuia plimbată.
Făcea negustorie pe cont propriu.

Cu capitalul lui, câştigul lui.
S-a întors cu papornița goală.
– Pune-o în cui, Mărie.
A căzut din cui, au ros-o şoarecii...
I-a pus apoi Măria un petec...
– Îmi pare rău de ea, că de, cu asta am făcut eu banii.
De, dacă n-ar fi fost trenul... nu cumpăram şi noi un
Pogon de pământ?...
– Bărbate, altă dată să vii pe jos.
– Păi, că aşa o să şi fac.
În trei zile ajung.

ECLIPSA DE SOARE

Era o potecă, drept de la Biriță, în deal.
Trecea și peste șosea și peste Aninoasa.
E, pe-acolo...
Am luat-o de la Biriță de la poartă, târâș –
Ea, ce să meargă de bună voie?

O oaie singură, era cald... Da' trebuia să ajung
În ziua aia cu ea la Bălcești, s-o dau de cotă.
Musai în ziua aia, că ne amenințaseră că dacă nu,
Iar se majorează...
Și trage și împinge-o... și roag-o... și cheam-o.
Bâr! Bâr! Bâr! Bâr! N-auzi tu? Hai fata tatii, hai...
Îi mai rupeam câte un smoc de iarbă, s-o mint...
Săraca!... de la o vreme se moloșise și ea și eu.
Se lăsase moartă. Nu voia să se mai scoale nici în picioare.
Am tras de ea pe coastă în vale.
Își zdrelise și urechea și ochiul – îi dăduse sângele.
Mai treceau vitele și se uita după ele,
Așa galeș și fără putere...
Era o mioară albă. O noatină mare, nu fătase niciodată,
Mai scădeam cu ea din cota de carne.
Ce l-am ocărât atunci pe-ăla
Cu mustață, care ne veghea pacea!...

La început, oaia nu voise s-o ia din loc
Din cauza eclipsei de soare. Când să ies cu ea din curte,
O dată s-a-ntunecat pământul... Câinele s-a speriat
Și-a sărit peste poartă – o poartă înaltă, peste
Trei metri. Ăilalți câini urlau...

Găinile cântau cocoşeţe, cocoşii cârâiau...
Unii mai şi cântau... Şi se lăsase frigul.
Aveam în mână nişte fân, parcă s-a brumat.
Hârletele l-am lăsat înfipt în pământ.
Pământul amorţise în câteva clipite.
Ce-o fi? Sfârşitul pământului?
Ne-ar fi spus ei... m-am gândit, ne-ar fi spus, ca să
Încetăm construcţia socialismului
Mă gândeam... Ne anunţau, în vreun fel... Şi nu ne-ar fi
Mai cerut cota de carne... Ţineam de oaie, să nu scape
Că abia o prinsesem... şi din cauza eclipsei
Bârsana behăia şi tremura ca varga...

Când am ieşit, Nea Mărin al lui Pătru mă vede:
– Mă duc acum, că mâine nu mi-o mai primesc.
– Mă, Nicolae, nu te duce, că poate până mâine se scufundă
Pământul...
Treceau oamenii cu oile în turme spre Bălceşti.
Şi eu rămăsesem în urmă, nu i-am mai prins,
Că mă-mpiedicase astrul ceresc... Ziua amiaza mare
Întuneric de să-ţi vâri degetele-n ochi... O beznă de-aia
plină de spaime... Şi astrul dispăruse de tot,
Ca Dumnezeu care-şi întoarce dintr-o dată faţa
de la oameni, rămân în beznă, şi-ncepe iadul...
Turmele se-ndepărtaseră... Buluc, oile merg singure...
Ei, acum, oi duce-o eu cum oi duce-o,
O păcălesc în vreun fel.
Nu l-am ascultat pe-al lui Pătru.

Oaia avea străluminări de conştiinţă,
Se ridica şi cu botu-n pământ, parcă ar fi căutat cine
Ştie ce iarbă fermecată, care s-o salveze.
Mergea aşa o postată. După aia, cădea.
O luam în braţe, după aia în spinare...
Eu cred c-am dus-o mai mult în cârcă...
Mi s-a făcut milă de ea...

Îi spuneam poveşti, îi cântam din fluier
I-am spus Miorița:
– Pe-un picior de plai
Pe-o gură de rai...
Şi la urmă, în proză, cum or s-o omoare
Acolo la bază, or s-o bleiască
Doi măcelari cu mânecile suflecate.
Gemea ea, gemeam eu...
– A dat beleaua peste noi, dobitoaco!
Ce sunt eu de vină, c-am prins regimul ăsta...
Hai pe jos, că de nu îți rup picioarele!...
Degeaba... Sta moartă întinsă pe pământ...
Şi iar trebuia s-o car în spinare...
Pe la jumătatea drumului – sunt 12 kilometri buni
Până la Bălceşti – m-a lăsat puterea.
Doamne! Nu pot s-o mai iau nici acasă,
Mai departe nu mai sunt în stare să merg.
O las aici!
O veni vreun lup... şi-o face milă de ea...
Ea stătea aşa fleaşcă... Se pusese un soare
După eclipsa aia... miroseam amândoi a usuc...
Eram plin de lână
Nu mai puteam deloc...

Şi aud un behăit... Şi la urmă liniște...
Mă dau aşa, mai într-o parte... Mă uit...
Treceau unii c-o turmă... Cam departe... Strig la ei:
– Mă, barimea faceți oile să behăie,
Ca să audă oaia mea... că dacă nu, aici o las...
Şi s-a pus turma aia pe behăit... că ziceai că iar a venit eclipsa
şi noatina, cum zăcea aşa, mai mult moartă,
S-a ridicat şi-a luat-o la fugă...
Nu mă puteam ține după ea...
– Stai, nebuno, nebunatico, unde-o iei aşa? Ho,
să vin şi eu... că mergem... la nuntă la Bălceşti.

MUIERI ÎN ALB

Înveseleau drumul când treceau ele.
Vara purtau alb. Fuste lungi,
Pânza de aţică – de face valuri –
În sus, cu bluze albe şi pe cap aveau tulpane
În trei cornuri, cu dantelă.
Se vedea puţin părul.
Şi ele, înalte, şi-aveau un mers legănat, frumos,
Şi cine le vedea se dădea la o parte
Şi sta să le privească.

Asta erau:
Riţa lui Ion Bălan,
Maria lui Didu...
Şi a treia... să mă mai gândesc. Cine era?
Nu era Maria lu' Brichiş?

Eu, după război, le ţin minte – spunea
Ricuţa lui Gheorghe Ionescu,
După războiul dintâi. Prin '22, '23...
Şi mătuşa asta a ta era frumoasă, Riţa asta...
Parcă o văd trecând pe drum...
Şi când se nimereau şi ălelalte două...

Moşica îi ziceam noi, că ne moşise –
Era căsătorită cu poştaşul
Ion Roncea, de avea boala rea
Şi, după moartea lui, s-a mutat la fratele meu Nicolae
Sta di la vale de biserica veche.
Era bătrână, nu mai era frumoasă, când am apucat-o

Eu. Dar tot aşa înaltă, falnică.
A muls într-o zi vaca şi cu oala în mână
I-a venit rău şi-a murit – 76 de ani.

CÂND ERA DUMNEZEU MAI JOS

Mai de mult era Dumnezeu mai jos,
Ne vedea mai bine, zicea maica.
Acum, s-a suit sus rău,
Nu mai are ochi pentru noi.
Şi ofta.

DE INIMĂ REA

Îmbătrânind, n-a mai putut rămâne iarna în sat.
Că era singură – nu tu lemne, nu tu vite, nu tu păsări.
Doar câinele. Şi copiii toţi la oraş.
Şi-au venit s-o ia.

Vorbesc c-un vecin să-i ţină câinele la el.
O lună, două, până s-o-ntoarce.
Sau până la primăvară – de-o fi vreo iarnă grea.
L-a legat cu lanţul şi i l-a datăluia, să-l ducă la el.
Bulfei nu voia neam.
Omul trăgea de el, câinele trăgea înapoi să rămână în curte.
Nu-nţelegea de ce-l dă din curtea lui.
Cum să-nţeleagă un câine problemele complicate ale satului
De azi? – unde rămân numai bătrânii şi ăi neputincioşi
Şi ăştia, când se milesc copiii de ei, pleacă,
Şi cum să priceapă un câine că pentru câteva luni,
Pentru stăpâni s-a şters diferenţa dintre sat şi oraş –
Gata, nu mai e nimeni în sat – nu mai e nimic –
Că ţăranii s-au mutat la oraş, unde nu le place neam,
Că stau ca ciuhurezii la geam, în bloc şi se uită pe fereastră?

Şi Bulfei, ăsta, aşa târâş, a intrat în curtea vecinului.
Degeaba-l momeau cu mămăliga cu lapte – târâş l-au dus.
Şi după aia, n-a mai lătrat, n-a mai mâncat.
Peste o lună a murit. De inimă rea.
Câinii, singurii, ce-au mai rămas cu caracter în zilele de
Ei ştiu că n-au greşit cu nimic.
Şi dacă stăpânul îl părăseşte

E ca şi când şi-ar lua Dumnezeu mâna de pe tine.
Ei mor.

Şi-a întors Dumnezeu faţa şi de la câini.
Nu numai de la oameni.

FETELE DE AZI

Aveau un ciob de pământ
Şi pus' o lingură de untdelemn şi deasupra o bucată de tablă
Şi-ngăurită la mijloc.
Şi sucea o feştilă, şi aia lumina.
Hai, zice, s-aprindem feştilele deseară.
Şi lucrau, cusau la feştilă.
Şi-acum pe lumină, să te uiţi la ele,
Şi nu-mpunge una. Şi torceau, şi ţeseau, şi făceau jurebii,
Şi-acum nimic, nimic.

Nu văd să bage-n gură, dacă n-aprind două lumini.
Umblă scăue pe drum, îşi arată postruga-ntre dinţi,
Care are, râd, se crecuie cu băieţii – ce le pasă?
Muncesc bieţii bărbaţi, şi ele cu crecuţa de busuioc în sân.

MARIA ŞI MARIN

El, dimineaţa, se scula, da la găini, da la porc
De mâncare, da la câini, îi muta în grădină,
La locul lor, că noaptea stau aici, în faţă,
Să nu le fure găinile.

Şi după ce termina asta
Se ducea şi-şi făcea o oală de ceai de buruieni.
El uita să mai mănânce – bea doar ceaiul ăla,
Că dacă mâncau păsările, porcii, câinii,
Era ca şi cum ar fi mâncat şi el.
Ele erau mai importante.
Da' bea ceaiul ăla.
După aia lucra.
Şi după aia se aşeza, spărgea o ceapă, două,
Slănină, un codru de pâine şi mânca.

Ea, cum se scula, mai târziu, după răsăritul soarelui,
Se-nvârtea ce se-nvârtea că n-avea ce să facă
Şi se ducea la vecine. La *parlament.*
C-a fi, c-a păţi. A, pă tu ai auzit ce s-a-ntâmplat
Ăla a venit beat, Nae a ciupit-o pe Anica –
Lucruri de-astea.
Venea, îl găsea mâncând.
– Aşa, aşa, îmbuibă-te.
El mânca şi tăcea.

Odată ea apare c-o sticlă de ţuică în mână.
Un clondir de-o jumătate, înfundat c-un cocean
Cotcodăcise o găină lângă o glugă,

S-a dus să caute oul şi-a dat de sticlă, ascunsă bine.
– Da' tu ai văzut, mă, că găinile astea
Nu pot să ouă până nu le miroase a ţuică?
El tăcea ce tăcea şi la urmă răspundea gros:
– De unde-o luaşi, fă?
Şi pe-acolo scormonişi?

Şi ea iar pleca la parlament
Şi el rămânea să facă toate treburile.

Într-o dimineaţă se scoală tot aşa târziu
Şi se uită pe fereastră.
– Marine, ninge pe fasole!
Bate, Marine, fasolea, n-auzi?
– Da' tu ce faci? Tu nu-nţelegi?
Da' mai taci din gură, că am alte treburi.

Vine o vecină:
– Mă, vă certaţi pe bătătură –
Că râde lumea de voi.
Păi, dacă nu bate fasolea!
– Pe tine ar trebui să te bat
Că te-ai făcut cât putina – şi fasolea e treaba muierilor.

30 DE COLACI

În '56 îl întâlnesc pe Sfântul Dumitru,
Că era soțul meu bolnav,
Și-mi spune: – Să-mi faci și mie, Marie,
Treizeci de colaci.
Și când i-am făcut, zice: – Câți bani vrei?
– Nu vreau nici un ban, decât bolnavii din spitale
Să-i faci bine – și nevinovații din pușcării,
Să le dai drumul.
– Săracă o să fii toată viața.
– Da' nu sunt săracă. Dacă sunt sănătoasă,
Sunt bogată.

Ei, și atunci m-am pomenit c-au ieșit din pușcărie
Dumitru lu' Truță,
Dumitru lu' Duță
Și Dumitru lu' Dumitru al lu' Dumitru – chiaburi
Au ieșit de Sfântul Ilie.

Al meu s-a făcut și el bine,
Da' la Sfântul Ilie ălălalt.

RIVALUL

Gheorghiță fusese crescut de pui
La ocolul silvic. Într-un țarc, acolo.
După ce i-au dat drumul în pădure,
Cerbul – încă mai răspundea la chemarea pădurarului.
Mergea pe câte-o potecă, în adâncul codrului
Și striga:
– Gheorghiță! Gheorghiță!
– Ăăă! Ăăă! Ăăă! făcea ecoul
– Ăăă! pe altă vale
– „Gheor...“ – „Ăă!“
Și nici n-apuca să termine vorba, că auzea: rap! rap!
Prin pădure, printre crengi și se pomenea
Cu desișul că se despică și apărea.
Se făcuse falnic și frumos.
Îl mângâia pe bot, pe la ochi. Îl pupa.
Era acum cât un vițel.
Niște coarne rămuroase și puternice.
După aia, cerbul pleca.

Odată, într-o toamnă,
Pădurarul mergea cu pușca să inspecteze râpa.
Vede o namilă fugind spre el.
Dă să apuce pușca, dar când își dă seama...

„A, e Gheorghiță al nostru!
Ce faci, mă Gheorghiță?“
Da cerbul fuga spre el și-l ia în coarne
Și dă cu el în râpă... Și mereu cu coarnele pe el
Să-l omoare.

Pădurarul nu scăpase puşca.
S-a învârtit el cum s-a învârtit
A potrivit-o
Şi l-a împuşcat în cap.
Cerbul s-a rostogolit boncănind.
S-a ridicat şi el şi s-a târât acasă.

După aia şi-a dat seama că Gheorghiță
Nu era vinovat.
Era în perioada boncănitului şi atunci ei
Nu mai aud, nu mai văd,
Oricine s-apropia - era un *rival.*
A crezut că-i ia căprioarele.
N-avea cu cine să se lupte şi-a tăbărât pe el.
Au mare forță în perioada asta.
Dar nu mai ştiu de ei.
Atunci se şi vânează, pentru că altfel
E greu să-ți vină în bătaia puştii.

Dar ce rău i-a părut de Gheorghiță!
Multă vreme nici n-a mai pus mâna
Pe blestemata de puşcă.

UN URÂT

Cu trei-patru luni înainte de-a muri, o cheamă pe mama:
– Auzi tu, să te muți încoace
Că mie mi-a venit un urât.
– Păi, cum, tată?
– Să vii, să stai.
Oi cădea noaptea şi-oi doborî lampa şi-oi lua foc.
Am măcinat, am pus în car un sac de făină, unul de mălai,
Nişte găini — nu aveam multe, că-mi muriseră de ciue.
Şi-un purcel. Am venit cu Nicolae.

Când am venit aici, el, încins peste manta c-o aţă,
Cu pălăria ploştită pe cap, o haină rea,
Şi da să facă focul. Şi punea lemne ude pe el.
Şi când m-a văzut, a început să plângă.
– Venişi? Bine că venişi, că mie mi-a venit un urât.
Şi nu ştiu ce-oi face. Ei, sunt şi anii.

Aşa s-a întors mama după 38 de ani,
Bătrână şi copleşită de griji, în casa unde s-a născut.
Plecase în 1921, s-a întors în 1959.
Ea stătea, la vale, la Gura Racului, în casa ei,
Unde se măritase şi născuse copii – şi unde i-a murit bărbatul
De tânăr – tata – şi ea a rămas să-i crească. Şi după aia
Copiii au crescut – au plecat şi ea a rămas cu Nicolae,
Care s-a însurat şi-a adus-o la el şi pe soacră-sa.
Nu se prea înțelegeau între ele.
Şi nici casa nu mai era a dinainte. A ars în '47
Şi prin '50 a făcut una nouă. Tot pe locul ăla.
Copiii, cei mari, îşi aveau acum rostul lor.

Cei mai mici, eu şi cu Ionică.
Eu, elev la Predeal şi Ionică, elev la Murgaşi.
Din toate cele şase fete ale lui Gheorghe Ionescu, mama îi era mai
Aproape. Ricuța şi Mitruța – mătuşile mele erau la Bucureşti
Marioara – fata cea mai mare – la Murgaşi, în comuna vecină.
Fănică – la Fierăşti.
Miţa, fata mai mică, stătea lângă el,
Dar nu se-mpăca deloc cu Păun.
Şi mama i s-a părut c-ar fi mai potrivită să aibă grijă de el,
Acum spre sfârşitul sfârşitului.

– E, povestea mama. Avea doar un pat într-o cameră,
În camera din deal. Zice: „Culcă-te tu, că eu mai stau
Că mai dormii peste zi". S-a culcat târziu, a tot făcut focul.

A doua zi l-am spălat. Se-mpuţinase de tot la trup.

Şi când s-a văzut curat: „E, aşa îţi mai vine să mai stai".
Avea 88 de ani.

Trecuse aproape un secol de când Ion Ţuruc, în vârstă de
treizeci şi tri de ani, plugar, prezentase la primăria comunei
Bulzeşti, judeţul Dolj, un prunc de secsu bărbătesc, căruia i-a
zis George, primar fiind Nicolae Banţă, iar martori Grigore Ion
Ţoţu şi Ilina Ione.
– Unde plecarăţi voi acum? I-a certat gaga Anica, mama ologului.
Ehe! V-apucarăţi de cap de veac! zice. Şi veacul s-a dus de mult.

Eu scriu toate acestea acum, în iulie 1995, la Bulzeşti,
în casa a nouă. Încerc să adun toate personajele Liliecilor –
Să văd care ce-a mai făcut, ce s-a mai ales de ele.

TOPOGRAFII

Au venit doi inşi cu nişte
Compase topografice,
Le-au pus pe câmp şi-au început să măsoare.

Măsoară ici, măsoară colo...
Scriau ceva pe nişte hârtii,
Luau seama să vadă ce mai e de măsurat.

Lumea nu i-a cunoscut.
Au crezut că sunt americanii...
– Au venit americanii!
– Au venit americanii!

Ei, apoi s-au dus şi au prins primarul.
L-au pus jos în faţa primăriei şi judecă-l.
– De ce, bă, la-mpropietărire
Ai zis că ne dai trei litre de
Loc şi ne-ai dat doar două litre?!
Şi, şi pământ sterp, m...
De ce, bă...

Femeile s-au pişat pe el
Şi-au făcut nevoile pe el.
Răzmeriţă mare!
Ăla ţipa şi nimeni nu-i sărea în ajutor.

Topografii măsurau mai departe pământul
Habar n-aveau că sunt americani.
(Alţii n-au mai venit)
Ei măsurau pământul pentru comasare.

BABA NIŢU

Baba Niţu confunda descântecul de aplecatelea
Cu ăla de scârbeală.
Unul trebuia să-l zică doar la femei tinere,
Când să nască ele, când se făcea că varsă, când le era rău
Şi aşa: *Aplecate porceşti*
Ţigăneşti, aplecate româneşti
Şi muscaleşti.
De voi vrea a descânta
La coadele mărilor voi băga,
La fetele împăratului voi trimetea,
Că vă adastă
Cu mese întinse,
Cu făclii aprinse.
Acolo să sfătuiţi,
De cutare să nu luaţi
Şi-i daţi: vin şi mâncare
Şi culcare
Şi deschiderea corpului
Asta să-i daţi,
Aplecate de la ea să plecaţi.

Ăl de scârbeală se descântă oricui se scârbea de ceva

Scârbeală de mâncare, scârbeală de culcare,
Scârbeală de beutură,
Scârbeală de răsăritul soarelui,
Din cântecul cocoşilor,
Din creierul capului,
Din zgârciul nasului

Plesnească ochii râvnitorilor,
Plesnească ochii deochitorilor,
Când a râvnit și a plesnit
Și a rămas curat luminat etc.

Și îmbătrânind ea rău, Baba Nițu,
Nu mai ținea seama de multe
Și nici de faptul că la scârbeală
Nu trebuie să-l zici pe ăl de aplecate.

Femeile cam băgaseră de seamă,
Dar nu se puteau lepăda de leacul ăsta.
Parcă i-a zis una
– Baba Nițu,
Ce-ar fi să zici odată
Pe amândouă?
– Ai?
Amândouă descântecele. Dă-le drumul
Unul după altul
Și organismul și-l ia pe-l care-i trebuie.
– Bine fată!

PORCUL

„Cine e mic şi stă la scărpinat?
Şi el apărea, masiv, grohăind vesel, din coteţ.
Merge legănându-se şi se lungeşte la picioarele ei.
„Groh-groh-groh! – eu sunt mic
Şi stau la scărpinat."
– Costele, hai, că l-am prins!

Apare bărbatul cu un cuţit mare în mână.
Mai răsar vreo trei vecini, pregătiţi
De măcel.
Zgomotul de până adineauri era ascuţitul de cuţitoaie.
– Ţine-l, să nu scape.
Femeia încalecă pe porc. Mâinile i se înfig zdravăn
În grumazul răsfrânt al acestuia,
Mâinile care ştiau să gâdile atât de răcoritor.

Dobitocul e răsturnat.
Înjunghiat. Se zbate, grohăie – ţipă sinistru,
I se varsă ureea în sânge,
Carnea prinde vuiet de cataclism.
Moare neînţelegând ce să mai fie şi asta?
Vocea care zi de zi l-a strigat atât de drăgăstos,
Mâinile care l-au hrănit şi l-au gâdilat...
Cu ce-o fi greşit?

Se zice că animalele n-au noţiunea morţii.
Numai omul o are din experienţa aproapelui.
Şi dacă omul o are ce? Cu ce e el mai bun?
Ieri, de pe casă, am văzut fără să vreau

Cum i s-a făcut
De petrecanie porcului lui Mugurel.
Ce-a mai guițat! Ce s-a mai zbătut! Ce s-a mai rugat
Şi-a cerut ajutor în limba lui.
Peste drum, în fața cotețului, râmătorul,
Sacrificat acum
Tocmai mânca. A ridicat capul.
S-a uitat spre cer cu ochii ăia, cu pleoape albe...
O clipă a rămas aşa descumpănit,
Cu porumbul în gură...
După care şi-a văzut de troaca lui.

Acum e învelit în paie...
Aerul se îmbibă dintr-o dată de miros
De păr ars, de şorici,
De grăsime...
Cinteze, ciocănitori, pițigoi, vrăbii, coțofane
Se îndepărtează în panică.
Pârlirea porcului e un obicei care depăşeşte
În timp creştinismul.
Vine din vremuri păgâne.
Câțiva copii se strâng să se încălzească lângă victimă.
Sunt trimişi să aducă paie.

Vor şorici, vor cârnați, vor jumări.

Am întrebat-o odată pe mama.
Îmi murise un pui de găină,
Pe care-l crescusem prin casă.

– Aşa-i că ne vom întâlni cu puiul pe lumea cealaltă?
Luată prin surprindere,
Mama s-a gândit puțin, apoi mi-a spus:
– De ce să te păcălesc?
Nu ne vom întâlni cu puiul tău în rai.
– De ce?

– Aşa. Pentru că păsările şi animalele...
Mor şi moarte rămân.
Ele n-au rai – n-au nimic.
Foarte mult m-a durut asta.
Cum să nu existe decât pentru oameni iluzii?

NUNTA BUNICII

Şi când s-a măritat leliţa,
Trebuia să ia pe Dumitru Sorescu,
Un băiat frumos şi fudul. Da' cam moale.
Şi Gheorghe Ionescu era notar.
Leliţa Ioana zice că era frumoasă de tot.
Şi-a vorbit Gheorghe Ionescu cu vreo doi.
Şi-au venit s-o ia. Era seară.
Şi-au făcut de treabă pe la poartă.
– Fă, Ioană, tot nălbeşti pânza aia,
Nu mai dai cu
Săpun? Şi ea era la uşă, Ioana,
Ăi bătrâni erau culcaţi...

S-a trezit el...
– Se mai aude, fă, fata aia?
– S-aude, s-aude.
– Au, nu mai e acolo!
Fugi. Hai că hoţul lui Ţuruc îmi fură fata.
S-a dus la Murgilă, şi-au luat puştile,
Le-au încărcat şi-au plecat la vale.
S-au dus la ăl bătrân,
La Păun Murgăşanu.
– Unde sunt?
– Cine? Nu ştiu!
I-au căutat pe sub pat, peste tot,
Prin magazie, pe sub şopru, prin iesle –
Nu i-au găsit.
A venit dimineaţa.
– Gata! S-a isprăvit cu fata mea!

Acum să dea
Păcatele să n-o ia!
Ei, la urmă au făcut nunta...
Joi în săptămâna brânzei,
Pentru că, în duminica aia, el a avut treabă.
Au avut 18 sănii la nuntă.

Ioana asta s-a măritat tânără,
Că o ducea rău cu mumă-sa. Era mumă vitregă.
Şi când era copil şi greşea şi ea ceva,
Asta, Măria, o dezbrăca în pielea goală şi-o scotea
În curte, în ger... Dârdâia prin curte, plângea
Şi-şi blestema soarta.

Şi de răul maşterei a fugit de-acasă.
Ce i-o fi fost rău dinspre mumă,
Ce i-o fi plăcut
Ei de băiat... Nici Gheorghe ăsta nu era urât,
Dar el n-avea pământ. Era notar, deştept, dar
Fără pământ, că
Ei veniseră de peste deal,
Tat-su, ori bunicu-su,
De la Melineşti.
Şi s-au îngăduit, a făcut copii – şase fete,
Că un băiat a murit de mic.
Mama a fost a doua.
Maria, Nicolița, Ştefana, Marina, Demetra,
Mița.

Maria şi Păun Murgăşanu
Stăteau pe la Mitrache, la deal.
Stancu Murgăşanu, frate cu
Păun Murgăşanu, i-a lăsat maicăi, Ioana, pământ.
El n-a avut copii.
Pământul de pe coastă pe unde
Avem noi prunii.

DEZINFECTÂND VALEA

Ţaţa Maria se ducea şi ea câteodată la tămâiat.
Punea tămâie în ulcică
Şi mergea făcând rotocoale, cădelniţând.
Tămâia toată valea...

„Uite, să dau şi pe-aici, pe la ulmii ăştia,
Că toate spurcăciunile se strâng aici."
Erau ulmii noştri, falnici, de câteva sute de ani,
Mişunând de păsări şi pui, prin crengi şi prin scorburi,
(S-au uscat toţi, în câteva luni, după încheierea
Armistiţiului. Nu le-a priit războiul şi se vede
Că nu presimţeau nimic bun nici în pace)
– Hai, Mărie,
Ziceau femeile,
Nu mai tămâia copacii,
Nu mai parfuma valea.
– Ho, că vin... să dau şi pe-aici...
S-ajungă şi la Rădiţa mea...
Fata ei, Rădiţa, murise, când era copil.

Tămâia era un fel de dezinfectant.
Până să ajungă la cimitir, ea speria duhurile rele
Şi dezinfecta toată valea Bulzeştiului.

GHEORGHE DOLAN

Gheorghe Dolan, din Dolanii ăştia,
Aici stau — ăi de-au mai rămas.
Era un om sărac.
Venea uncheşul la mine şi zicea:
– Hai, mă nepoate, că te trag cu targa.
Că baba nu stă, nu stă nici în pământ.
Am scos-o de şase ori.

A scos-o şi-a pus-o pe targă
Şi-o ducea pe vâlcele,
S-o mănânce halele.
O lăsa pe-acolo, pe vâlcele.
S-o mănânce halele, să nu se facă moroi.
Şi ce s-o mănânce?
Că lupilor nu le plăcea, dacă era moartă.
Lor nu le place mort.

Şi după aia o ducea la mormânt
Şi-o înmormânta iar.
O băgau în groapă şi-o acopereau iar.

I se îmbolnăvise din familie cineva.
Sau alt vecin, pe care gândea moroaică.
Şi eu cum să mă duc pe targa aia –

De căra el moroaica?
Eram copil, îmi plăcea să mă plimb,
Să alunec pe zăpadă,
În sanie, să aud zăpada cum scârţâie şi copacii

Cu chiciură pe ei cum fug în urmă –
Dar mă speriase ce spunea lumea despre Dolan ăsta.
Lui îi plăceau copiii.

Acum se-nbolnăvise un copil al lu Şubăscurtă.
Şi uncheşul vine la moşu-meu Coza,
Cu care mai tăinuia el câteodată –
Dar nu făceau tovărăşie, fiindcă fiecare
Lucra la alt cimitir.
Şi când să plece – l-o fi-ntrebat
Ce l-o fi-ntrebat
Pe moşu-meu – zice: „Merg cu targa goală,
Până aici peste baltă, nu vrei să te tragi?
După aia vii pe jos,
Că eu mă duc tocmai în Vălceaua Fetii".

Ei, a cărat-o pe biata Joiţa, nevastă-sa,
A cărat-o pe toate coclaurile!
Şi pe Vâlceaua Bonii, şi pe Vâlceaua cu Izvorul,
Şi pe Mătăsoaia – pretutindenea.
A scos-o de şapte ori.
Acum era a şaptea dezmormântare.
Era rea baba – nu s-a potolit până n-au ars-o.

Cum s-a auzit c-au ars-o,
Cum s-a-nvârtit copilul.

PE LA FÂNTÂNA LUI POPOVEANU

Pe la fântâna lu Popoveanu au fost nişte călugări,
Era un schit. Pământul era al grecilor –
Că erau greci – îl luaseră degeaba de la oameni.
Şi oamenii s-au rugat de ei să le dea pământul înapoi,
S-au rugat şi pe urmă le-au dat foc, într-o Duminică
Au ars cu schitul lor cu tot.

Şi călugării i-au blestemat:
Să se mănânce unul pe altul.
Şi de-aia se făceau moroi. Blestem, de!

UN BÂLBĂIȘ

Civică dormea pe blane
– Păi bine, mă, Enache, nu-ți e frig noaptea?
Cum stai tu pe blane, direct?
(E, avea așa o rogojină)
– Nu mi-e frig, fato, nu-mi e frig.
Dacă simt că-mi e o țâră rece,
Mă-ntorc pe partea ailaltă și gata.
– Bine, mă, da nu e frig și pe partea ailaltă?
– Păi, nu e frig, că dacă te mai miști, așa,
Te-ncălzești.
Și la urmă, n-o să stai încremenit.
Când ți-e frig și pe partea aia,
Te-ntorci pe partea ailaltă...

Noi nici nu cumpărăm lemne.
Fac fum, cenușă – dacă ai lemne multe.
Cocenii de la vacă, îi tai cu cuțitul –
Stă Măria, desface ochiurile la plită,
Că pe ușă iese fum...
Și un bâlbăiș acolo, schimbă aerul.

Căldura mare te moleșește.
Ești mai atent, auzi păsările, câinele lătrând.
Dar așa, dacă te moleșești
Nu e bine.

DE-AI LUI NĂSTASE SIN PETRU

E, da cine-i mai ține minte pe-ăi de demult?
Totul se uită foarte repede la noi.
Pe la 1830, am auzit c-ar fi trăit pe-aici
Năstase sin Petru,
Așa apăreau în acte. Dar pe ei îi chema
Năstase al lu Petru și cutare al lu cutare
Sin era o fudulie de cancelarie.
Petru sin Țuțuianu,
Barbu-Nania – din care s-or fi trăgând Nanieștii
Radu Secu,
Vladu Merișanu
Ion Buzărnea.

Mai târziu o țâră, Matei sin Ghiță era moșnean
Aici și-avea trei clăcași.
Și Dumitrașcu Buzărnea – băiatul lui Ion Buzărnea –
Avea și el
Doi clăcași.
Popa Matei avea patru clăcași plugari
Și un țigan dezrobit.
Mai erau: Trușcă, Năbădaie, Dușe Ștefan,
Ion Ceaușescu cu doi clăcași plugari
Și un țigan dezrobit.
Prin hârtiile de le-am citit eu când eram copil
Zicea Moșu – care se născuse în 1871 și atunci
Când îmi spunea mie,
Sărise de șaptezeci.
Se mai vorbea de un Mitrache, care avea un clăcaș,
Radu avea un clăcaș,

Ştefan Popa, un clăcaş.
Preda Buzărnea – doi ţigani de robotă,
Ştefan Sorescu – trei clăcaşi.
Clăcaşii erau ăia fără pământ deloc.
– Ştefan Sorescu ăsta cine-o fi fost?
– Nu ştiu. Vreunul din neamul vostru.
Apoi: Simion Mihai, Radu Roşca, unul Preda,
Unul Ştefan Fotescu.
Stancu Cârstea –
Dar uite că e târziu.
Hai la masă, lume albă – striga maica de la vatră
Mâncară şi-ăi de pierdură vitele
Şi ăi de căpătară...
A, da nici nu e mult până la 1830, mă gândeam eu.*
O-ncurătură de viţel.
Dar şi mai înainte ce-o fi fost
Cine-a trăit pe-aici?

* Eu eram la liceu şi, în vacanţă, mă documentam pentru un roman pe care-l şi începusem, se numea „Ion Bulzeşteanul". L-am abandonat după câteva capitole. (Descriam o bejenie spre locurile împădurite din zona de dealuri a sătenilor de la sud, fugind de turci. Se îmbulzeau în locurile astea. Romanul îmbulzelii de la Bulzeşti.)

LEACUL

„Ăsta merge acasă – şi moare“ –
Zice doctorul Savu, arătând spre Nițu al Cincăi;
Bolnavul sta de câteva zile, fără vlagă, gălbejit
Şi cu ochii în grindă.
Nici grinzi nu erau la spital,
Să zici că-ți odihneşti ochii, înainte de-a muri,
Cum se face la noi –
„Şi-a pus ochii-n tindă, se zice,
Gata se duce!“
Au venit ai lui şi l-au dus acasă.

Peste câțiva ani, apare Nițu la Craiova, acolo la
Spital şi-l caută pe doctor, să-i dea un curcan.
– Păi ce-i cu dumneata?
– Domnule doctor, am făcut aşa
Cum ați zis dumneavoastră:
Moare
M-am dus acasă şi m-am pus pe moare...
Da' ştiți cât am băut? O putină d-aia mare,
Cum sunt pe la noi... Că varza e aliment de bază...
Da', vedeți, zeamă nu prea beam înainte...
Şi m-am pus pe băut moare... Şi ăsta sunt...
Mi-a trecut...

Doctorul s-a închinat!
„Eu am zis c-o să mori...
Moare că nu mai e nimic de făcut...“
„Vedeți, pe mine Dumnezeu
M-a făcut să mă gândesc la altceva...
Bine că mai sunt şi cuvinte cu mai multe înțelesuri,
Te țin în viață. Îți lungesc ăle zile.“

VĂCĂRICIUL

Fusese într-o vară la băi, tocmai la Covasna.
Băi, da' că i-a plăcut locul!
Şi băile i-au prins bine,
Că n-a murit acolo cum se-ntâmplase
Cu unul din sat Ciurezu –
Care tot aşa se dusese la băi, tot acolo,
Şi când l-au pus ăia la
Gazare, la mofete
Hop! A căzut. N-a rezistat la chestia asta boierească
Ori i-o fi fost organismul slăbit?...
A căzut din picioare, ca puiul de găină
Şi atât i-a fost.

Ăsta, Graure, s-a-ntors bine sănătos –
Avea el o metea, respira cam greu,
De-aia îi şi făcuse trimitere
Sanitarul Gorici, să-şi caute de sănătate
Pe unde-o şti. Şi-a nimerit acolo.

Şi s-a-ntors şi c-o vacă.
Tot luase seama la plaiurile alea,
În loc de tratament stătea mai mult pe lângă vite,
Prin păduri,
Pe lângă oi – ce oi frumoase, de-alea ţurcane!
Buzurine mari şi lăţoase –
Că, de câte ori le vedea, îşi aducea aminte ghicitoarea:
„Patru restee duc la o plastă de fân? Ghici ce e? (Oaia)."
O plastă de lână aveau în spinare!
Şi-a văzut cum mulgea unul vacile, în comuna Voineşti
Cu găleţile lua laptele, alea parcă nici nu erau ţâţe

Erau izvoare...
S-a rugat de om – s-a îngăduit din preț
Şi-a venit cu vaca în Bulzeşti.
Cât o fi dat pe ea, cum s-o fi-nțeles? N-a spus.
Veneau toți şi se uitau la Sambotina. Falnică, ugerul
Până-n pământ – şi se vedea rasa de la distanță.
Vacă din străinătate,
Ce mai! Vacă de Voineşti!
„Să-ți trăiască franțuzoaica", îi mai zicea al lui
Chirimențu, în bătaie de joc.
Dar ce lapte lua de la ea, la o mulsoare!
Nu mai avea unde să-l pună,
O mulgea într-o putinică şi mai umplea
Şi vreo două garniți.

Numai că, după câteva zile,
Sambotina a început să tânjească.
Tristă, tristă. „Ei, schimbare de mediu", s-a gândit
Graure. Nici iarba n-o fi ca pe acolo,
Dar se obişnuieşte ea.
Dar biata vacă tot aşa abătută...
Şi nu voia să bea apă neam...
S-a luat de grijă. L-a chemat pe Gorici. (Era doctor şi
De oameni, şi de animale?)
– E sângerată?
– Nu e sângerată.
– Atunci, ce-o fi având?
– Nu-i place regimul... Nu i-o fi priind apa de la noi.

Şi aici a brodit-o. Vaca nu voia decât *apă minerală.*
Că şi-a adus aminte ce-i spusese românul de la care o
Cumpărase: „O să fie mai greu,
Până s-o obişnui cu apa".
Atunci n-a înțeles despre ce e vorba?

A cumpărat atâtea sticle de apă minerală
De la Mat – Borsec, Bodoc, Biborțeni, Perla Harghitei,

Tuşnad – şi vaca a băut de s-a făcut tobă,
S-a înviorat,
Şi după aia tot cu apă minerală a ţinut-o...
Până l-au arestat pe Chirţu
De la Cooperativă şi l-au
Împuşcat, că i-au găsit lipsă în gestiune
Vreo două sute de mii...
(S-a văzut la urmă că e o greşeală,
Că s-au găsit şi
Chitanţele. Dar Chirţu fusese executat)
Şi ăsta nou, de-a venit la *mat*, şi la cooperativă,
N-a mai vrut să-i vândă apă minerală. Zicea că
Vaca purta ghinion şi protestează satul că nu se mai
Găseşte apă minereală.

Şi-a început Graure să care apă minerală de la Bălceşti,
Cu cobilița. Vindea brânză şi cumpăra apă minerală.
Bălceştiul, nu ştiu ce dracu de aprovizionare avea
Că aici nu mai era apa minerală aia, de-o ştia el
Aici găsea doar...
Noroc că vaca n-a băgat de seamă – sau pentru ea
Oricum numai minerală să fie! Bea şi-i mergea bine.

Ei, şi după aia s-au pus cu cotele pe el!
În fiecare dimineaţă era maşina la poartă
Să predea laptele –
Şi i-l plăteau cu cinci bani litrul,
Şi el trebuia să se ducă pe jos la Bălceşti după apă
Minerală şi ăia veneau cu maşina,
Şi-i luau laptele de acasă.
Şi se tot mărea cota de lapte, se tot mărea!
„Uite, azi-noapte mi-am luat cerga-n cap, să mor!
Se văeta Graure. Că nu mai poci face faţă."

Şi-ntr-o dimineaţă ia vaca de funie şi pleacă,
Pe' ci pe la Gura Racului se-ntâlneşte cu Costică,

Ăl de i s-a speriat mintea,
– Debarcară americanii, zice.
Debarcară aici la Brăila şi la Galaţi.
Costică credea că nu s-a terminat războiul
Şi pe cine-l vedea supărat, căuta să-l îmbărbăteze:
– Nu mai e mult. S-a rupt frontul tutindenea.

Şi americanii nu găseau loc să debarce
Şi de azi-noapte e puhoi, puhoi de americani
Pe Răculeţu. C-au venit de la Brăila şi de la Galaţi.
Spre seară, omul s-a întors singur.
Pierdui vaca – se văeta. O pierdui prin pădurea Murgaşului
Şi n-o cauţi? Ce s-o mai caut? Or fi mâncat-o lupii...

A fost prima execuţie de vită la noi.

SILIŞTE

După aia, când au început să facă recensămintele,
Să-i numere tot şi să pună cote mari,
Că nu făceai altceva decât să creşti vitele statului,
Ca şi când din gospodar la casa ta te-ai fi transformat
Dintr-o dată în văcarul lagărului (Bulgaria, Ungaria,
Polonia, Cehoslovacia, Republica Democrată Germania,
Cuba),
În frunte cu măreaţa Uniune Sovietică – fiindcă nu ştiai
Unde se duce carnea – unde se duc brânza, laptele, untul –
E – atunci au găsit şi oamenii metode noi:
Nu le mai beleau în pădure – că-i prindeau şi-i băgau la
puşcărie; le făceau de mureau singure;
Le dădeau uroaie, cu gips şi vitele după ce mâncau,
Gipsul ăla se întărea pe maţe şi mureau.
Sau le puneau sticlă pisată în tărâţe.

Cea mai mare belea era să-ţi fete vaca.
Viţelul n-aveai voie să te atingi de el
Trebuie să-l creşti câţiva ani,
Până ajunge de nu ştiu câte
Kile, atunci îl duci la bază şi primeşti pe el cam cât
Ai cumpăra trei kile de carne, dacă le-ai găsi.

Dacă nu îndeplineşti condiţiile de greutate, vii cu el
Înapoi şi-l păzeşti încă un an.
Şi acum, când fată vaca, se duce omul sub şopru, noaptea
Şi-i pune viţelului un sac de plastic în cap.
Se chinuia bietul animal,
O ţâră până se asfixia şi cădea.

„Ce să mă fac – mi-a fătat vaca
Şi-a fătat un viţel mort!
Nu mai pot de necaz", se văeta omul.
Declara la primărie
Şi scăpa. După aia era trist. Trist el, tristă vaca.
De s-ajungă bieţii oameni să-şi omoare vitele din
Oborul lor. Să fie o pacoste să-ţi fete vaca, ori oile!
Aşa ceva nu s-o mai pomenit cât o fi neamul ăsta românesc.

A mai fost aşa, zic ăi mai bătrâni
Şi pe vremea fanarioţilor.
Plăteai bir: pe coşul caselor şi pe ferestre,
Oierit, vidrărit,
Acum se uită omul la bou sau la oaie
Şi-njură globul
Pământesc. „Globul tău!" – că nu ştie cine, de pe glob, o să
Se bucure de ele.
– Uite-l pe Graure, se duce să plătească văcăriciul
La Bălceşti, râdea câte unul.
Şi la urmă cuvântul *văcăriciul* s-a umplut
Iar de conţinut,
Ca pe vremea fanarioţilor şi nimeni n-a mai râs,
O să se facă silişte şi aici la noi, să vedeţi –
Că iar o să fugă lumea, tot ca atunci.

Silişte:
Satul împănat cu presimţiri.

MITRU TĂLMACIU

Mitru Tălmaciu era de-al lui Tălmaciu,
Neamul lor bun de limbi.
El învățase – ruseşte va să zică, pe front.
Taică-su, nemțeşte – tot pe front
Războiul ălălalt.
(L-au dus în Germania, prizonier
Cu Nea Miai, şi spunea că le dădeau nemții
Să bea numai vin. Wein, nein – zicea Nea Miai.
Wein de Weinnacht – Adică vin de Crăciun).
Moşu-su – ştia turceşte şi bulgăreşte
La '77, la Grivița.
Alții mai de demult o rupeau şi pe
Greceşte – cu fanarioții.
Stră-străbunicul lor venise din Ardeal.
Cu oile, pe la Ungureanca,
Şi ştia, la o nevoie şi
Ungureşte şi nemțeşte.
Comuna era oricum blindată, în ce
Priveşte tălmăcirea – şi asta
Mitru Tălmaciu, cu vorbă bună,
A scos trupele din sat, le-a
Trimis la Bălceşti.
(Ăia întrebau de Berlin)

Berlinul e aici – arăta spre
Bălceşti – Mergeți uşurel şi
Dați de Berlin...
(Asta, pe ruseşte, a avut efect)
Dar acum ce te faci cu

Cuvintele noi?
Şedinţă, miting,
O să ajungem să traducem din româneşte
În româneşte.
Eu traduc şi din româneşte în
Româneşte, bă! Fără dicţionar.
Sunt poliglot de limbă română.
A spus el într-o zi, dar prostănacul
De Cornel Radu – n-a priceput –
Cum adică, poliglot de
Limbă română. Ha, ha! Să nu-l scuipi în gură,
Cum făceau tătarii.
Le spuneau robilor să stea cu gura căscată
Şi şleahta trecea prin faţa lor şi le scuipa
În gură...

După aia, fiul său Dode Tălmaciul
A făcut 15 ani de puşcărie
Şi-a învăţat englezeşte, franţuzeşte,
Italieneşte
Tot cu profesori universitari şi cu
Miniştri.
Şi limba latină, cu un papistaş –
Şi morse – dar pentru asta îţi
Trebuie calorifer.

PRIMIȚI CĂLUȘUL?

Ioniță al lu' Burghiu
Sărea de-un metru, când sărea la călușari!
– Primiți Călușul?
– Primim Călușul.
Păi, dacă-i primea omul,
Ei se opreau în dreptul casei lui –
Pe porția de drum din fața casei –
Porția de linie a omului,
Se organizau
Și-ncepeau să joace.
Și dă-i și dă-i! Și trópotă –
Și dă din pinteni,
Și pune jos ciomagul
Și sări peste el
Și apleacă-te să-l ridici...

Da apare mutul. Mascat.
El nu vorbește, nu râde.
Face zgoande.
Se suie pe casă și scoate o tulumbă din pantaloni.
Și mai cere o garniță cu apă.
I-o dă o femeie.
Și el varsă apa aia prin tulumba din pantaloni –
Și lumea râde.
Și fetele îi dau ghionturi
Că i-a ieșit și-un fuior de cânepă din nădragi.

Coboară de pe casă și se repede pe una.
Și aia țipă – și se ferește.
Și-n timpul ăsta

Căluşarii au ridicat tot praful în cer,
Tot frământându-l cu călcâiele
Şi iar au aruncat bâtele, le-au aliniat jos.
Şi vine mutul şi vrea să fure una.
Şi căluşarii, care fac jurământul, îl văd
Şi se reped să le ia ei mai înainte...
Şi Ionică ăsta al lui Burghiu, care e vătaful,
Sare mai sus decât toţi. De-un metru,
Parcă ar avea Harcuri în burtă.
– I-auzi! I-auzi! I-auzi-iaa!
Zicea vătaful.
– Hărăhăp! Hăăp! Hăăp!...
Răspundeau ceilalţi, cu sufletul la gură.
– Hăăp! Hăăp! Hăp!

Ce-o fi auzit Ioniţă al lu' Burghiu?
Ce-or fi auzit ceilalţi?

– Hăp! Hăp! Hăp! făceau copiii printre oameni
Dând să se organizeze şi ei într-o ceată.
Mă amestecam printre ei –
Şi abia aşteptam să zică
Vătaful: *I-auzi, i-auzi, i-auzi-iaa!*
Ca să bat din picioare şi să ascult...

Nu se auzea decât vuietul jocului,
Ca o apă vijelioasă care iese dintr-o peşteră,
Bucuroasă că dă de lărgime şi că se colorează
Cu toată lumina de afară.
Era în vremea colectivizării şi numai belele
Şi supărări. Oamenii aşteptau căluşul
Ca pe-o distracţie – una adevărată,
Ca pe o veste,
Adusă în secret de vătaf şi strigată tare
De ceată. Poate cei mai bătrâni înţelegeau,
Sau dibuiau ceva foarte vechi, foarte ceţos.

– Tăceți, mă, din gură! Se răstea câte unul la ăia de
Râdeau în jur! Tăceți, s-auzim mai bine.
Întotdeauna m-am întrebat ce aud căluşarii.
Ce auzea Ioniță al lu' Burghiu, când zicea: I-auzi, I-auzi
I-auzi-iaaa!

Jocul ăsta mă tulbură şi acum.
Şi înaintea lui Ioniță ăsta fuseseră
Alți vătafi – un şir lung.
Poate tot aşa de ageri şi de mândri.
Şi ăsta, al lui Pandele –
De-şi trimisese fratele la şcoală
În locul lui – ajunsese mut în ceata unuia.
Era zgomotos, bondoc, aici capul, aici turul
Făcea tot felul de năsărâmbi
Şi lumea râdea.
Şi bunicul meu – colegul lui Pandele –
Era acum flăcău – stătea şi se uita la căluşari,
Şi-i plăcea că se bucură lumea.
Mutul era împodobit ca alte vise:
Cu plantici, cu pene de păun
Cu bete multe... Şi când cobora el de pe o casă,
Unde executase un număr de circ foarte frumos,
Una de era mai pe-aproape, Tilina lui Surdu,

Să-l ajute să se dea jos – ea mai miloasă, că toate femeile
Şi fetele fugeau de mut, că le era ruşine, fiindcă le
Ridica poalele-n sus cu ciomagul – pune ea mâna.
Sare mutul, se-mpiedică şi cade peste ea – şi cad amândoi
Şi se-nfăşoară şi se rostogolesc – Lumea hăă-hăă-hăăă!
Şi se ridică ei, se scutură de țărână, fata, roşie ca racul –
Şi se termină căluşul...

Şi peste câteva luni se aude că Tilina e grea –
C-a luat-o din căluş – sau c-a luat copilul din căluş,
De la mut. Şi la urmă a şi născut un băiat – Zicea că

E al mutului. I l-a pus atunci în braţe,
Când a căzut peste ea...
Şi l-a dat în judecată, ca s-o ia.

Şi Gheorghe Ionescu era notar –
Şi judeca. Era şi logofăt.
(Logofete, mâine vin la împăciuire)
Şi-a venit colegul lui de şcoală la el cu fata,
Cu copilul în
Braţe. Se uită judecătorul la pârât, se uită la copil
Se mai uită iar la om...
– Mă, Pandele Vasile e copilul tău. Ia femeia şi ţine de ea,
– Nu m-am atins de ea, mă Gheorghe,
Cum s-o iau cu copil?!
Nu e pruncul meu, că nu m-am atins de ea.
A văzut toată lumea
Am căzut peste ea şi-atât... n-am luat-o-n braţe...
– Păi nici nu trebuie mai mult,
Că voi căluşarii sunteţi iuţi.

Ei, şi la urmă s-au împăcat ei. Fata era frumoasă,
S-au oborât ei şi s-au îngăduit.
Avea ceva pământ. I-a mai făcut vreo patru copii.
Dar când venea vremea căluşului, bărbatul o închidea în casă
Să nu se ducă să se uite la ea –
Ca să nu se atingă cineva de ea,
Că-l ia din căluş.

– I-auzi, i-auzi, i-auzi-ia!
Hârahop, hop, hop!

* * *

Ce să mai auzi, că toţi s-au dus...
În frunte cu vătaful, Ioniţă Burghiu.
A fost operat în gât şi nu mai vorbea.

Da' tot a jucat căluşul.
Din vătaf – aoleu, ce vătaf bun era –
Să ajungă el mut!
Juca tot vătaf.
Şi în ultimul an s-a înţeles cu ceata lui,
Prin semne:
– Bă, numai anul ăsta – după aia nu mai poci.
Cancer. A murit, că n-a mai putut să înghită.

Dar ce comenzi îi mai ieşeau
Pe gâtlejul ăla, înainte!
Încremenea satul, când lua el comanda.
Şi anunţa că şi anul ăsta vine la noi căluşul.
Din vechime, vine de cine ştie
Când, poate de pe vremea
Dacilor vine căluşul.
– I-auzi, i-auzi, i-auzi, iaaa!
Şi ăilalţi răspundeau:
– Hărăhăp! Hăp! Hăp!

Şi după un minut, două ecoul:
– Hăp, hăp!
Întors de prin vâlcele, de pe dealuri, din păduri.
Nimeni nu-nţelegea ce-nseamnă hărăhăp, hăp!
Dar toţi se-nfiorau,
Parcă veneau călări cine ştie ce viteji
De-ai lui Mihai, Novaci, Calomfireşti,
Vuiau văile. Cu clopoţei de cioaie şi cu platnici la
Pălărie şi cu brâie frumoase, toţi chipeşi
Şi falnici – veneau să ne aducă acest obicei –
La toţi le plăcea chiar dacă nu pricepeau.
Ceilalţi erau: Ilie Mândreaţă, Rafailă Gheorghe,
Coza, Porumbel?, Pătrulescu Ilie
Cu ai lui Budică de la
Vale, Budică Ion şi cu Predescu Gheorghe
Şi Predescu Ilie

Câți sunt?
Nouă cu mut cu tot și cu vătaf.
Sunt sau nu sunt 9? Mai numărați-i și voi.
Uite, mut nu mai știu cine era atunci
Cu ceata asta... Să fi fost mutul de...?

I-auzi, i-auzi, i-auzi-ia!

Cine mai are acum chef de căluș?
Rusaliile dacă vin fără căluș
Nu mai sunt Rusalii.
Sunt orice vrei – ședință,
Alegeri, –
Miezul verii nu mai are nici un chichirez.

I-auzi, i-auzi, i-auzi, ia!

PERMUTAREA

Mergeau cu taraful, cântând în urma carului.
La început, au lălăit de-alea triste.
Drumul era lung şi taraful nu era pregătit.
Cântece prea triste nu le cere nimeni
Au început să le zică pe-ale lor,
Întâi mai încet, la urmă zbierând!
Cât îi ţinea gura:
Buuusuioc de la Pleniţaa,
Pree-sădit de daica Niţaa...
Şi mi-l udă cu guriţaa
Şi-i face umbră cu ţâţaaa...
Boii ciuleau parcă şi ei
Urechile – carul mergea legănat, trăgănat
Coşciugul nu se mai hâţâna
Şi răposatul cu
Mâinile pe piept se lăsa răpit pe aripile
Melodiei, furat de amintiri.
Căci din sămâncioara ta
S-a năstimat dragostea...
Busuioc tare-nflorit
Spune cin'te-a ciumpăvit?
Că băieţi ce te sărută
Din comună se permutăă...

Asta să zicem că avea puţină jale,
Că Mitrică al lui Brichiş
Într-un fel se permută din comună.
Şi ăsta:
Vai de omuleanuuuu strin

Ca un măr dulce la drum.
Neică, cine pe drum trece,
Ăla mi-l zburătureşte,
Crăcile mi le mejdreşte.
Dar ce te faci cu cele de dragoste,
Unde lăutarii
Erau cei mai tari?
Se uitau cum plânge lumea şi ziceau:
Puichiţă de peste Olt,
Cu moţişoru' de-un cot,
Pe un'e-ai trecut Oltu'
De nu s-a-necat moţu'?
Tare frumos cântec, gândea
Al lui Brichiş – căruia-i
Plăcuseră puichiţele din
Străinătate – de peste Olt...
... Şi la gât numai parale
Tot parale turalii
Luate de la beşlii.
Tare frumos cântec,
Ofta în gândul lui, cu ochii spre cer.
Cuvinte vechi, de demult...
Şi ce repede trecu ea, viaţa asta...
Măcar de-ar merge boii mai domol
Să-mi umplu sufletul de dulceaţă.

Stă în tron
Ca pe un cântar de cântece, de vorbe.
Aşa ceruse el
Să-l îngroape cu lăutari –
Şi nu fitecine,
Ci unul din tarafurile bune,
Din Ciuturoiu,
Tocmiţi ca la nuntă.

CUM A SCĂPAT TRAŞCĂ

Traşcă făcuse puşcărie mult, da scăpase.
Scăpase pentru că se tot ruga tot
Timpul.
Da aşa din buze câte o jumătate de oră
Cu faţa spre răsărit – nu prea nimerea
Întotdeauna direcţia,
Că era greu să ştii încotro
E răsăritul în beciurile alea.
Cei care erau cu el, se gândeau
Cine ştie ce păcate are ăsta,
De se roagă atât.
Odată l-a întrebat unul:
– Ce tot spui tu cu atâta foc în rugăciunile
Astea ale tale?
La început s-a codit şi n-a vrut să
Le spună, apoi şi-a dat drumul.
– Ei, ce să spun? Zic şi eu:
„Doamne, Doamne,
Cum mă vei păstra, aşa mă vei avea!"

Şi uite că Dumnezeu l-a păstrat
S-a întors în sat.

SECETA

Secetă pe la noi.
Iorgu al Babii, când plecă să ia grâu de la Dunăre,
Se duse şi prin satul ăla de lângă Dăbuleni –
Cum îi zice, domnule?
Ce mai? eu sat ca ăla n-am mai văzut.
Pustiu! Câte un câine speriat, câte-o coţofană
Pe garduri...
Şi-n ferestre câte două blane, bătute-n cuie
Două blane puse cruciş.
Să zici că le puseseră pentru hoţi? dar
Uşile erau deschise. Ori
Nu erau deloc. Case fără uşi eu n-am
Mai văzut!
Blanele-n geam înseamnă că proprietarii
Sunt plecaţi – ne-a spus şeful de post –
Unul oacheş şi vânăt, care ţinea loc şi de primar
Şi de şef de post.
– Păi, unde-au plecat – de-au pustiit satul?
– Aşa pleacă toţi de aici primăvara.
Era când se năstimesc mugurii,
Şi când ies frunzele dudului –
O iau ca viermii de mătase pe nervurile
Frunzelor de dud –
Aşa o apucă pe drumuri ei – şi rod
Tot... Săracii? Ce să roadă? Cerşesc,
Muncesc... şi toamna vin cu căruţa plină –
Grâu, Porumb... câte un purcel...
Găini...
Ce bocănituri s-aud atunci în sat –

Toţi îşi scot cuiele din balamale, dau blanele
Jos, pun muşcate-n fereastră... şi se pun
Pe trai... Toată iarna petrec –
Primăvara pleacă iar... Ăsta nu e sat decât de
Iernat.
– Şi românii ce zic?
– Păi români nu prea sunt... Nu stau aici, că le e urât.
Iorgu s-a uitat, a luat seama... ce dracu să cumpere?
Din ăl sat de orbeţi? A pus biciuşca pe boi şi-a plecat
La Rast. De-acolo a luat grâu.

MANU PROPRIA

Întors de la Bicaz, Marin al lui Geică –
Se puse pe pământul
De-i mai rămăsese, din cele 50 de hectare, un
Petec lângă baltă – să facă
Grădină modernă. Bulgărească!
Fusese în tinereţe negustor la Ploieşti –
Tot zarzavat vindea,
Ori poate peşte, ori şi de-aia, şi de-aia –
Îşi făcuse gospodărie bună. I se spunea jupânul –
Lua băieţi şi-i procopsea pe la Ploieşti –
Şi de la porecla asta, şi de la pământ,
Şi de la faptul că-i mergea
Mintea, se descurca în orice situaţie – i s-a şi tras:
L-au făcut chiabur. L-au luat cu maşina neagră,
Într-o noapte – când dormea şi el în patul lui,
După ce stătuse fugit.
Şi se canonise vreo trei luni pe sub cârstăţi,
Pe câmp, prin biserică, prin case părăsite...

– Marine, scoal' că veniră. Fugi! i-a zis muierea,
– Unde dracu să mai fug? Nu mai fug deloc, eu merg încet
Că merg la puşcărie.

Şi-acolo la Bicaz – mândria ţării – unde a ajuns, i-a întrebat,
Că erau mulţi.
– Care ştii, mă, vreo meserie?
– Ce meserie ştiu eu? Ce meserie? Se întreba al lui Geică,
Ştiind că ăştia, meseriaşii, o duc mai bine.
– Eu, tovarşe maior! – era un nenorocit de plutonier

Tuciuriu.
– Ce meserie?
– Croitorie.
– Bine, treci în dreapta.
Şi trei ani la Bicaz, făcuse saltele –
„Şi tot jupân m-am întors – că uite oamenii din comună
Mă respectă şi acum, şi generalii ruşi îmi dau onorul",
Zicea el râzând, arătând spre Radu Fierarul – acum grădinar
Adjunct.
Şi la urmă iar l-au luat pe jupân într-o noapte şi după
Doi ani scria că e bine, la Periprava
În Delta Dunării – lângă mare.
„Eu sunt bine pe aici, că şerpii sunt neveninoşi
Şi chiar dacă-i calci şi te muşcă – n-ai nimic –
Şi tăiem la stuf şi la şerpi zi şi noapte –
Că seamănă şi trebuie să dai repede – şi anul ăsta
Am ieşit bine cu norma –
Şi vedeţi ce faceţi şi voi pe-acia,
Cum vă descurcaţi, că eu mai întârzii."

Şi-n timpul ăsta Radu Fierarul a trecut la fierăria colectivei
„Fierar principal la gospodăria colectivă".
„N-am ce-mbuca" se lăuda el.
El tot aşa, oricât ar fi fost de ostenit,
Seara, acasă asculta posturile.
Şi când n-a mai fost voie nici asta – da deloc, deloc! –
El tot asculta, fiindcă aparatul lui nu prindea bruiajul
Românesc. Şi-al popii, şi-al învăţătorului Trăşculescu,
Şi aparatele astea de la deal – al lui Mocofan...

Aparate bune, străine,
Toate nu mai produceau decât bârâituri – bââz – vâââj –
Vââj! – din când în când vreo vorbă, pchiu! pchiú!
Oac! – Zang! Dracii! Mai scapă şi câte un nenorocit de „Şi"
Ori „De unde până..."
Şi al lui mergea ceas. Se auzea parcă i-ar fi vorbit ăia

La ureche. „Nene, eu aud tot." Au zis aseară că... i-auzi,
Nu mai e mult! Crapă, într-o lună două. Maximum în
Cinci ani – că n-o să se mai respecte statu quo că nu mai vor
Ăi de-l suportă. Că s-a făcut totul peste capul victimelor,
Înțelegeți?
– Ia uite, dom'le! făcea Petrică al lui Nete – de-i luaseră
Pământul, moara și aparatul de radio.
– Ialta, frate. Au zis ceva de Ialta?
– Nu. Poate deseară.
Și l-a pârât unul la Comitetul Provizoriu
Că nu e conectat la bruiajul național.
Și-au venit și l-au întrebat ce fel de aparat are?
– „Manu propria", a zis (Auzise vorba asta la unul
De la Prejoi, David Popescu, profesor de latină la București,
Rudă cu învățătorul Trăsculescu).
– Și de ce asculți ce spun capitaliștii și reacționarii?
– Eu? Mă, nene – eu când vin acasă pic frânt
De când trag acolo la fierărie – ce? am timp de lozeli
De-ale ăstora? N-am eu timp nici de ce zic ai noștri,
Că uite și aici câte am de dres – roate, osii –
Placheuri – să ascut coase, cuțite,... ce le-a mai rămas
Oamenilor...
Și dacă aș avea timp să ascult și dacă s-ar pune problema
Păi, oameni buni, tot eu mi-aș face și bruiajul.
Am făcut eu cu mâna mea aparatul de radio – mi-aș face
Și bruiajul!
Am zece-unșpe puradei – dacă le dau la toți câte o palmă
Seara înainte de culcare – să se culce,
Când încep să vorbească
Americanii – păi se face un bruiaj! Mamă! Mamă!
Uite-o probă. Și jap, jap, jap! pe obrazul
Murdar al câtorva, când cu palma, când cu dosul –
Ploț! Ploț! de-a-nceput o chirăială
Și un plâns pe toate
Tonurile și-n toate registrele
De-au ieșit ăia val-vârtej.

O chirăială şi-un plâns smiorcăit
Şi cu sughiţuri – un urlet
De nu se mai poate auzi ceva ce e în lume?
– Văzurăţi? Şi-ncă nu se nimeriră toţi pe lângă mine.
– Unde sunt, fă, ăilalţi?
Şi la urmă ăia s-au întors a doua zi
Şi i-au ridicat aparatul.
– Hei, a strigat Radu după ei. Păi plecaţi aşa
Numai cu aparatul? Luaţi şi bruiajul. Dă-le, fă, doi-trei
Copii mai cu glas.

PLEBISCITUL

Umbla o învăţătoare, Petria, şi cu moaşa asta a tânără,
Din casă în casă, cu nişte liste. Să semneze lumea,
Că „luptăm pentru pace".
Oamenii, plictisiţi, grăbiţi, se iscăleau acolo
Repede, la poartă, pe pod sau punând hârtia pe ulucă.
Unul din ei îi iscălea pe toţi, în toate felurile,
Şi pe copii – femeile însărcinate
Îl puneau şi pe-l din burtă
Să fie acolo. Spanac! O iscălitură. Nu-nseamnă nimic.
N-au ce să ne mai ia. Îşi băteau joc –

Şi când au ajuns la Radu, n-a vrut.
Eu nu, a zis.
– De ce, că eşti pentru pace.
– Eu sunt pentru pace, dar n-am ce mânca.
Camuflaj este,
Că vorba aia
E mai rău ca pe front.
Patrule sunt, cartelele, cartele –
Dacă s-ar găsi şi
Pâine şi carne ar fi ca-n timpul războiului!
– Lasă, Nea Radule – ai fi având dreptate,
Da' iscăleşte aici, e o formalitate.
Trebuie să semneze toţi din comună.
– Or semna toţi, dar eu nu vreau.
Nu sunt de acord cu ei. Să mă-ntrebe şi pe mine
Când vor să mai ia vreo hotărâre,
Că poate le-oi da un sfat bun.
– Păi, uite te-ntreabă acum.

– Şi eu zic *nu*! Ce pace e asta,
De nu poţi să răsufli?
Îl vezi pe-ăla galben şi sfrijit în pat?
N-am doctorii. Îi vezi pe-aştia lihniţi de foame?
Ce să le dau? Vietnam? Coreea? Africa de Sud?
Spune şi dumneata?
Nu găseşti un cap de aţă – dacă-ţi trebuie...
Uite, am fost la Bucureşti
Să-mi pingelesc nişte bocanci
Rămaşi din război – îi pingeleam eu dacă-aveam pingele –
Şi-am colindat tot Bucureştiul şi n-am găsit un cizmar
Am venit cu ei rupţi îndărăt, uite-i colo sub pat,
Daţi cu vaselină de la puşca mitralieră, de-atunci.

Fetele râdeau, chicoteau.
Mergând spre sfat,
Spun unor femei adunate la poartă:
– Nea Radu nu vrea să semneze.
– N-o fi vrut –
Dar acum nu-l mai pârâţi şi dumneavoastră.
Şi ele l-au spus.

UN DEMN...

– Săriți că-l omoară pe Radu Fierarul
Îl bate milițianul.
Și lumea s-a strâns.
În fața miliției, în drum,
Milițianul îl doborâse –
– El și cu încă unul – și-l băteau
Și călcau pe el
Și-l loveau cu picioarele, pe unde nimereau.

Ăla gemea și zicea:
– Eu m-aș răscula și acum,
Dar sunt foarte ocupat.
– Așa, dă, mă! Că ai în cine.
Doar nu dai în mă-ta.
Clasa muncitoare îți stă la dispoziție.
Așa, călcați-o bine în picioare.
Că nu vă hrănește bine.
Doi milițieni pe cap de locuitor,
Uitați-vă și dumneavoastră, oameni buni.
Zicea Radu, de sub cizmele ălora, calm,
Parcă ținea un discurs.
– Taci! Că te omor! Zicea milițianul Costache
Și iar se năpustea, mai tare.
Și când ostenea el, îl lua celălalt.

Ăl de nu era al comunei, era din Murgași,
Venise chipurile
În vizită pe la ăsta –
Și se nimerise să aibă, uite, nevoie,
De el – organ represiv.

Îi făcuseră o percheziție lui Radu la C.A.P. – acolo,
În hardughia aia plină de fum, unde avea fierăria.
Găsiseră câteva ghijuri de porumb.
Cinci-șase porumbi mici și sbârciți.
– Așa? Furi din avutul obștesc?
– Eu? Nu fur!
Nu suntem noi producători și proprietari?
Le-am luat să dau la găini. Un bob de gușă.
– Ești hoț!

Și când trecea acasă,
I-a ieșit și milițianul înainte și-a tăbărât
Pe el.
A sărit și celălalt și l-au doborât.
Fierarul era voinic, dar era nemâncat.
Ăștia tineri, și bine hrăniți, și doi.
Dădeau cu bastonul de cauciuc, cu pumnii și cu piciorul.
Și el, când țipa, când protesta:
– Asta pentru că n-am vrut să semnez.
Uite, nici acum n-aș semna. Să vedem ce-o să faceți?
Și la urmă, adresându-se celor din jur:
– Să nu aibă nimenea dreptul să spună o jumătate de
Cuvânt, domnule! Numai el, și numai el!
Ce zice el să zică toată lumea – unde s-a mai pomenit?
(Se certase cu primarul și la el se referea)
Se strânsese lumea și se uita cum îl bate.
– Mie îmi place Nea Radu că e demn –
Nu știu cine a spus.

Mai există și oameni demni, nu ne-am
Păcătoșit de tot, a adăugat altul,
Uitându-se în jur să vadă dacă
L-a auzit cineva. Toți au plecat
Și l-au lăsat pe ăsta demn să încaseze pumnii.
Degeaba, eu pentru pace tot nu iscălesc
Zicea Radu. Puteți să mă și omorâți.
Mie a început să-mi placă lupta pentru război.

SCHIMBAREA NUMELUI

N-a scăpat de râie neam,
Până nu şi-a schimbat numele,
Îl chema Vasile.
Şi numele ăsta se-nvăţase cu râia.
Şi, după ce-şi tocise ghiarele de scărpinat
Şi luase şi coaja de pe frasinii din curte,
Că mergea şi se scărpina de ei,
Aşa cum fac vitele,
Se bătea cu boul pe frasin –
Da boul se scărpina de copac
Aşa ca să facă gimnastică,
Făcea masaj boul dimineaţa să-şi pună sângele în
Mişcare – da el?!
Şi-l învăţă una să-şi schimbe numele.

Şi l-a schimbat din Belitu Vasile
În Belitu Gheorghe.
Da' ce greu a fost până ce şi l-a schimbat!
În primul rând, că nu găsea alt nume să-i placă.

S-a dus în cimitir,
El cu încă doi,
Cu naşul şi c-un alt vecin mai apropiat.

Pe muteşte.
Că dacă vorbeau, n-avea leac.
Şi-acolo a-ngropat haina de pe el
La piciorul crucii, tot aşa pe muteşte.
– Da de scărpinat am voie?

A-ntrebat el.
– Ptiu! Fire-al necuratului! Vorbişi!
Stricaşi tot.
Hai înapoi!
Au plecat.
Şi s-a întors seara următoare.
A-ngropat şi pantalonii.
După aia,
Naşul i-a dat de trei ori cu busuiocul
În cap,
Cu gura închisă, aşa.

Când au ajuns în sat,
Râiosul şi-a strigat numele vechi
De trei ori, cu faţa către cimitir
Şi de trei ori numele nou
Cu faţa spre sat.

Şi s-a prins.

VIJELIA

Pe la amiaz au venit nişte nori negri
Ca pământul, aşa.
Au început să curgă nişte picături mari
Şi-un vânt s-a pus să bată
Şi-a aplecat un rând de plopi înalţi
Care au stat un an aplecaţi.
A-nceput cu trăsnete.
Şi dintr-un trăsnet
Şi-un vânt l-au doborât.
Au, ce stejar mare!
Doar el mai rămăsese,
Poate de pe vremea lui Mihail Viteazul,
Poate mai de mult.
Fraţii Buzeşti aveau moşie aici, la Călui,
Şi veneau şi prin coclaurile astea.
Căci erau păduri mari, bugeag straşnic.
Vlăsie.

Marin al lui Mitru lu Graure (Mărăcine)
Aducea un car
Cu fân.
Şi-odată s-a săltat carul în sus.
Zbura. Nu atingea pământul.

Se-nvârteau roţile singure în aer,
Ca elicele de avion.
Şi el se ţinea de jug şi ţipa.
Boii zbierau.
A mers aşa până a intrat mai sub deal
Şi-a fost o ţâră de adăpost.

A tras rasteiele de boi, ca să le dea drumul
Şi-a fugit. Apele veneau,
De nu mai aveau loc sub poduri.
Şi stejarul ăla bătrân era în puhoiul vântului.
În mijlocul văii,
Vuia vântul din toate părţile.
Puhoi de vânturi. Şi el s-a ţinut sute de ani.
Acum stătea doborât, ca o clopotniţă.
Umpluse valea de crengi,
Rădăcinile scoase făcuseră
O groapă ca de bombă.
Şi carul cu fân zbura, cu boii zbierând.

N-a fost o vijelie, nici hală
Cine ştie ce-o fi fost? *Taifun*
Aşa ceva nu s-a mai pomenit
Prin părţile noastre.

Ne-au procopsit ăştia cu de toate,
După război.
Se zice că, atunci când se face vârtejul ăsta,
E rău, dacă te prinde pe marginea lui, pe
Buzele lui – că în mijloc e gol –
Şi te ridică aşa o sută-două de metri –
Ba şi mai mult – şi la urmă
Dacă aluneci în centrul vârtejului,
În mijloc – acolo e gol – şi cazi de nu
Te vezi – de la distanţă mare –
Cine ştie unde – unde te-a
Dus vârtejul, învârtindu-te. Dacă se-întâmplă
Să sugă vreo baltă – cum i se năzare şi
Lui – cad broaştele cine ştie unde.
Şi broaştele astea se mănâncă.
Fiindcă sunt bune de nu ştiu ce boală,
Şi ţin de foame, pe vreme de secetă.

Acum cu foametea asta – în 1946 –
De două ori mâncaseră oamenii broaşte –
Cu ajutorul lui Dumnezeu –
Şi ştii că erau bune
Le prăjeai pe tăciuni si gata.
N-am mai mâncat broaşte de nu mai ţin minte
Zicea un moroi – pe' ci pe la cişmele.
– Da lăcuste? întreabă celălalt.
– E, nici lăcuste...
– Da stelniţe?
– Nici.
– Da libărci? Da lipitori? Da
Coajă de copac? Da mierte fierte?
Da calcavuri? Da...
– Nici de-astea.
– Ei, de toate o să guşti cât de
Curând. C-or să se pună nişte
Vremuri căcăcioase – şi bulzeştenii
N-or să mai aibă nici ce să dea de pomană.
– Fugi că nu cred.
– De n-or fi aşa să nu-mi zici
Mie Bâţu... sau Coza... sau
Nu s-a auzit bine.

Trină, copilul Tilinei,
Cu inima cât un purice a luat-o
La fugă.
– Mă-ntâlnii cu moroi! Mă-ntâlnii cu moroi!
Zicea speriat, vorbeau politică.

VÂNĂTORI

La noi în sat nu erau vânători.
Nici unul.
Satul se afla între păduri bătrâne,
Pline de sălbăticiuni,
Dar nimeni nu punea mâna pe puşcă.
Era în firea lucrurilor ca vulpea
Să-ţi intre în curte, pe sub gard, sau *pe rost*
Şi să-ţi înşface o găină.
Era în firea lucrurilor ca lupul
Să urle în vârful dealului
Şi noaptea, când crăpau pietrele de ger,
Să sară peste ulucă şi să omoare o oaie.
Cum să-i stăpâneşti? De ce?

.....

Toate animalele aveau rostul lor.
Şi pentru toate se găsea de mâncare.

Împuşcături s-au mai auzit la noi
În vremea războiului.
Se omorau oamenii.
În 1917 a venit pe deasupra Bulzeştiului
Zepelinul.
Şi muierile stau pe lemne, la poartă,
Şi se uitau cum zboară, lăsând parcă o gaură în cer,
Şi zicea Baba Niţu (Mama lui Marin Mugurel):
– Uite, nemţii, cum o caută pe Ecaterina...
Ce car de foc au mai inventat, pentru o fată.
Şi se auzeau tunurile la Filiaşi.
Şi Ioana Petriei îşi băga bumbac

În urechi şi câlţi,
C-o dureau urechile de-atâta război.

La urmă, s-a terminat şi războiul ăla, s-a
Terminat şi războiul al doilea.
Şi-au venit vânătorii de la oraş.
Pentru ei un lup însemna *vânat.*
Vulpea – vânat.
Cerbul – vânat.
Căprioara – vânat.

Au împuşcat tot, s-a orăşenizat pădurea.
Or s-o şi betoneze
Să nu mai răsară nici copaci,
Nici tu alun, nici tu cer, ori gârniţă ori
Frasin. Nici tu mărăcine, corn ori păducel,
Nici tu pui de animal n-o să se mai joace
În branişte
Nici tu ciripit de păsăret pe sus
Nimic, nimic, nimic
Praful şi pulberea!

LA NAŞUL CORNIŢĂ

Am fost în casa lor,
Spunea mătuşa mea.
Era naşul vostru. Tu nu erai născut.
Doar Nicolae şi poate Marioara.

M-a luat mamă-ta în sanie. Să ţin de oale,
De-aia ştiu că stătea acolo, în Nătărăi.

Ţinutul de oale în sanie
Era foarte greu.
Că sania aluneca repede pe zăpada
Care scârţâia
Oalele cu sarmale şi ciorbă se clătinau
Şi trebuia să ai grijă să nu se verse.

Ele jucau,
Lasă boii mai încet, ho,
Că se varsă bâjbele!
Erau oale mari, de Târgu Jiu.

Câteodată se făcea dâră de mâncare
De la fini până la naşi
Că ştiai care la care s-a dus,
După dâre.

BLESTEM DE MUMĂ

– Fire-ai al dracu, Mitre, mumă,
Cu apa pe care am dat-o pe tine
Şi cu untul de te-am tras cu el!

O supărase rău, ea îl blestema acum
Şi el râdea. E, blestem de mumă! Scârţ!
Că n-o face cu răutate.
Da' că tocmai ăsta se prinde!
Ea l-a mai blestemat, cât l-a mai blestemat,
Şi-a tăcut.
La urmă, a uitat ea, a uitat el.

Şi-a adus aminte de blestem, tocmai când
S-a pomenit cu ursul în faţă, pe potecă.
Nu mai putea fugi, s-au luat la luptă,
Îl lua-n braţe, îl da la o parte,
Iar se încleştau.
Îl răsturna Mitru, că ursu era slăbit, abia
Ieşit din iarnă, dar gadina iar se ridica
Şi mor! Mor! Peste el.

„M-a jucat în picioare".
Noroc că n-a dat cu ghiara, că aia te sfâşie,
Şi la urmă chiar dacă rana nu e mare, e
Otrăvită. Mori de otrava ursului.

Am văzut că-mi curge sânge. –
Zic, fire-al dracu, Mitre,
Cu untul de te-a tras mă-ta cu el,

Atât ți-a fost,
Aici te-a ajuns blestemul.

Ursul călare pe mine. Gâfâia el, gâfâiam eu,
Țipam, plângeam, cine mai știe...
Și odată ni s-au întâlnit ochii.
Așa ca o scăpare de lumini, un mic licăr.
Ce-o fi fost în ochii mei?
A slăbit strânsoarea, s-a dat la o parte,
S-a mai întors, m-a mirosit
Și-a plecat.
Parcă-l aud și acum îndepărtându-se...
Lipa... lipa...

M-am târât și eu la drum
Ca un șarpe călcat de copita boului,
Și m-au găsit acolo niște oameni.
Putea să mă răpună, dar ei nu mănâncă om.
Nici nu vor să te omoare. Se apără și ei, de!

Odată, ursul a venit
Într-un sat mai sus de noi, la Novaci.
Bulzeștii fiind mai la vale – urșii nu
Coboară – îi lasă doar pe lupi –.
A intrat în coșare și-a luat porcul. Un grăsun.
Țipa ăla, guița.
Oamenii au sărit cu parii.

Porcul, zbătându-se, a scăpat.
Fugea în jurul cotețului,
Ursul după el,
Oamenii după urs. Nu s-a sinchisit de bâte
A prins iar râmătorul și-a plecat cu el.
Când ia boul, se repede și-l prinde
Cu labele dinainte
De greabăn. Îi înfige ghearele și la urmă

Îl mână aşa spre vreun copac, o râpă, şi-l doboară.
Boul e voinic, se apără şi el,
Dar prins de greabăn, n-are ce mai face.

Mitre şi-a amintit multe poveşti de-astea,
Când se tăvălea cu ursul –
Până atunci nu le crezuse.
Acum pe la noi nu mai sunt
Urşi, nu mai sunt râşi, nu mai
Sunt lupi.
Şi dacă nu mai sunt lupi
Nu mai sunt nici oi.

CINE JOACĂ MIREASA?

Murise Zgarbură Dimie, logodit
Cu o fată înaltă şi frumoasă,
Subţire, cu părul lung şi galeşă.
(Torica lu' Noatinu)
Şi acum îl duceau la groapă cu lăutari,
Că aşa e obiceiul, nu jelit ca la mort,
Ci cu veselie, şi aruncau cu bâtele-n sus
Fata, gătită, venea în urmă
El, gătit ginere.
Femeile cu poale albe,
Cu vâlnice, ciupage
Ei cu iţari şi cu laibăre
Mireasa o gătiseră...
Cu rochie albă, pantofi albi,
Voal pe cap, lămâiţă pe frunte.

Şi unul ducea bradul...
Să fi fost Brichiş sau Brichisală sau...
Uite, că nu mai ţin minte! Ba da, Tetoi.
Carul se hurduca peste nişte viroage
Şi s-a oprit într-o roşoagă,
Acolo într-o vale roşie.
Şi pun' te pe jucat!

Toţi, afară de mort, săracul.
Mireasa sărea de-i sfârâiau călcâiele,
Că unii din sat credeau că e horă,
Cine ştie ce sărbătoare.
Şi ăi bătrâni le ziceau ălor tineri:

– Hai, mă, vă regulărați să vă duceți la horă?
Toți să joace mireasa,
Să-i placă și ginerelui...
Da el săracu... parcă zâmbea,
Râdea pe sub mustață, că de vreo trei zile
Numai în chef o dusese.
Și la priveghi, îl ținuseră tot în zgoande,
Tot în năsărâmbi.
Cu focul mare în curte
Se îmbrânceau tinerii în foc,
Și spuneau la glume – ăi bătrâni,
El n-auzise atâtea în viața lui.
Poate se căznea să-și aducă aminte,
Lasă, c-o să aibă timp pe lumea ailaltă,
Să-și aducă aminte și să tot râdă,
Că de-aia se căzniseră și ai lui,
Și tot satul, să plece vesel, de-aici,
Să plece c-o impresie frumoasă despre Prădătoru –
(Cătunul lui din comuna Bulzești).

Venise unul cu niște damigene de vin bun
De la Drăgășani – beuseră numai licoare crâmpoșie
Braghină și gordan și cârlogancă.
„Cum crește nivelul de trai?", întreba moș Graure.
Și Zăbic, de pe partea ailaltă a focului, răspundea:
– „Ca scula dupe mutai" că era cam gângav...
Și toți pufneau și se înecau de râs, se ghionteau
Și alții le dădeau brânci, pe la spate, în foc,
De unde ieșeau ca luceferii plini de scântei – ce mai!
Să te tot bucuri de viață...

Și cu ce părere de bine o fi plecat bietul ginerică
De-acasă, văzând că totul e-n ordine,
Nu se termină lumea cu el,
Iar pe nevastă-sa ne-ncepută,
S-o găsi unul s-o înceapă și să coțăiască la ea

Pe săturate – uite-o cum mai joacă rustemul!
Cum sar ţoalele de pe ea ca arse, i se clatină
Şi-i dârdâie ţâţele
În draci şi i se văd pulpele albe ca marmora.
Şi tare s-ar goni mânzata de ea!

S-o găsi unul să ia floarea
S-o ia şi s-o răsădească
În grădina împăratului,
Ca să rodească până la anu'
Aşa că el pleacă de tot cu inima împăcată –
Lumea nu se termină cu el...

Aşa l-au îngropat şi pe Zgarbură, săracul,
Acolo la deal.
A avut noroc de-o înmormântare veselă,
Cum se făceau de mult de tot prin părţile astea
La toată lumea. Râdeau şi aruncau bâte-n cer.
Şi acum rămăsese obiceiul doar pentru ăştia logodiţi.

Asta, de-a cântat şi-a jucat la moartea
Alesului inimei, a mai trăit mult după aia.
S-a măritat – dar nu aşa repede, că se cam fereau
Băieţii, ziceau c-o fi având ea ceva
De mori gătit şi cu lămâiţa în piept, în ziua nunţii.

NOUTĂȚI

– Ce mai e nou pe la Craiova? întreba Papagheorghe,
Venit special din oraşul Banilor.
– Păi, ce să fie – răspundea nebunul,
Tocmai îşi termină, ăsta, Belivacă,
Biserica, aci-n coastă. Au zugrăvit-o frumos,
Cu iad, cu draci, cu maci – pe de o parte,
Cu sfinți, cu îngeri, rai, ceruri, slavă –
Pe de alta. Să tot intri să te rogi.
Poimâine o târnosesc – au, ce se mai pregătesc popii!
– Când? întreabă Papagheorghe.
– Păi, ce e azi? Vineri. Nu mă mâine, sâmbătă.
Poimâine, duminică.
– Aşa e! zicea profesorul. Numai că asta a fost
Acum două sute de ani. Domnilor, *ăsta prevede trecutul*
Ce nu s-a mai pomenit.

Şi i se dusese vestea zăltatului nostru,
Că are darul ăsta.
Când i s-a speriat mintea, nu i s-a speriat
De tot, ca la alți nebuni.
Nu i s-a speriat bine, i s-a dat
Puțin mai într-o parte – şi *vede în urmă*, ca într-o
Oglindă venețiană (de sunt vreo câteva în Craiova).
Şi veneau grupuri, grupuri şi-l întrebau ce voiau
Să afle – unde nu ştiau ei prea bine, ori fuseseră foile
Rupte în istoria noastră să le umple nebunul lacunele.
Un profesor de latină a vorbit cu Costică pe latineşte.
„Eu dediu oile, eu feciu ăsta op ei Leane,
Si văd tine. Deşider mult.“

„Nu se poate, ăsta a citit codicele vechi! –"
Se minuna profesorul.
– Dom' profesor, daţi-l, domn'le, mai încoa',
Să înţelegem
Şi noi, ăştia mai neşcoliţi, ce zice.
– Păi, dacă eşti puţin mai atent, pricepi tot, că e
Pe-a strămoşilor noştri...
Şi voi cuvântaţi tot latineşte,
Dar nu vă daţi seama.
– I-auzi, că de acum o să cuvântăm în ruseşte,
Cântând, chicotea Trufă, care tocmai venise de la şcoală,
Unde un basarabean refugiat, Petcu,
Le predase primele
Lecţii din noua limbă universală,
Cea mai muzicală şi cea mai bogată din lume:
– *Cac, cacoi, pişite,*
Zicea copilul, sărind într-un picior, de i se
Bălăbănea traista cu caiete pe umăr –
Şi el râdea de se prăpădea.
– Ia mai taci odată cu mascările astea – se răstea
Safta Linei.
– Copilul zice bine, asta-i învaţă acum la şcoală,
Intervenea trist Papagheorghe
Şi de-aia latineasca
Nebunului e cu atât mai binevenită. Ţinea contra –
– Şi cum o să ţinem noi contra,
Vorbind latineşte aici
În Bulzeşti, contra tovarăşilor, dacă nu ne ajută
Anglo-americanii? De ce şi-au luat mâna dupe noi?
Se înfuria Frusina, şi aproape
Că-i dădeau lacrimile. Cum să ţinem piept?
– Văzând şi făcând.
Şi Papagheorghe cu ai lui s-au dus la ale lor
Şi ne-au lăsat pe noi să ţinem contra –
Văzând şi făcând.

Eram cu vitele pe Stava şi al lu' Nină, Ion, zice:
– Bă, Costică, bă coinace – lasă-i, bă, pe ăia
Că belim vaca la Craiova, poimâine, că n-o belim!
Spune-mi mai bine, că de-aia te luarăm cu noi,
Spune – „cac" – oile noastre se mai văd? Ha-ha-ha.

Şi oile şi începuseră să nu se mai vadă.

O DECORAȚIE – DOUĂ SUTE DE NASTURI

Avea șapte-opt ani prin '47.
Juca-n nasturi c-un copil de seama lui.
Strânsese o sută cincizeci de nasturi.
Foarte diferiți între ei – de scurteică, de
Cațaveici, de mintene, de nădragi, de izmene,
De cojoace, de vestoane,
Care de os, care de tinichea, care de sidef, – nasturi de mărgele –
Cum găsise și el prin lăzi, prin pod, pe sub pat –.
Dacă a văzut c-a pierdut toți nasturii,
Avea Marin a lui Chirimențu o șchioapă
De-o jumătate
De metru și când întindea palma, așa pe pământ, să măsoare
Câștiga tot, cum să nu câștige?
Plus precizia la izbit cu nasturele în
Ulucă, ori în zid, de venea și cădea lângă al tău.
„Ți-l mâncai și pe ăsta" zicea –
Și dac-a văzut copilul că i-a pierdut pe toți
A căutat alte obiecte.
A găsit o pereche de ochelari de soare
Aduși de taică-su din război, din Germania.
Cu asta se și alesese –
Cu eliberarea nemților de sub jugul lor
Și cu perechea asta de ochelari.
„Dacă le-o folosi lor eliberarea, cum îmi folosesc mie
Ochelarii de soare la Bulzești, zicea, atunci a fost mai tare
Deranjul decât folosul."

Și Niță a dat ochelarii pe o sută de nasturi,
Cu gândul c-o să-i câștige și pe cei pierduți.

Şi iar şchioapa adversarului s-a dovedit de neînvins.
Şi atunci a pus la bătaie medaliile din pod
Nu erau ale lui taică-su, erau ale lui bunicu-său,
Din războiul ălălalt.
O decoraţie, două sute de nasturi
Le-a pierdut pe amândouă: Virtutea militară şi...
Că aşa e când te încingi la joc – şi când e să ai ghinion!
Mergi orbeşte şi dai şi haina de pe tine.

Atunci s-a gândit să-l momească
Pe câştigător în curte
Şi să pună câinii pe el
Şi să-i ia nasturii şi ce mai pierduse.
– Nu, dacă vrei să jucăm cinstit, jucăm aici la poartă.
Gata – s-a spart joaca, ăla s-a dus acasă.

Vine taică-su.
A văzut că-i lipsesc nasturii de la haine.
De frică i-a spus.
S-a pus cu bătaia pe el.
Mamă-sa dă să-l scape, ia şi ea un brânci.
– Mă, îl omori.
Copilul era pe jos.
– Nu, că dacă înviază acum, se face om de treabă.

A doua zi s-a dus să ceară nasturii.
I-a spus că aşa şi pe dincolo –
Băiatul lui Chirimenţu i-a dat ce-a mai găsit
Şi s-a întors cu nasturii într-o strachină
Şi cu decoraţiile pe piept.
– Ai luat tu bătaie, dar măcar te-au decorat,
A zis mamă-sa. Vezi acum să ţii de ele.

ALIMERELE

– Hai de-a alimerele.
– Ale cui sunt perele?
– Ale păgubaşului.
– Da de vamă ce-mi dai?
– Un miel şi-un purcel
Şi pe Sandu de-un picior.

Sandu sau Ion sau Marin –
La toţi ne venea rândul să fim daţi „de vamă".
Ne ţineam toţi de mână, ne învârteam în cerc
Şi cântam asta.
Şi câte unul se arunca şi intra în mijlocul
Cercului.
Şi odată ne-am oprit şi ne-am întrebat:
Ce înseamnă *alimerele*? Ce sunt alea?
Mere?
De ce nu se spune: Hai de-a merele?
N-or fi mere, ori fi alte... alimente.
– Hai de-a *alimentele...*
– Nu că nu se potriveşte...

Nici acum nu ştiu ce înseamnă „alimerele"
Dar nici jocul nu l-am mai jucat
De când am intrat la şcoală.
Şi-am învăţat multe alte jocuri mai grele
Care nu mi-au spus mai mult.

DE NĂLUCĂ

Gogoşica a venit cu furca de tors,
A pus copilul, pe Lisăndria, în pat
Şi ea a-nceput
Să bată pereţii.
– Fugi, nălucă,
Că te-ajung cu astă furcă.
Se ducea colò, se ducea colò...
Izbea în toate părţile
– Fugi nălucă de la... Cum o cheamă, Nicoliţă?
– Lisandria.
– ...de la Lisandria
Că te-ajung cu astă furcă
Şi las-o curată,
Luminată,
Cum Dumnezeu a lăsat-o.

Şi i-a trecut năluca. Plângea noaptea.
Zicea Gogoşica: De-aia plânge. Are nălucă.
După aia fetiţa a-nceput să doarmă bine noaptea.
Nu se mai speria.

PÂRPOR

Făcusem o bătătură la picior.
– Să-i faci pârpor, zice Gogoşica.
– Învaţă-mă dumneata.
Mama nu credea chiar tot ce ziceau babele,
Dar nici nu le gonea dacă veneau.
– Învaţă-mă dumneata.
A fiert apa – a pus apa pe spuză...
Şi acum pune, băiete, repede
Piciorul în aburii ăştia...
Ieşeau aburi groşi.
Ăsta a fost pârporul.
S-a desumflat piciorul.

ŞCOALĂ

Când era bunicul elev
– Pe la 1885 –
De era învăţătorul lor unul Buzescu
Se pomenesc într-o zi
C-un elev necunoscut în clasă.
– Tu cine eşti, mă?
– Păi, sunt...
– Şi ce cauţi aici?
– Păi, venii în locul lu' nenea
Frate-meu, că-l trimise tata
La buturugi.
– Fugi acasă, nepricopsitule,
Să vină frate-tu...
Că aici nu e pe ţinut locul.

Scosul buturugilor era cea mai a dracu muncă!
Îţi frângeai oasele, dând cu securea, să tai rădăcinile,
La urmă, cu târnăcopul, să sapi pe lângă ele,
Cu sapa, cu lopata, să dai pământul la o parte –
Te speteai. Şi părinţii îi puneau de mici
La scos de buturugi – să se-nveţe cu greul.

Pe unii copii.
Veneau frânţi din pădure,
Dar mândri – era un fel de iniţiere
Parcă veneau de pe front –
Amărâţi, cu obielele târâş – da' viteji.
Plecau *copii* şi veneau *nenea*.
Şi nen-su ăstuia, *cutare al lui cutare*
De era coleg cu bunicul meu Gheorghe Ionescu,
Era un băiat harnic... cuminte...

FLOAREA FLOAREI

Nici nu ştia, proasta, c-a rămas grea
Că de unde? Aşa din rouă?
Că eu aşa şi pe dincolo,
Sunt fată mare.
Şi i-a spus unul la fântână,
Un trecător, înalt şi slab,
Cu ochii mari, cu cearcăne. Se oprise să bea apă.
Nu-l văzuse înainte, nu l-a mai zărit de-atunci.
– Dumneata să ai grijă, să nu ridici greutăţi –
Te văd cu vadra în cap – să ai grijă,
C-o să naşti un prunc.

– Iu! Uliuu! şi-a scăpat vadra din cap –
Să ai grijă, s-a spart,
Semn rău!
Şi n-a mai auzit ce-a zis străinul,
Ce fel de copil o să nască ea,
Ori un sfânt, ori un schilod, un nărod...
Că s-a tulburat foarte tare...
Dar i-au spus băieţandrii de erau cu vitele la
Jgheab, la adăpat,
„O să naşti un copil, care..."

Şi nici ei n-au deslușit bine, –
– Care... ce?
Începuse să ragă Prian,
Care după ce băuse apă, trăgea la iesle...
Ce să înţelegi când îţi rage boul la ureche?

Asta a fost.
Şi ea, pun'te pe plâns!
Şi dă-i şi jeleşte-te.
Că nu se atinsese băiat de ea,
Că ea, cum o făcuse mă-sa,
Ca o floare... Şi dă-i şi plângi!
Şi la urmă n-a mai răbdat
Şi s-a dus la o babă să se „verifice".
(O chema: cutare a lu' cutare...)
Şi aia o ascultă, zice: „Stai o ţâră.
Ia pişă-te tu aici în oala asta."
Şi-a alergat şi i-a prins o broască,
De-aia râioasă,
Şi i-a dat drumul acolo. Şi broasca a murit pe loc.
Oac-oac – da' pe al doilea oac nu l-a mai terminat.
– Fato, eşti borţoasă, mânca-ţi-aş gurița ta.
– O fi fost broasca bolnavă... sau borţoasă...
Şi-a murit din naştere...
Floarea glumea acum, că se ştia curată.
– Hai să mai prindem una... Prinde baba alta,
Şi aia, tot aşa... moare –
Şi-n zilele următoare, Floarea, pe furiş,
Nu se mai... decât pe broaşte.
Şi toate se-ntorceau cu burta-n sus.
S-a dus la altă babă. (Mândița lu' Suveică lu'...)

– Învață-mă...
Şi aia s-a pus cu buruieni pe ea...

I-a dat de-a luat zeamă de leuştean, hrean...
(Asta omoară tot... dar la unii feți nu se prinde,
Că al lu Suveică nu s-a născut cu hreanul în cap?!)
De i-a rămas părul aşa alb... *Căiță*, ziceau unii,
„E însemnat, s-a născut cu căiță"... De unde!
Era de la hreanul ăla de n-a avut efect
Decât la albire.

S-a născut o țâcă bătrân aşa la cap.
Şi s-a mai dus la alta...
La urmă la alta...
Toate i-au dat leacuri ca să-l omoare.

Şi copilul continua să crească.
Şi începuse să se mişte,
Şi Floarea asta o ținea una
Şi bună: Că n-are de unde,
Că nu s-a atins nimeni de ea,
Că ea-l leapădă.
Până când o femeie i-a spus:
Fă, tu nu vrei să-l naşti pe Domnul
Nostru Isus Cristos? Că şi el tot aşa...
Şi, dacă trebuie să se mai nască o dată?
Dacă eşti tocmai tu aia aleasă?
Şi Floarea s-a speriat şi-a născut pruncul.

N-ai auzit că s-a arătat o stea cu coadă
De-a măturat Bulzeştiul, l-a făcut lună,
Şi la urmă au venit unii de la răsărit,
S-au uitat prin grajduri şi-au luat toate...
Nu ştiu ce s-a-ntâmplat cu el,
S-a pierdut în lume.

ȚUNDRARUL

Ce avea Bâțu în taşcă?
Brichisală avea taşca aia de piele,
Pe care o purta tot timpul la gât.
Îi mai ziceau lui şi Bâțu, da-l chema Dumitru Colțatu
Al lu' Hanță. Eu eram mic,
Dar parcă mi-l aduc aminte o țâră.
Trecea pe drum, la deal, la vale,
Cu taşca aia de gât.
Oamenii ca el mergeau cu mâinile în buzunare
Şi fără nici o traistă. El avea o traistă de piele
De porc, unsuroasă.

– Ce ai, mă, acolo? îl întreba maica. Ce avuții?
– Ei, am! Cremenea, amnarul, am luleaua,
Am țundrarul...

Săracul, asta era averea lui.
Şi-o plimba prin tot satul.
Şi râdea la ele. Cu țundrarul îşi desfunda luleaua.
Sau îndesa tutun în ea
Punea acolo, în teaşca aia, cuie, lănțişoare.

A murit într-o şură, într-un grajd.
Țundrarul nu i l-a luat nimenea
Că ăilalți fumători îndesau luleaua
Cu răzbici –
Tot țundrar, dar îi ziceau ei *răzbici*.

METODA CEAUNULUI

Se îmbolnăvea câte un copil.
Era răcit.
Cinci fete, nu era greu să fie cineva răcit
Într-o zi.
Se văita, se văita.
Mama avea treabă.
Şi dacă nu murea până seara
Când făcea mămăliga,
Atunci scăpa.

Avea metoda ei.
După ce răsturna mămăliga pe masă,
Mare, galbenă, zicea:
– Hai, care eşti bolnav?
Fuga, ce mai aşteptaţi? Te legaşi cu şervetul?
Şi fetiţa venea legată la cap şi i se punea
Ceaunul în cap, i se îndesa pe urechi,
Ca o căciulă
Aşa îl ţinea mamă-sa cu nişte cârpe de margine
Şi şervetul de pe cap apăra copilul.

ETANŞ

La colectivizare nu voise să dea boul.
Nu ştiu ce era, taur sau întors.
Şi-au auzit că vin de la vale cu colectivizarea.
Că vine comisia.
Şi el s-a pus să scoată butoaiele din beci...
Putina, brădoaicele, totul... le-a scos.
„Bă, ce-o fi făcând ăsta?"
Şi la urmă a luat boul de funie şi l-a momit să intre pe gârlici
„Uşurel, uşurel, băiatul tatii".
Boul s-a luat după porumb şi s-a văzut în beci.

Şi ăla a zidit uşa.
Şi-i dădea mâncare pe oblon.
Şi doi ani a stat bietul bou pitit (asta era după plenara
Din 3–5 martie),
Crezând că se schimbă ceva, că vin americanii.
Draci, l-a pârât cineva, nu ştiu care
Şi-au venit tot ai noştri...
„Bă şi ăla din bou l-au găsit taur.
Atât de dor i-a fost
De libertate... De, şi stătut şi bine hrănit."
Când s-a văzut el la lumină
A ieşit ca un zimbru, cu nişte
Fudulii ca cumpăna fântânii.
Şi aşa făcea cu coarnele prin aer.

Chelcea, parcă, l-a luat
Ţipau omul şi femeia ca după mort.
Şi Chelcea, care îl ducea de funie,

Odată s-a văzut luat în coarne
Şi aşa pe sus taurul l-a dus la colectivă.
A intrat cu el falnic pe poarta colectivei.

E, să fi văzut bucurie pe vaci!

VETERANUL

În ultima zi de război,
Se juca pe drum cu alți copii,
Și-a găsit o grenadă îngropată.
A umblat la ea,
A explodat și i-a retezat o mână.

Mai târziu se ținea mare,
Că e veteran de război
Dar grenada era din războiul ălălalt
Și lumea îl întreba:
– Tu din care război ești veteran, mă?
Din ăsta, de s-a terminat cu lupta pentru pace
Sau din ălălalt, de s-a terminat cu România Mare?
– Eu sunt din ăla, de s-a terminat cu armistițiu.
Sunt veteran dintr-un război ca lumea,
Nu din ăsta la care nici
Nu m-au luat, pe bază de mână lipsă.
Acum s-a terminat alt război
Și tot învinși am ieșit,
Voi sunteți toți veterani proști.

BURTICIOAICA

Burticioaica duminica lua cerga
De pe gard şi-o aşternea în mijlocul curţii
Şi şedeau toţi pe cergă lângă ea.
Avea trei fete şi trei băieţi.
Şi veneau toţi de pe la casele lor,
Şi veneau la ea aici la „raport".
Şi-i lua la rând:
– Da tu, mă? Ce-ai făcut?
Îi chema Ilie, Marin şi Sandu.
Şi Riţa şi Floarea şi Ioana.
– Da tu ce-ai făcut?
Şi spuneau şi ea-i învăţa,
E bine sau nu e bine.
Purta peşchir – basmaua i se părea o ruşine –
Era o femeie foarte înţeleaptă. Ăl de-l am
Fir-al breazu să fie toată ziua
Doarme şi bea tutun.
Sus fumatul, jos scuipatul
Şi în gură căcatul.
Şi se certa cu el. Ea
Era de neam bun, soră cu popa Marin
Ăl bătrân, tatăl preotesei lu popa Niţă.

Şi la urmă plecau şi ea striga după ei:
– Auzi tu, mă? Să nu mai faci aşa.

E, zicea ea, n-au avut şi ei tată.
Doar pe mine mă au. Primul ei bărbat murise.
Şi se mutase cu ăsta, Tufăriş Ţoţu.

Ea îşi făcuse casa pe moşia bărbatului,
A lui Tufăriş,
Care n-avea decât petecul ăsta.
Tufăriş (Ţoţu) trăia,
Dar se ducea la Brăila vara.
Nu făcea nimic. Avea un cufăraş mititel
Şi cu ce venea şi el de la Brăila,
Îl ţinea închis
Ce-o fi avut acolo? vreun ţundrar şi tutun.
Şi-o drăcuia pe ea
„Cu mumă-ta preoteasă şi cu tac-tu popă".
– Ascultaţi voi la mine, că pe mine m-a-nşelat ăsta
Am venit la sărăcia lui aici şi uite ce-am ajuns!
Plâng întruna. Şi el: „Fire-a dracului cu copiii tăi"
Şi-a mai făcut şi cu el
Pe Ioana, măritată prin Goruneşti şi pe Ion –
Însurat pe la deal pi-colo.

Şi tot pe locul ăla, din deal de Tufăriş
Era o căsuţă unde trăia
Ioana, sora lui Tufăriş.
Şi asta care cânta frumos,
A făcut un copil frumos, pe Sandu.
Şi din cauza asta, c-a făcut copilul
Ăla, nu s-a mai măritat. N-a luat-o
Nimeni, dar era frumoasă şi deşteaptă.
Băiatul ăsta, Sandu, era de-o seamă
Cu Marin Mugurel, parcă mai mic
C-un an. Deştept, s-a-nsurat şi
El prin Boghea, avea copii,
Mai venea şi el prin sat, dar
N-avea la ce.
Curtea era cu iarbă, cu nalbă
Avea coacăze în grădiniţă
Şi-un copil venea şi fura
Coacăze.

VÂNĂTOAREA

Îi dăduseră şi lui pistol
Şi toată ziua „se antrena" să ochească.
Da drumul unui dovleac de pe coastă şi trăgea în el.
Găsise un dovleac mare şi cu coaja groasă
De nu intra nici un glonţ în el. Dovleac porcesc!
Ori nu nimerea el deloc.
Coasta era cam repede,
Venea dovleacul cu viteză la vale.
Poc! Poc! Se auzea pe coastă. (Îşi şi comanda.)

– Mă, ce deavu bubuie? Cine pe cine împuşcă?
– Păi, nefericitul ăsta al lui...
Se tot căzneşte să execute un dovleac...
– Mă, ăsta se joacă cu focul! a zis Chelcea.
Luaţi-i arma din mână, înnimereşte vreun copil,
Vreo vită...

Venise iufa aia cu legionarii...
Şi cine l-o fi învăţat, cum l-or fi momit?
Se dăduse de partea lor
A mers la câteva întruniri, a învăţat nişte cântece...
Şi i-au dat pistol.
Şi până să înveţe el să ochească...

S-a terminat cu legionarii...
I-a supus Antonescu într-o noapte.

Chirţu nu făcuse nimic, că n-avea vârsta,
Dar l-au găsit pe-o listă.
Şi ce-a mai tras el
Pentru dovleacul ăla, pe urmă!

După război a stat cu frica-n sân cât a stat
Şi-n timpul ăsta, noaptea tot săpa, săpa în bălegar
În curte – şi-a făcut o groapă mare
Şi-a îngropat cărţile.
Şi când s-a întors după vreo cinci ani
Slab ca osâiacul
Dezgropă – ce să mai găsească? Tot bălegar.
Putreziseră şi cărţile legionare,
Intraseră în fermentaţie,
Cum intraseră toate după război –
Şi cum o să intre şi cărţile astea comuniste
Când le-o fi lor...
„Sfântă tinereţe legionară" şi „cărţile" şefului de cuib!

Unii îmbrăcau cămaşa verde fără să fie înscrişi,
Aşa de fudulie,
Şi pe toţi i-au dibuit şi toţi au plătit
Cum se plăteşte totul pe lumea asta.
Şi cine i-a pârât?
Tot unul de-al lor, legionar,
Dar care nu îmbrăcase cămaşa verde,
Fiindcă era prea gras
Şi nu-l încăpea. Mergea încins cu ea,
Sau cu ea după gât.
– „Ni ti teme – c-o să-i pedepsim pe toţi",

Striga tot el prin sat.
Se făcuse *organ provizoriu*
Şi pe cine avea el necaz zicea c-a fost legionar,
Îl pâra şi într-o lună-două dispărea din comună.

Bă, să te fereşti de nărod – zicea... cutare,
Că un nărod face cât trei proşti.
Dar ăsta era şi prost rău.
Să te ferească Dumnezeu,
Când o face râma ochi,
Că-i mai rea decât şarpele.

TORICA

Nu zicea şi el dracu sau naiba,
Că lumea ailaltă, zicea
Al de mutu-i săcurea.
– Fugi de ci, mă urâtule,
Că mă spariu şi mai dau în
Altele – îi zicea Torica.
Îi era ei aminte să se mărite,
Dar nu cu ăl tu-i săcurea.
Dracu gol, aşa i se părea ei.
Da ea, ce frumuseaţă!
Era pielea pe ea ca arcerul, aşa bine-ntinsă
Şi ţâţele-nfoiate şi moţate
Stăteau la gura bluzei ca nişte areţi,
Ca şoavele,
Gata să se repeadă la om să-i scoată ochii,
Ferească Dumnezeu şi Maica Precistă.

Şi lui Coporâe i se scurgeau ochii după ea.
Îl lua cu leşin,
Că el avea ochi buni,
Vedea bine şi ştia să deosebească
Bine ce-i place, ce-i e lui drag, de ce nu-i e,
De ce e lui silă pe lumea asta,
Că părinţii voiau să i-o dea pe Tilina lu' Piedin,
Care nu era urâtă, dar nici ea nu voia să-l ia.

Îşi tot făcea drum pe-acasă pe la Torica.
Se ducea şi-ncremenea acolo, uitându-se la ea.
Biata fată nu-i dăduse deloc în bună, nu-l pristimise
Cum credea Tilina, ba chiar îl certa.

Ei, se şi răbolea la el:
– Ce stai, mă, aci ca muscalul?
Vii şi stai ca muscalul.
Măcar pune mâna pe ceva, fă şi tu o treabă.
– Nu, că eu mor! Dacă nu te măriţi cu mine, mor!
– Dă-te' dnă!
El îşi punea repede mâinile la ochi,
Că era superstiţios:
– Nu mai pronunţa numele „lu' mutu-i săcurea!"
Că ne ia pe amândoi.
– E, de-aia nu te iau eu... şi ăla, cum îi zici tu,
O să te ia singur.
Nu s-au luat.
A pierdut o vară pe lângă ea degeaba.

A REGULA PRIN CURTE

Se duceau să reguleze prin curte,
La vite. Să le dea fân, paie.
Oilor – coceni, frunze.
Să dea la câine –
Sau să-i dea un picior în flămând
Dacă n-aveau timp de el,
Că, ei, câinele
Mai răbda...
Troaca la porc să fie plină,
Că ridicau curtea în sus – porcii
Găinile cârâiau, curcanii bolboroseau,
Rațele mac, mac, măcăiau cărând,
Ba-n târtiță
Ba-n guşă. Doamne! Era un iad!

Da ce bine era!
Ce bine se simțea omul!
Bărbatul pe-o parte regula la vite
Şi femeia, pe alta,
Regula la păsări.

Şi odată se potoleau toate,
Şi ei se întâlneau osteniți în casă,
Da cu inima împăcată.

„Sărut mâna, omule!" îi zicea muierea,
Şi *omul* ori îi răspundea, ori nu-i răspundea.
Şi îi da un ghiont: „Du-te, fă, şi tu şi pune de turtă
Repede, n-auzi? Că acuşi vine prânzul
Şi iar trebuie să regulăm prin curte."

Asta era treaba lor principală, iarna.

CHIFTEAUA

Nicu lu' Rinu pusese deoparte o
Chiftea să se otrăvească –
Atunci,
O ascunsese pe sub şopru –
Nu ştia nimeni de ea.
Şi când îi venea lui să moară,
Ori uita unde-a pus-o, ori
Nu se putea mişca...
Acum încerca să se târască la
Şopru şi să ia chifteaua.

CUTREMUR

Biserica sta ca un boxeur
Cu arcada spartă.
Tot Dumnezeu a trimis şi cutremurul
Să ia partea balaurului
De sub sulița lui Sfântul Gheorghe.

Acum ei au fost mai tari –
Cutremurul şi balaurul.

Din arcada spartă
Curge sânge.

Calul Alb al Sfântului Gheorghe
S-a înroşit.

LĂDIȚA CU CUIE

Îi decedase un copil la spital
Şi-l aducea-ntr-o lădiță de cuie
Pe furiş.
Nevastă-sa, care era cu el,
Nu ştia ce transportă, ce cară el.

– Oo, hăist! Fire-al naibii cu râtul rău!
Hai, Ionele, hai băiatule!
Ionel, un bou mare, costeliv,
Merge încet.
Nu ştii, aşa e el, domol.
Ori, să fie vârsta?
Are 17 ani.

Ionel şi Prian sunt luați
De la Gospodăria Colectivă,
Când s-a desființat,
I-am văzut la fântână.
Ionel nu vrea să bea din jgheab.
A băut şapte căldări de apă
Şi după ce golea căldarea,
În timp ce nea Costică o umplea din nou
Îi surprindeam privirea foarte neliniştită:
– Dacă nu-i mai dă?

Privirea boului şi răbdarea lui!
Să fii de şaptesprezece ani bou
La gospodăria colectivă, te bat toți.
– Sunt blânzi, zice nea Costică.

Uite, trec pe sub ei.
Trece şi nu i se întâmplă nimic
Au coarne ţapăne.

– Hai mă, repede cu „aparatul"!
Strigă Costică.
„Aparatul" e găleata cu mortar –
– Uite-o, gata!
– Hai mai repede, ce mă ţii cu marfa-n soare?
Salahorii, care cărau balast
(Salahorii la balastru), cum zic ei.
Mai glumesc, se veselesc
Lucrează la o casă.

– Şi ce-ai făcut, mă, cu lădiţa de cuie,
Întrebă Ilie.
Nu ne spui până la cap?
– Mă frate, îmi murise copilul la spital.
Şi ăia că să-l ardă la morgă.
Iau autorizaţie ca să-l duc acasă,
Dar cum?
L-am pus într-o lădiţă de cuie.
Lădiţa într-un plastic şi plasticul într-un sac
Ies de la spital, o-ntâlnesc pe nevastă-mea
– Ce ai acolo?
– Uite, nişte cuie.
Mergem la rată,
Ajungem în sat şi când coborâm îi dau sacul
– Mai du-l şi tu că-i trup din trupul nostru...
– Ce-i acolo?
– Păi e copilul...
A murit la spital şi l-am adus acasă
Să-l îngropăm creştineşte.
Dar dacă mă prinde cineva, mă închide...
Că ziceau c-am omorât copilul.
Credeau că sunt un criminal

Care-şi ascunde victima
Că şi eu mă feream ca ăla care încearcă
Să ascundă victima.
Bine că m-am văzut ajuns la rată,
Sigur că-mi pare rău de copil,
De-aia nu l-am lăsat să-l ardă.

NA, OAIE!

– Iete, mă, ce-am ajuns.
Din negustor la Ploieşti
Să pasc oile la vale!
– Na, oaie, na, că pun şarpele pe tine!
Avea o biciuşcă de piele
Îi zicea şarpe
Na, oaie, na, iete şarpele!
Ori îl vrei pe Averescu?
Averescu era bâta.

M-am însurat la 45 de ani
Şi-am luat-o pe Sultana.
Sultana ori merge cu două rânduri
La săpat,
Ori nu trage deloc.

S-a certat odată cu ea
Şi femeia, de, i-o fi dat o palmă.
– Ridici tu mâna la mine, fă?
Îndrăzneşti asta?
Muiere, na căciula mea,
Şi puneţi-o în cap.
Şi dă-mi mie basmaua
Şi preiei comanda casei.
Creşti copii, ai grijă de toate.
Te priveşte!

Un an de zile a umblat cu basmaua pe cap –
Că se făcuse aia de ruşine –

– Să vadă şi ea cum se ţine o casă!
Că bărbatul o ţine, că de-aia are căciulă
– Da-ncailea ea poartă căciulă, măi, nene?
– Are o târnă de floci în cap,
Cum să steie căciula?

NEVASTA

Am o nevastă bună,
Cuminte, zice Mitruț (zicea acum o sută de ani)
Când mă vede, face trei lucruri deodată:
Mă pupă, mă scuipă, și mă drăcuie.
– Fir-al dracului, iar venișI beat?

Nu, nu mă ceartă.

CUȚITUL

Ea i-a pus cuțitul...
L-a înfipt și nu l-a mai scos
I-a vrut moartea
Cuțitul pus în inima căruței.
Și omul a plecat dimineața cu căruța la Bălcești.
Și Moșoaica-i-nfipsese cuțitul în inima căruței –
Și pe la mijlocul drumului,
Pe la Aninoasa,
I s-a făcut rău.
Rău și rău...
A oprit caii.
Se zvârcolește el – și dă de cuțit,
Îl vede, strălucea așa ca un ochi de șarpe...
Mai are putere să-l scoată.
Și-l aruncă...
Ptiu! Fire-a deavu!
Știu că tu ești Moșoaica
L-a aruncat și i-a trecut.

Și-a văzut de drum.
Și când s-a întors,
Moșoaica era cu ochii pe drum

Și s-a mirat că-l vede.
Era prima dată când cuțitul pus de ea
Nu lucra bine.
– Ce mai e pe la Bălcești, vere?
Aduseră oale frumoase ăia de la Oboga?
– Aduseră, aduseră, uite ce oală frumoasă

Şi jap cu ea în capul vrăjitoarei.
Hacapaua lui mânciu, păi cu mine te pui tu?
De care nu s-a lipit nici glonţu pe front?

ŞOARECII DE STICLĂ

Cei mai periculoşi sunt şoarecii de sticlă.
A, nici nu ştiţi cât sunt de periculoşi
Şi cât de mult te costă
Toma economisise şi el vreo douăzeci şi cinci de mii de lei
Vânduse porcul, că nu mai putea să mănânce gras,
Că ieşiseră pe el nişte pete şi-l apucase un scărpinat
De-i venea să-şi rupă carnea de pe picioare.
Şi moaşa a zis că e ori de la untură, ori de la vin
Şi vânduse şi vinul, care dă tensiune şi
Răimea aia de la tensiune iese prin piele şi
De-aia-i vine să se scarpine.

Şi-i pusese într-o sticlă de lapte
Făcuţi sul, aşa,
Şi sticla de lapte, că are gură mai mare
Ca să-i poată scoate.
E, şi când să-i scoată, peste vreo două luni
Ca să-si ia porc, că-i trecuse scărpinatul
Şi să-şi cumpere şi o damigeană de vin
Cu floare – tot vinul lui,
Dar tot mai scump acuma,
Şi cu floare
I-a scos roşi-ferfeniţă.
Ca o hartă veche,
Care se sfărâmă.
Rumeguş, pleavă.
Îi mâncaseră şoarecii
Care intraseră în sticlă după lapte...
Şi când colo, bani.

Banii lui Toma.
Nu şi-a mai cumpărat porc
Şi iar a început mâncărimea aia
Acum de necaz.
Şoarecii de sticlă dau o mâncărime grozavă
Şi nici un doctor de la Craiova
Nu i-a dat de leac.

GHIARE DE VULTUR

Cu brațul sfâșiat de ghiara unui vultur mort
I-a zis unul:
Mă vulturul ăsta și mort zgârâie.
– Fugi, că nu te cred.
– Pune mâna așa
Și ăla îndoaie picioarele vulturului
Și ghiarele s-au făcut cange
Și i-au intrat în piele
Că vulturul când își îndoaie picioarele
Ghiarele i se strâng
Și dacă au în ce se înfige, se înfig.
Erau cu oile pe matca Dobrețului
Și-au găsit un vultur mort
Mureau mulți atunci, că mâncau hoituri cu stricnină
Pusă să omoare lupii.
Trebuiau stârpiți lupii
Și prin toate pădurile
Numai momeli de-astea cu mortăciuni, otrăvite.
Vulturii și corbii au dispărut înaintea lupilor
Și ăsta mort (o fi fost poate în agonie)
Se răzbunase și el pe cine putea,
Pe niște copii cu oile.

VIȚELUL

În timpul războiului, veniseră nemții
Cu rechiziționatul animalelor.
De la unii luau boi, de la alții cai,
Ce găseau,
Îi plăteau ei cum îi plăteau, de!

Lui Nătărău i-au luat vițelul.
Și cine-o fi fost cu ei, din comună,
Ce-a fi spus?
Ce le-o fi spus
„Cum să-i luăm omului ăstuia, cu atâția copii?
(Unsprezece sau doisprezece),
Că s-au pomenit, după o zi, cu vițelul la poartă.
Îl făcuseră cumva scăpat.
Vițelul s-a întors acasă.

Îl țineam cam ascuns, nu-l scoteam pe câmp,
În curte vițelul mai zbiera.
Îi puneam mâna pe bot
„Bă, boule! Vrei să te audă?
Tu nu știi că e război? Vită! Stai cuminte aici!"

Și linia frontului se dusese departe, în Răsărit
Ocupaseră până aproape de Iași –
Și noi tot țineam vițelul ascuns.
Și așa, du-te vreme, vino vreme –
Se întâmplă războiul ăstălalt.
Vin rușii în comună.
– Unde-i Berlinul? Au întrebat mai întâi

Ca să nu credem noi că au venit cumva pentru vite.
Unii au arătat spre Vâlceaua Bonii
Alții pe Vâlceaua Popii
Care pe Bisa,
Care pe la Țiclonul.
Și-a doua întrebare a lor
Când au ajuns la Nătărău
– Unde e boul?
(Ne pârâse cineva)
– Vreți să spuneți vițelul.
– Vițelul.
– Boul, poate scăpat din războiul celălalt
Se făcuse o mândrețe de bou
Da cam bătrân!
Îl țineam cum ai grijă de veterani.
Să știi că și de data asta
Or să-l facă scăpat
Că familia asta are copii mulți
Și cum să ia ei boul lui Nătărău?
„Să vedeți că o să vină".

Ca să-ți mai aduci aminte
Istoria Patriei,
Păi, mânzatul ăla de-atunci, mânzatul
A murit, că multe se mai pot întâmpla
Între două războaie...
(Și țața Maria, ca să schimbe vorba):
– Nu plouă neam, tovarășă comandir –
(Era o femeie care era șefă), nu plouă neam.
Pe la dumneavoastră cum merge câmpul?
(Tălmaciul n-a vrut să traducă.) „Taci, fă!"
S-a lăsat o tăcere,
Și musafirii au luat seama prin curte
Și dădeau să plece.
Da' boul, care sta culcat în spatele șoprului:
– Muu – Muu! (îi era sete).

Luați-l, a zis femeia comandant,
Să ne completăm efectivul.
(Așa a tradus tălmaciul.
Nu l-ar lua, dar e pentru completare
De efectiv.)

L-au așteptat câțiva ani. Ce să mai vină?
Pradă de război!
L-or fi pus să tragă?
Sau l-au tăiat?
Iar Nătărău ăl bătrân,
Când întâlnea pe cineva
Îl oprea și-l ruga să-i răspundă la
Întrebarea care îl frământă pe el:
– De ce nemții îl făcuseră scăpat
Și de ce rușii nu?
Ghici ghicitoarea mea –
Zicea lumea
Lasă-ne să ne mai gândim.

ADDENDA

FLEȚU ȘI FLEAȘCĂ
(Fețe supte)

Moda asta cu bărbieritul, în Bulzești,
A venit cam târziu...
Oamenilor le plăcea așa: cu barbă, cu mustăți
Și chica și-o legau cu ață, la spate
Să nu le cadă părul, că ziceau:
„Dacă nu ni-l legăm la spate
Ne cade părul pe frunte și chelim!"
Ei! După primul război, „după întregire",
Au început să se bărbierească – tot mai
Mulți, în Frățila.
În Frățila, tot în Bulzești, dar mai la deal.
Se-ntorsese unul cu un brici bun
De pe front, Flețu,
Și hai să-i radă pe toți...
Își punea un scăunel la poartă,
Sub un frasin gros,
Un ceaun cu apă călduță,
Un codru mare de săpun și:
„Poftiți, fraților, să vă fac frumoși!"
E! Bieții oameni erau munciți,
Amărâți și cu obrajii supți...
Asta-l enerva mult pe Fâsăială –
Unii îi ziceau Flețu.
Nu putea să-i radă la fel de bine
Ca pe ăi rotofei.
Câtva timp nici nu mai bărbierea
Scofâlciți –
– Ia să te văd – zicea el, nu ești bun,

Nu-mi placi, ce sunt gropile ăstea?
Trebuie să mănânci mai mult, mi-e degrabă,
Altul, la rând...!
D'eştia care v-aţi răsculat în
1907... să nu mai veniţi!...
Fleţu, ăsta de-acum, stătea răzimat de frasin
Aşteptând, când şi când, clienţii. Fuma...
Odată, apare tot ăla dinainte, dar
Cu obrajii bucălaţi.
– Ce făcuşi, mă? Uite, ţin o
Prună în gură...
Bine! ia să vedem...
Să nu înghiţi pruna, că te tai!
Frizerul îşi perfecţionase metoda:
Îi băga clientului deştiul în gură,
Aşa..., întors: să-i ţină obrazul –
Altfel arăta obrazul, întins,
Frumos...!
Păi, să tot tragi cu briciul.
„Eu nu mă dau nici pe frizerii
Din Craiova", zicea el.
Am metoda mea...
Fleaşcă, ăl de-acum
Sta pe scaun săpunit şi cu două deşte-n gură,
Ale bărbierului, că-i spusese ăsta:
– Bă, la halul tău de scofâlceală,
Ar trebui să bag toată mâna –
Ce-ţi dă Fănica să mănânci?
– „Poame" – vru să răspundă Fleaşcă,
Dar, simţind briciul, se opri.
Gemu! Mai mult mugi de vreo două ori
Încercă să se gândească la dandanaua
Cu... o ştiţi voi!
Nu putu neam!, mai mugi de vreo
Două ori din gât.
Ăla îndepărtă uşor mâna şi

Fleaşcă gângăvi:
– Măcar scoate-ţi inelul că io am
Un dinte de tinichea –
Ştii, mi-a zis doctorul, că n-am
Voie cu două metale în gură –
Coclesc!...
– Hă! Hă! face bărbierul:
Eşti coclit de mult...
Iote-o şi pe Fănica ta, grăsana,
Murdară de var – „Mă, mă, lasă-mă
Să vor-besc cu-cu bărba-tu-miu,
A-a, am să-i spu-ui
O vor-bă...“
– Tu poţi să-i spui, dar el n-are voie
Să-ţi răspundă, înţelegi?
Uşor, să nu răstorni săpuniera!
– Bă-bă!, aţi-ppii-i o ţâră
Şi-avui-i ii un vv-vis...
Ve-venea, ve-venea o apă mare...!
Săraca, era gângavă, dar i se
Părea că vorbeşte bine.
– Altă dată sunt şi şi... mai îngg-nggă-vit-ăă
Zicea ea, dar, dar vor-vor-besc, fru-fru-mos!
Ăla-i trăgea cu briciul.
Gângăvita vorbea şi Fleţu asculta...
„Cucu!“ – Începuse să cânte un cuc,
Pe coastă, într-un tei bătrân.
Cu-cu! Cu-cu!...
– Am trăit să mai auzim cucul
Şi anul ăsta! Murmură, în mirări,
Cel mai iscusit bărbier din Frăţila!
Cu-cu!...

STRÂNSURA

Lui George îi venise la şcoală
Hârtia.
Că Mama „nu vede cu ochi buni
Procesul de transformare socialistă
a agriculturii".
Situaţia şcolară îi era periclitată
Şi-a venit acasă s-o lămurească...
„s-o dea pe brazda" fără pământ
a celor de la oraş.
(Era elev la liceu).

Mama nu trebuia decât să semneze
că acceptă
şi să se înscrie de bună voie în
întovărăşirea „Drumul nou" –
şi totul va fi cât se poate de bine!
Şi pentru George, şi pentru Mama, –
Şi pentru toţi ceilalţi care se aflau
prin şcoli.
– Deci, semnează cererea asta –
îi arătă George o foaie scrisă –
şi, gata! Scăpăm de griji, de
necazuri...
de cote, de toate!...

– Şi de pământ! murmură Mama,
pe gânduri...
– Nu, că pământul se va munci „în comun".
– În comun, cu cine?

Cu golanii lui Toporan,
Cu Cercelaru?
Ăsta de-a luat săpun pentru
Împroprietărire...
Cu ăştia care şi-au beut moşiile?
Eu să muncesc „în comun" cu ăştia
Voi nici n-aţi mai fi doi pe loc –
Şi ei doar să împartă toamna
Bucatele?
Cu mine, nu! Să ştiţi!

Raţionamentul era cât se poate
De clar –
Dar cam simplist, după părerea
Lui George,
Care făcuse, la liceu, ore de
Materialism, de marxism...

– Mamă, uite ce e – zice el:
felul în care e muncit acum
pământul nu mai corespunde cu
„dezvoltarea societăţii"...
– Şi dacă nu corespunde, ce?!?
– Stai să vezi, nu te pripi,
Ca să vezi ce zice Marx în privinţa asta...
– Care Marx?
– Filosoful... El zice că „pe o anumită
Treaptă, dezvoltându-se oraşul,
împărţit pe individuali", rămâne
în urmă şi devine „o frână..."

– Şi cine spune prostia asta?
– Marx, nu-ţi spusei!
– Şi Marx ăsta al cui e?
Tăcere.
George ştia că aici trebuia să-i

răspundă: „al lui Cutare, al lui Cutare“,
cum erau ei: Marin al Nicoliței a lui Fănică
al lui Ion Bălan – Sorescu –
toți de-aci, într-un nume,
așa se țineau oamenii,
uniți, la noi –
și se deosebeau unii de alții.

– Ei! zice el... n-are importanță
al cui e... și-a negat părinții
care erau „burghezi“.
– Păi vezi!...
– Păi ce să văd?
– Că se lepăda și de tac'su
și de mă-sa!...
– Da, dar a inventat o teorie
nouă!
– Da' unde stă?
– În Germania...

– Hm!... păi sigur că-i convine!
Să dăm noi pământul, că
acolo, în Germania, nu e pământ,
nu sunt decât mașini!...
– El cât pământ are?
– N-are, n-a avut...
și zice că e mai bine fără...
Știe el cum e mai bine!
– Băga-ți-o-ar în ochi
de teorie...

– Lasă, Mamă, săream și eu –
Cine poate ști cum e
mai bine!
Nu vezi că nu e bine nici acum!
– N-o să fie bine nici atunci...
Ce mai, semnează. Hai la Sfat!

Mama dădea să se ridice.
Stătea pe prispă în casa Ţatii Manda
care murise şi ne lăsase pământul
ei moştenire. (Era sora lui Ştefan Sorescu)
Bun pământ, îl păstra,
dar nu nimerise momentul cu
moştenirea...

Casa noastră arsese în '48, cu pătul,
cu leauri, cu tot.
Nu ne rămăseseră decât vitele
şi pământul...
– Să le dau eu ăstora strânsura
Mea? – se întreba Mama, văduvă.
– Care strânsură, nu vezi că nu
mai avem nimic!
– Păi n-avem, că eu n-am
avut noroc!...

Mama începu să plângă...
– Şi la urmă, ce-o să zică
Tac'tu?
(Tata murise de mult, din 1939.)
Cât s-a luptat el pentru pământ,
cât s-a canonit, cum
să-l dau eu degeaba?
– Cum degeaba, Mamă?
– Păi, îmi plăteşte, dar „administrarea
Pământului se face la un loc"
– S-ar putea să fie mai bine,
Creşte „productivitatea", spunea George
cu gura moale – ce învăţa şi el
la liceu; şi vor dispărea şi
haturile!
– Ce sunt alea?
– Mejdinile!
– Şi pe unde or să mai pască boii?

– Păi, nu vor mai fi nici boi.
Păscutul – chinul copilăriei
mele, trebuind să le pasc dimineața,
înainte de a mă duce la școală.
Nici oi, nici vaci, nimic!

– Bă, zăltatule, ție-ți convine,
că nu știi ce-nseamnă să
n-ai scai!
Se-nfuria: Dă-mi flanelul
să ți-l spăl! Mai că-l dau
dracului de pământ,
că văd că vouă puțin vă pasă!
Ieșeam până la poartă.
Trecea Florea lui Ghiță –
– Nea Floreo, dumneata l-ai dat?
Îl întreba Mama.
– Nu-l dau, țață Nicoliță, că n-are
Cine să-l ia,
Că ăștia care sunt acolo, la Sfat...
Niște golani... știu ei cum se
muncește pământul?

– Vedeți, mă?! – se răzgândea Mama.
Vedeți ce gândește lumea
a bună?
Gata, hai la strâns de fân!
Și duceți-vă înapoi la școală
și spuneți-le să vă dea afară,
dacă nu încăpeți și voi acolo...
că eu nu dau pământul meu –
și-al vostru.
Spuneți că rămâneți în comuna
Bulzești, să munciți partea voastră
Să nu încapă pe mâna necăpătuiților!

Şi să mai spuneţi asta şi lui Marx,
ăla...
– Marx a murit...
Să fie sănătos acolo – în groapă.

PROPRIETAR DE CUREA

Descindere bruscă la Băzgărăi
şi pe Vâlceaua Bonii!
George, în panică: pierdem
pământul! Ţi-a cules al lui
Bâţu porumbii!...
Porumbii, nemunciţi, pieperniciţi,
O vecină a intrat şi a cules vreo şase rânduri de
porumb; vecina – a lui Petre Dobrescu,
Nicoliţa şi nu mai
ştiu cum, după soţ; are
apucături...
(Se zice că a făcut-o mamă-sa, Lina,
Cu ţiganul potcovar,
singurul din comună. Stă
Acum la Craiova.
Şi l-a *delegat* pe-al
Lui Bâţu (Păun Budică)
să-i muncească el pământul.

* * *

Vechile mejdini – se ştia la noi –
oamenii şi le-au reconstituit!
George îmi arăta moşia mea:
22 de metri, adică unsprezece stânjeni.
Dă cu pasul, măsoară
la capul dinspre Pădurea
Săliştii – şi la cel dinspre Vâlceaua Bonii.
Porumbii mei, câţi au mai rămas,

stau trişti – pe loc. Trebuie
culeşi de urgenţă.

* * *

Intram în Vâlceaua Bonii,
unde am pădure.
– Primarul a spus că pădurea
asta se ia, că nu s-a formulat cerere de
restituire la timp. Se
ia şi se dă altuia.
– Cum să se ia, dacă e
a noastră?
– Aşa, bine, dacă nu
te interesează...
Nu trebuia să te duci
săptămâna trecută în Danemarca.
Trebuia să vii aici, să nu-ţi
culeagă al lui Bâţu
porumbii!
George mi-a spus fraza asta
de o sută de ori, azi.
Eu sunt cu gândurile
În altă parte...
– N-am mai fost pe-aici
de când eram elev.
Într-o vacanţă de iarnă,
am venit cu Nicolae
şi l-am ajutat să taie
un păr mare – falnic –
deasupra Vâlceii Bonii.
Şi-acum îmi pare rău de
părul acela, când îmi amintesc,
Coaja, tare ca fierul.
Securea nu tăia prea bine –
Parcă dădeai în beton.

* * *

În copilărie mergeam cu vitele
pe Dobreț și ne întorceam cu
ele pe-aici, pe Vâlcea.
– Era un buduroi pe-aici
– Trebuie să mai fie și-acum!
Tata zicea că, dacă mai trăiește,
Vrea să facă o fântână cu ghizuri
Sub bundileu.
Mergeam prin tufe, mărăcini –
și, deodată, în matcă, într-un
loc mai dosnic, mă întâlnesc
cu Stejarul – un stejar
imens – scăpat ca
prin minune de furia
tăietorilor și hoților de lemne.
– Ce faci? De unde ai
Răsărit? Nu te țin minte –
Îl întreb în gând,
încercând să-l iau în brațe.
– Am răsărit de mult,
de patru sute de ani,
îmi răspunde. Erau
mulți pe-aici. Am
rămas singur
– De ce nu-mi aduc aminte
de tine?
– M-ai pierdut din vedere.
Tatăl tău mă știa bine –
și bunicul tău, și
străbunicul tău.
Am fost tot timpul aici.
Ei au stat la umbra
mea...
Problema mejdinilor eu

o ştiu bine, dar nu mă
întreabă nimeni.
– Rămâi sănătos, îi zic,
sunt grăbit.
– Grăbeşte-te încet, zice...

* * *

Urcam apoi coasta,
prin pădurea Dobreţului. Aici,
la capul pădurii, George iar
îmi arată semnele de hotar –
iar măsoară cu pasul
moşia în lat.
Are astăzi în el încrâncenarea
tuturor moşnenilor din
neamul nostru, care şi-au
apărat aprig moşia.
– Tata s-a luptat, zice, pentru
cureaua asta de pământ:
procese, apoi – bătaie...
cu Ciuculeştii!...
Ar fi trebuit să mai
avem doi stânjeni, dar
i-a câştigat popa – zice.
E profund dezamăgit şi
enervat că mă
arăt delăsător în apărarea
dreptului de moştenitor;
că nu stau mai mult la
Bulzeşti, să mă ocup
de moşie – şi eventual
să mă bat pentru ea.
Eu îi reproşez că e
prea exaltat azi – că
moşia nu ne-o
ia nimeni.

– Ba o s-o ia,
că văd că nu te interesează.
Pogonul de pădure din Vâlceaua
Bonii trebuie şi el câştigat.
Du-te deseară la
Primar – Fă ceva!
E moşia noastră!...

* * *

Coborâm apoi pe Ungureanca.
– Ungureanca era străbunica
noastră, zice. Ea a venit din
Ardeal – Şi s-a întâlnit cu
Murgu Sorescu – tot păstor din Ardeal.
S-au cununat acolo, pe Seci.
Îşi aveau casa lângă Vâlceaua
Fetii.
Pe-aici coborau – ea şi rudele ei –
cu oile, când se lăsau dinspre munte,
la iernatic.
Ştiu toate astea... le-am şi scris.
– Mai scrie-le o dată!...
Drumul [spre sat] e pe moşia noastră.
Toate drumurile sunt făcute
Pe moşia noastră;
Că am fost delăsători şi darnici.
Să treacă de la noi... Acum,
şi Canalul de la Şosea până la
Eleşteu l-au făcut
tot pe moşia noastră –
şi, în loc să avem unsprezece
stânjeni, avem cu patru mai puţin.
Pe hârtie – sunt tot atâţia, dar
ce să faci cu ei, dacă
au făcut canal...

* * *

Ajungem la Eleşteu,
Aici, dezastrul cel mare:
Vecina s-a întins
la deal şi a intrat
în moşia mea vreo şase
stânjeni. Tot aşa l-a pus
pe-al lui Bâţu (Păun Budică) de a
cules porumbii, puşi şi
munciţi de noi.
Iar îmi arată
mejdina. Iar măsoară
cu pasul.
– Locul acesta, îl
ştiu foarte bine,
e-al Babii
[mama lui Ştefan Sorescu].
Aici fusese ea născută
[pe vatra vechiului sat,
Lângă biserica din Sălişte].
Eu, copil, am arat [cu Tata] acest
loc de mai
multe ori.
În urma plugului tot ieşeau cioburi şi
cărămizi fărâmiţate.
– Ei! Sigur că mă simt legat de
acest loc – zic.
– Să dai în judecată pe
nesocotita aia!
– O s-o dau.
– Pun martor... tot
Satul.
– Bine. Poimâine o să vorbesc
cu Drăguleasa [primarul].
– N-o să vorbeşti, că mâine

pleci la Craiova, din Craiova,
la Bucureşti şi, din Bucureşti,
la Strasbourg. Sau unde ziceai că pleci?
– Şi la Strasbourg şi, după
aia, în Suedia...
– Vezi?! Eu zic
să nu te mai duci
nicăieri şi să stai să-ţi
vezi de pământ!
S-apuci să reintri în posesie, că
hoţii ăştia ne duc cu
vorba.
– Ce să stau, zic – să-ţi
spun ceva: ştii că mă dor picioarele!
Înainte, când veneam pe-aici
şi alergam peste
tot, ca azi, mă dureau picioarele,
că eram copil.
Acum mă dor, că sunt
bătrân...
N-am avut parte să
văd şi eu moşia
cât am fost tânăr
şi să mă ocup de ea,
cât de cât!...
Ah... şi ce frumoasă
zi de septembrie
cu lumina de miere
pe drumuri şi pe locuri!

Marţi, 12 septembrie 1995

[ÎMPEȚIT]
(*inedit**)

Marinescu s-a dus să ia
Pe Bujnigă în *împețit*
Să ia și el pe Mândica.
– Nea Niță, hai cu mine
În pețit!...
„Ah! Mă uit așa la el, îl cântăresc...
Și nărodul râdea.
– Merg, mă, merg, da' ce să-i spun
Eu c-ai făcut tu,
Ce să-i spun eu de tine?!
Bețiv ești, nărod ești
Și umbli mereu cu gura căscată...
Nu merg. Îmi fac păcate cu
biata fată, dacă te laud..."

* * *

Odată era pe la Vălceaua Bonii
Și avea o vacă – și cam fugea
La porumbi. Și el, dă-i după ea,
El, dă-i după ea.
Și, dacă vede, scoate barda
De la brâu – că purta barda
La brâu – și dă și-i taie
Piciorul vacii.
– Fir-al dracu, Mărinee, Mărine!
Ce făcuși tu? zice femeia, când văzu

---

* Transcris din manuscris de George Sorescu.

Vaca cu piciorul tăiat,
Mai jos de genunchi –
Curgea sângele... Nărodule!...
– Şi dacă fugea, ce să-i fac,
Năroado, bolborosea el.
Era aşa... într-o parte...
Zice că numai ce zice el
E bine.

[ÎN VARNIȚA CU VAR]
(*inedit**)

Îl cheamă pe Bujnigă muierea.
„Hai, mă, c-auzii că muri...“
Se duce lumea, aleargă,
Şi când se duse şi Bujnigă,
Deschide el uşa şi vede... ce să vezi,
mânz alb, ziceau...
c-au pus şi ei ceva pe jos, alb!
Să facă un fel de covor.
Şi când pune Bujnigă piciorul,
Cade în varnița cu var.
Era o varniță acolo. Făcuseră
o groapă ca să văruie.
Bărbatul ei era în pat,
Fără izmene. Căzuse aşa grămadă
În varnița care bolborosea.
Aia, muierea lui, se jelea.
El, fără izmene, râsu' lumii!...
A luat muierea o fustă, a tăiat-o,
a cusut-o pe mijloc şi i-a
făcut un fel de izmene.

* Transcris din manuscris de George Sorescu.

[AFARĂ DIN BAŞCA]
(*inedit**)

Leancă nu mai vedea.
„Aşa e bătrâneţea. Te sacă Dumnezeu
din toate părţile. Aşa e omul
făcut, trebuie să se canonească!"
Gângăvea el.
Leneş şi sărac lipit!
Stătea într-o coşmelie de casă
Din dâmbul coastei.
În tinereţe, cu cinzaca de
Ţuică, şi cu morala
Pe cine prindea.
– Era afară din başca!
– Copilul trebuie să fie
Lângă părinţi, la bătrâneţe,
Să-i-nlocuie, să le dea
O mână de ajutor...

Aşa zicea cu năduf Leancă,
Ultimul filosof din Bulzeşti.

* Transcris din manuscris de George Sorescu.

DE LA PRIMĂRIE LA VALE
(*inedit**)

– La Dinu sta mumă-sa, Mița lu Călin. Avea și ea o prăvălie, vindea [...],
că era cu picioarele luate. Pe urmă acolo au venit fiu-său, Ilie Boiangiu. Și ăla a vândut lu frate-su Dinu. Și Dinu a avut copiii ăștia.
– Di la deal de Dinu sta Pătru Olaru. A murit în războiul din '17. A rămas tot lu Lisandra cu trei fete.
Ioniță Tâmplaru a avut patru copii: Mitrică, Ilie, Filoftica, Costanța.
Di la vale, Ștefănescu: a avut cinci copii, Lache, Aneta, Aurora, Gheorghe (de e popă la Șimnic) și Lică. În locul lui – Sfatul popular.
Di la vale de el, Gheorghe Ilina (a lui Patentă). Cu Ileana, au avut 6 copii: Călin, Gheorghiță (gemeni, trăiesc amândoi, acu au 86 de ani), Ileana, Aurica, Gorie, Nicolița.
– Lache – băiatul lui Ștefănescu ăl mare a făcut casă acolo.
– Călin a lu Patentă a făcut casă din vale.
– Di la vale de Călin, Matei Bică. Mai avea o casă di la vale de el – i-a dat-o lui fiu-său Gheorghe.
Di la vale de Lache – școala. Apoi Nae Banța – Grigore Toțu și fiu-său Constantin Toțu. Erau două case în curte.
Di la vale de el, Mitru Ceapă – de la vale de el, țarcuri, la vale, Gheorghe Roșca. La urmă, Stan Modroi. La urmă, de la el, Matei al Preotesei (Matei Burticel) – n-a avut copii și a luat de suflet un frate al babii noastre. Muma lu Moșu vitregă. Îl chema [...] Dumitru.
Ăla a luat pe Burticioaia, fata lui popa Stanciu,

---

* Transcris din manuscris de Sorina Sorescu.

Aurica. A fost cârciumăreasă şi a avut cinci copii. A murit
bărbatu-său şi a rămas numai cu ei. Şi pe urmă a luat
pe băiatu lui Tufăriş. Nu se-nțelegea. „Mumă, v-o muri
bărbații – să nu luați alții, că vine un hăla – scuip pe el.
Te drăcuie cu toate neamurile. Aşa-mi zice: Fire-a dracului
Cu tac'tu popă şi cu mumă-ta preoteasă."

Bulzeşti, 17 august 1980

AU DAT DRUMUL LA PĂTUL
(*inedit**)

Se dădea drumul la pătul
ca să umple pătulele de-al
doilea de recolta nouă.
Se scotea un mârtac de
didijos, la urmă, altul.
Unul se suia în pătul ca
să le dea brânci la gaura
aia. Şi jos se
puneau cergi întinse
Şi vreo trei-patru
femei îi scrigiau cu
un piroi – În două
trei locuri şi la urmă
alta îl curá cu mâna, că
nu aveau curători.
Şi curau multe boabe –
Şi Moşu avea două
butii şi le umplau cu
boabe. Şi la urmă le
vindea, poate chiar vara
viitoare. 50 de bani pe zi
se plătea omul. Veneau
femeile, le da mâncare,
le da de toate.

Era nepoata Gheorghița
a lu Mitru lu Ceapă,

* Transcris din manuscris de Sorina Sorescu.

mai era una, Lisaveta, de pe Cioarecu,
cumnată cu Coza.

Vite avea multe Moşu.
Patru boi buni şi două vaci
cu lapte. Şi laptele
îl împărţea. Şi Mama
era foarte supărată că trebuia
să-l care cu strachina
şi cu ulcica: Dă şi
lu cutare... Ieri ai dus
ăleia, acum du lu cutare...

Pătule era unul în vale
şi unul din vale de perdea.
Acolo erau trăsura, căruţa şi sania.
Şoprul era cu carul şi
[...] şi sanie de boi,
şi sanie de cai –

Odată s-a supărat Tata rău
că nu s-ar fi dus
la bâlci. Şi eu m-am pus
pe plâns – E, să nu se fi dus tata la bâlci...
Da Mamei îi plăcea să se ducă.
Ştii când ne-am întors
de la bâlci? Se pune iapa cu
copitele şi face tablia
praf. Ce bine-i părea Tatei şi
ce rău Mamei. Tata:
– Hai înapoi ca nu mai vrea
Nici iapa.

GHEORGHIȚA POPOVENCII
(*inedit**)

– Eram la horă. Şi vine
Gheorghița asta – o femeie
de câmp, nu ştia decât
să muncească.
Gheorghița era numai pentru vaci –
ea da la vite –
Încinsă cu frânghia peste
haină – că ea lua lemne,
da la vaci. Şi Popoveanca
[...]
s-a trezit şi ea la horă
[...]

Şi atunci băieții
luau betele fetelor.
Cumnata Gheorghiței țesea bete.
Şi o gătește ea pe Gheorghița
odată şi o trimite
la horă [...]
Gheorghița, cu nişte
bete lăsate, ştii cum făceau
fetele, lăsau ciucurii
în jos. Se ivesc băieții:
Sandu Anicăi şi cu Gheorghe
Roşca. Şi, obişnuiți să ia
betele, se duc şi la ea.
Gheorghița, bucuroasă că vine

* Transcris din manuscris de Sorina Sorescu.

şi la ea un băiat,
imediat s-a descins.
– Să ţi le iau, zice Sandu Anicăi.
– Ia-le, că mie-mi face
leliţa altele, mie.
Ce râs a fost. Că era
luptă şi hârjoană mare
până lua un băiat
betele. Luau şi batistele.

Asta, prin 1910–1912, când
se ducea tanti Marioara
la horă. Peste câţiva ani,
s-a destulit şi mai luau
doar batistele.

Băieţii luau batistele şi le
puneau la brâu. Batistele erau
cusute frumos, cu mărgele
şi fluturi. Batistele se ţineau
în mână – în loc de poşete.

HOLERA LA BULZEŞTI
(*inedit**)

Eu logodisem – să zic
în iunie. Şi când colo, vine
mobilizarea. Şi s-a dus şi
Georgică şi cu Lache. Erau
călăraşi cu schimbul. S-au
dus în Ungaria şi-a luat
calul (Georgică). Se numea
Şandor. Venise şi logodna,
şi ziua nunții
[...]

S-a dus în Bulgaria, au luat
A venit şi-a făcut
nunta în octombrie. De
primăvara a început o
o mortalitate în copii -
Şi toamna a fost tifosul
şi holera. A murit
Ion Bulzescu, Petria,
Ştefănescu, Bănțoaicele,
Tudor Mardare, Gaga
Rița a lu...

A venit un doctor moldovean
să ia măsuri. Ce măsuri?
Era înfiptă boala – o
boală ciudată – multă lume

* Transcris din manuscris de Sorina Sorescu.

bătrână. Şi la Murgaşi,
îi duceau fără coşciug şi
dădeau cu ei în groapă.
Muma lui Nea Mitrică îşi
ţinea lumânarea singură.
Pe ţiganii de la Picături îi
ducea înveliţi cu câte o
pătură şi îi [...]

Şi după asta s-a căsătorit
– în 1913. Au venit
la nuntă 18 trăsuri şi
două automobile.
Darul era *2* lei. Şi au avut
peşchire de-au dat la
toată lumea.
– Dai, mă, *rubla*?
5 lei
– Păi cum să nu dau? Îţi dă
Peşchir.
1,10 bani era metrul de stofă.
3 lei, o pereche de ghete.

Avea moşul 70 de găini.
Şi duceau vitele – aşa
vedeai copitele lor prin fân
Când se duceau la baltă –
Şi multe vite,
20 de oi şi avea
miei în toţi anii.
Şi mai avea
o oaie care făcea doi
miei în toţi anii.
Şi mai aveam o gâscă
de clocea de două ori
în fiecare vară.
Mama, supărată: Ce tot cloceşte

asta de două ori? Că ne merge
rău.
– Taci din gură. Asta îți
vrea binele și tu zici că-ți
vrea răul.

Tata (Moșul) avea 60 de
lei pe lună.
Printre bani erau și câțiva
de aur.
Tanti a avut o casă la Craiova
pe Sf. Gheorghe.

* * *

Cojocul cârpit c-o căciulă –
Și c-o opincă la subțioară
Și cu biciul în mână –
Mușca din azmă și mână
Găinile.

* * *

Nu m-am stăvit în cutare loc de frig
a se stăvi = a putea sta

- parcă ar fi mama *Ghelbura*

- vine și cutare cu *liudra* după el – una mai moale, mai matatoală.
O femeie Liudra la Picături.

- Ce m-oi fi grăbit așa, că
Doar nu *mi-o sta coasa-n zălog.*

AUTORUL
DESPRE *LA LILIECI*

Bulzeștii – darul pe care mi l-a făcut istoria

Ilarie Hinoveanu: Pentru tine, Marin Sorescu, poet cunoscut pretutindeni în această țară, precum și peste hotare, ce înseamnă această anonimă așezare pe care ai impus-o conștiinței noastre odată cu împlinirea destinului tău?

Marin Sorescu: Mă gândesc uneori, cu nostalgie, că sunt pârâiașe care culeg apele de pe un câmp anonim și se pierd în albia unui brâu curgător, înainte de a avea un nume. Sentimentul acesta l-am încercat de multe ori privind de pe „coastele" comunei natale spre vâlcelele care „curg" toate către albia Frățilei. Asemeni acestor pâraie, s-au revărsat în albia timpului sute de generații din comuna Bulzești, al cărei început de arhivă trebuie căutat pe cojoacele oștenilor din cetele fraților Buzești, ori pe săbiile pandurilor lui Tudor. Bulzești, pentru mine, înseamnă darul pe care mi l-a făcut istoria. Îl primesc cu emoție.

I.H.: În timp ce colindam împreună prin sat, multe lucruri ne încântau prin valoarea lor specifică, ilustrând o străveche obârșie. Peste toate aceste dovezi de continuitate istorică, două imagini mi-au rămas adânc răsfrânte în suflet: cea a bisericii descojite și cea a stejarilor răspândiți pe firul văii.

M.S.: Vatra veche a satului se afla paralelă cu cea actuală, creată, probabil, pe la 1870. Există însă, pe actuala vatră, un cătun strâns în jurul unei biserici pe care mi-o amintesc ca pe un lucru de spaimă: ni se spunea, când eram copii, să nu ne apropiem de ea, pentru că putem cădea în Judecata de Apoi. Într-adevăr, în tinda bisericii erau niște fresce de o mare forță expresivă, printre care și această „judecată" care-și atingea țelul: te băga în sperieți. Am văzut multe fresce prin lume, dar mereu mi le amintesc pe cele din această biserică. Deplâng pripeala dărâmării ei, înainte de constatarea valorii de monument istoric. În temelia și zidurile care mai veghează valea, ar mai putea fi decupați, cu tencuială cu tot, câțiva „moși" în frumoase straie de demult.

Pentru că ne aflăm în sat: nu mai vezi oale prin cui, nici în par, nu mai vezi cocoși pe case, de țiglă. E păcat că se renunță cu prea multă ușurință la casele înalte cu pridvor, de unde puteai privi peste vale și peste deal. Nu întotdeauna lumea se uita spre Craiova, dar e adevărat că marea forță magnetică de acolo se exercita.

Satul se află pe un drum străvechi, între Craiova şi Râmnicu Vâlcea. Un drum lăturalnic se numeşte şi acum Ungureanca, care era calea oierilor ce veneau din munte cu turmele la iernat. De câte ori n-am încercat să număr oile ciobanilor care treceau la vale! Pe un asemenea drum, cu câteva secole în urmă, poate că şi strămoşii mei, Soreştii, au „descălecat" din munte, sau de dincolo de munţi, din ţara Ardealului, şi-au rămas aci, acasă, amintindu-şi din când în când, cu nostalgie, de moşia lor: un munte cu plaiuri.

Toată valea pe care ai văzut-o era, până mai aproape de noi, vegheată de stejari seculari. Stau mărturie cel de la Gura Racului şi cel de la celălalt capăt al satului; doi bunici pentru care trebuia să vii cu toată familia pentru a-i putea cuprinde în braţe.

Dincolo de aceste impresii, plăcut subiective, satul acesta este un stâlp de pridvor din casa mare a satului românesc, de care îmi place să-mi rezem fruntea. Satul românesc este continuatorul vechilor cetăţi antice, în sensul păstrării unei civilizaţii. Aş vrea să combat ideea satului patriarhal, scos din timp. Aş susţine că era, dimpotrivă, foarte implicat în evenimente. Aceşti oameni, aparent în afara istoriei, erau nu numai sufletul, dar şi trupul, pentru că lăncile, săgeţile, gloanţele – ei le colecţionau în pieptul lor ca într-o panoplie. Se ştie că banii olteni, când trimiteau oastea la luptă, această oaste era strânsă din cetele *ad-hoc* de moşneni care plecau să-şi apere pământul lor. La această idee de *participare* se adaugă şi cea de *păstrare* a tradiţiei. Adică: ei participau la nou, îl asimilau şi păstrau pe fondul lor vechile tradiţii îmbogăţite.

Aceste idei am încercat să le mai expun şi cu alte mijloace într-o carte controversată.

I.H.: La Lilieci?

M.S.: Da. Şi, poate, şi-n altele care vor mai urma.

I.H.: Dar, dincolo de disputele formale, inerente vieţii literare, ce impulsuri lăuntrice te-au determinat să scrii această carte, într-un fel unică în literatura română, dacă am lua în considerare numai faptul că marchează brusc o cotitură în poezia ta şi în lirica noastră în genere [...]?

M.S.: Ideea acestei cărţi s-a născut din dorul de ţară, care – pentru mine – s-a manifestat foarte concret: eram obsedat de primele amintiri legate de locurile unde m-am născut. Vorbind englezeşte şi bucurându-mă de sonoritatea unui anumit cuvânt, îmi venea în minte o vorbă uitată, pe care n-o mai folosisem din copilărie. Mă aflam în America şi, cum nu mai era cazul să descopăr America, m-am descoperit acolo pe mine, pur şi simplu, în ce am eu mai autentic şi mai... columbian. Îmi era tare dor să trec înapoi oceanul pentru a-mi verifica unele vechi impresii şi a mă bucura de matca unui râu când sec, când revărsat: Frăţila.

Am avut, uneori, senzația că o parte a poeziei noastre este prea volatilă, supusă deci foarte ușor pericolului dispariției în eter. Nu cred că este foarte important să dai frumos din aripi sub un clopot de sticlă. Foarte important este să mergi cinstit, omenește, chiar și prin noroi, dacă este cazul, să o iei pieptiș, să transpiri, să te rătăcești și iar să găsești drumul. Poezia are pentru mine valoare, în măsura în care reprezintă un „of". Adică are omul un dor pe inimă și-l spune pe șleau. Această „icnire" poate să fie și de fericire, și de îndoială și așa mai departe, întocmai ca viața. Un of format, de fapt, din alfa și omega.

Cartea *La Lilieci* poate fi citită și în lumina poeziei concrete, care reifică cuvintele, poate fi luată și ca o încercare de reconstituire a epopeii satului (la început a fost epopeea), și ca o carte de amintiri din copilărie. Una din ambițiile mele cele mai mari a fost să demonstrez că și graiul oltenesc (blamat de unii) este tot atât de literar ca și celelalte, pe care oltenii le-au receptat cu bună credință.

Carl Sandburg are două versuri care-mi plac mult:

„Nu mai există bizoni,
Nu mai trăiesc nici cei care au văzut bizonii."

Sunt unul dintre cei care trăiesc nostalgia dispariției bizonilor. Satul nostru cere să te apropii de el cu grija unui arheolog care face săpături. Satul contemporan trebuie cercetat cu înfiorarea pe care va fi simțit-o Vasile Pârvan când descoperea Histria. Forme străvechi de civilizație se ascund nu sub tone de moloz prăbușit, ci sub aparența banalului și a cotidianului.

Tot în legătură cu volumul în discuție, puteam să dau dovezi de multă imaginație, cum cred că am făcut-o cu altă ocazie, dar importantă nu era imaginația mea, ci exactitatea unei comunicări.

Este o carte autobiografică. Un omagiu – cuvântul nu e prea expresiv – adus satului, părinților și fraților mei. Tata a murit când aveam eu doi ani, iar fratele mai mic, opt luni. Mama a trebuit să crească singură cei șase copii. N-a fost deloc ușor, mai ales în situația concretă, aceea din preajma și din timpul războiului, ca și după terminarea acestuia. În plus, o întâmplare nefericită pentru familia noastră: ne-a ars casa, în aprilie 1948 – casa și toate „leaurile" din curte, magazia, pătulul. Mama era la plug cu Nicolae, fratele cel mai mare, a văzut nori de fum de pe câmp și când au venit nu mai era nimic. Nu era un moment prea potrivit pentru a-ți face o casă nouă. „De ce scriu? De teamă de-a nu uita viața" – mărturisea Martha Bibescu, o scriitoare care ar merita să fie mai bine cunoscută în străinătate – adică la noi, de data aceasta. Aș putea spune că și eu am scris ca să nu uit acei ani. De altfel, orice poezie e un început de autobiografie.

[...] Nu sunt un om sentimental. Și chiar când am motive de a fi, știu să-mi ascund fiorul. Satul înseamnă pentru mine prilejul unei confruntări din pragul unei civilizații. Am multe cunoștințe aici, în sensul întâlnirii cu

nişte filozofi antici. Aş putea înşira foarte multe nume de ţărani, care pentru mine reprezintă unii şcoala eleată, cu Xenofan, Parmenide, Melisos şi Zenon, alţii dialectica lui Heraclit, alţii cinismul lui Diogene-câinele. Întâlnirea cu ei are pentru mine valoarea unei confruntări cu istoria gândirii.

Interviu realizat de Ilarie HINOVEANU, publicat în volumul *Convorbiri cu...*, Scrisul Românesc, Craiova, 1974, pp. 96–104 (fragment).

Să ne întoarcem din stele pe pământ, şi de pe tot globul în satul nostru

Dinu Flămând: Între Poeme *şi* La Lilieci, *luate ca jaloane ale unor etape de creaţie, există o radicală modificare de structură?*

Marin Sorescu: Nu e o întoarcere de 180°, nici nu ar fi cu putinţă, dar cred că e o reîmprospătare a viziunii şi limbajului prin sporirea elementelor concret materiale, acceptate acum în poezie. Poemele din prima fază erau construite toate pe abstracţiuni, pe o gândire aproape algebrică a versului, pe câtă vreme în cele două volume din *La Lilieci* am lăsat concretul să se dezlănţuie.

D.F.: Eu am altă apreciere dacă-mi permiţi. Chiar ardelean fiind, consider că bine faci abordând un limbaj din zonă. În fond, nu se mai pune acum pentru noi problema păstrării unităţii limbii naţionale, care şi-a câştigat de mult unitatea. De ce nu scrie poetul (dacă se simte îndemnat să o facă) şi în limbajul sătesc al copilăriei sale, dacă s-a născut la sat?

M.S.: E interesant ce spui. Am scris *Liliecii* din două motive. Nu voiam să se piardă două secole de sat românesc – tradiţie, limbaj, mituri etc. Apoi doream să injectez lirismul cu vigoarea faptelor concrete. Poezia se face şi din amănunte nesemnificative, sau nepoetice, iar aceste amănunte pot înviora versul. Poţi susţine oare că poezia n-ar avea nevoie de o nouă vigoare acum, când pare copleşită de tot felul de griji „planetare" şi de angoase la nivel cosmic? Să ne întoarcem din stele şi din *smog* pe pământ, şi de pe tot globul în satul nostru unde, oricum, suntem mai acasă şi putem vorbi familiar cu lucrurile esenţiale. În fond, am păstrat aici toate vechile mele obsesii, numai că am spus acum lucrurile dintr-o răsuflare.

Interviu realizat de Dinu FLĂMÂND, *Viaţa Studenţească*, februarie 1978 (fragment).

Nu s-a văzut încă săpător care să fi ajuns
în partea cealaltă a pământului fără să întâlnească
izvorul menit să-l arunce în slavă viu sau mort

Dorin Tudoran: Sunteți mulțumit de biografia dumneavoastră?

Marin Sorescu: Poți să-ți faci autobiografia (de mult nu mi-am mai făcut-o!), dar biografia se face singură, ți-e dată. Chiar dacă n-am avut o biografie spectaculoasă, ca alții, faptul că a fost cum a fost și că sunt produsul ei îl consider un noroc.

D.T.: De ce? Întreb fără nicio intenție de a „subtiliza" un patent „de-a fi" și „de-a trăi".

M.S.: Mai întâi pentru că sunt născut la țară. Satul a ținut sute de ani locul cetății antice. Eu văd satele românești ca pe niște cetăți închise, având tot ce le trebuie, în interiorul zidurilor diafane de orizont. Și lumea asta, și lumea cealaltă, totul acolo, din hotar până-n hotar.

D.T.: Chiar așa autarhice?

M.S.: Chiar așa. Aveau tot ce le trebuie. Și, când spun asta, mă gândesc inclusiv la civilizație. De-aceea nici nu pot fi prea vesel văzând cum aceste cetăți dispar, odată cu încercarea noastră de-a schimba satul în oraș. Mi se pare un preț prea mare, pe care nu știu dacă suntem pregătiți a-l plăti. Regret că nu m-am născut acum două sute ori acum o sută de ani. Sau că acum două sute de ani niște oameni n-au făcut ce fac eu acum, ce încerc să fac. S-ar fi păstrat mai mult suflet românesc. Și (mai presus de unele produse materiale) de acest suflet avem mare nevoie.

D.T: Și, dacă întâmplarea făcea să vă nașteți acum o sută de ani, ce-ați fi făcut?

M.S: Aceleași lucruri ca și astăzi. Încetățeneam modernismul și după aceea deplângeam ruinarea tradiției.

D.T.: Adică? Unde bateți? La ce personalitate? La ce structură moral-intelectuală visați sau, cum se întreabă în asemenea situații, precum cea în care m-ați... împins, dacă v-ați fi născut acum o sută de ani, „cine v-ar fi plăcut să fiți"?

M.S.: Marin Sorescu. Pentru că toți care-au fost meritau să fie și nimeni nu poate lua locul nimănui.

D.T.: V-ați născut totuși în 1936.

M.S.: Da, într-un an biseçt. O zi în plus face mult și n-aduce anul cât aduce ziua în plus. Revenind la satul românesc pe care l-am cunoscut, trebuie să-ți repet: el are o moarte dureros de nenaturală.

D.T.: Şi ce faceţi dumneavoastră, cetăţeanul care simte acest lucru?

M.S.: Cetăţeanul, cum mi-ai zis, îţi spune ţie, spune altora, încearcă să atragă atenţia că moartea nenaturală a satului – fenomenul e, de altfel, european, universal – ne poate costa foarte mult cândva.

D.T.: Cândva? Eu, ca „orăşean" trimis la ţară doar câţiva ani, îmi permit să atrag atenţia că moartea nenaturală a satului o plătim simţitor şi ireversibil de vreun deceniu. Dar cred că mai voiaţi să mai spuneţi ceva.

M.S.: Răspunzându-ţi la întrebarea de dinainte, vroiam să-ţi mai spun că scriitorul ce sunt a semnat o carte: *La Lilieci*. Ea e un bocet, o plângere.

D.T.: De ce La Lilieci, *şi nu* La Bulzeşti, *fiindcă dvs. în această din urmă cetate antică v-aţi născut?*

M.S.: M-am ferit de o localizare prea strictă. Cartea este şi-aşa legată de un anumit loc şi dacă aş fi menţionat numele exact al comunei mele ar fi semănat a tautologie. Pe de altă parte, titlul acesta este o metaforă în stil arhaic, „Liliecii" însemnând, în vorbirea figurată a celor din sat, cimitirul. Adică „loc de odihnă şi verdeaţă". Ţi-am spus că e o plângere cartea asta. Un bocet.

În fond, ce e cu cartea asta, care, pentru mine, reprezintă un fel de barometru care-mi indică presiunea criticii, „intemperiile" ce bântuie sau tulbură înţelegerea poeziei?

D.T.: Vorba dvs., „în fond, ce e cu cartea asta"?

M.S.: Ideea ei mi-a plăcut atât de mult, am fost atât de absorbit de vârtejul de fapte, întâmplări, oameni, umbre, încât n-am mai avut timp să mă gândesc la poziţia exegeţilor vis-à-vis de formulă. Am mai spus-o: când începi să fii atent la părerile esteticii noastre (multe doar subiective, deloc pregătite pentru examene serioase) este un semn rău pe care n-am vrut să-l dau iubitorilor de semne rele.

La Lilieci, gestul cu acest nume s-a declanşat dintr-o veche nemulţumire a mea cu privire la îndepărtarea poeziei de *esenţa* ei.

D.T.: Care este după dvs. această esenţă? În ce constă ea?

M.S.: Nu-mi cere şi tu astfel de mărturisiri! Mulţumeşte-te cu atât: cred că poezia de astăzi suferă de o declorofilizare excesivă. E deseori un joc de mărgele colorate, o sarabandă de piruete. Toate acestea m-au făcut să caut, la început vag, apoi din ce în ce mai clar, *o ieşire*. Nu pentru întreaga lirică românească de azi – nu-mi pot asuma astfel de sarcini prometeice –, ci pentru mine.

Interviu realizat de Dorin TUDORAN, fragment din prima parte (*În ce priveşte biografia mea, norocul de care-ţi pomeneam e şi el mai mult o metaforă*), în *Vatra*, nr. 2, 20 februarie 1980, republicat în volumul Dorin Tudoran, *Nostalgii intacte*, Editura Eminescu, Bucureşti, 1982, pp. 295–315.

E minunat să ai o obârşie...

Marin Sorescu: Bulzeştiul este pentru mine un punct de sprijin. Punctul din care nu vreau să răstorn pământul, ci numai să-l văd. Sunt mai modest decât Arhimede. E minunat să ai o obârşie, un loc al copilăriei care te marchează şi pe care, după aceea, tot încerci să-l explici. Ţi-l explici ţie, în primul rând, încercând să te „prinzi" în ce ai mai specific (şi specificul acesta nu-i al tău, ci al locului şi poate al timpului), şi îl explici lumii, restului lumii, într-o serie de scrieri şi re-scrieri. Îmi place să mă gândesc la Golful Mexic din Bulzeşti [şi la Bulzeşti din Golful Mexic], iar din Golful Mexic până la Bulzeşti nu e decât un pas şi o... apă mare. Deci lumea văzută din Bulzeşti este şi Bulzeştiul văzut din restul lumii. Asta înţeleg eu prin deschiderea spre universal şi spre specificul naţional. [...]

George Popescu: La Lilieci, *trilogia poetică de până acum, a apărut în ochii publicului şi ai criticii ca o carte stranie, dincolo de consumarea unei experienţe dintre cele mai singulare. Cum s-a născut ideea acestor cărţi, a acestui teritoriu?*

M.S.: Nu-mi dau seama din ce anume. Dintr-un contact cu nişte experienţe de poezie modernă. Şi ca un răspuns la o anumită „înstrăinare" a mea de copilărie şi îndepărtare geografică de obârşie, în sensul unor călătorii pe care le-am făcut. Plus unele frământări artistice în legătură cu poezia noastră. În orice caz, cartea s-a născut spontan şi cu bucuria descoperirii lucrului simplu, dar căruia nimeni nu i-a acordat atenţie...

G.P.: Nu este oare acesta resortul intim, taina, secretul creaţiei autentice?

M.S.: Desigur, legea creaţiei. Oricum, eram pregătit şi pentru această experienţă care mi-a permis să recuperez o mare parte din trecutul meu, destul de redus ca număr de ani, „vărsat" într-un trecut colectiv imemorial...

Interviu realizat de George POPESCU, *Înainte* (ziar din Craiova), 1 noiembrie 1981, p. 2 (fragment).

Cum am devenit poet

Părinţii mei au fost ţărani luminaţi – cred că pot folosi această sintagmă. Am preluat o parte din destinul lor – care în limbaj ştiinţific se numeşte programare genetică. (Progresele ştiinţei însemnând de multe ori înlocuire de termeni.) Tata, fire contemplativă, îl citea pe Eminescu şi studia bolta cerului, toamna, din vârful unei clăi de fân, sustrăgându-se pentru moment

„vuietului vremii", abstract, şi mai ales vacarmului, destul de concret, al celor şase copii. Mama ţinea calendarul viu al grijilor şi nevoilor casei, mereu acute, dar şi ea mai găsea timp să mai citească o carte, chiar când legăna un copil care trebuia să adoarmă. Îmi spunea, prin anii şaizeci, cât de rău îi pare că mie, mai mic, n-a mai avut ce să-mi dea, „cu vremurile astea de neavere", şi-a trebuit să mă ţin singur prin şcoli. Îmi place să cred că am moştenit ceva de la ea, ceva cu mult mai important. Avea o minte limpede, cu mare capacitate de sinteză, structurând întâmplările, evenimentele în aşa fel (ştia să povestească colorat şi cu tâlc) încât totul se lumina şi vorbele parcă sclipeau. Poseda un anumit fel de energie creatoare, care se naşte în funcţie de greutăţile pe care le are de învins. Lovită încă din tinereţe de cele mai mari nenorociri pe care le poate îndura un om, a descoperit mereu resurse nebănuite, pentru a rezista, găsind în creşterea copiilor „în rând cu lumea" un sens al vieţii.

Biografia poeziei mele începe cu acest elogiu adus părinţilor mei.

Răspuns la ancheta *Vieţii Româneşti*, „Caiete critice", nr. 3–4, 1983, pp. 47–49 (fragment).

Poezia despre ea însăşi

Monica Spiridon: Aţi scris despre Avangardă (în genere şi despre avangardismul românesc în special). O despărţiţi de modernism prin ceva cu adevărat demn de luat în seamă?

Marin Sorescu: Avangarda face parte din Modernism. Se consideră partea văzută a Modernismului, partea prea văzută, pentru că avangardiştii au făcut totul pentru a atrage atenţia... Modernismul a existat înaintea Avangardei, bineînţeles. Despărţirea e una teoretică. Avangardiştii au fost mai tari în procese verbale.

M.S.: Vă spune ceva o vocabulă ca „Postmodernism"? Găsiţi-i eventual un model – *de pildă, „după-potop"... (E vorba, firește, cum precizează un personaj al dumneavoastră, nu de „potopul prorocit şi răsprorocit", ci de unul „mai micuţ", care se revarsă din paharul cu apă al literaturii europene; adică de* ideea de potop *pe care a vânturat-o în special Avangarda, dar nu numai ea).*

M.S.: Este la modă „postmodernismul", într-adevăr. Vocabula. Literatura nu se simte obligată întotdeauna să ţină pasul cu teoriile. Există graba unor exegeţi de a clasifica, de a despica, de a propune, de a impune formule. O perioadă mai lungă de pace în Europa şi în America i-a pus pe teoreticieni în imposibilitatea de-a face împărţiri, delimitări... S-a inventat

Postmodernismul. Toate formulele au un punct nevralgic. Homer a fost modern pentru vremea lui şi tot ce s-a scris *după* intră în *Postmodernism.* Împărţirea *pe secole* este, măcar într-o privinţă, mai sigură. Şi mai sigură e împărţirea *pe milenii*... Şi încă mai sigură cea după oale... După cioburi, după vase sparte... Cucuteni ş.a.m.d. Dacă mă gândesc bine, secolul al XIX-lea a lăsat în literatură lucruri mult mai sigure. (În secolul nostru e prea mult zgomot. Valorile nu s-au cernut suficient.) Sunt sigur că mileniul trei va fi un *Postmileniu* şi va trăi din rezerve, după cum noi suntem încă mineri în băile aurifere ale clasicismului antic...

M.S.: Deşi, se ştie, nu vă lăsaţi cu nici un chip vârât într-un Tipar, există totuşi o înfăţişare, o vârstă, o poză, o retorică a poeziei din secolul nostru de care – făcând o concesie zelului taxinomic al criticilor – aţi consimţi să vă lăsaţi ancorat?

M.S.: Important este să pari a ţine de mai multe şcoli, de mai multe formule, de mai multe retorici, pentru a fi revendicat, acoperit, negat, iarăşi descoperit. Să pari, am zis, să dai iluzia. Talentul e Fata Morgana a tuturor posibilităţilor. Să pari, fără ca asta să te angajeze. A trece ca gâsca prin apă prin curente şi vârste mi se pare ideal. Suport fără anestezie orice fel de formulă. N-am preferinţă pentru nici una.

M.S.: Rămânând în nota de mai sus, există în literatura dumneavoastră şi un Sorescu după *Sorescu, în sensul în care se spune că orice creaţie mare se naşte dintr-o meditaţie retrospectivă asupra creaţiei?*

M.S.: Mai ştiu şi eu? O fi existând. Ne îndoim continuu, deşi, cum spuneam, ce e mai vechi e mai bun.

M.S.: V-am pus întrebarea aceasta cu un gând ascuns. Anumiţi critici au descoperit în poezia dumneavoastră o luptă permanentă cu inerţia propriei creaţii, o distanţare a poetului Sorescu de sine şi o încercare de evadare din propria formulă care ameninţa să se transforme în stereotipie – pentru Eugen Negrici, de pildă, ciclul La Lilieci *este expresia unui efort radical de înnoire, care urmează unui veritabil „impas creator".*

M.S.: Scrisul îşi are legile lui, pe care nici autorul nu le poate regla după plac: accidentele drumului pe care aleargă. Am scris *Liliecii* nu din dorinţa de a mă înnoi, pentru că formula la care ajunsesem mi-ar fi fost suficientă o viaţă. (Dovadă că mulţi se înfruptă din ea şi sunt găsiţi poeţi originali.) Faza *Liliecilor* a apărut ca rezultat al unei funcţionări normale a motorului inspiraţiei, care uneori se opreşte şi o porneşte imediat din alt loc.

M.S.: Dar a pornit-o, într-adevăr, din alt loc?

M.S.: Ruptura e mai mult aparentă. Ai un univers al tău pe care – dacă îl ai – nu-l poți schimba, după cum spuneam. Se pot depista aici mulți factori de continuitate. Cred că am scris aceste poeme și dintr-o nevoie de simetrie. Creația este o asimetrie și o simetrie perpetuă. Întâi e simetrică, apoi se strică simetria pentru a permite – cum să zic? – un fenomen de maree și așa mai departe. După poezia universal-abstractă, mâna mea cea stângă a simțit nevoia unei poezii diferite, așa cum în teatru a trebuit să trec de la piesele cu un personaj la cele cu mai multe personaje. Fazele coincid. Piesele istorice – deci cele cu mai multe personaje – au fost elaborate aproximativ în faza *Liliecilor*.

Interviu realizat de Monica SPIRIDON, *Viața Românească*, „Caiete critice", nr. 1–2, 1986, *Postmodernismul*, pp. 157–160 (fragment).

REFERINȚE CRITICE

Referințe critice

Autorul procedează la o depoetizare sistematică a motivelor din care s-a inspirat o întreagă literatură de orientare rurală sau tradițională. Unul câte unul, aceste motive se transformă în clișee. Ca și Caragiale și Topîrceanu, Marin Sorescu face parte din categoria orășenilor cu spirit critic și fără simpatie pentru viața la țară. Numai că la cei doi parodia a rămas întâmplătoare, în vreme ce poetul din *La Lilieci* încearcă o demitizare dinăuntru și dusă până la ultimele consecințe. Tot ceea ce tradiționaliștii au elogiat, sau măcar au tratat ca obiect de poezie, devine ținta ironiei; însă nu o ironie rece, ci una bazată pe însușirea aparentă a temelor și a mentalității tradiționaliste. Adevărata atitudine iese la iveală abia după ce poetul a uzat cu discreție, apăsând cu discreție ici-colo, de clișeele incriminate. Pretutindeni unde nostalgia sămănătorist-tradiționalistă a văzut poezia vieții la țară – în elementele arhaice ale civilizației, în superstiții, obiceiuri sau limbaj – Marin Sorescu vede contrafacerea, burlescul. El nu se sfiește să râdă de locurile comune ale acestei literaturi, cu buna dispoziție și „neseriozitatea" unui Mitică prozaic și sceptic.

Nicolae MANOLESCU, „Viața la țară", în *România literară*, nr. 33, 16 august 1973, p. 9.

O înfățișare puțin obișnuită capătă universul rural, această Atlantidă a literaturii române, în poemele lui Marin Sorescu din volumul *La Lilieci*. Evocând satul copilăriei, scriitorul pare a face o călătorie către un spațiu îndepărtat, nelumesc, ce nu mai poate fi regăsit în chip natural; amintirea este aici mai mult decât un simplu procedeu literar, înseamnă o revenire la o realitate originară [...] Carte polemică așadar, *La Lilieci* nu este însă o carte ironică. [...] La realitatea universului rural poetul ajunge printr-o operațiune intelectuală, suprimând ceea ce „știe" despre această lume și evocând-o exclusiv prin mijlocirea reprezentărilor infantile conservate în memorie, ca fiind mai autentice. O intenție parodică este de aceea greu de presupus, întrucât atitudinea autorului nu privește o realitate literară, ci se legitimează prin „adevăr".

Mircea IORGULESCU, „O viziune a satului", în *România literară*, nr. 20, 16 mai 1974, p. 5.

Marin Sorescu, care scrie delimitându-se întotdeauna de ceva, vorbește în *La Lilieci* (1973) despre viața la țară, luând în râs două rânduri de prejudecăți sau, mai bine zis, două rânduri de mituri. Este mai întâi mitul tradiționalist al vieții frumoase și profunde de la sat, tradus de regulă într-o literatură fără conștiință estetică, mediocră, și, nu mai puțin răspândit, mitul născut din intoleranța față de cel dintâi.

Parodierea temelor tradiționaliste se vede numaidecât, încercarea de a reabilita o mitologie compromisă de alții și de a respinge astfel o prejudecată literară constituie planul secund al poemelor. Critica, observând numai primul aspect, a subliniat încă o dată virtuțile de ironist ale lui Marin Sorescu și a ignorat lirismul dezvoltat în umbra ironie, poezia *implicată* în negația unei false poezii. Poezia trăiește însă în ambele planuri și se condiționează. Ironia construiește în măsura în care distruge, protejează obiectul și-l reabilitează, bătându-și joc de expresia lui degradată. Dacă Marin Sorescu s-ar fi limitat, cum crede N. Manolescu, la un *radicalism al depoetizării* (*România literară*, 16 august 1973), ironizând încă o dată poezia sămănătoristă, ironizată de altfel fără întrerupere în ultimii 70 de ani, intenția lui ar fi fost excesivă și fără noutate. [...]

Lancea ironiei lui Marin Sorescu are două capete; cu unul rănește, distruge, cu celălalt tămăduiește și reanimă.

Eugen SIMION, „Poezia lui Marin Sorescu (Marin Sorescu. *La Lilieci*)", în *România literară*, nr. 44, 1 noiembrie 1973, p. 8; cronică valorificată în capitolul despre Marin Sorescu din *Scriitori români de azi*, vol. I, ed. a II-a, Editura Cartea Românească, București, 1978.

[...] în tot ceea ce cuprinde cartea, adică în tablourile rememorate fără inflexiuni elegiace, fără metafore, ca și în istorisirea prozaică, indiferentă, a unei întâmplări din lumea satului nu mai poate fi sesizată o orientare a substanței artistice într-un sens euristic. Orice intenție aparentă de ordin „artistic" a dispărut, începând cu preocuparea pentru limbajul liric și sfârșind cu organizarea compozițională. Cât privește mecanismul parabolic, el e de negăsit. Încât depoetizarea e, realmente, năucitoare, și radicalitatea șocului ei era greu de suportat de cititorii cu nobile prejudecăți estetice. Pentru că autorul nu se mai servește, sistematic, la nivelul fiecărei piese din volum, de un mecanism compozițional, intenționalitatea cvasi-silogistică nu mai apare explicit. În totalitate, abia, cartea relevă o anume discretă intenție, mai mult ca efect al tensiunii ce se naște prin integrarea ei în sistemul de așteptări al cititorului român, cu memoria unor experiențe literare legate de tema absorbantă a lumii satului, în variantele ei diverse, nu o dată contradictorii.

Eugen NEGRICI, „Sub presiunea delimitărilor", în *Figura spiritului creator*, Editura Cartea Românească, București, 1978, pp. 136–164.

[...] despre sat și despre țărani poetul scrie marcându-și decis apartenența la o lume pe care nu a părăsit-o niciodată. Modernizator, Sorescu a fost și este întrucât a rămas fidel satului, nu fiindcă l-a părăsit și l-a uitat. Inventivitatea și ingeniozitatea lui, întoarcerea bruscă a versului în zeflemea subțire sau în sugestie cutremurător gravă, verva drăcoasă și austeritatea posomorâtă, întreg acest amestec de stări și atitudini mereu surprinzător, supraviețuind estetic, în ciuda tuturor dificultăților, și încă într-un chip admirabil, constituie expresia unui anumit fel de a privi lumea. Care este, în substanța sa, țărănesc. Am afirmat, cândva, despre Sorescu și despre Scrisul lui, că este, după Marin Preda, cel mai nou sosit în literatură reprezentant al spiritului țărănesc; autentic țărănesc. Nu, așadar, folcloric, de sărbătoare, convenționalizat și artificializat. [...]

Într-o materie prozaică, el descoperă deopotrivă sublimul și grotescul, puritatea și degradarea, folosindu-se de epic pentru a construi ample metafore ale existenței țărănești. În privința tehnicii se pot face apropieri între *La Lilieci* și *Antologia orășelului Spoon River* de Edgar Lee Masters (și un poet și celălalt aduc mesajul unei lumi dispărute, evocate din perspectiva funerară a cimitirului; ambele „povestesc întâmplări" și conturează tipologii); dar nu e mai puțin îndreptățită și raportarea la tradiția autohtonă a lui Anton Pann. Fiindcă *La Lilieci* este o poveste cu țărani în aceeași măsură în care este și o poveste a vorbirii (și a vorbei) țărănești.

Mircea IORGULESCU, „O poveste cu țărani", în *Flacăra*, nr. 14, 2 aprilie 1981, p. 15; cronică reluată în *Ceara și sigiliul*, Editura Cartea Românească, București, 1982, pp. 146–149.

Este adevărat că de mai multă vreme ne găsim în fața unei dificile dileme care rezultă din diferența dintre *text*, *literaturitate* și *operă*. În acest caz, nu e vorba de operă, ci de acel grad minimal la care se poate spune că *textul* are unele *valențe literare*. Oare simpla recompunere a realului printr-o ingenioasă punere în scenă comportă în sine semnele poeziei? Credem că nu. Este adevărat că Marin Sorescu nu este singurul poet care reprezintă poezia prin mijloace artificiale. Procedeul acesta este întâlnit de foarte multe secole la numeroși scriitori. Dar Marin Sorescu nu face nici un efort să ne transmită un efect de poeticitate tradițională.

Îndrăzneala lui merge până la construirea unui *text* în sine. [...]

Este adevărat că maniera aceasta de reprezentare a satului în creația lirică nu a mai fost cultivată de nimeni. De fapt, *antipoezia* a fost introdusă în *La Lilieci* într-un spațiu literar liber, într-o lume a nimănui. Considerăm că se cuvine să numim acest spațiu literar al nimănui, deoarece cele mai multe enunțuri literare adoptate de Marin Sorescu nu pot fi clasate în nici o categorie scripturală existentă. Insistăm asupra aventurii literare din

La Lilieci pentru că ea este aceea ce ne oferă cele mai puține argumente să credem că va putea fi numită cândva *poezie*.

Romul MUNTEANU, „Poezia lui Marin Sorescu", în *Jurnal de cărți*, vol. III, Editura Eminescu, București, 1982, pp. 119–152.

Cele trei volume ale ciclului *La Lilieci* oferă o viață, compun un film efectuat fără a acuza mâna realizatorului, fără să stânjenească desfășurarea normală a vieții, supusă deopotrivă hazardului și destinului, izgonind poeticul din cuprinsul limbajului, fiindcă țăranii olteni nu sunt poeți când vorbesc, topind poeticul la temelia limbajului [...].

Secvențele nu avansează spre o finalitate, ca discursul epic. Sunt scene care semnifică artistic prin capacitatea lor de a instaura un univers.

Poemele se parcurg cu sentimentul lectorului de proză, care așteaptă un sfârșit și o „morală". Se așteaptă suirea spre punctul final care să ilumineze, din înălțimea sa, retrospectiv, cuprinsul secvenței. (Ar fi o dezvoltare în spiritul liricii lui Marin Sorescu, cu „poanta" de la sfârșitul poemului.) Dar poemul rămâne suspendat, lipsit de sprijinul sigur al frazei finale, obligând atenția să se replieze asupra întregii secvențe, forțând-o să trăiască încă o dată. Relevarea existenței ca împlinire care trebuie doar arătată, pentru a-și justifica intrarea în câmpul artei, este o modalitate artistică foarte nouă în lirica lui Marin Sorescu. Momentele sunt reprezentate în „scenete": „segmente", bucăți de viață, detașate de contingența lor, ca o piatră de râu lustruită și așezată pe soclu. Autorul se estompează total, rămâne invizibil, utilizând tehnica documentarului și obiectivității absolute. Raportul natură-artă, descoperirea artei în sânul naturii l-au preocupat fugar (dar „fugar" la Sorescu nu înseamnă și superficial) pe eseist în *Starea de destin*: „Și Brâncuși are o fabulă. Eugen Ionescu s-a născut la Slatina, oraș în care sculptorul, copil fiind, fuge pentru o vreme de acasă. Văzuse pietrele lui Brebu care seamănă cu sculpturile lui. A inventat soclurile, adică le-a dat importanța cuvenită, lucrându-le cu atenția cu care lucra și statuia" (Marin Sorescu, *Starea de destin*, 1976, p. 138).

Poemele din *La Lilieci* par „natură" și „artă". Nu realizează permanenta raportare între calități disjuncte cu care poezia autorului ne obișnuise. Nu propun o existență abstractă, născută pe traiectul unei înțelegeri și complicități autor–cititor. Sunt o creație în sens primitiv și foarte modern totodată, *o stare naturală*, neadumbrită de dubii și spaime ale limbajului, care *înfăptuiește* spunând.

Mihaela ANDREESCU, „Tradiția tradiției și tradiția contestării", în monografia *Marin Sorescu. Instantaneu critic*, Editura Albatros, București, 1983, pp. 157–205.

Anul 1973 marchează radicalizarea atitudinii anticalofile a scriitorului, atitudine a cărei expresie relevantă este *La Lilieci*. Aici, Marin Sorescu a inclus poeme din care nu poți cita un vers „frumos" în accepțiunea tradițională. Totuși ar fi abuziv să vorbim despre o „estetică a urâtului"; mai adecvată mi se pare observația că e vorba de tatonarea unui *alt fel de expresivitate*. Se tinde spre o lărgire a domeniului poeticului, atingându-se, fără doar și poate, una din limitele acestuia. Sunt selectate cuvintele cele mai „dure" (un text intitulându-se „Buduroi"), ceea ce discreditează implicit prejudecata „nobleței" unor cuvinte și imagini. Este o „democratizare" totală a limbajului poetic și a „strategiei" retorice, ceea ce are drept rezultat revigorarea unui atât de vechi gen literar. .

Ciclul constituie un experiment extrem și, de aceea, irepetabil; aici poezia a fost adusă – conștient – într-un impas. S-a vorbit mult despre inserția prozaicului în poezie; nefiind om al jumătăților de măsură, Sorescu a mers până la limită, atingând-o.

Mircea SCARLAT, Prefață la antologia *Drumul* de Marin Sorescu, Editura Minerva, Colecția „Biblioteca pentru toți", 1984; prefața a fost inclusă apoi în volumul al IV-lea (postum) al *Istoriei poeziei românești* de Mircea Scarlat, Editura Minerva, București, pp. 197–216.

Dacă lui Nichita Stănescu îi datorăm *necuvintele*, Sorescu este aici autorul a ceea ce am putea numi *străcuvintele*. Nichita Stănescu regresa spre stadiul prenominal, Sorescu, spre arhaicul nominal. Amândouă atitudinile sunt acțiuni de recuperare: una a verbului, cealaltă a substantivului. În necuvinte, Nichita Stănescu tânjea să prindă mișcarea elementelor silite să calchieze legile gramaticii (prelimbajul); în străcuvintele soresciene se regresează spre acele stadii din vechimea istorică a unui grai. Este un tur de forță al substantivității, prin care Sorescu se arată demn urmaș al lui Anton Pann și Tudor Arghezi. El, substantivul, este personajul principal; nu atât copilăria autorului, oamenii sau locurile natale. Trilogia poate fi socotită și un document polemic, o patetică acțiune de recuperare a unor cuvinte pe cale de dispariție. Nu ne mai aflăm cu un veac și ceva în urmă, când problema constituirii limbii literare era prioritară; nici la începutul acestui veac, când normele gramaticale slujeau o limbă literară deja constituită. Marin Sorescu a avut curajul să aducă în poezie graiul oltenesc vorbit de el și de consătenii săi, tocmai pentru că, pe fondul unei limbi literare deja unitare, această acțiune de recuperare dobândește o altă semnificație. Un lingvist arheolog se dublează aici cu un altul sentimental. [...]

[...] potricală, gărgăunariță, bejarcă, sarabalie, colțani, pătuiag, corlată, ududoi, om vrăjmătos, bișag, pângănii, a linciuri (a clăti cămășile), de-a tuturiga (de-a rostogolul) ș.a. Probabil că unele sunt creații infantile, altele, întorsături de limbă din etimoane ce ar putea fi reconstituite, împrumuturi

din limbi apropiate geografic. Poetul s-a îndreptat spre ele cu brațele deschise, le-a reactivat în memorie. Este un caz clar când cuvintele cheamă textul. Toate subiectele poemelor care constituie această vastă frescă zac parcă într-o difuză masă de cuvinte, așteptând un impuls dinamic spre a prinde viață.

Dinu FLĂMÂND, „Fragmente soresciene", în *Intimitatea textului*, Editura Eminescu, București, 1985, pp. 39–52.

Standardele vremii (la impunerea cărora generația lui Sorescu jucase rolul principal) pretindeau o poezie definită prin câteva elemente bine fixate în conștiința poeților și a cititorilor: lirism, confesiune abstractă, subiectivitate, monolog, impersonalitate, transfigurare, fragmentarism și stil scriptic. Provenite toate din modernismul interbelic, ele constituiseră, zece ani mai devreme, o reacție salutară la poezia reportericească și epică a deceniului 6. [...] Sorescu însuși participase la acest spirit prin majoritatea culegerilor lui de după *Poeme*, în ciuda faptului că părea a nu-l lua în serios. El însă nici nu-l nega în esență, tratându-l în felul lui burlesc sau parodic, singura diferență remarcabilă fiind, dincolo de ton, aceea că stilul poeziei lui Sorescu a fost de la început oral, accesibil (aparent) și cotidian. Dar până și în această ultimă privință, să observăm că cel ce vorbea în poeme nu era chiar omul de pe stradă, ci intelectualul, care-i mima unele expresii și, în general, familiaritatea, faconda balcanică, în abordarea marilor probleme.

La Lilieci (și faptul a ieșit în evidență de la primul volum din serie) nu mai punea preț pe nici una dintre aceste trăsături. Poeziile din culegere aveau un decupaj evident narativ („povestire", psihologie, portret, dialog), erau biografiste, prozaice și realiste, tinzând la un soi de monografie poetică a satului (cum Edgar Lee Masters o făcuse pentru orășelul lui american), cu ajutorul unei oralități capabile, de data asta, să restituie vocile reale ale protagoniștilor dincolo de vocea poetului însuși. Firește, o *mise-en-scène* există și aici, un scenariu, care însă nu s-a văzut decât mult mai târziu, la capătul seriei. Exemplul din *La Lilieci* a rodit destul de repede, chiar mai înainte ca generația '80 să înceapă a aprecia programatic și fățiș aceleași componente ale poeziei ca și Sorescu: *Un potop de simpatii* de Petre Stoica, *Eglogă* de Ioana Ieronim, *Bucolicele* lui Mircea Cărtărescu sunt doar câteva din titlurile ce pot fi amintite.

Nicolae MANOLESCU, „Amintiri din copilărie sau tablouri din Bulzești", în *România literară*, nr. 7, 12 februarie 1987, p. 9; cronică reluată în *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu*, vol. I, Editura Aula, Brașov, pp. 168–172.

Explicația acestei crispări ține – și aici mă despart de opinia lui Nicolae Manolescu – mai puțin de resimțirea unei dificultăți de situare în ordine literară strictă și mai mult de spiritul însuși al poeziei lui Marin Sorescu,

foarte înșelător prin aparenta lui accesibilitate. [...] Se poate presupune, mai degrabă, că a surprins o anume radicalitate interioară, și nu una de forme sau de stil. [...]

În întregul său, *La Lilieci* este o lamentație funerară, un bocet de proporții și factură epopeică, fără nici o solemnitate convențională, fără patetisme și fără tânguiri, de o aspră măreție arhaică. Fără legătură directă între ele, episoadele, scenele și personajele evocate alcătuiesc o vastă compoziție volumetrică, epicul având o certă funcție sculpturală. Mijloacele de analiză obișnuite se dovedesc ineficiente, fiindcă, reînviind o lume, Sorescu o face reînviind (sau regăsind) un anumit suflu și un anumit ton (ambele uitate sau deformate în sensul decorativului scenografic), suflul și tonul de epopee populară, ca expresie foarte specifică a unui mod colectiv de a fi. Ironia tragică este atitudinea structurantă. Caleidoscopicul univers umil și frust al vieții de fiecare zi nu este, de aceea, nici stilizat, și nici trecut prin laboratoarele atât de active ale retoricii sărbătorești sau mitologizante, păstrându-i-se nealterate autenticitatea și naturalețea de limbaj, de comportament, de viziune. *La Lilieci* are o monumentalitate conținută, substanțială.

Mircea IORGULESCU, „Sorescu: suflul epopeic", în *România literară*, nr. 46, 10 noiembrie 1988, p. 11.

Deși în *La Lilieci* și-a prescris să rămână cât mai *terre-à-terre*, Sorescu nu rezistă totuși ispitei de a da frâu liber imaginației. Atunci injectează ciclului o poezie directă, ca să spun așa, cu scurte emisiuni, e adevărat, dar dense, autorul creându-i și o albie ușor ironică, spre a ne aminti chiar în asemenea cazuri sursa ei umilă. Un exemplu grăitor îl aduce „La strigat", unde spectacolul jocului de lumini capătă un aer mexican, de viziune buñuelescă, și vocea lui Marin Sorescu se încălzește sensibil spunând: „Și când răgușesc ăia, după miezul nopții, / Dau drumul unor roți de car, cu spițele împănate de fân. / Aprind fânul cu șomoiagul și-odată te pomenești / Cu roți de foc, rostogolindu-se din cer, dintre stele. / Vâjâie, sar peste gropi, e ceva grandios, / Parcă cineva din cer a venit cu carul de foc să lumineze situația, să vadă cum lăsăm noi post / Și cam ce se mai vorbește în comuna Bulzești". [...]

Oricât își „prozaizează" înadins versurile, Marin Sorescu păstrează în alcătuirea lor o unitate indestructibilă a anumitor segmente verbale. Din această descompunere în „cutii orale" a ceea ce rostește se naște iarăși poezie. O face să răsară, cred, mai cu seamă contrastul dintre materia informației, de natura faptului divers jurnalistic, și ambalajul verbal (organizare sonică riguroasă, după legi matematice precise). E ceva asemănător ca efect al formulelor mnemotehnice care fixează propozițiile latinești în octosilabi sau pentametri. Cam la poezia lor secretă ne trimite Sorescu atunci când

înșiră „Cine mai trece pe drum": „Coadă al lui Ceapă, / Sanda lui Ciurel, / Tăgârâlă, / Ai lui Mitrofan, / Ai lui Modârlan" etc.

Ovid. S. CROHMĂLNICEANU, „Marele show bulzeștean", în *Ramuri*, nr. 2, februarie 1989, p. 3.

De fapt, în această succesiune de medieri stă farmecul cu totul aparte al acestei opere: etnograficul mijlocit de anecdotic, lirismul, de prozaism, afectivitatea, de ironie și așa mai departe. Cu aceeași „materie", Marin Sorescu ar fi putut scrie un roman, și un „indice" care ar reuni poemele având în centru același personaj, dispersate în cele patru „cărți", ar ilustra tocmai caracterul de frescă al ansamblului, pe traseul căruia sunt descrise coerent zeci de destine. Medierea ultimă e aceea a unui soi de comentariu, datorat celui ce evocă – personaj și martor în același timp –, de o finețe tipic soresciană: tonul coboară câteodată la același orizont cu întâmplările „narate" și cu eroii lor, detașarea nu e niciodată lipsită de complicitate. O mirare înțelegătoare dă nota caracteristică a încheierilor și moralităților: căci nimic nu e mai divers și mai ciudat decât banalul și anonimitatea.

Marian PAPAHAGI, „Memoria și jocul imaginației", în *Tribuna*, nr. 3, 19 februarie 1989; cronică reluată în volumul *Cumpănă și semn*, Editura Cartea Românească, București, 1990, pp. 70–75.

Se poate spune că viziunea soresciană („viziunea vizuinii"), atât în ce privește conținutul, cât și formele de expresie, are un punct de pornire originar în satul Bulzești din Oltenia, o stare plasmatică reală (unde se vorbește așa), de care poetul a fost marcat definitiv; tocmai această „marcare" îi conferă autenticitatea discursului (în ceea ce privește diferențierea specifică) și-i permite plonjonul în universalitate (iată și motivarea că poezia fiului de țăran din Bulzești a atins receptarea maximă pe mapamond, între produsele literare autohtone). [...]

O experiență ontologică profundă se autopovestește, folosind o expresie diferențiatoare pentru a comunica o viziune existențială universală. Viziunea aceasta capătă contururi îngroșate carnavalesc precum tablourile lui Breughel cel Bătrân; expresia este pigmentată în permanență de striuri vinețiu, descoperind semnele calcinate ale unei arhaicități canonice: canonicitatea existenței s-a cimentat într-o *langue* cu valoarea unui sistem semiotic a cărui expresie nu mai poate fi schimbată. E vorba de un *pattern* lingvistic ce încorporează ceva atât de dens încât se apropie de mijloacele poeziei; se descriu întâmplări, figuri, acte, gesturi existențiale ce au devenit stereotipe. Stereotipia lor ontologică le scutește de explicitare; discursul oral le menține într-un suspans semantic ce le dilată sensurile foarte concentrat, ce te obligă să meditezi asupra lui. [...]

Marin MINCU, „Autenticitatea discursului oral", în *Textualism și autenticitate*, Editura Pontica, Constanța, 1993, pp. 53–64.

Paralel cu filonul demitizant, se impune în poezia lui Marin Sorescu cel al *Liliecilor*, care – într-un anume sens – constituie o vastă operație de *remitizare*. Intervine acum un fel de maturizare a practicii postmoderne, o *naturalizare* a acesteia. De fapt, prin cele șase cărți ale seriei lirice *La Lilieci*, Marin Sorescu a deconvenționalizat radical felul în care e înțeleasă poeticitatea, prin adaptarea acesteia la alte condiții, diferite chiar și de cele inițiale, care nu sunt deloc străine de poetica – sau „politica", pentru a folosi un termen al Lindei Hutcheon – postmodernismului: narativizare și falsă narativizare a discursului, secvențializare (fragmentarism), inserția structurilor de tip autoreflexiv și metadiscursiv, „oralitate" și autobiografism, utilizarea unor variante multiple de complicitate discurs/existență, schimbarea registrelor stilistice și a vocilor „naratoriale". Cele șase volume compun o suită de „microevenimente" radiografiate exact, în extensie, prin focalizarea succesivă pe tipuri umane, pe diverse „personaje", pe contextualizări neobișnuite, pe fenomene din lumea satului care surprind mai mult sau mai puțin. Sunt reînviate tradiții cărora li se caută în mod expres noutatea, transparența, localizarea. [...] Reconstituirile sunt tandre, pasionale, detașate, cinice, ironice, scormonitoare, grotești, ca un fel de „sistematicitate" în a identifica „specificul local" în toate sensurile lui. Bulzeștiul devine un topos al completitudinii, o imagine holografică a Lumii, un spațiu al coabitărilor neverosimile, al genezelor și descendențelor fabuloase. [...]

Ceea ce contribuie decisiv la intensitatea „lecturii" lumii satului în *La Lilieci* este corelația care se stabilește simptomatic între *rememorare* și *prezență*. Cele două paliere majore ale discursului „epico-liric" ajung să comunice în cele mai derutante moduri posibile. Cititorul este „imers" în trecut și apoi adus la suprafață, este luat drept martor sau deturnat din posibila lui expectativă. [...] Multiplicarea tenace a atitudinilor discursive, dar și a tipurilor de inserare evenimențială, a „cronicilor" constituie o probă în plus a inovației structurale la care a recurs poetul în *La Lilieci*. El a urmărit detensionarea expresiei, un fel de „eliberare" a acesteia, de restituire a modului ei de proveniență, ceea ce a permis și validarea multiplelor formule care permiteau o mai mare cursivitate a „curenților" existență/discurs. Indiferent (despre) ce s-ar „relata", savoarea dicțiunii și sensibilitatea punctelor de rețea activate, „atinse" în mod repetat (căci foarte multe evenimente, „personaje" etc. se *leagă* între ele, generând o *pânză* aproape inextricabilă) reordonează continuu materia, îi întreține dinamica specifică.

Ion BUZERA, Prefață la volumul Marin Sorescu, *Poezii alese*, Editura ART, București, 2006, pp. 5–14.

Prezentă aluziv sau având o tentă subversivă în opera publicată în timpul vieții, fenomenologia disperării și a rezistenței devine peremptorie în cea mai mare parte a poemelor din *La Lilieci*, *VI*, și din romanul *Japița*, ambele apărute postum.

Universul uman reprezentat aici de autor identifică un cronotop la răscruce de istorie, o istorie malefică pervertită iremediabil în duplicitate, minciună și violență. În această parte a lumii (și nu numai) ostilitățile fățișe ale războiului supraviețuiesc monstruos în „lupta de clasă" și „lupta pentru pace", pentru care, nu-i așa, „nu se precupețea nimic".

Trăitor al acestor timpuri, autorul edifică, pe vechiul motiv al lumii răsturnate, o realitate stranie, oricât de recognoscibile ar fi reperele istorice: distrugerea proprietății rurale, colectivizarea forțată a satelor („Plenara din 3–5 martie"), echivalentă, în memoria comunităților rurale, cu apucăturile fanariote, Plebiscitul, singurul referendum din întreaga istorie a României socialiste, când oamenii au fost chemați să se pronunțe „deschis" dacă vor pace („Un demn"). În alte secvențe se precipită reverberații ale unor experiențe dintr-un trecut apropiat cu solicitări halucinante, absurde ale prezentului. Impactul psihologic se dezvăluie în încercarea disperată a insului și a comunității de a se apăra de grozăviile care-i agresează viața, operație ce cuprinde întreaga gamă a rezistenței, de la refuzul formal până la renunțarea la viață – semnul tragic al conștientizării situației liminare, al capitulării în fața absurdului istoriei. Drama nu este doar a subconștientului colectiv așa cum s-a afirmat frecvent în comentariile criticii despre „literatura obsedantului deceniu", drama este chiar a conștientului individual care agonizează pe măsură ce satul este dislocat din rosturile lui, nu pentru a fi așezat pe o traiectorie reală, benefică a progresului, ci pentru a fi anihilat și distrus. Acesta este sensul încifrat al rescrierii motivului mioritic în „Baladă".

[...] Disimulării și insolitului, care dădeau un farmec particular psihologiei țărănești în volumele anterioare ale ciclului *La Lilieci*, le iau locul, în Cartea a VI-a, disperarea și revolta, ceea ce conduce la o altă dimensiune, de esență universal umană, incluzând tipologia rurală specifică în literatura europeană de atitudine negatoare în privința erorilor tragice ale istoriei.

Cornelia CÎRSTEA, „Le psychodrame du village dans l'œuvre de Marin Sorescu", în *Anuarul Colocviului Internațional de Exegeze și Traductologie „Marin Sorescu"*, vol. I, Universitatea din Craiova, Editura Aius, 2007, pp. 149–153.

CUPRINS

CARTEA A PATRA
(1988)

Buruieni de nebunie 11
Proba fumului 16
Joița lui Țârdel 18
Dura și Boldescu 20
Bota 23
Fănăchioaia 25
Porecla 26
Hai la moară 28
Juratul 30
Boii de altădat 32
Tifla-i, neică! 36
Moartea lui Trancă 38
La argea 41
Porcarii 43
A bea gaz 45
Îngăduiala 47
Ața de iță 49
Ulmul 51
Coajă de ulm strecurată 53
Ultimul concert 55
Statul 57
De vânzare 58
Marți, după Paști 59
Nistor ăl bătrân 60
Școala lui Naniescu 62
Bunătate 64

Boroaga 66
Jelitul 67
Varvaliu 69
Crila de oameni 71
Lampa 73
Călătoarea 76
La curățat de cărămidă 79
Lia 81
Actul 82
Ioniță Birete 85
Lămurirea 86
Spargeri 87
Caută bine! 91
Păiugă 94
Lingura 95
Cer încergat 96
Lapsus 100
Daraua 101
Nu se loveau 103
Hai acasă 105
Luminile 106
Vedenie 111

CARTEA A CINCEA
(1995)

Cercul 117
Schija 120
Pe cobiliță 123
Gâsca bătrână, cu pană de găină 124
Datu-n jujeu 126
Marchiza 129
La-ncărcat de mărăcini 132
Ca oamenii 134
Marin al lui Pătru 136

Şarpele casei 138
Ăla 139
Îngerul 142
800 de pruni înfloriţi 144
Amprentă de nas 148
Păpuşa de trenţe 151
Enigma 152
Moartea Bălii 154
Bureţi 156
Descântec de legat săpunul 157
Târg la Bâlceşti 159
Ceamcă 161
Nu te-ncurca! 163
Limba prinsă 165
Lelița 166
Rău de fomei 167
Puterea 169
Mişina 175
Ei, a trecut 178
Scutit de impozit 179
În căutare de geamăn 181
Începură 182
Chirţu 183
Şedinţa 185
Comisia 187
Mariţa de la moară 189
Culegătorii de spice 190
Luai lumânări 191
Ochetele 193
La Di 196
Mâna 200
Moanţă 202
Securea 203
Biet de lui 207
Joimari 209
Câinele 211

Trenul 212
Oameni de la raion 214
Darul lui Trancă 217
Casa 221
Bineţe 224
Nu ştiam că moartea e femeie 225
Haita 226
Haiducul 228

CARTEA A ŞASEA
(1998)

Veni bietul câine, vine şi bietul tata 233
Liniştea 235
Biciuşca fără întrebuinţare 236
Plenara din 3–5 martie 238
La nuntă 240
Vere 243
Ale ieşirii sufletului. Sărindarul ţărânii 244
De, fa, Anică 249
Alarma, regimente! 252
Negustor cu cobiliţa 254
Baladă 256
Pufoaicele albastre 258
Aldămaşul 260
Bine rău 264
Negustoria 267
Eclipsa de soare 269
Muieri în alb 272
Când era Dumnezeu mai jos 274
De inimă rea 275
Fetele de azi 277
Maria şi Marin 278
30 de colaci 280
Rivalul 281

Un urât 283
Topografii 285
Baba Nițu 286
Porcul 288
Nunta bunicii 291
Dezinfectând valea 293
Gheorghe Dolan 294
Pe la fântâna lui Popoveanu 296
Un bâlbăiș 297
De-ai lui Năstase Sin Petru 298
Leacul 300
Văcăriciul 301
Silişte 305
Mitru Tălmaciu 307
Primiți Căluşul? 309
Permutarea 315
Cum a scăpat Traşcă 317
Seceta 318
Manu propria 320
Plebiscitul 324
Un demn... 326
Schimbarea numelui 328
Vijelia 330
Vânători 333
La naşul Corniță 335
Blestem de mumă 336
Cine joacă mireasa? 339
Noutăți 342
O decorație – două sute de nasturi 345
Alimerele 347
De nălucă 348
Pârpor 349
Şcoală 350
Floarea Floarei 351
Țundrarul 354
Metoda ceaunului 355

Etanş 356
Veteranul 358
Burticioaica 359
Vânătoarea 361
Torica 363
A regula prin curte 365
Chifteaua 366
Cutremur 367
Lădiţa cu cuie 368
Na, oaie! 371
Nevasta 373
Cuţitul 374
Şoarecii de sticlă 376
Ghiare de vultur 378
Viţelul 379

ADDENDA

Fleţu şi Fleaşcă (Feţe supte) 385
Strânsura 388
Proprietar de curea 394
[Împeţit] (*inedit*) 401
[În varniţa cu var] (*inedit*) 403
[Afară din başca] (*inedit*) 404
De la primărie la vale (*inedit*) 405
Au dat drumul la pătul (*inedit*) 407
Gheorghiţa Popovencii (*inedit*) 409
Holera la Bulzeşti (*inedit*) 411

Autorul despre La Lilieci 415
Referinţe critice 427